AYI 2002/1 212130
OCAK 2002/ 81 3.000.000 TL.
K.K.T.C. FİYATI: 3.750.000 TL.

POPÜLER SİNEMA DERGİSİ

sinema

I SSN 1300-8161

Sinan Çetin'den sinema dersleri

Dünden bugüne yılbaşı ve noel filmleri

Romantik bir gerilim
"Enigma"

81
9 771300 816004

Yönetmen Levent Kırca, özel efektleriyle dikkat çeken ilk filmi "Son"u anlatıyor

Genç İspanyol yönetmen Amenabar'ın eski usul gerilliminde Nicole Kidman başrolde

"Diğerleri"

EN KÖTÜ 20
Son 10 yılda eleştirmenleri çıldırtan süper prodüksiyonlar

İnfoMobil+

TV Restaurant Gece Günlük Burç Pas
Günlük Şans Sayıla Sinema Burç Uy
En Çok İşlem Gören Çok (%) Kazan
TH ta Hastane Hava Durumu Restau
Pa Futbol İMKB Endeks Döviz Altın
Tefe Sayısal Loto Şans Topu Süper Toto
Toto Süper Gol At Yarışı Genel TV Ekonomi
Politika Spor Milli Piyango Magazin Karayo
Hava Durumu THY İç Hatlar Acil Tel Eczane
Karakol Acenta Hastane A-Tipi Yat. Fonu B
Yat. Fonu Repo Faiz Oranları H.Bono USD D
Diğer Kurlar Lot Altı Altın Restaurant Pasta
G layatı Sinema Burç Uyumu Günlük Ş
Günlük Burç Sayıları En Çok İşlem G
(%) Kazanan 10 En Çok (beden
İMKB Hisse İMKB Endeks Döviz tın R
Tefe Tüfe Loto Şans Sayısal Milli go Süp
Toto Skor Toto Süper Gol At Yarışı Genel Ekono
Politika Futbol Spor Magazin At Yarışı Karayo
Hava Durumu TH latlar Acil Tel THY Acent
Hastane Eczane l B-Tipi Yat. Fonu Altın
H.Bono USD DEM Kurlar A-Tipi Yat. Fonu Repo

aria

İsteyin yeter.

GSM:1800

*100#

Her Aria hattının içindeki dertsiz tasasız bilgi servisi: *100#

Kısaltma ezberletmez, wap istemez. Telefondan *100# çevrilir, menüsüne girilir. Restoranlara, yol durumuna, fala, sinemaya, döviz kuruna, nöbetçi eczaneye ve başka pek çok şeye bir bir bakılır. İstenilen bilginin numarası girilir, cevabı kısa mesajla hemen gelir. Üstelik bilgi istemek 2 mesaj fiyatına, menüde gezinmek bedava!

İşte Aria'ya katılmak için bir neden daha!

AriaMerkez
444 1 555

555

www.aria.com.t

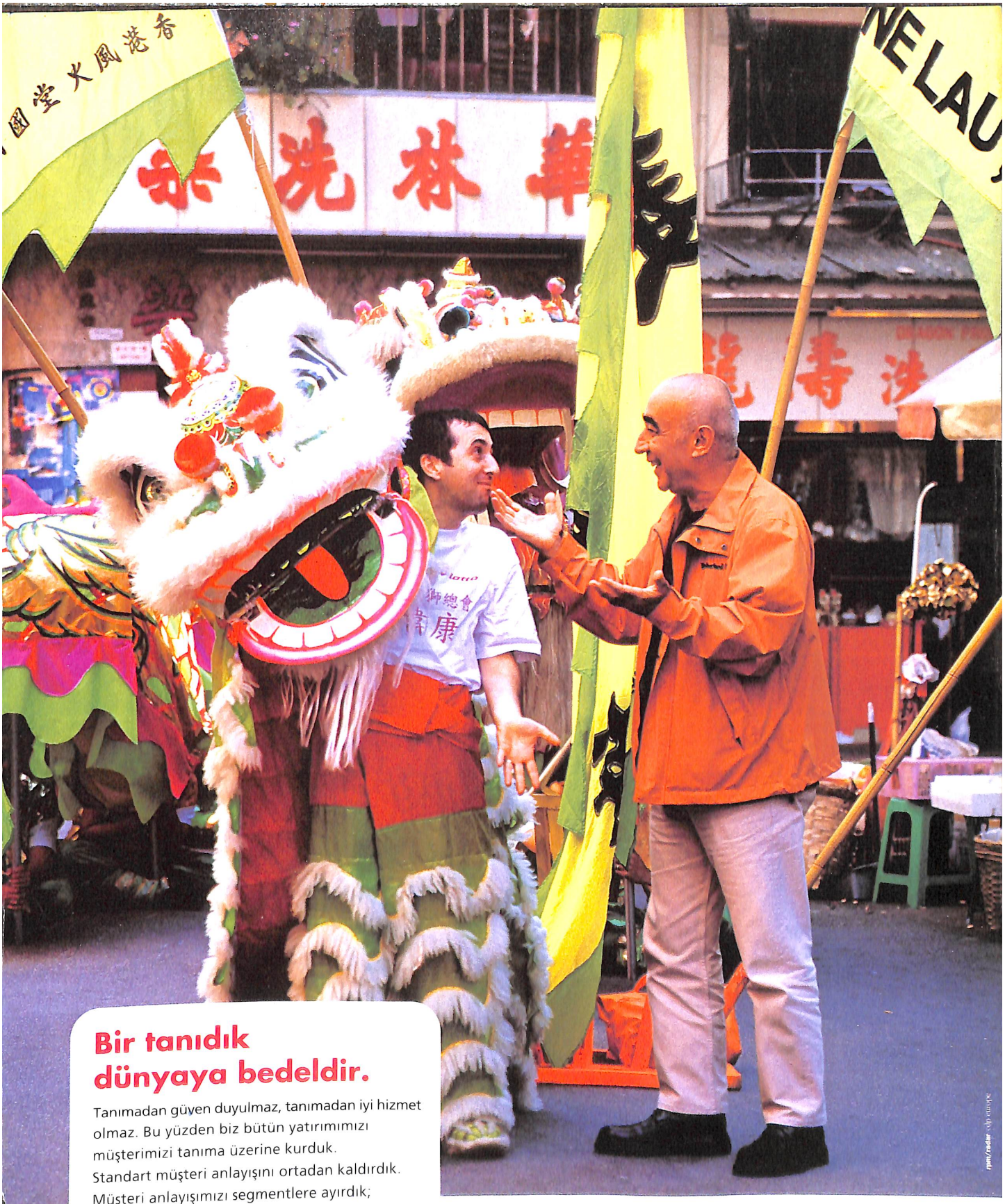

Bir tanıdık dünyaya bedeldir.

Tanımadan güven duyulmaz, tanımadan iyi hizmet olmaz. Bu yüzden biz bütün yatırımımızı müşterimizi tanıma üzerine kurduk. Standart müşteri anlayışını ortadan kaldırdık. Müşteri anlayışımızı segmentlere ayırdık; Bireysel, Girişimci, Özel, Ticari ve Kurumsal.

Bu yüzden 3.5 milyon müşterimize her gün yenileri ekleniyor.

PAMUKBANK

İÇİNDEKİLER

OCAK 2002 Sayı: 81

Gündem

32 KARANLIĞIN SAKİNLERİ
Genç yönetmen Alejandro Amenabar'ın gerilimi "Diğerleri"...

40 ERKEKSEN PODYUMA GEL!
Ben Stiller'in "Zırtapoz"u eğlenceli bir komedi.

44 "SADECE GÜL-GEÇTEN YANA DEĞİLİM"
Yönetmen Levent Kırca ilk sinema filmi "Son"u anlatıyor.

50 ŞİFREYİ ÇÖZ, SAVAŞI KAZAN!
"Enigma" savaş fonunda geçen romantik bir gerilim.

54 EGOLAR ÇARPIŞIYOR
"Son Kale" iki askerin çekişmesi üzerine kurulu bir hapishane filmi.

58 İSTANBUL'A "INDIE" AKINI
IF İstanbul 1. AFM Uluslararası Bağımsız Film Festivali.

Dosyalar

62 EN KÖTÜ 20
Son 10 yılda eleştirmenleri çıldırtan 20 süper prodüksiyon.

74 NOEL'DE KAR YAĞACAK MI?
Sinema tarihinde Noel ve yılbaşında geçen filmler üzerine...

80 SİNEMA DERSLERİ
Sinan Çetin'den...

Her Ay

6 AYIN FİLMLERİ
12 BOXOFFICE
13 ELEŞTİRİLER
18 ÖZEL SEANS
28 PROFİL
James Gandolfini
30 IŞIK VE GÖLGE
86 FİLM ANALİZİ
88 KÜLT FİLMLER
"Pink Flamingos"
91 SİNEMA OKULLARI
92 EV EĞLENCESİ
Soundtrack, internet, DVD, filmografi ve klasik sahne.
98 SİNEMA ÇIKIŞI
Tuncel Kurtiz

Armağan
BÜYÜK BOY AFİŞ: "Onüç Hayalet"

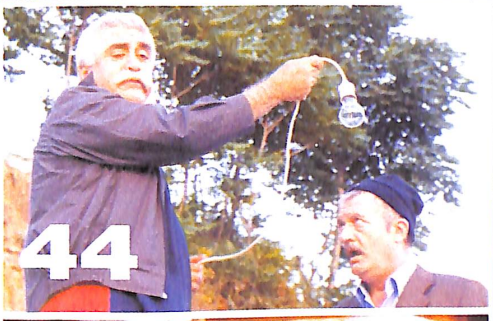

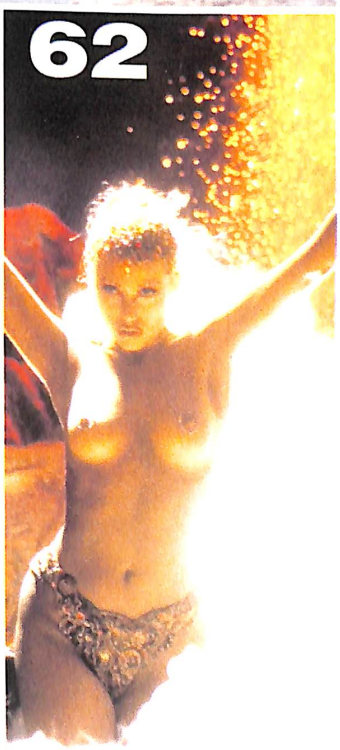

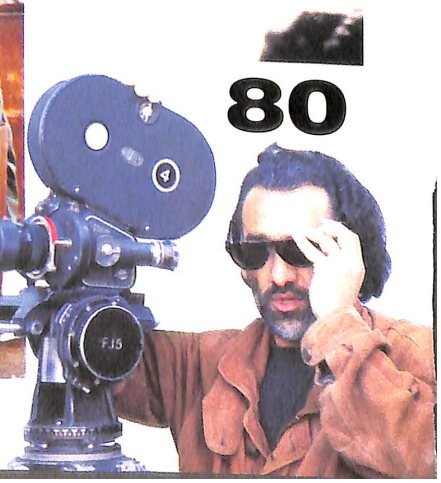

1 NUMARA HEARST

Yönetim Kurulu Başkanı
ÖNAY BİLGİN

İmtiyaz Sahibi
ERCAN ARIKLI

Yönetim
UFUK MISIRLIOĞLU
NÜKHET SARIOĞULLARI
GÜLRİZ DEVRİM

Genel Yayın Yönetmeni (Sorumlu)
MEHMET AÇAR

Art Direktör
TAHSİN ARMAĞAN

Yazı İşleri
SENEM ERDİNE, BURÇİN S. YALÇIN, ENGİN ERTAN

MEDİ GRUP

Genel Müdür-(Dergiler)
ECE ARMAN

Genel Müdür Yardımcıları
TÜLİN ÇİM HÜSEYİNOĞLU
BORA ÜNEN

Satış Müdürü
EBRU ONUR

Pazarlama Operasyonları Direktörü
TÜLAY TOSUN

Rezervasyon Tel: (0212) 315 92 23/24/25/28
Rezervasyon Fax: (0212) 315 92 22

İnsan Kaynakları Koordinatörü
ŞAKİR GÜLSEVER

İdari Koordinatör
ZELİHA DÜNDAR

Tanıtım Sorumlusu
LEVENT GÜRÜN

Tanıtım Görsel Yönetmeni
NACİ YAVUZ

Teknik Müdür
ENGİN ALTUNTAŞ

Ofset Hazırlık Müdürü
AKİF ÖZKAYA

sinema
1 NUMARA HEARST YAYINCILIK A.Ş.
ÜRÜNÜDÜR
Adres: Teşvikiye Caddesi No: 123
Nişantaşı, 80200 İstanbul
Telefon: (0212) 315 80 00
Ankara Bürosu: (0312) 468 50 50
DAĞITIM
Birleşik Basın Dağıtım A.Ş.
(0216) 585 91 00 (PBX)
BASKI VE CİLT
Medya Ofset: (0216) 585 91 06 - 04

Yazı ve fotoğrafların tüm hakları SİNEMA dergisine, yayınlanan ilanların sorumluluğu ilan sahiplerine aittir.
Bu dergi basın meslek ilkelerine uymaya söz vermiştir.

Abone ve Okur Hizmetleri Servisi:
Tel:(0212) 528 51 24 Fax: (0212) 511 22 35
E-Mail: abone @ birnumara.com.tr

KAPAK TASARIMI: SERHAT GURPINAR

Kötüleri seçmek...

Geçen ay 13. Ankara Uluslararası Film Festivali kapsamında düzenlenen Fantastik Türk Sineması paneli sırasında sinema yazarı Kaya Özkaracalar, filmler üzerinde bir beğeni tekeli kurulamayacağını söylemişti. Yıllar boyunca kötü ya da süprüntü olarak nitelenip bir yana bırakılan birçok filmin "kült" kategorisine yükseltilmesinin nedenlerinden biri de sanırım bu tek tip beğeni anlayışına karşı duyulan tepkiydi... Günümüzde Türkiye dahil hiçbir ülkede artık bir beğeni tekelinin kaldığını sanmıyorum. Tüm dünyada değişik kuşaklardan gelen eleştirmenlerin yarattığı, beğeni açısından çok geniş bir yelpazeye seslenen, çoksesli bir atmosfer yaşıyoruz... Bu, öylesine çoksesli ve sürprizlerle dolu bir atmosfer ki, eleştirmenlerin büyük çoğunluğu tarafından kötü olarak nitelenen filmlerin bile, yine eleştirmenler arasından ateşli savunucuları çıkabiliyor.

90'ların başında Wim Wenders'in "Dünyanın Sonuna Kadar" filmini büyük bir keyifle izlemiş ve çok iyi bulmuştum. Ertesi gün bir meslektaşım filmin Batılı eleştirmenler tarafından yerin dibine batırıldığını söyleyerek beni çok şaşırtmış, hatta öfkelendirmişti. Nokta dergisine yazdığım yazıda "artık eleştirinin de ölçütlerini sorgulaması" gerektiğine dair bir satır vardı, yanılmıyorsam. Şüphesiz, eleştirmenler ölçütlerini diledikleri zaman ve yerde sorgulayabilirler, bunun kimseye bir zararı olmaz ama yine de o yazı bağlamında gereksiz bir öfke belirtisiydi bu ifade... Bugün düşündüğümde, "Dünyanın Sonuna Kadar"ın bir başka bakış açısıyla pekala fazla duygusal, bütünlükten yoksun, dağınık ve kötü bir film olarak değerlendirilebileceğini kabul ediyorum. Ama öte yandan hala çok iyi bir film olduğuna inanıyorum, o ayrı bir konu... Bir filmi beğenip beğenmemenizden daha önemli olan şey, o yargıya nasıl ulaştığınızdır. Diğer bir deyişle, belirleyici olan yaklaşımınız, yani sahip olduğunuz sinema kültürüdür. Sağlam bir sinema kültürüne sahip olan bir insanın öne sürdüğü her tezi dinleyebiliriz. John Woo ve Tony Scott gibi aksiyon ve hızlı kurgu ustası yönetmenleri Tarkovski ile Bergman'a tercih edenlere de, benim gibi hepsini birarada sevenlere de alışmak zorundayız. Çünkü sinema kültürü tek yönlü bir yol değil. Eğer öyle olsaydı, sinema sanatı çok tatsız ve yavan olurdu. Ne yalan söylemeli, İstanbul Film Festivali'nden sonra seyrettiğim ilk Amerikan aksiyon filmi bana hep iyi gelir... Vizyon filmlerine boğulduğum günlerde, bir geceyarısı televizyonda karşıma çıkan "Erkek Dişi" gibi bir Godard klasiğini de "İşte sinema bu!" diyerek hayranlıkla seyredebilirim. İyileri ve kötüleri, objektif bir hassasiyetle tespit etmek mümkün değil. Ama bu tür seçimler, geçip giden yıllara bakmak, olup bitenleri hatırlamak, genel eğilimleri ortaya çıkartmak için gerçekten çok faydalı bir yol. Bu sayıda yaptığımız "En Kötü 20" film dosyasına da bu gözle bakmakta yarar var. Gerçi çoksesli bir eleştirmenler dünyasında, onları çıldırtan filmleri bulmak pek kolay olmadı ama yine de çok büyük bir bölümünün isyan ettiği 20 tane süper prodüksiyonu sizler için seçtik. Eminim, "Bu listede ne arıyor?" dediğiniz ya da eksikliğini hissettiğiniz filmler olacaktır. Sözgelimi, listede yeralan "Vahşi Vahşi Batı" filmi bana kalırsa hiç de kötü bir film değil. Tam aksine eğlenceli, hatta kendine göre gayet özgün bir film. Ama derginin editörü olmam, "Vahşi Vahşi Batı"nın son 10 yılda tüm dünyada eleştirmenlerin kalemlerini sivriltip yerin dibine batırdığı süper prodüksiyonların başında geldiği gerçeğini görmeme engel olamadı... Sonuç olarak, amacımız kimsenin beğenisini aşağılamak değil; eğlenceli bir üslupla son 10 yılın süper prodüksiyon geleneğine genel bir bakış atmak...

MEHMET AÇAR
memacar@yahoo.com

"Vahşi Vahşi Batı" en kötü listelerinin gedikli filmlerinden biri.

"Vanilla Sky"

OCAK

VANILLA SKY
Yönetmen: Cameron Crowe. Oyuncular: Tom Cruise, Penélope Cruz, Kurt Russell, Cameron Diaz, Jason Lee, Johnny Galecki, Jean Carol, Jennifer Aspen, Mark Bramhall, W. Earl Brown, Tilda Swinton, Noah Taylor, Alicia Witt. Senaryo: Cameron Crowe. Görüntü Yönetmeni: John Toll. Müzik: Nancy Wilson. Kurgu: Joe Hutshing. Yapım Tasarımcısı: Catherine Hardwicke. Yapımcı: Paula Wagner, Tom Cruise. Yapım: ABD. Dağıtımcı: UIP. Gösterim Tarihi: 25 Ocak.
New Yorklu yayıncı David Aames'in (Tom Cruise) göz kamaştırıcı bir yaşamı vardır: yakışıklıdır, zengindir, karizmatiktir. Ayrıca tam bir kadın avcısıdır. David bir gece hayallerindeki kızla tanışır. Arkadaşının (Jason Lee) sevgilisi olan bu kız Sofia'dır (Penélope Cruz) ve çok geçmeden onunla aşk yaşamaya başlar. Bir süre sonra David'in eski kız arkadaşı Brenda (Cameron Diaz) bu durumu kıskanır ve onunla arabadayken otomobilini ağaca doğru sürerek intihar eder. David kazadan sağ kurtulur ama yüzü tanınmayacak hale gelmiştir. Yine de, çok geçmeden şansı döner: Sofia her şeye rağmen ona olan aşkının sürdüğünü ifade eder ve doktorlar da David'e yüzünü cerrahi bir operasyon sonucunda düzeltebileceklerini söylerler. Tüm bunlar olup biterken David farkeder ki hayatı yavaş yavaş kontrolünden çıkmaktadır.
NOTLAR: "Jerry Maguire" ile gişede iyi bir çıkış yakalayan, "Almost Famous" ile Batılı eleştirmenlerin övgüsünü kazanan Cameron Crowe, "Vanilla Sky" ile bu çıkışı sürdürmek istiyor. Bizde 2000 yılında gösterilen 1997 yapımı İspanyol filmi "Aç Gözünü"nün yeniden çevrimi olan "Vanilla Sky" gerilim türünde. Oyuncu kadrosuyla da dikkat çeken film, 75 milyon dolar bütçesiyle DreamWorks'ün beklentilerini yüksek tuttuğu bir çalışma.

DÜŞMAN HATTI
BEHIND ENEMY LINES
Yönetmen: John Moore. Oyuncular: Owen Wilson, Gene Hackman, Gabriel Macht, Charles Malik Whitfield, Joaquim de Almeida, David Keith, Olek Krupa, Vladimir Mashkov. Senaryo: David Veloz, Zak Penn. Görüntü Yönetmeni: Brendan Galvin. Müzik: Don Davis. Kurgu: Paul Martin Smith. Yapım Tasarımcısı: Nathan Crowley. Yapımcı: John Davis. Süre: 105 dk. Yapım: ABD. Dağıtımcı: Özen Film. Gösterim Tarihi: 18 Ocak.
Bosna Hersek'te görevli genç savaş pilotu Teğmen Chris Burnett (Owen Wilson) keşif uçuşlarından sıkılmıştır; daha heyecanlı görevlerde bulunmak ister. Bir noel akşamında savaştan harap düşmüş Bosna'nın üzerinde en yakın arkadaşı Michael (Gabriel Macht) ile birlikte görevi gereği uçarken bir hedef dikkatini çeker. Biraz daha yakından bakmak isterken ateş açılır, uçakları

"Düşman Hattı"

düşmeye başlar. Chris telsizle yardım isterken Sırp bir paramiliter lideri, Michael'ı öldürür. Düşman hatlarında kaybolan ve çaresizce bir kurtuluş yolu aramaya başlayan Chris ortalıkta öylece dolaşırken Sırp ordusunun Bosnalı Müslümanların cesetlerini yığmış olduğu bir toplu mezar bulur. Aslında keşif uçuşu sırasında bu toplu mezarı fotoğrafladığı için vurulmuş, Michael'ın da ölümüne neden olmuştur. Komutanı Leslie Reigart'ın (Gene Hackman) da yardımıyla Chris madenlerde saklanarak Sırp ordusunu atlatıp bu korkunç savaşı açığa çıkarmak istemektedir.

NOTLAR: 40 milyon dolarlık bir bütçeyle çekilmesine karşın Kuzey Amerika'da umduğu hasılatı toplayamayan "Behind Enemy Lines" dışarıda da pek olumlu eleştiriler almadı. ABD'li eleştirmenler sık sık filmin Amerikan milliyetçiliği yaptığından dem vurdular. Peşisıra önümüze gelecek savaş filmlerinin ilk halkası olan filmin IMDb kullanıcılarından aldığı puan da 6.6.

SINIFTA İHANET
THE CURVE

Yönetmen: Dan Rosen. Oyuncular: Matthew Lillard, Michael Vartan, Randall Batinkoff, Keri Russell, Tamara Craig Thomas, Anthony Griffith, Bo Dietl, Kevin Ruf, Henry Strozier. Senaryo: Dan Rosen. Görüntü Yönetmeni: Joey Forsyte. Müzik: Shark. Kurgu: Glenn Garland. Yapım Tasarımcısı: Robert W. Harbour. Yapımcı: Michael Amato, Ted Schipper. Süre: 90 dk. Yapım: ABD. Dağıtımcı: Özen Film. Gösterim Tarihi: 25 Ocak.

Tim (Matthew Lillard), Chris (Michael Vartan) ve Rand (Randall Batinkoff) okudukları okulun kampüsünde aynı odayı paylaşan üç arkadaştır. Ama bu durum, birbirlerinin en iyi arkadaşı oldukları anlamına gelmez. Chris ve Tim, Rand'i intihar süsü vererek öldürmeye niyetlidir. Böylece, hiçbir sınava girmeden bütün derslerinden geçebileceklerdir. Rand kız arkadaşı Natalie'yi (Tamara Craig Thomas) sık sık ölüm tehditlerine boğan asabi bir erkektir. Natalie de Rand'den çok korkmakta, hatta hamile olduğunu ona bir türlü söyleyememektedir. Bir gece Tim ve Chris, Rand'e bir biranın içerisinde fare zehiri içirir. Rand birayı kafasına diker, çok geçmeden de ölür. Tim onun cesedini bir dağın yamacına götürür ve üzerine bir intihar notu yerleştirir. İntihar notunun bulunması çok sürmez ama ceset ortalarda yoktur. Polis, Rand'in ortadan kaybolmasıyla ilgili olarak Tim ve Chris'i sorguya çeker. Öte yandan, Chris kız arkadaşı Emma'dan (Keri Russell) da neler olup bittiğini saklamaya

"Sınıfta İhanet"

çalışmaktadır.

NOTLAR: Dışarıda sürprizlerle dolu, orijinal ve eğlenceli bir film olarak tanımlanan "The Curve" 1998 yapımı, 1 milyon dolar gibi düşük bir bütçeyle çekilmiş bağımsız bir film. Öyküsüyle "Dead Man on Campus" veya "Diabolique / Şeytanca"yı anımsatan bu filmin yönetmeni Dan Rosen'in bundan önce "The Last Supper" adlı bir komedi/gerilim filminin senaryosuna imza atmış olduğunu görüyoruz. "The Curve"ün IMDb ziyaretçilerinden aldığı puan da 5.6.

SON KALE
THE LAST CASTLE

Yönetmen: Rod Lurie. Oyuncular: Robert Redford, James Gandolfini, Mark Ruffalo, Steve Burton, Delroy Lindo, Paul Calderon, Samuel Ball, Jeremy Childs, Clifton Collins Jr. Senaryo: David Scarpa, Graham Yost. Görüntü Yönetmeni: Shelly Johnson. Müzik: Jerry Goldsmith. Kurgu: Michael Jablow, Kevin Stitt. Yapım Tasarımcısı: Kirk M. Petruccelli. Yapımcı: Robert Lawrence. Süre: 131 dk. Yapım: ABD. Dağıtımcı: UIP. Gösterim Tarihi: 4 Ocak.

Üç yıldızlı general Eugene Irwin'in (Robert Redford) görkemli kariyerinin son durağı hapishane olmuştur. Askeri mahkemede yargılanan ve rütbesi sökülen Irwin suçlu bulunmuş ve hapis cezasına çarptırılmıştır. Cezasını çekmek üzere komutanlığını Albay Winter'ın (James Gandolfini) yaptığı yüksek güvenlikli askeri hapishaneye gönderilir. Albay Winter bir zamanların efsanevi generaline ilk günlerde saygı duyar ama uyguladığı yöntemler konusunda generalle arasında sürekli bir çatışma başlar. Bunun üzerine generale duyduğu saygının önce küskünlüğe, sonra da açık düşmanlığa dönüşmesi kaçınılmaz olur. Çok geçmeden, Irwin'i dize getirmek amacıyla albay tarafından geliştirilen bütün taktikler birer birer sonuçsuz kalmaya başlar. Hatta generalin direnci artar ve hapishanedeki diğer mahkumlar da onun yanında yeralmaya başlar. Artık Irwin'in yeni bir misyonu vardır: hapishanenin kontrolünü ele geçirmek ve Winter'ın komutanlıktan düşmesini sağlamak. Askeri hapishaneye kapatılan bu insanlara artık asker olmadıkları söylenmiştir ama onlar hâlâ bir savaşı sürdürebileceklerini kanıtlamak üzeredirler.

NOTLAR: Politik gerilim "The Contender / Zirve Mücadelesi"yle rüştünü ispatlayan Rod Lurie'nin bu yeni filmi bir hapishane dramı. Lurie'nin "Son Kale"yle gişede büyük bir hayalkırıklığı yaşadığını belirtmekte fayda var. 60 milyon dolarlık bir maliyetle tamamlanan filmin Kuzey Amerika hasılatı 20 milyon civarında kaldı. Buna karşın, Lurie'nin 1999'da çektiği düşük bütçeli "Deterrence"tan bu yana epeyce aşama kaydettiği ve "Zirve Mücadelesi"nde yaptığı gibi hikaye anlatmasını iyi becerdiği ifade ediliyor. Başta iki yetenekli başrol oyuncusu olmak üzere tüm bir oyuncu kadrosundan da iyi performanslar elde eden Lurie'nin "Son Kale"sinin IMDb ziyaretçilerinden 6.7 puan aldığını belirtelim.

"Son Kale"

AYIN FİLMLERİ

"Bir Dev Adam"

BİR DEV ADAM
O

Yönetmen: Tim Blake Nelson. Oyuncular: Mekhi Phifer, Josh Hartnett, Julia Stiles, Elden Henson, Andrew Keegan, Rain Phoenix, John Heard, Anthony Johnson, Martin Sheen. Senaryo: Brad Kaaya (William Shakespeare'in Othello adlı oyunundan). Görüntü Yönetmeni: Russell Lee Fine. Müzik: Jeff Danna. Kurgu: Kate Sanford. Yapım Tasarımcısı: Dina Goldman. Yapımcı: Anthony Rhulen, Eric Gitter, Daniel Fried. Süre: 95 dk. Yapım: ABD. Dağıtımcı: Film Pop. Gösterim Tarihi: 21 Aralık.

Okuduğu lisedeki tek siyah öğrenci olan Odin James (Mekhi Phifer) okulun en popüler isimlerinden birisidir. Palmetto Akademisi'nin dekanı Bob Brable'ın (John Heard) güzel kızı Desi Brable (Julia Stiles) ile çıkmaktadır. Odin'in en yakın arkadaşı Hugo (Josh Hartnett) ise basketbol takımının koçu Duke Goulding'in (Martin Sheen) oğludur ve takımın da bir oyuncusudur. Babası Hugo'dan takımın en iyi oyuncusu olan Odin'e göz kulak olmasını ister. Neredeyse tüm okulun Odin'e ilgi göstermesinden de Hugo'ya gına gelmiştir, hatta onu kıskanmaya başlamıştır. Hugo yavaş yavaş Odin üzerine planlar yapmaya başlar. Bu planlar Odin'in hem aşkını hem de parlak geleceğini tehdit edecek niteliktedir.

NOTLAR: Shakespeare'in Othello'sundan uyarlanan "Bir Dev Adam"ın yönetmenlik koltuğunda oyunculuk da yapan Tim Blake Nelson oturuyor. Nelson'ı en son Coen'lerin "Nerdesin, Be Birader?" adlı filminde Delmar rolünde izlemiştik. 5 milyon dolar bütçeyle çekilen "Bir Dev Adam" geçtiğimiz eylülün ilk günlerinde Kuzey Amerika'da gösterime girmiş ve 16 milyon dolar gişe yapmıştı. Baz Luhrmann'ın "Romeo + Juliet"inin izinden giderek günümüzde geçen bir Shakespeare uyarlamasına imza atan Nelson'ın fena bir iş çıkarmadığı söyleniyor. IMDb kullanıcılarının filme verdiği puan 6.8.

ONÜÇ HAYALET
THIR13EN GHOSTS

Yönetmen: Steve Beck. Oyuncular: Tony Shalhoub, Embeth Davidtz, Matthew Lillard, Shannon Elizabeth, Alec Roberts, JR Bourne, Rah Digga, F. Murray Abraham, Matthew Harrison. Senaryo: Neal Stevens, Richard D'Ovidio. Görüntü Yönetmeni: Gale Tattersall. Müzik: John Frizzell. Kurgu: Derek Brechin, Edward A. Warschilka. Yapım Tasarımcısı: Sean Hargreaves. Yapımcı: Gilbert Adler, Dan Cracchiolo. Süre: 91 dk. Yapım: ABD. Dağıtımcı: Warner Bros. Gösterim Tarihi: 18 Ocak.

Arthur Kriticos (Tony Shalhoub), karısı Jean'ın (Kathryn Anderson) ölümünden sonra iki çocuğuyla bir başına kalmıştır. Kızı Kathy (Shannon Elizabeth) ve Bobby (Alec Roberts) de yangında ölen annelerinin ardından herşeylerini yitirmiş haldedirler. Bu arada, Arthur amcası Cyrus'un (F. Murray Abraham) ölümünden sonra da kendisine bir evin miras kaldığını öğrenir. Ev gariptir, hatta hayaletli olduğu söylenmektedir. Tamamen cam ve demirden inşa edilmiştir. Evi gezdikçe ve cam duvarlarına hayranlıkla baktıkça Arthur ve çocukları bir anda dönen talihlerine inanamazlar. Asıl bilmedikleri ise bu gizemli evin derinliklerindeki karanlık sırdır.

NOTLAR: 20 milyon dolar bütçeyle çekilen "Onüç Hayalet" sadece Kuzey Amerika sinemalarında gişelere 40 milyon dolar bıraktı. ILM'de çalışan; "Indiana Jones and the Last Crusade", "The Abyss" ve "The Hunt For Red October" gibi filmlerin görsel efekt sanat yönetmenliğini yapan Steve Beck bu filmle ilk kez kamera arkasına geçip yönetmenliği deniyor. Döneminin korku kralı olarak anılan William Castle'ın 1960 tarihli aynı adlı filminin yeniden çevrimi olan "Onüç Hayalet" ayın saf korku filmi. Dışarıda iyi eleştiriler almayan, ne korkunç ne de komik olmayı başarabilen bir film olarak nitelenen "Onüç Hayalet"in IMDb ziyaretçilerinden aldığı puan 5.6.

"Onüç Hayalet"

AYIN FİLMLERİ

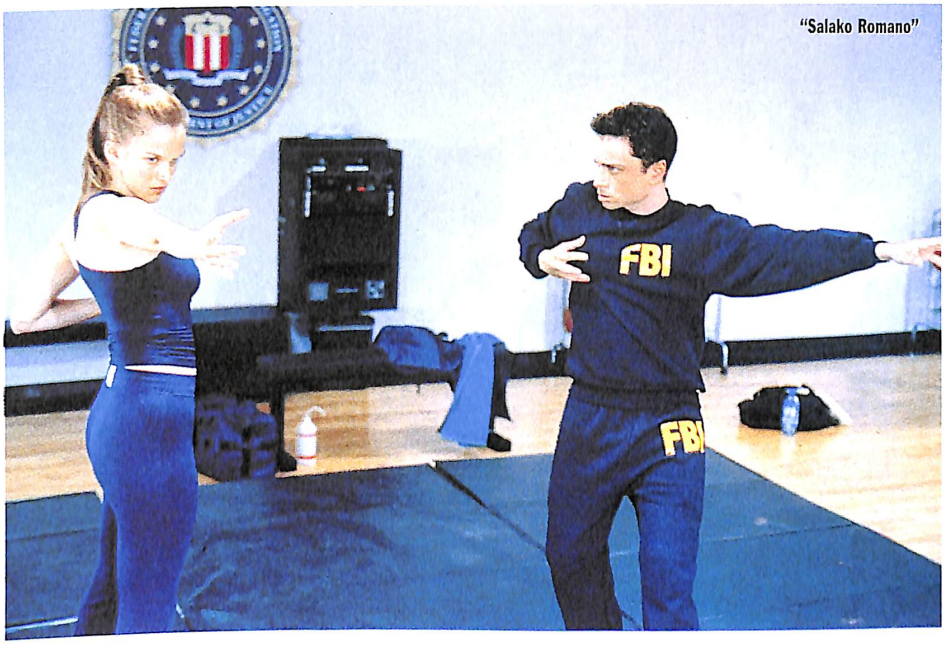

"Salako Romano"

SALAKO ROMANO
CORKY ROMANO
Yönetmen: Rob Pritts. Oyuncular: Chris Kattan, Vinessa Shaw, Peter Falk, Peter Berg, Chris Penn, Fred Ward, Richard Roundtree, Matthew Glave, Roger Fan, Dave Sheridan. Senaryo: David Garrett, Jason Ward. Görüntü Yönetmeni: Steven Bernstein. Müzik: Randy Edelman. Kurgu: Alan Cody. Yapım Tasarımcısı: Peter Politanoff. Yapımcı: Robert Simonds. Süre: 85 dk. Yapım: ABD. Dağıtımcı: UIP. Gösterim Tarihi: 11 Ocak.

Kendi halinde, iyi niyetli bir veteriner olan Corky Romano (Chris Kattan) uzun zamandır izini kaybettiği babasından gelen sürpriz davetle şaşırır. Yeraltı dünyasının önemli patronlarından olan babası işlediği suçlardan ötürü yargılanmaktadır. İki haftadır devam eden mahkemedeki gidişata bakılırsa mafya babasının işi bitmiş görünmektedir. Ancak Baba Romano'nun elindeki kozlar henüz bitmemiştir. Ailede bu gidişatı tersine çevirebilecek bir kişi vardır: yıllar önce aileye uyum sağlayamadığı için dışlanan Corky... Ailenin FBI tarafından tanınmayan tek üyesi olan Corky bu kuruluşa sızarak babası aleyhindeki kanıtları yok edebilecek, böylelikle ortada suç kalmamış olacaktır. Bu arada Corky yıllar sonra tanımaya başladığı akrabalarına yardımcı olacağı için çok mutludur. Kardeşleri bir hacker'ın gözünü korkutarak Corky için sahte bir FBI özgeçmişi hazırlatırlar. Ancak hacker panikleyince olayı abartır ve Corky için süper bir gizli ajan CV'si hazırlar. Corky artık yeni kimliğiyle yaşamak zorundadır. Ajan Pissant kimliğine bürünür ve adaletin kutsal salonlarında düşe kalka yolunu bulmaya çalışırken bir görevden diğerine koşmaya başlar. Bu arada sevgili yaşlı babasının yasadışı faaliyetleriyle ilgili belgeleri de ele geçirmeye çalışmaktadır. Dedektiflerin Romano ailesine iyice yaklaşmasıyla Corky kendi kurduğu tuzağa düşer. Ancak bu kötü durumdan kurtulabilmek için onun da yapacağı şeyler vardır.

NOTLAR: Oyuncu kadrosunda hiç yıldız oyuncu barındırmayan "Corky Romano" 11 milyon dolara maledilmiş, ABD'de 24 milyon dolar da hasılat yapmış bir mafya parodisi. Türk sinema seyircisi filmin başrolündeki Chris Kattan'ı iki sene önce yazın gösterime giren "A Night at the Roxbury"de izlemişti. Yönetmen Rob Pritts'in yönettiği ilk film olan "Corky Romano" zaman zaman Kattan'ın slapstick'e kaçan oyunculuğuyla dikkat çekiyor. Zaten eleştirmenler filmi iyi yapanın da kötü yapanın da Kattan'ın performansı olduğunu ifade ediyor. Herşeye rağmen filmin dışarıda pek olumlu izlenimler bıraktığı söylenemez.

SON
Yönetmen: Levent Kırca. Oyuncular: Levent Kırca, Oya Başar, Sermin Hürmeriç, Hakan Altıner, Sümer Tilmaç, Atacan Arseven, Ali Sürmeli, Metin Serezli, Dursun Ali Sarıoğlu, Osman Nuri Ertan. Senaryo: Yaşar Arak, Müfit Can Saçıntı, Hüsnü Özçetin. Görüntü Yönetmeni: Ertunç Şenkay, Ali Utku. Müzik: Yannis Soulis. Kurgu: Eren Teoman, Serdar Oğuz. Sanat Yönetmeni: Birol Yücel. Yapımcı: Oya Başar. Süre: 125 dk. Yapım: Türkiye. Dağıtımcı: Warner Bros. Gösterim Tarihi: 11 Ocak.

İşadamı-milletvekilinin sevgilisi olan Nejla Fidan (Oya Başar) eski bir film yıldızıdır. Sinemadaki parlak günleri artık yıllar öncesinde kalmış olmasına karşın son bir filmde oynamak istemektedir. Sevgilisi olan milletvekilinden bir filmi finanse edebilmek için yüklü miktarda para ister. Milletvekili için bu pek mesele değildir; çünkü zaten sık sık kara para aklamaktadır. Nejla Fidan'ın eline geçen bu yüklü miktarda parayı kapabilmek için bir grup lumpen, numaradan film çekmeye karar verir. Dublöründen figüranına dek birçok Yeşilçam emekçisi de bu vesileyle filme dahil olur. Fakat daha senaryo aşamasındayken bu kafadarların önünü birçok şey tıkamaya başlar. Öncelikle Nejla Fidan senaryoyu kolay kolay beğenecek gibi görünmemektedir.

NOTLAR: Yıllarca Olacak O Kadar'la yönetmenlik deneyimini belli bir olgunluğa ulaştıran Levent Kırca, 2 milyon dolar bütçeyle çektiği "Son"u bu ay önümüze sürüyor. Film Ocak ayında sinemalarımızda gösterime girecek en önemli proje. Yeşilçam'ın film çekme tecrübesinin arkasında ne gibi unsurların yattığını anlatmaya soyunan "Son" tiyatro kökenli isimlerden oluşan oyuncu kadrosuyla da dikkat çekiyor.

"Son"

HARDBALL
Yönetmen: Brian Robbins. Oyuncular: Keanu Reeves, Diane Lane, John Hawkes, D.B. Sweeney, Mike McGlone, Graham Beckel, Michael B. Jordan, Kristopher Lofton, Michael Perkins. Senaryo: John Gatins (Daniel Coyle'un Hardball: A Season in the Projects adlı kitabından). Görüntü Yönetmeni: Tom Richmond. Müzik: Mark Isham. Kurgu: Ned Bastille. Yapım Tasarımcısı: Jaymes Hinkle. Yapımcı: Brian Robbins, Michael Tollin, Tina Nides. Süre: 106 dk. Yapım: ABD. Dağıtımcı: Avşar/Pinema. Gösterim Tarihi: 4 Ocak.

Conor O'Neill (Keanu Reeves)

AYIN FİLMLERİ

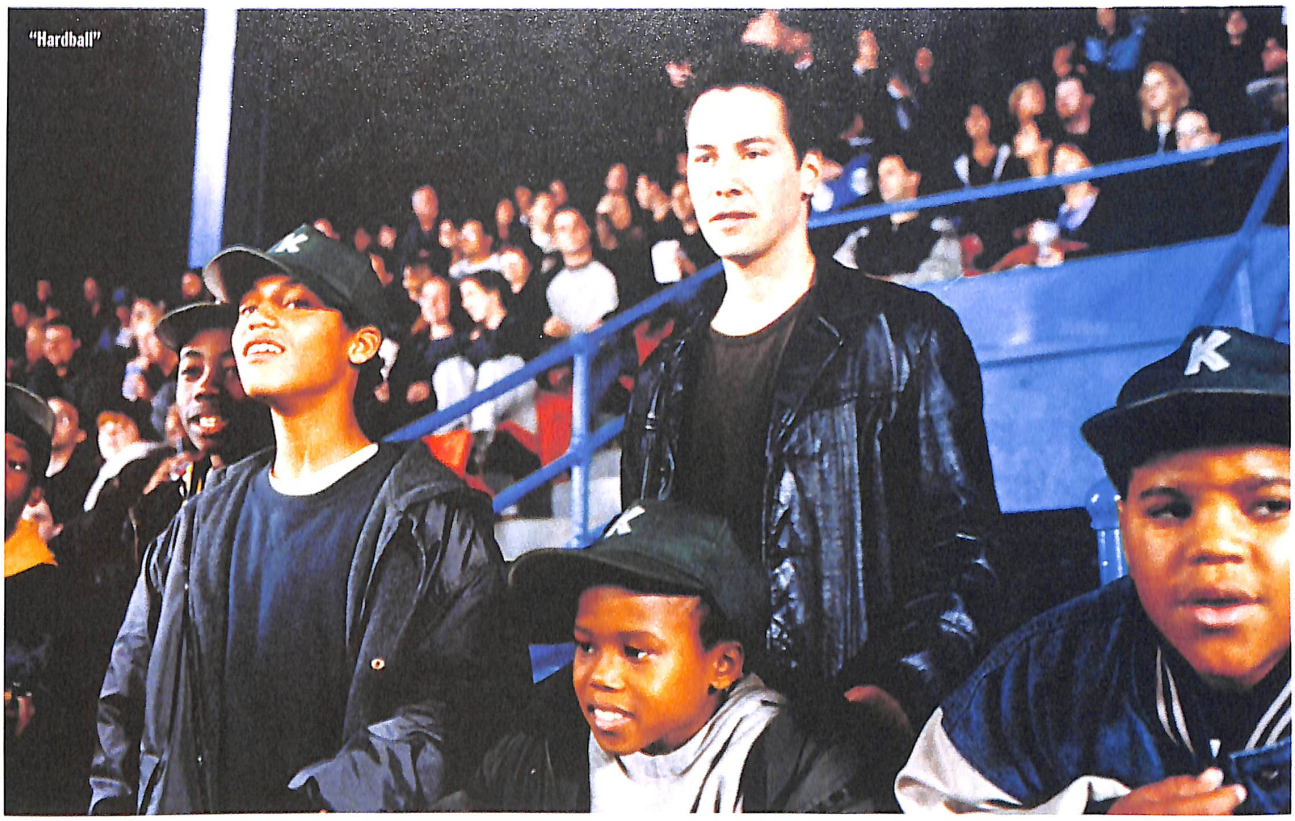
"Hardball"

spor müsabakaları üzerine bahse girmekten hoşlanan bir adamdır. Bir gün 11.000 dolar tutarındaki borcunu ödeyemez ve yakın arkadaşı Ticky'den (John Hawkes) yardım ister. Ticky tek bir şart koşar: borcunu ödemesi karşılığında Conor da onun sponsor olduğu genç beysbol takımına koçluk yapacaktır. Conor şartı kabul eder ve takımın başına geçer. Çok geçmeden de kendisini bir grup çocuğu takım olmaya ikna etmeye çalışırken bulur. Bu deneyim kendisini bile şaşırtacak olaylara vesile olacaktır. Kendisini bu çocuklara ve tabii ki onların genç öğretmeni Elizabeth Wilkes'a (Diane Lane) adamaya başlar. Çocuklar yavaş yavaş kazanmanın ne olduğunu öğrenirken Conor da o güne dek hiç haberdar olmadığı sorumluluk denen duygudan nasibini almaya başlar.

NOTLAR: 21 milyon dolara kotarılan "Hardball", ABD'de 40 milyon dolar gişe hasılatına ulaştı. Televizyon dünyasının birçok alanında boy gösteren, yazarlıktan yapımcılığa dek pek çok işle meşgul olan Brian Robbins daha önce "Good Burger", "Varsity Blues" ve "Ready to Rumble" gibi adını çok az duyduğumuz filmlere imza atmıştı. Pek iyi eleştiriler almayan filmin, zaman zaman didaktizme kaçan bir film olduğu vurgulanıyor. IMDb kullanıcıları da filme 6.6 puan vermiş.

ARALIK SÜRPRİZLERİ

HAYATININ TEK YOLCULUĞU

Yönetmen: Lakis Papastathis. Oyuncular: Elias Logothetis, Frangiski Moustaki, Lazaros Andreou, Roula Pateraki, Mustafa Avkıran, Kosta Kortidis, Metin Belgin, Marina Psalti, Ali Ateş. Senaryo: Elena Pega, Lakis Papastathis, Marianna Koutalou. Görüntü Yönetmeni: Yannis Daskalothanasis. Müzik: Yorgos Papadakis. Kurgu: Ioanna Spiliopoulou. Sanat Yönetmeni: Yorgos Georgiou. Yapımcı: Lakis Papastathis, Biket İlhan, Vladimir Andreev. Süre: 87 dk. Yapım: Yunanistan-Türkiye. Gösterim Tarihi: 28 Kasım.

42. Selanik Film Festivali'nde yedi ödüle layık görülen "Hayatının Tek Yolculuğu" 19. yüzyıl İstanbul atmosferinde Trakyalı şair Vizyinos'un yaşamını ve öyküsünü beyazperdeye yansıtıyor.

DAVA DOZ

Yönetmen: Gani Rüzgar Şavata. Oyuncular: Gani Rüzgar Şavata, Levent İnanır, Neslihan Acar, Sermin Karaali, Haluk Özkan, Aysun Güven, Serhat Gündoğdu. Senaryo: Gani Rüzgar Şavata. Görüntü Yönetmeni: Mehmet Gün. Müzik: Sezer Bağcan. Yapım: Türkiye. Gösterim Tarihi: 14 Aralık.

Terör yüzünden Güneydoğu'daki köyü boşaltılan Barzan ve kardeşi tahliye olup topraklarına döndüklerinde kabul edilmezler. Geçen sene "Sınır"ı sinemalara getiren Gani Rüzgar Şavata yeni filminde yine Türkiye'nin kanayan yarasına parmak basıyor.

HAYDUT BANDITS

Yönetmen: Barry Levinson. Oyuncular: Bruce Willis, Billy Bob Thornton, Cate Blanchett, Troy Garity, Brian F. O'Byrne, Stavey Travis, Bobby Slayton, January Jones, Azura Skye. Senaryo: Harley Peyton. Görüntü Yönetmeni: Dante Spinotti. Müzik: Christopher Young. Kurgu: Stu Linder. Yapım Tasarımcısı: Victor Kempster. Yapımcı: Paula Weinstein, Barry Levinson, Arnold Rifkin, David Hoberman, Michael Birnbaum, Michele Berk, Ashok Amritraj. Süre: 122 dk. Yapım: ABD. Dağıtımcı: Avşar/Pinema. Gösterim Tarihi: 14 Aralık.

Karizmatik suçlu Joe Blake (Bruce Willis) ve hastalık hastası mahkum Terry Collins (Billy Bob Thornton) bir çimento kamyonuna binerek hapisten firar eder. Çok geçmeden iki kafadar soygun alemlerine başlar. Amaçları bir dizi soygundan sonra emekli olmak ve güneye yerleşmektir. Dayanılmaz Joe ve sakar ortağı Terry çok geçmeden ülkenin en ünlü hırsızları olup çıkarlar. Oregon'dan California'ya tüm bankaların kabusu olurlar. Fakat aynı zamanda halkın da sevgilisidirler. Onların bu kadar meşhur olmalarının sebebi soygunlarında kullandıkları sıradışı yöntemdir: akşamdan evine gidip ziyaret ettikleri banka müdürünü ailesiyle birlikte rehin alırlar. Otururlar yemek yerler, yatıya kalırlar. Ertesi gün banka müdürünü yanlarına alıp bankaya giderler ve soygunu gerçekleştirirler. Onlara ne silah ne de karışık planlar gereklidir. Yöntemleri bu kadar basittir. Bir soygun sonrasında sıkıcı bir evkadını olan Kate Wheeler (Cate Blanchett) da bu ikiliye katılır ve hep beraber kaçmaya başlarlar. Kate'in onların arasına dahil olması bazı sorunları da beraberinde getirir; öncelikle ikisi de bu sıradan evkadınına aşık olur.

NOTLAR: "Rain Man / Yağmur Adam", "Disclosure / Taciz", "Wag the Dog / Başkanın Adamları" gibi Hollywood'dan çıkan özgün yapıtlara imza atmış tecrübeli yönetmen Barry Levinson bu komedinin yönetmeni. 80 milyon dolara malolan ama 45 milyon dolara ancak ulaşan gişesiyle ticari açıdan başarılı olamayan film öncelikle usta oyuncularıyla dikkat çekiyor. Batı'da hakkında çok da olumlu şeyler yazılmayan, hatta 122 dakikalık süresiyle biraz uzun bulunan bir filmle karşı karşıyayız. IMDb ziyaretçilerinin de filme 7.0 puanı layık gördüğünü farkediyoruz.

...durumu vaziyetleyin!

modern sabahlar

hafta içi 07.00 - 10.00

radyo odtü 103.1
radyoodtu.com.tr

BOX OFFICE

HAZIRLAYAN: TOLGA AKINCI

TÜRKİYE BOX OFFICE 14-16 ARALIK 2001

FİLMİN ADI	HAFTA SAYISI	H.SONU SEYİRCİ	TOPLAM SEYİRCİ
1 Deliyürek *Ozen Film*	2	89.748	265.026
2 Haydut *A&P Filmcilik*	1	57.772	57.772
3 İlk Gün *Warner Bros.*	1	23.691	23.691
4 Sakın Konuşma *Ozen Film*	3	16.533	138.677
5 Bu Nasıl Sarışın! *Ozen Film*	1	15.654	15.654
6 Hayvan *Warner Bros.*	2	15.081	47.117
7 Acemi Prenses *UIP*	2	12.640	49.100
8 Komplo *UIP*	4	10.346	166.762
9 Şellale *Warner Bros.*	5	10.097	148.352
10 Ejder'in Öpücüğü *New Films*	3	9.422	60.629

... 1 Yıl Önce	... 2 Yıl Önce	... 3 Yıl Önce
2000	**1999**	**1998**
15 - 21 Aralık	17 - 23 Aralık	18 - 24 Aralık
1. 6. Gün	1. Generalin Kızı	1. Her Şey Çok Güzel Olacak
2. Gizli Gerçek	2. Dövüş Kulübü	2. Ronin
3. İzleyici	3. Mavi Korku	3. Ah Mary Vah Mary
4. Charlie'nin Melekleri	4. Amerikan Pastası	4. Cumhuriyet
5. Korkusuz	5. Salkım Hanım'ın Taneleri	5. Rastlantının Böylesi

TATSIZ SONBAHAR

2001 yılı sonbaharını geride bırakırken, sinema salonları bu mevsimi hüzünlü yaşadı. Seyirci sayısında % 20'lere varan düşünün nedenini ülkenin içinde bulunduğu ekonomik krize bağlamak çok da yanlış olmaz. 13 haftanın bulunduğu Eylül, Ekim, Kasım döneminde bu yıl seyirci sayısı 5.159.301 kişi olurken, 2000 yılının aynı döneminde bu rakam 6.251.380, 1999'da ise 6.669.160 kişiydi. Bir başka deyişle, seyirci sayısındaki düşüş 2000 yılına göre % 17 iken, bu rakam 1999 yılına göre % 23. Aşağıdaki tabloda hafta hafta seyirci sayıları arasındaki farkı görmektesiniz.

Karşılaştırmalı Sonbahar	
31 Ağustos - 29 Kasım 2001	5.159.301
01 Eylül - 30 Kasım 2000	6.251.380
03 Eylül - 02 Aralık 1999	6.669.160

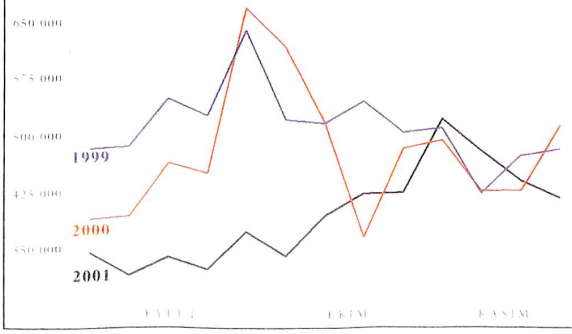

ABD BOX OFFICE 14-16 ARALIK 2001

FİLMİN ADI	HAFTA SAYISI	H.SONU HASILAT	TOPLAM HASILAT
1. Vanilla Sky *Paramount*	1	25.1	25.1
2. Ocean's Eleven *Warner Bros.*	2	22.1	72.3
3. Not Another Teen Movie *Sony*	1	12.6	12.6
4. Harry Potter *Warner Bros.*	5	9.9	253.2
5. Behind Enemy Lines *20th Century Fox*	3	5.4	38.8
6. Monsters, Inc. *Buena Vista*	7	4.9	218.8
7. The Spy Game *Universal*	4	2.4	57.8
8. Black Knight *20th Century Fox*	4	2.0	29.7
9. Shallow Hal *20th Century Fox*	6	1.4	66.9
10. Amelie *Miramax*	7	0.7	12.5

Hasılat rakamları milyon ($) dolar.

B.BRİTANYA BOX OFFICE 14-16 ARALIK 2001

FİLMİN ADI	HAFTA SAYISI	H.SONU HASILAT	TOPLAM HASILAT
1. Harry Potter *Warner Bros.*	5	2.3	46.9
2. The 51st State *Momentum*	2	0.6	1.9
3. Kabhi Khushi Kabhie Gham *Pathe*	1	0.4	0.4
4. Zoolander *UIP*	3	0.3	1.8
5. The Others *BVI*	4	0.3	10.8
6. The Spy Game *Entertainment*	4	0.2	3.3
7. Bandits *20th Century Fox*	3	0.2	1.6
8. Christmas Carol: The Movie *Pathe*	2	0.2	0.4
9. Riding in Cars With Boys *BVI*	2	0.01	0.5
10. Jay and Silent Bob Strike Back *BVI*	3	0.01	0.9

Hasılat rakamları milyon (£) pound.

Penelope CRUZ
Vanilla Sky

2001 Beyaz Şeytan	58.838
2001 Rüyaların Kızı	5.797
2000 Üstteki Kadın	40.578
2000 Annem Hakkında Herşey	37.930
2000 İhtiras Tomurcukları	6.524

Keanu REEVES
Hardball

2001 Kasım'da Aşk Başkadır	331.207
2001 3 Göz	202.343
2000 İzleyici	173.231
1999 Matrix	1.354.812
1998 Şeytan'ın Avukatı	911.260

ELEŞTİRMENLERİN YILDIZ TABLOSU

	Mehmet Açar	Tunca Arslan	Cumhur Canbazoğlu	Atilla Dorsay	Tuna Erdem	Engin Ertan	Sevin Okyay	Murat Özer	Kaya Özkaracalar	Uygar Şirin	Alin Taşçıyan	Ali Ulvi Uyanık	Uğur Vardan	Burçin Yalçın	Rasih Yılmaz
Amelie	★★★★½	★★★	★★★★	★★★★		★★★★★	★★★★	★★★★	★★★★★	★★★★	★★★★	★★★★½	★★★	★★★★★	★★★★
Aşkmatik			★★				★★½				★★	★★½			★★
Bu Nasıl Sarışın!	★★★		★★		★★½	★★½	★★½			★½	★★	★★★½	★★★	★★	★★
Dava		★½	★★	★★					★★						
Deliyürek Bumerang Cehennemi	★★½	★★½	★½	★★	★	★				★	★	★★★½	★★	★★★	★★
Diğerleri	★★★★		★★★			★★★★					★★★½		★★★★	★★★★	
Ejderin Öpücüğü	★★½				★★★	★	★★½		★★★★	★		★★½		★★	★★
Hayatının Tek Yolculuğu	★★★		★★½	★★★			★★★	★★½			★★★	★★★		★★½	
Haydut	★★★½	★★	★★★		★★★½	★★★	★★★			★★½	★★★	★★★	★★★½	★★★	★★
Hayvan	★★		★★½			★					★½	★	★★	★★½	★★
İlk Gün	★★½		★★½	★★★½	★★★	★★★	★★★	★★★½		★★★½	★★	★★★★	★★★★	★★★½	★★
Kandahar'a Yolculuk	★★½	★★	★★★	★★★½	★★½	★★	★★★	★★½		★★	★★	★★★½	★★★	★★★	★★★★
Kırmızı Değirmen	★★★★		★★★	★★★★½	★★★★★	★★★★★	★★★	★★★★½	★★★★	★★★★★	★★½	★★★★★		★★★★	★★★
Kızkardeşim			★★½	★★½		★★						★★★★			★★
Komplo	★★★	★★	★★½	★★★		★★	★★½				★★½	★★★★	★★★	★★★	★★
Oğul Odası	★★★	★★★	★★★½	★★★★			★★★★	★★★½			★★★½		★★★		
Panama Terzisi	★★★½	★★★	★★★	★★★½	★★★★	★★★½	★★½	★★★½	★★★★		★★★★	★★★½	★★★	★★★½	★★½
Piyanist	★★★	★★½	★★★½	★★★½	★★★★	★★★	★★★★			★★	★★★★½	★★★★½	★★★½	★★★	★★★
Sakın Konuşma	★★½		★★	★★★	★★★	★★	★★½	★★½	★½	★	★★	★★★½	★★½	★★½	★★½
Salako Romano	★★			★½							★		★★	★½	
Shrek		★★	★★★	★★★½		★★★★	★★★★			★★★½	★★★½	★★★★½		★★★½	★★★
Yüzüklerin Efendisi: Yüzük Kardeşliği	★★★★	★★	★★★½	★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★½	★★★★			★★★★	★★★★	★★★	★★★★	★★★
Zırtapoz	★★★½		★★½			★★★					★★★½		★★½		

Koyu renkte olan bantlar en yüksek yıldız ortalamasına sahip olan filmleri gösterir.

HAZIRLAYAN: BURÇİN S. YALÇIN

Antoine Fuqua kamerasını son derece doğru yerlere koyuyor, sahnelerde son derece doğru esler veriyor.

İLK GÜN *Denzel Washington, "bu film sırf onun için bile izlenir" dedirtecek bir oyunculuk sergiliyor.*

Öyküye ve karakterlere baktığınızda, her şey çok tanıdık, çok sıradan görünüyor: Genç ve idealist polisle (Jake, yani Ethan Hawke), yaşlı ve boğazına kadar pisliğe batmış polis (Alonzo, yani Denzel Washington), hırsızlık, tecavüz ve cinayet dolu Los Angeles sokaklarında. Yaşlı olan, sistemin sıkı bir parçası, suçun karşısında değil içinde. Genç olan ise mesleğine çok farklı bir gözle bakıyor, niyeti toplumu suçlulardan arındırmak.

Bütün bunlar, Hollywood'un en tanıdık klişelerinden... Fakat "İlk Gün" buna rağmen, garip biçimde taze. Üstelik seyircisini aptal yerine koymuyor. Peki, nedir bu klişeler diyarını ayakta tutan şeyler?

Birincisi, senaryo... David Ayer'ın senaryosu, bu tür bir öykünün düşebileceği tuzaklardan uzak duruyor. Filmi aksiyona yaslamıyor, aksiyonu makul bir dozda tutuyor; seyirciyi "doldurup boşaltmıyor"; slogan diyaloglara yaklaşmıyor; hikayenin ilerleyen bölümlerinde kullanmak üzere kendine pas atma türü ucuzluklara başvurmuyor.

Bütün bunları bir kenara bırakıp karakterlerine dönüyor. İki koca klişeyi "adam etmeye" soyunuyor ve basit fakat önemli bir tercih yapıyor: Karakterlerini, aralarında keskin çizgiler olan, saf iyi ve kötü olarak konumlamak yerine, kendi içlerinde gelgitler yaşayan, bir ayakları bu tarafta, diğeri karşı tarafa adım atmaya hazır, birbirlerinden parçalar taşıyan kişiler olarak çiziyor. Bu da filme ciddi bir tansiyon/gerilim kazandırıyor. Zaten "İlk Gün"ün anahtar kelimelerinden biri de bu gerilim... Alonzo ve Jake'in hem kendi içlerinde, hem de kendi aralarında yaşadıkları gerilim.

Alonzo bataklığın içinde ve yavaş yavaş gömülüyor olmasına rağmen, halinden memnun, haklı olduğuna sonuna kadar inanıyor. Ama bir yandan da, Jake'in idealizmine büyük bir saygı duyuyor. "Sende kendi gençliğimi görüyorum" diyor, "sen benim dediklerime bakma, doğrusunu yapıyorsun" diyor, "ama bunu daha iyi yapabilmen için önce oyunun kurallarını öğrenmen lazım" diyor. Peki bütün bunlarda samimi mi yoksa yetenekli olduğunu anladığı Jake'i ekibine katmak için, bir kelimesine bile inanmadığı sözler mi söylüyor? Belki ikisi de...

Jake, güya idealist. Oysa asıl derdinin para ve kariyer, yani güç olduğu çok belli. Arada bir diklense de, kendisine dedektifliğin kapılarını açacak Alonzo'nun sözünden dışarı çıkmıyor. Ta ki, kendi hayatı tehlikeye girene kadar... Kaldı ki film, Jake'in geleceğin Alonzo'su olabileceğini de ima ediyor. Küçükken küçük tavizler veriyorsa, büyüdüğünde sıranın daha büyüklerine gelmeyeceği ne belli?

Senaryoyu sağlamlaştıran bu gerilimler, senaryonun kurgusuna da yansıyor. Her şey yavaş yavaş inşa ediliyor, adım adım ilerliyor. Özellikle Alonzo ve Jake'in birlikte Güney Amerika kökenli bir ailenin evine gittikleri sahne, bunun çok güzel bir örneği. 10-15 dakikalık bu bölümde, Brian De Palma filmlerini anımsatan bir lezzet var.

Filmin bir diğer önemli kozu, yönetmen Antoine Fuqua... Fuqua, görüntü cambazlığı yapmadan, sahnelerini binbir plandan oluşan gereksiz bir hızlı kurguya boğup karambole getirmeden, seyirciye "biz bu filmi daha önce seyretmiştik" hissini vermeden (bu arada, bu his için bkz. Gary Fleder'ın "Sakın Konuşma"daki yönetmenliği), önemli bir bölümü bir arabada ve bir evde geçen hikayesini, gayet güzel anlatıyor. Kamerasını son derece doğru yerlere koyuyor, sahnelerde son derece doğru esler verip, doğru planlarda gerektiği kadar vakit geçiriyor. Mauro Fiore'nin artık alıştığımız usta görüntülerinin de katkısıyla, ortalamanın üstünde bir görsellik yakalıyor. Yakın planları bolca kullanmasının da, senaryonun karakterlere ve diyaloğa yaslanan yapısı ve oyuncuların performansları dikkate alındığında, doğru olduğunu düşünüyorum. Fuqua, bundan sonra daha derin izler bırakan filmlere imza atar mı bilinmez ama iyi bir zanaatkar olduğu ve daha büyük projelerin yönetmenlik koltuğuna oturacağı kesin.

Ve tabii Denzel Washington. Çok iyi bir oyuncu olduğunu bilmeyen yok, fakat son yıllardaki en iyi performansının böyle bir filmde ortaya çıkacağını kim beklerdi? Washington, "bu film sırf onun için bile izlenir" dedirtecek bir oyunculuk sergiliyor.

Son bir not: Bu tür filmlerin önemli bir sorunu "iyiler kötülerin icabına bakar, her şey çok güzel olur" tarzı finalleridir. Bu yüzden bolca eleştirilirler. "İlk Gün"deki final için bu cümleyi kurmak doğru olmaz, ama son yirmi dakikada "mutlu son"a ulaşmak için bayağı çırpınılıyor. Fakat bir şey dikkatimizden kaçmasın: "İlk Gün" baştan itibaren, pislik içinde yüzen polis teşkilatı, kurtarılmış bölgeleri, her köşeyi tutmuş uyuşturucu satıcıları, silahlarla büyüyen çocuklarıyla öylesine acıklı ve korkunç bir Amerika portresi çiziyor ki, bir kişinin galibiyeti ya da yenilgisinin bu durumu değiştiremeyeceği açık. Dolayısıyla, böyle bir tablo çizdikten sonra "mutlu son" yaratmaya çalışmak da, bu finalleri "suçu sistemden alıp bir kişiye yüklüyor, o kişinin ölümüyle sistemi aklıyor" diye eleştirmek de çok anlamlı değil.

Her sinema sezonunun, dört-beş filmlik bir "sandığımdan çok daha iyi çıktı" listesi vardır. "İlk Gün", bu listeye girer bence...

UYGAR ŞIRIN
uygarsirin@yahoo.com

★★★1/2 (Training Day) Yönetmen: Antoine Fuqua. Oyuncular: Denzel Washington, Ethan Hawke, Scott Glenn, Tom Berenger, Cliff Curtis, Snoop Doggy Dog, Macy Gray, Eva Mendes, Charlotte Ayanda, Harris Yulin. Senaryo: David Ayer. Görüntü Yönetmeni: Mauro Fiore. Müzik: Mark Mancina. Kurgu: Conrad Buff. Yapım Tasarımcısı: Naomi Shohan. Yapımcı: Jeffrey Silver, Robert F. Newmyer. Süre: 120 dk. Yapım: ABD. Dağıtımcı: Warner Bros. Gösterim Tarihi: 14 Aralık.

DELİYÜREK: BUMERANG CEHENNEMİ

Zaman zaman kaba milliyetçi gösteriler sunarken doğru yerde doğru zamanda bulunan ama hitabet şeklini fazlasıyla açık eden bir film.

Yusuf Miroğlu (Kenan İmirzalıoğlu) askerlik arkadaşı Cemal'in (Oktay Kaynarca) düğünü için nişanlısı Zeynep'i (Melda Bekcan) de yanına alarak Diyarbakır'a gider. Düğün sırasında Cemal bir suikaste kurban gider. Yusuf bu suiakastın arkasında birtakım dolapların döndüğünden şüphelenir ve kız arkadaşının tüm muhalefetine rağmen oralarda olan bitenin üzerine gitmeye karar verir. Derine indikçe şaşıracağı birçok şeye tanık olacakır.

"Deliyürek" pek çok açıdan zamanlaması tam da mükemmel olan ve deyim yerindeyse bu topraklara cuk oturan bir proje. Osman Sınav basına verdiği söyleşilerde Miroğlu'nun Susurluk sonrasında ortaya çıkan bir halk kahramanı olduğunu sık sık vurguluyor. Nitekim kazadan sonra Türk halkının askere olan güveninin pekişmesini işaret edercesine baş kahramanının asker geçmişinden yola çıkıyor ve buna sık aralıklarla gönderme yapıyor. "Deliyürek"te anlatı Miroğlu'nun askerlik anılarına döndüğü flashback sahneleriyle sık sık bölünüyor. Gerçekten de, geçmişte yaşadığı askerlik deneyimi, mücadelesinde Miroğlu'nun iki şekilde işine yarıyor: ya onu haksızlıkların önüne geçmesi için motive ediyor ya da ona yol, yordam gösteriyor. Film ilerledikçe, bir başka askerin, şerefsiz albayın ordudan defedildiğini de öğreniyoruz. Bu da, neresinden bakarsanız bakın, bir aklama gibi duruyor.

"Deliyürek"in zamanlaması üç açıdan mükemmel: birincisi toplumsal, politik veya ekonomik krizlerin ortaya çıktığı dönemlerde bir kahraman miti mutlaka kendisini gösterir. 80'lerle birlikte Hollywood'un doğurduğu süper kahramanları; Rambo'ları, Rocky'leri, Conan'ları, Chuck Norris'in faşist karakterlerini, Superman'leri bir hatırlayın. Bu karakterler ABD'nin 70'lerde pek çok alanda krize girdiği, itibar kaybettiği dönemleri 80'lerin başından itibaren yeniden tesis etmeye çabalayan bir zihniyetin tezahürüydü. Hatta Miroğlu'nun Rambo'yla akrabalığı da aşikar! Asker kökenli olmasının (ve onun gibi bir gerilla savaşını tecrübe etmesinin) yanısıra Bozo (Selçuk Yöntem) gibi ona kol kanat geren bir çavuşunun olmasını görmezden gelemeyiz. Böyle olunca gelinen nokta Bozo'nun "Bu ülkenin ekmeğini yiyip ona ihanet eden, bir gün ekmek yediği yerden kurşunu yer," diyişini izleyen salondaki seyircinin coşkuya kapılıp alkışlaması oluyor.

İkinci unsur çok daha ilginç ve belki de filme -tuhaf bir şekilde- en büyük erdemini bu bahşediyor. Türkiye gibi gündemi yolsuzluklar veya skandallar yüzünden sık sık bölünen bir ülkede birazcık septik bir bireyin bile paranoyak düşüncelere sahip olmaması düşünülemez. Gerçekten de, Susurluk'tan sonra Türk halkının, geçirdiği deneyimler ve her taşın altından yeni bir bit yeniğinin fırladığına tanık olması onu getirip paranoyak bir atmosferin merkezine bıraktı. "Filler ve Çimen"in bu paranoyayı alaycı bir dille, "Melekler Evi"nin ise teğet geçerek ifade etmesinin ardından "Deliyürek"in bu paranoyanın üzerine gittiğini, hatta bunu çözümlermiş gibi yaparak halka yalnız olmadığını gösterdiğini farkediyoruz. Yine Hollywood'un 70'li yıllarına, özellikle de Watergate sonrasına dönersek halkın yaşadığı paranoyanın "Akbabanın Üç Günü", "Başkanın Tüm Adamları" gibi pek çok filme nasıl nüfuz ettiğini görürüz. "Deliyürek"in durduğu en doğru yer de burası; çünkü Osman Sınav bu paranoyak atmosferi filminde gerçekten de iyi kuruyor. Karanlık, dar ve ıssız sokaklar; Miroğlu'na pek çok yerde fırlatılan gizli bakışlar; hatta çoğu kez izleyenlerin amorsundan onu görmemiz, devamlı olaylarda parmağı olan yeni birilerinin filme dahil olması... Hatta bu paranoya iki sahnede öylesine ayyuka çıkıyor ki! Biri Bozo'yla kaldıkları mağaranın bazukayla havaya uçurulması, diğeri de dinci örgütün başının onu bir minareden dürbünlü tüfekle vurmaya kalkışması... Gelgelelim, tüm bu paranoyak atmosferin güç aldığı yer Gaffar Okkan suikastı. Bu suikastın önündeki sır perdesini aralamaya çalışması Miroğlu'nun yılanın deliğine soktuğu çomağın daha da derinlere inmesine neden oluyor.

Üçüncüsü ise "Deliyürek"in, kamuoyunda Türkiye'nin tam da Musul ve Kerkük'ü ele geçirmesinin telaffuz edilmeye başlandığı bir dönemde gösterime girmiş olması. Bu, filmin, daha açılış sahnesinde bir parsellemenin sözkonusu olduğuna ve bu bölgenin çoğu kişinin ağzını sulandırdığına dair sunduğu tezi destekler nitelikte, ilgi çekici bir tesadüf. Kimbilir, belki tesadüf de değil.

Filmin kadın karakterlerine yaklaşımı da kimsenin gözünden kaçmamış olmalı. Melda Bekcan'ın histerik Zeynep'inin Miroğlu'na ne ölçüde ayakbağı olduğu ortada ama birkaç sahnede bunu sinsice yapıyor Osman Sınav. İlki filmin başında vuku buluyor. Miroğlu'na askerlik anılarından bahsetmesi konusunda ısrar eden Zeynep az kalsın otomobille bir sürüye çarpmalarına sebep oluyor. Bir başka sahnede Miroğlu ve askerlik arkadaşı, Gaffar Okkan'ı ve uğradığı suikastı "oldukça bilgilendirici bir biçimde" tartışırken konuşmanın en can alıcı yerinde, yani Cemal suikaste ilişkin bildiklerini ortaya dökmek üzereyken yine bir kadın araya giriyor ve konuşmayı bölüyor. Miroğlu meselenin özünü Cemal'den öğrenemiyor

Filmin teknik meselelerine gelince Osman Sınav'ın ortalama bir performans sergilediği farkediliyor. Işık çalışması ve mekan kullanımı filmdeki paranoyak dünyaya paralel bir seyir izliyor ve bunu destekliyor. Otomobildeki bazı açı-karşı açı sahnelerinde Miroğlu'nun yüzündeki devamlılığı sağlayamaması, çatışma sahnelerinin yavanlığı veya araba takip sahnelerinin aksaması filmin handikapları. Ayrıca, Kenan İmirzalıoğlu, Selçuk Yöntem, Oktay Kaynarca veya Melda Bekcan'ın karakterlerini "ancak olabildiği kadar" yansıttıkları söylenebilir; Osman Sınav, Zara'nın filmde iyi bir performans sergilediğini düşünüyor olabilir ama herhalde bu sahneleri filme dahil etmemiş olmalı.

Ne olursa olsun ve kim ne derse desin, Susurluk sinemamıza daha çok tezahür edecek. Ve "Deliyürek"in yukarıda açımlamaya çalıştığım sebeplerden dolayı önemli bir yerde durduğu gözden kaçmamalı. Çünkü çözüm üretir gibi görünmesinin ve bunu yaparken doğrudan olduğu kadar sık sık sinsice yöntemlerden yararlanmasının da üzerinde daha fazla durulması gerektiği kanısındayım.

BURÇİN S. YALÇIN

★★★ **Yönetmen: Osman Sınav. Oyuncular: Kenan İmirzalıoğlu, Melda Bekcan, Selçuk Yöntem, Oktay Kaynarca, Macit Sonkan, Zafer Ergin, İştar Gökseven, Haluk Kurtoğlu, Bülent Kayabaş, Emin Gürsoy, Zübeyir Şaşmaz, Zara. Senaryo: Raci Şaşmaz, Osman Sınav. Görüntü Yönetmeni: Tevfik Şenol. Müzik: Aria. Yapımcı: Osman Sınav, Mustafa Şevki Doğan. Yapım: Türkiye. Dağıtımcı. Özen Film. Gösterim Tarihi: 7 Aralık.**

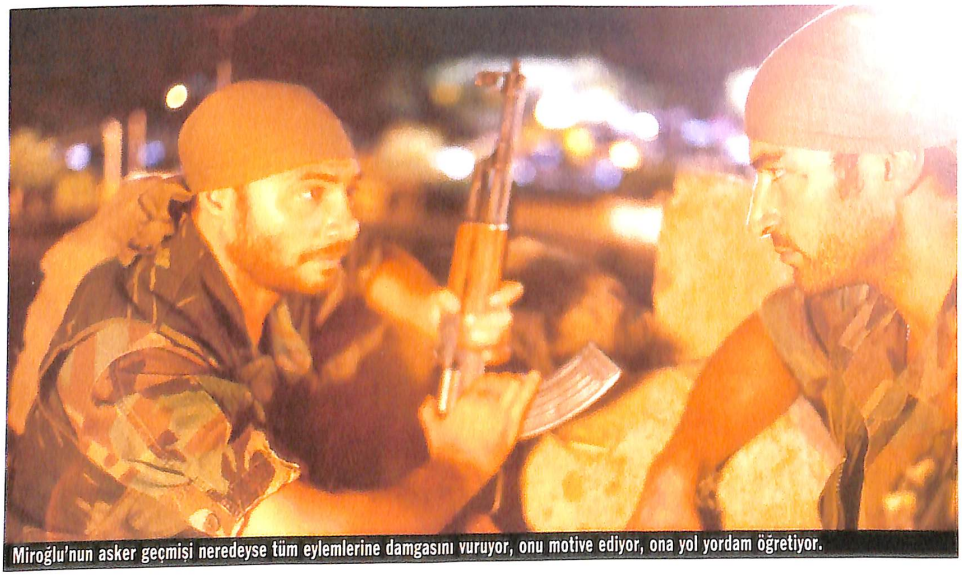

Miroğlu'nun asker geçmişi neredeyse tüm eylemlerine damgasını vuruyor, onu motive ediyor, ona yol yordam öğretiyor.

Thornton, Blanchett ve Willis başarılı oyunlarıyla filme çok şey katıyorlar.

HAYDUT

Deneyimli yönetmen Barry Levinson'dan orijinallikten uzak ama sevimli bir film.

Barry Levinson'ın "Haydut"unun nasıl bir film olduğu yönündeki soruya verilecek en doğru cevap hoş, olur herhalde. Filmde kulağımıza birden fazla kez çalınan U2'nun "Beautiful Day" şarkısı ile hayli benzeşiyorlar. Aslında malzeme fena sayılmaz. Yaratıcı ekip ise çok daha iyisini yapabileceğini ispatlamış kişilerden oluşuyor. Ama nedense hikaye tüm ağırlıklarından kurtarılmış, tüm sert ve sivri yönleri törpülenip düzleştirilmiş. Dolayısıyla ortaya tüy gibi hafif, rahat ve sevimli bir film çıkmış.

Filmin malzemesinin fena olmadığını söyledik ama öyküyü parçalara ayırıp bakarsak aslında çok da orijinal ve yeni fikirlerle karşılaşmıyoruz. Önce zıt karakterli iki arkadaşın hapisten beraber firar edişine tanıklık ediyoruz. Birisi cesur, güçlü ve yakışıklı "Bay Aksiyon Kahramanı". Diğeriyse duyarlı, hassas ve zeki "Bay Hastalık Hastası". Fikir her ne kadar fazlasıyla tanıdık olsa da, başarılı bir oyuncu seçimi bu durumu sıkı bir espriye dönüştürebiliyor. Sanki Joe ve Terry, Willis ve Thornton tarafından canlandırılmaları için yazılmış karakterler.

Öykünün sonraki ayağında ise haydutlarımız suç işlemeye başlıyorlar. Her ne kadar zıt karakterli olsalar da, bir "Bay Yanlış ve Doğru Ahmet" durumu yok ortada. İkisi de kanunlar karşısında aynı derecede yanlış olmayı tercih ediyorlar. Ve iyi niyetli, nazik soyguncular olmaya karar verip, eylemlerine başlıyorlar. Banka soymaktaki alışılmadık tarzları kısa zamanda ilgi çekiyor ve kahramanlarımız medyanın da desteğiyle birer şöhrete dönüşüyorlar. Bu da yeni bir buluş sayılmaz. Rehineleri ile iyi geçinen, etrafa zarar vermemeye çalışan soyguncular daha önce pek çok kez karşımıza çıkmış tiplemeler. Kahramanlarımızın sıradan birer soyguncu olmanın ötesinde bir felsefeleri de var. Onlar insanların parasını çalmıyorlar. Devletin insanlardan çaldığı parayı geri alıyorlar. Açıkçası bu sadece lafta kalıyor ve bir tavır olarak ne yazık ki filme sinemiyor. Ne de olsa, mümkün olduğunca ağırlıktan uzak durmaya çalışan bir film karşımızdaki. Dolayısıyla bu bölümde kimi iyi espriler filmi ayakta tutsa da, öykü zayıflıyor.

Üçüncü aşamada ise aralarına davetsiz bir misafir karışıyor, bir kadın. Hikayenin en parlaklaştığı bölüm de burası. Hayatından sıkılmış ev kadını Kate Wheeler (Cate Blanchett) aralarına girerek düzenlerini alt üst ediyor. Ancak ne zamanki Blanchett iki erkeğe de aşık olduğunu fark ediyor, film yara almaya başlıyor. Tüm o şirin ve hoş olma çabası içerisinde iyi bir komedi malzemesi harcanıp gidiyor. Ortada son derece absürd bir üçlü ilişki varken, kahramanlarımız ayrı odalarda geceleyip, edepli davranmayı tercih ediyorlar. Üstelik o ana kadar komedi türünde ilerleyen film, birden duygusallığın dozunu gereksiz yere arttırıyor.

Ancak final bölümüne gelindiğinde işler hayli düzene giriyor. Sanki olayları tatlıya bağlarken Levinson bir yandan da yine kendisinin yönettiği "Başkanın Adamları"nı hatırlamamızı istiyor. Devlet medya yoluyla halkı uyutuyor olabilir; peki ya halk, devletin güçlerini medya yoluyla uyutursa? Ancak bu da tıpkı kahramanlarımızın soygun yapma sebebi gibi fazla işlenmiyor. Filmin muhalif tavrı şirinliği ile sınırlanıyor.

Örneklediğimiz gibi hem filmin hem de öyküsünün her anı eş değerde parlak değil. Ama kamera önü ve arkasındaki işinin ehli insanlar sayesinde film eksikleri ile izleyiciyi ciddi anlamda rahatsız etmiyor.

Öncelikle filmin üç başrol oyuncusunun başarısını belirtmek gerekir. Özellikle Blanchett hayli tatmin edici bir performans veriyor. Filmin kendini kurtarmasında etkili olan bir diğer kahraman da görüntü yönetmeni Dante Spinotti. Filmin hemen her sahnesinde görüntü yönetimindeki özen hissediliyor. Ama özellikle de Cate Blanchett'in ampulden yüzüne vuran mavi ışıkla görüntüye girdiği kare ve deniz kıyısındaki evde geçen bölümlerde... Filmin kurgusunun dinamik olması da bir avantaja dönüşüyor. Öykünün tek düzeleşmeye başladığı anlarda devreye giren flash forward'lar filmin toparlanmasına yardımcı oluyorlar.

Filmle ilgili değinmeden geçilmeyecek bir unsur da müzikleri. Eğer siz de '80'ler takıntısı olanlardansanız Willis ve Blanchett'ın "Twist in My Sobriety" eşliğinde kumsalda dans edişlerini tebessümle, yine aynı çiftin "Total Eclipse of the Heart"ın sözleri eşliğinde flört edişini ise hunharca kahkahalarla izleyebilirsiniz. Elbette Cate Blanchett'ın "Holding Out for a Hero" eşliğinde dans ederek yemek yaptığı sahne de filmdeki favori anınız olabilir.

Son noktada "Haydut"un artıları ve eksileri birbirlerini dengeliyor, hatta artılarının ağır basması sonucu iyi denilebilecek bir kıvama ulaşıyor film. Kaldı ki; sorunları çok fazla değil. Sadece biraz daha cesur ve sıradışı olmayı göze alabilse, elindeki komedi malzemesini daha iyi değerlendirebilse her şey çok farklı olabilirmiş. Ama tercihini hoş olmaktan yana koymuş. Bu kadar üzerine gittiğimize de bakmayın. Hoş filmlerle sorunumuz yok. Yeter ki boş olmasınlar.

ENGİN ERTAN
engin_ertan@yahoo.com

★★★ (Bandits) Yönetmen: Barry Levinson. Oyuncular: Bruce Willis, Billy Bob Thornton, Cate Blanchett, Troy Garity, Brian F. O'Byrne, Stavey Travis, Bobby Slayton, January Jones, Azura Skye. Senaryo: Harley Peyton. Görüntü Yönetmeni: Dante Spinotti. Müzik: Christopher Young. Kurgu: Stu Linder. Yapım Tasarımcısı: Victor Kempster. Yapımcı: Paula Weinstein, Barry Levinson, Arnold Rifkin, David Hoberman, Michael Birnbaum, Michele Berk, Ashok Amritraj. Süre: 122 dk. Yapım: ABD. Dağıtımcı: Avşar/Pinema. Gösterim Tarihi: 14 Aralık.

YÜZÜKLERİN EFENDİSİ: YÜZÜK KARDEŞLİĞİ *Film*

Tolkien hayranlarının ümit edebilecekleri hemen her şeyi sunuyor. Kitabı okumayanlar içinse, yepyeni bir destan başlatıyor

Etinden - sütünden faydalanmak amacıyla her tür yaratıyı çok katmanlı bir yatırım haline getirmeye girişen eğlence sektörü, sonunda 90'larda gerçekten de bu yaklaşımın herkes için anlamlı olduğu bir alan bulmuştu: Fantazi. Özellikle de Rol Yapma Oyunları'nın fantastik diyarları ve kişileri. Bu diyarlarda geçen bilgisayar oyunları üretildi, bu diyarlarda geçen romanlar basıldı. Tamamen bu diyarları tanıtmaya yönelik Web siteleri yapıldı. Bu diyarlar, eşi benzeri görülmemiş bir şekilde beslenip büyütüldü. Şu aralar, favori hayali dünyanız neredeyse her surette karşınıza çıkıyor. Neredeyse, çünkü orayı bütün görkemiyle beyazperdede görme şansına bir türlü erişemiyorsunuz - en azından, "Zindan ve Ejderha"yla muradına eremeyen çoğunluğa dahilseniz...

Sinema hariç birçok kanaldan (ki bunlara televizyon da dahil) beslenen günümüz fantazi janrının öncüsünün Yüzüklerin Efendisi olduğu bu türle ilgilenen hemen herkesçe bilinir. Tolkien'ın 1954-55'te üç cilt halinde basılan başyapıtı, henüz fantazi janrının bugünkü gibi her koldan desteklenmediği zamanlarda ciddi bir hayran kitlesine sahip olmuştu. Şimdilerde bu türün cazibelerinden dem vurulduğunda akla ilk gelen şey, fantazi kitabının bizi alıp yepyeni, bambaşka ve capcanlı bir dünyaya götürmesidir. Tolkien bu konuda öyle bir başarı göstermişti ki onun Orta Dünya'sı, ışıltısından bir şey yitirmek şöyle dursun daha da büyüyerek geldi günümüze. Bir filolog olan Tolkien bu kalıcı ve son derece çarpıcı hayali diyarı yaratmak için birçok dil icat etmiş, bir yığın karakter yaratmış ve elbette bütün bunları okurun kafasında canlı kılabilmek için sık sık uzun ve ayrıntılı tasvirlere başvurmuştu. Yüzüklerin Efendisi dendiğinde, okurların aklına belki kitabın olay örgüsünden de önce dilleri, halkları ve coğrafyasıyla Orta Dünya'nın kendisi gelir. Bu dünyanın kahramanların yollarının düşmediği yöreleriyle bile sürekli canlı olduğunu hissedersiniz.

İşte bu yüzden Peter Jackson muazzam bir yükün altına girmişti: Fantazi filminin öteden beri nadiren başarabildiğini başarıp perdede yaşayan, çekici bir dünya kurması gerekiyordu ve bunun için elindeki malzeme, beklentilerinin karşılığını alamadığı anda feryadı basabilecek bir hayran kesimine sahip Orta Dünya'ydı. En kötüsü de, bu işi yapım aşamasıyla iyice içli dışlı hale gelen izleyicinin sinemanın büyüsü karşısında masumiyetini kaybetmiş olduğu bir dönemde yapmaya kalkıyordu.

İster masum olalım ister külyutmaz; ister hevesli ister ihtiyatlı; ister kitabı okumuş ister okumamış... Peter Jackson'ın sunduğu, beyazperdeye uğramış bu en canlı "başka dünya"ya kapılıp yelkenleri suya indirmemek çok zor. Tolkien kitaplarının illüstratörleri Alan Lee ve John Howe'un da tasarımına katkıda bulunduğu bu dünya, daha Shire'ın yeşilliklerini ilk gördüğümüz andan itibaren soluk alıp vermeye başlıyor. Sadece Hobbitköy, Rivendell, Moria madenleri gibi akıldan çıkmayacak yerlerde değil, grup yoldayken de bunu hissediyorsunuz. Zaten sinemasının kendine has bir dokusu, bir başkalığı olan Jackson, standart büyük bütçeli Hollywood filmlerinde rastlayamayacağımız bir etki yaratmış. "Yüzük Kardeşliği" görkemiyle üstümüze saldırmıyor, gelip bizi yakamızdan yakalamaya çalışmıyor, daha ziyade sükunetle orada durup içine düşmemizi bekliyor sanki. Bunun sebebi filmde etkileyici özel efektler olmaması, destansı savaşların bulunmaması değil. Hepsi var. Sebep, bunların hiçbirinin doğrudan seyirciyi hedef alıyor gibi durmaması. Bu proje Peter Jackson'ın kendi istediği, kendi tasarladığı, büyük emek harcadığı bir proje. Jackson'ın Tolkien'ın dünyasına sevgiyle ve içtenlikle yaklaştığını açıkça görüyorsunuz. En önemli göstergelerinden biri, kamerasını karakterlerinin yüzlerinden esirgememesi.

Jackson, Tolkien'ın metnine metin eklemiyor (gerçi bu filmde Arwen'in yeri biraz genişletilmiş), aksine 3 saate bile sığmayacak olan bazı bölümleri ve karakterleri çıkarıyor... Öte yandan, görsel anlatımını çok dikkatli kullanarak unutulmaz tipler yaratıyor. Bütün Orta Dünya'yı karanlığa boğabilecek olan güç yüzüğünü kötülüğün kalbine götürüp orada yok etmesi gereken Frodo'nun merakını ve endişesini kusursuz bir şekilde yansıtan Elijah Wood'un yüzüne de savaşlara ayırdığı kadar vakit ayırıyor. Orta Dünya'nın devasa yapılarının ortasında onun küçüklüğünü vurgulayarak görevinin boyutlarına dikkat çekiyor. Unutulmaz tipler Frodo'yla da sınırlı değil. Hayranların en çok merak ettiği alanda, oyuncu seçiminde Jackson gerçekten çok iyi sonuç alıyor. Ian McKellen'ın büyücü Gandalf'ı, her tarafı ateş toplarına ve şimşeklere boğmadan, depremler yaratmadan da buram buram güç ve bilgelik kokuyor. Viggo Mortensen'in aslında Aragorn, Liv Tyler'ın da aslında Arwen olduğunu kim tahmin ederdi ki?

"Yüzük Kardeşliği", Tolkien hayranlarının bir filmde ümit edebilecekleri hemen her şeyi sunuyor. Kitabı okumayanlar içinse, yepyeni bir destan başlatıyor (hemen belirtelim, üç filmin ilki olan "Yüzük Kardeşliği"nin tam anlamıyla bir sonu yok). Bu film hakkında dile getirilebilecek en büyük övgü, en geleneksel öykü türünün temsilcisi olmasına karşın, sinemada şimdiden kendi özel alanını açtığıdır herhalde.

KUTLUKHAN KUTLU

★★★★★ (The Lord of the Rings: The Fellowship of the Ring) Yönetmen: Peter Jackson. Oyuncular: Elijah Wood, Ian McKellen, Liv Tyler, Viggo Mortensen, Sean Astin, Cate Blanchett, John Rhys-Davies, Billy Boyd, Dominic Monaghan, Orlando Bloom, Hugo Weaving, Sean Bean, Ian Holm. Senaryo: Peter Jackson, Philippa Boyens, Frances Walsh (J.R.R. Tolkien'in aynı adlı romanından). Görüntü Yönetmeni: Andrew Lesnie. Müzik: Howard Shore. Kurgu: Jamie Selkirk, D. Michael Horton, John Gilbert. Yapım Tasarımcısı: Grant Major. Yapımcı: Peter Jackson, Barrie M. Osborne, Tim Sanders. Süre: 178 dk. Yapım: ABD-Yeni Zelanda. Dağıtımcı: Umut Sanat. Gösterim Tarihi: 21 Aralık.

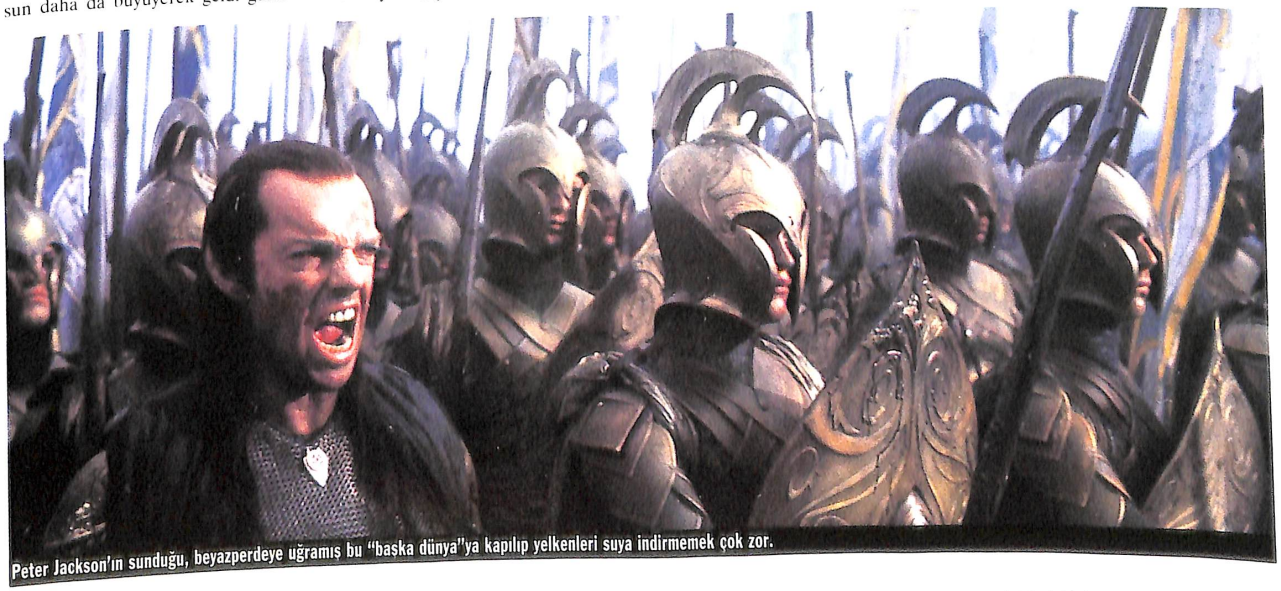

Peter Jackson'ın sunduğu, beyazperdeye uğramış bu "başka dünya"ya kapılıp yelkenleri suya indirmemek çok zor.

Kelebek gibi uçar...

Muhammed Ali'nin hayatını konu alan Michael Mann filmi Şubat'ta gösterime girecek.

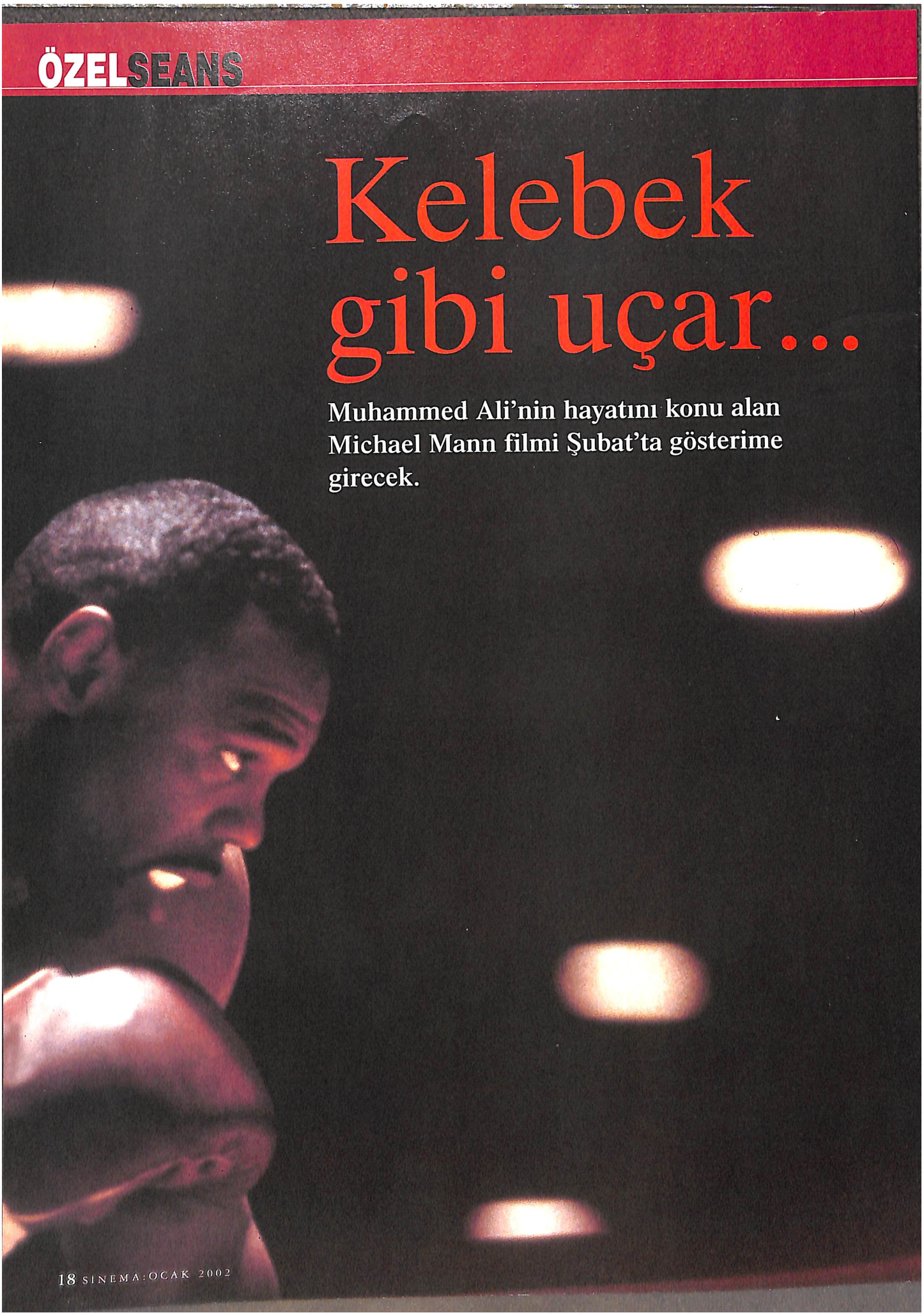

'60'larda Amerika'daki boks aleminin ortasına toy bir siyah düşmüştü; yetenekliydi ve ağzı laf yapıyordu. Boks eldivenlerini eline geçirdikten sonra ülkenin en çok konuşulan profesyonel sporcusu olmakta gecikmeyecekti. Cassius Clay adıyla dünyaya gelen, İslamiyet'le tanışınca ismini Muhammed Ali'ye çeviren bu adam onyılın sonunda patlak veren Vietnam Savaşı'na gitmeyi de reddetme cesaretini göstermişti. Dünya Ağırsıklet Boks Şampiyonluğu'na yükselen, medyanın gündeminden hiç düşmeyen bu figürün hayatı artık beyazperdede. "Manhunter", "The Last of the Mohicans / Son Mohikan", "Heat / Büyük Hesaplaşma" ve "The Insider / Köstebek" gibi her filmiyle hayranlarına yenilerini ekleyen Michael Mann'in yönettiği 105 milyon dolarlık bir proje olarak hayata geçen "Ali"de efsanevi boksörü Will Smith canlandırıyor. Bütçenin önemli bir kalemini Smith, yönetmen Mann ve yapımcı Jon Peters'ın ücretleri oluşturuyor. Güney Afrika, Miami, Houston, Chicago, Los Angeles ve New York'ta çekilen film yeni yıla girmeden, 25 Aralık'ta Kuzey Amerika'da gösterime giriyor. Bize de Şubat'ta gelmesi bekleniyor. Afrika'daki çekimlerden çok etkilenen Will Smith'in Mozambik'ten bir arsa satın aldığı ve oralarda daha sık vakit geçirmek istediği söyleniyor. "Ali"nin senaryosunu Michael Mann daha önce "Köstebek"i de birlikte kaleme aldığı Eric Roth'la beraber yazdı. Filmin oyuncu kadrosunda Jon Voight, Mario Van Peebles (Malcolm X'i oynuyor), Jada Pinkett Smith, Paul Rodriguez, Joe Morton, Giancarlo Esposito, Jamie Foxx ve Jeffrey Wright'ı görüyoruz. Bu arada, meraklısına Mann'den önce bu projeyle en son "Wild Wild West"ini seyrettiğimiz yönetmen Barry Sonnenfeld'in ilgilenmiş olduğunu duyuralım.

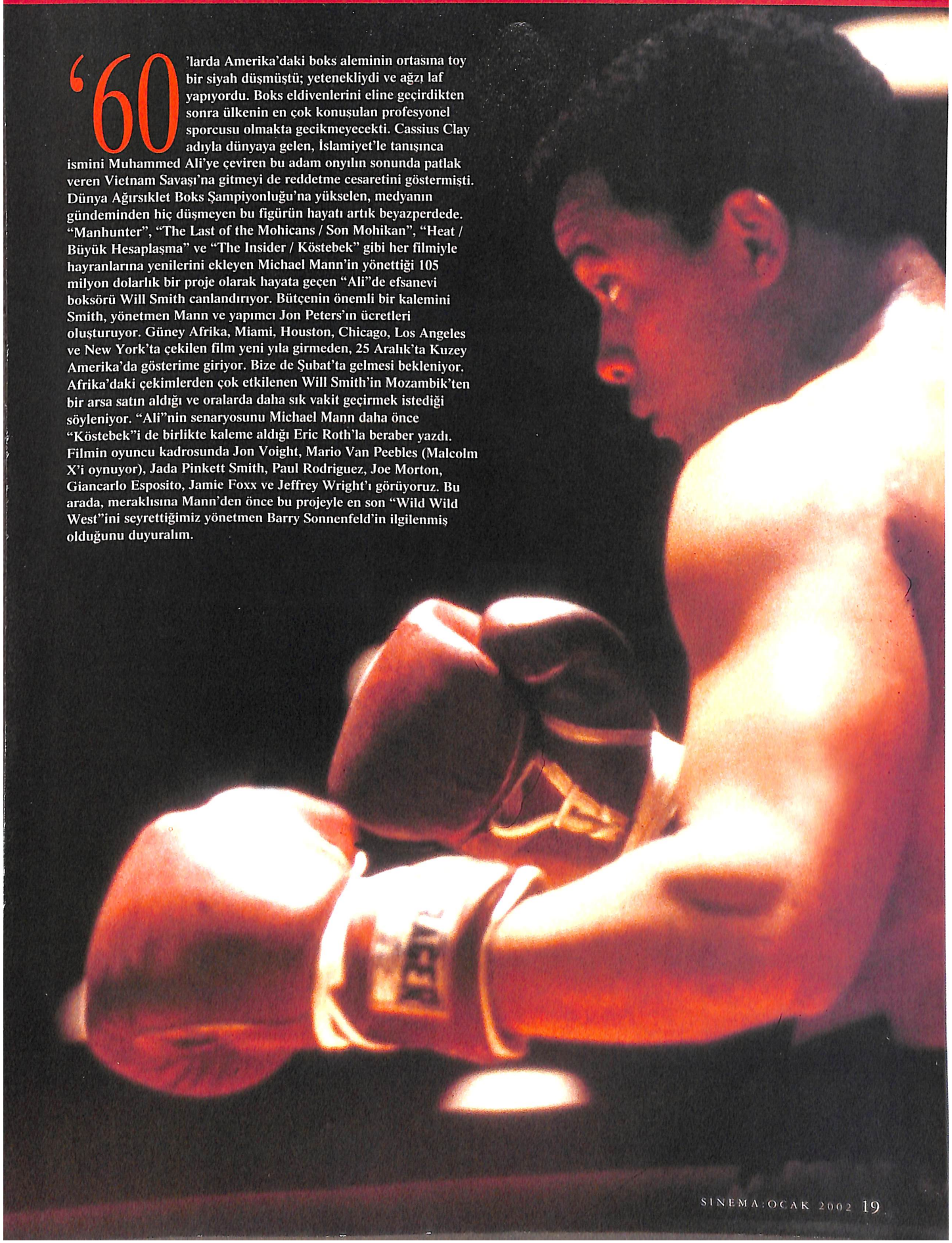

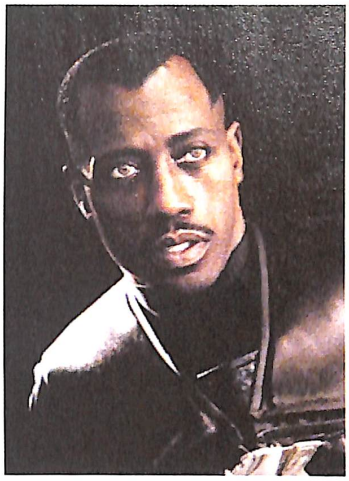

Blade bu kez virüslerle de savaşacak.

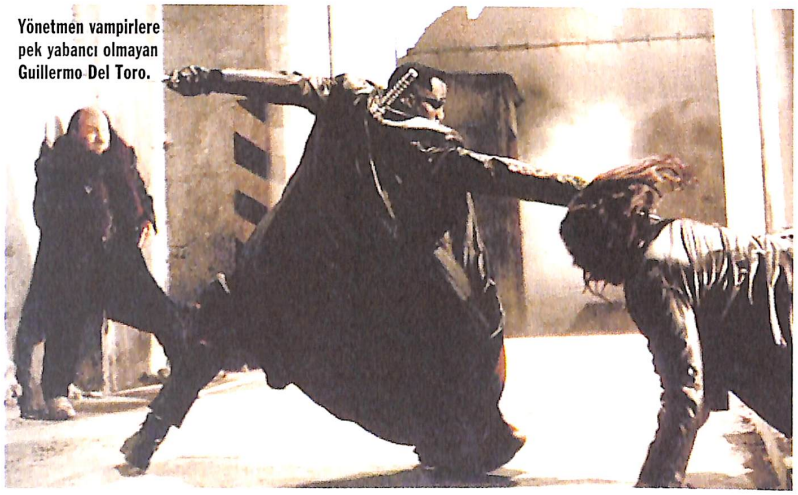

Yönetmen vampirlere pek yabancı olmayan Guillermo Del Toro.

BLADE 2

Bıçağın "ikinci" yüzü

Sinemaseverlerin "Cronos" ve "Mimic" adlı korku filmlerinden tanıdığı, vampirlere yabancı olmayan yönetmen Guillermo del Toro bu devam filmini çekiyor. Çizgi roman uyarlaması "Blade" epeyce iş yapınca Wesley Snipes ve Kris Kristofferson devam filminde de yeniden güçlerini birleştirecek. Kadroya katılan yeni isimler ise Tchéky Karyo, Luke Goss ve del Toro'nun "Cronos"unda da oynamış olan Ron Perlman. 55 milyon dolara malolan "Blade 2"nin Kuzey Amerika gösterim tarihi 22 Mart 2002. Çekimleri Toronto, Prag ve New York'ta gerçekleştirilen filmin senaryosunu ilk filmi de kaleme alan David S. Goyer yazdı. Bu ikinci halkadan sonra bir üçüncü filmin daha düşünüldüğünü de meraklısı için ekleyelim. Devam filminde vampir avcısı Blade (Snipes) yeni bir virüsle hem insanları hem de vampirleri Reaper denen garip canavarlara dönüştüren Nomak'a (Goss) karşı savaşıyor.

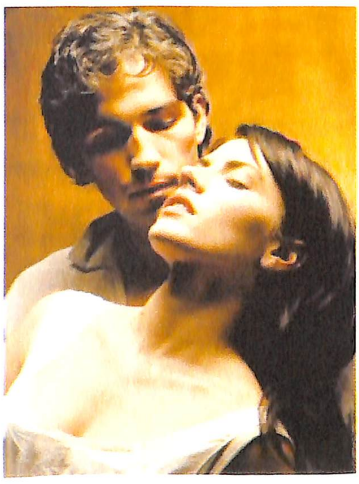

Guy Pearce ve Jim Caviezel

THE COUNT OF MONTE CRISTO

Kont intikam peşinde

"Waterworld - Su Dünyası"ndan sonra sadece "One Eight Seven" adlı orta bütçeli bir film çeken Kevin Reynolds daha önce sinemaya defalarca uyarlanmış Alexandre Dumas'nın aynı adlı romanını beyazperdeye aktarıyor. Guy Pearce, J.P. Blanc, James Caviezel, Luis Guzmán ve Michael Wincott filmin oyuncu kadrosunda yeralan isimler. 40 milyon dolarlık bir bütçeyle tamamlanan "The Count of Monte Cristo", İrlanda'daki Ardmore stüdyolarında ve Malta'da çekildi. Şubat'ta ABD'de gösterime girecek filmin öyküsü klasik: Edmund Dantes (Caviezel) adlı denizci, kıskanç "arkadaşları" tarafından suçlu gösterilir, bunun sonucunda tutuklanır ve bir adadaki hapishaneye yollanır. Oradan kaçmanın bir yolunu bulur ve hapse düşmesinden sorumlu olanlardan birer birer intikam almaya yemin eder. Disney önderliğinde çekilen "The Count of Monte Cristo" aynı zamanda sinemaseverlerin de Guy Pearce'ı "Memento - Akıl Defteri"nden sonra seyrettiği ilk film olacak.

Buzul Çağı'nda geçen bir dostluk ve sevgi masalı.

ICE AGE

Üç hayvan ve bir bebek

Animasyon dünyası Buzul Çağı'na taşınıyor. "Ice Age", Fox Animasyon Stüdyoları ile Blue Sky Stüdyoları'nın işbirliği sonucunda hayata geçen bir animasyon film. Buzul Çağı'nda geçen film o dönemlerde yaşayan mamut Manfred, kaplan Diego ve maymun Sylvia'nın bir çocuk bulmasını, ardından da bebeğin ait olduğu kabileyi aramak üzere yollara düşmesini konu alıyor. Bundan önce çektiği "Bunny" isimli kısa bir animasyonu bulunan Chris Wedge, "Ice Age"in yönetmeni. Senaryoyu da Peter Ackerman, Michael Berg ve Michael Wilson yazdı. Filmin orijinal seslendirme kadrosunda ise Denis Leary, Kirsten Johnson, Jack Black, Andrea Bowen, Jane Krakowski, John Leguizamo, Ray Romano ve Goran Visnjic var. Kuzey Amerika'daki serüvenine 15 Mart 2002'de başlayacak film yılın popüler animasyonlarından biri olmaya aday.

KNOCKAROUND GUYS

Gangsterler arasında

"The Fast and the Furious / Hızlı ve Öfkeli"yle geçtiğimiz aylarda sinemalarımıza ivme kazandıran Vin Diesel'in oynadığı yeni film de suç dünyasında geçen bir komedi. Barry Pepper, Seth Green, Dennis Hopper ve John Malkovich'in de yeraldığı "Knockaround Guys" adlı bu filmi yazıp yönetenler Brian Koppelman ve David Levien. İkisi daha önce "Rounders / Tutku" filminin senaryosuna da beraber imza atmıştı. Filmin konusu şöyle: Brooklyn'in ünlü gangsterlerinden birinin dört oğlu birlikte sahtekar bir şerifin koruduğu küçük bir Montana kasabasından bir çanta dolusu parayı geri almak zorundadır. Ama tabii bu pek kolay olmayacaktır. Çünkü işi halledelim derken dördü başını feci bir belaya sokar. Çekimleri New York ve

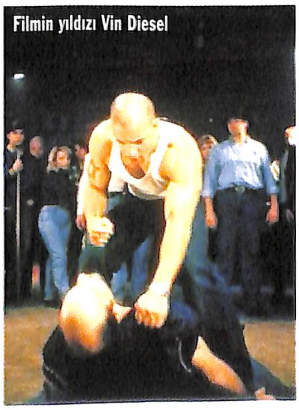

Filmin yıldızı Vin Diesel

Kanada'nın Toronto, Alberta ve Ontario kentlerinde gerçekleştirilen "Knockaround Guys", Nisan ayında ABD sinemalarını dolaşmaya başlayacak.

HAZIRLIK AŞAMASINDAKİ FİLMLER

EAST OF HARLEM
"The Boxer"dan beri sesi soluğu çıkmayan yönetmen Jim Sheridan'ın bu yeni projesi yıldızı olmayan bir film olacak. Filmin oyuncu kadrosunda Djimon Hounsou, Emma Bolger, Sarah Bolger, Randall Carlton, Paddy Considine ve Samantha Morton yeralıyor.
Gösterim Tarihi: Henüz kesinleşmedi

EVELYN
Bruce Beresford'un çektiği bu dönem filmi 1953 yılı İrlanda'sında geçiyor. Katolik Kilisesi'nin işsiz bir babanın elinden aldığı üç çocuğun hikayesini anlatan filmde Pierce Brosnan, Aidan Quinn, Julianna Margulies, Stephen Rea ve Alan Bates oynuyor. Filmin senaryo yazarı Paul Pendel. Çekimler İrlanda'da sürüyor.
Gösterim Tarihi: Henüz kesinleşmedi

LAUREL CANYON
Lisa Cholodenko'nun yönettiği bu film çekim aşamasında. Filmin oyuncu kadrosunda Frances McDormand, Christian Bale, Kate Beckinsale, Alessando Nivola ve Natascha McElhone'un görüyoruz.
Gösterim Tarihi: Henüz kesinleşmedi

EXORCIST: DOMINION
Şeytan'ın bu dördüncü macerasını John Frankenheimer yönetecek. Bir prequel, yani ilk filmin öncesini ele alacak olan film rahip Merrin'in henüz orta yaşlı iken Afrika'daki kazılar sırasında Şeytan Pazuzu'nun içine girdiği bir çocuğa yardım etmesini anlatıyor. Senaryoyu William Peter Blatty'nin romanından ünlü yazar Caleb Carr ve William Wisher Jr. uyarlıyor. İlk filmde Max Von Sydow'un canlandırdığı Rahip Merrin'i yeni filmde Liam Neeson oynayacak.
Gösterim Tarihi: 2003

LOVE, SEX, DRUGS & MONEY
"Lock, Stock and Two Smoking Barrels" ve Snatch / Kapışma"yla kendisine has bir hayran kitlesi kazanan Guy Ritchie'nin, yazıp yönettiği yeni filminin başrolünde eşi Madonna yeralıyor. Adriano Giannini, Jennifer Aniston, Elizabeth Banks, Bruce Greenwood ve Jeanne Tripplehorn'un da oynadığı filmin Malta ve İtalya'nın Sardunya adasında gerçekleştirilen çekimleri tamamlanmış durumda.
Gösterim Tarihi: Henüz kesinleşmedi

MARLOWE
16'ncı yüzyıl İngiltere'sinde başı kraliçeyle dertte olan oyun yazarı Christopher Marlowe'un, çalışmalarını William Shakespeare'e kaptırması sonucunda başına gelenleri konu alan bu filmde Jude Law ve Anthony Furlong'u seyredeceğiz. Filmin çekimleri İngiltere ve İtalya'da yapıldı.
Gösterim Tarihi: Henüz kesinleşmedi

NAILED RIGHT IN
1985 yılının Brooklyn'inde geçen bu filmin yönetmeni Griffin Dunne. Çekimleri tamamlanan filmin başrolünde Johnny Depp'i izleyeceğiz. Depp filmde bir gangsteri canlandırıyor.
Gösterim Tarihi: 2002 İlkbaharı

MEET THE FOCKERS
"Meet the Parents / Zor Baba"nın devamı da yolda. Kadroda yine Robert De Niro ve Ben Stiller'ın yanısıra Blythe Danner ile Terry Polo da yeralıyor. Devam filmini de ilk filmdeki gibi James Herzfeld yazıyor, Jay Roach yönetiyor.
Gösterim Tarihi: Henüz kesinleşmedi

NO GOOD DEED
"Blood and Wine / Kan ve Şarap"tan beri sinema filmi çekmeyen Bob Rafelson yeniden suç dünyasına dönüyor. Dashiell Hammett'ın "The House on Turk Street" adlı kısa öyküsünden uyarlanan senaryo kaçak bir genci ararken yolu banka soygunu yapmayı planlayan bir çeteyle kesişen bir polis dedektifinin öyküsünü anlatıyor. Samuel L. Jackson, Milla Jovovich ve Stellan Skarsgård'ın başrolde olduğu filmin Kanada'daki çekimleri tamamlandı.
Gösterim Tarihi: Henüz kesinleşmedi

MINDHUNTERS
"Driven / Yarışçı"yla gişede yine hayalkırıklığı yaşayan Renny Harlin yeni filmini Hollanda'da çekiyor ve bütçeyi de düşük tutuyor. Filmde Clifton Collins Jr. ve "Deep Blue Sea / Mavi Korku"da da çalıştığı LL Cool J'i oynatacak olan Harlin bu kez FBI dedektiflerini tehdit eden bir katilin hikayesini anlatıyor.
Gösterim Tarihi: Henüz kesinleşmedi

Amerika'ya yapılan terörist saldırılar Hollywood'u derinden sarstı. Dünya Ticaret Merkezi'nin yıkılan kulelerinin altında bazı büyük stüdyo projelerinin de kaldığını görüyoruz.

İkizlere takke

11 Eylül olayları vuku bulduğundan bu yana üç aydan fazla bir süre geçti. Olayların hemen akabinde Hollywood için de geçici bir anormal süreç başlamış, çoğu filmin ya gösterimi ertelenmiş ya bazı sahneleri çıkarılmış ya çekimleri durdurulmuş ya da senaryolarının yeniden yazılması kararlaştırılmıştı. Gerçi Hollywood olaylara dek yaz filmleriyle pastadan yine kendisine düşen parsayı toplamıştı ama yeni projeler de yoldaydı. Stüdyolar olayın şokunu atlattıktan sonra olayla uzaktan yakından ilgisi olan bütün projeleri yeniden gözden geçirmeye başladılar. Bu, komplo teorilerine bağımlı bir endüstrinin aynayı kendisine çevirmesiydi aynı zamanda. Amerikan kamuoyu da filmlerin sınıflandırılması konusunda yeni bir kategoriyi daha tartışmaya başlamıştı. Acaba filmler için bir de "Bu film terörist eylem içerir," mealinde T reytingi mi yürürlüğe konulsaydı? Gerçi, vakanın hemen ardından video ve DVD piyasasında aile filmlerinin artmasını bekleyen video dükkanları şaşırmıştı; çünkü aksine şiddet içeren filmlerin satışında patlama olmuştu. Acaba korkunç bir yıkımla yüz yüze gelen Amerikalılar teröristlerin hiç değilse ekran karşısında mı bozguna uğradığını görmek istiyordu? Acaba Hollywood'un 11 Eylül'den sonra takındığı tavırda bir yanlışlık mı vardı? "Zoolander / Zırtapoz"un bazı sahnelerinde İkiz Kuleler'i dijital olarak yok ederek stüdyolar trajedinin Amerikalılara hatırlatılmamasından yana tavır almıştı. Gelgelelim, bu ters tepti; "Zoolander"ın gösteriminde kulelerin silindiğini gören izleyici bunu protesto ederken Edward Burns'ün yönettiği bağımsız bir proje olan "Sidewalks of New York"un tanıtım fragmanları sırasında kuleler göründüğünde ayağa kalkıp alkışladı. Acaba Hollywood tüm bir ulusun beklentilerini yanlış mı yorumlamıştı? Bunu zaman gösterecek ama stüdyolar şimdilik aksiyon içeren projelerini askıya aldı. Ayrıca, Al Pacino'nun "People I Know" adlı filminin Dünya Ticaret Merkezi'yle ilgili sahneleri filmden çıkarıldı, kara komedi "Waydowntown"ın gökdelenlerden düşen cesetler nedeniyle gösterimi ertelendi, yeniden çevrim "The Ring"in Boston'daki çekim mekanı tehlikeli bulunarak Los Angeles'a taşındı, hatta "The Last Castle / Son Kale"nin afişinde yeralan altüst olmuş Amerikan bayrağı imajı hemen geri çekildi. Saldırıya ani bir tepki veren Hollywood bakalım bu projeleri ne şekilde hayata geçirecek? Hatta hayata geçirebilecek mi?

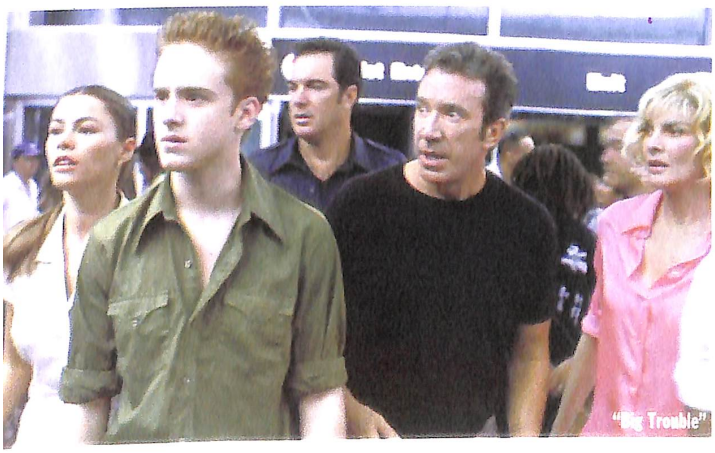

COLLATERAL DAMAGE

Arnold'ın ailesini katleden Kolombiyalı teröristlere karşı tek başına savaştığı bu aksiyon filmi 11 Eylül olaylarından nasibini alan ilk proje oldu. Filmin 5 Ekim olan Kuzey Amerika gösterim tarihi beş ay ileriye atıldı. Filmin artık 8 Şubat'ta gösterime girmesi bekleniyor. Ama bu arada filmin tüm fragmanları, afişleri, televizyon reklamları ve internetteki tanıtım siteleri geri çekildi.

NOSEBLEED

Jackie Chan, Dünya Ticaret Merkezi'nin camlarını silen bir temizlikçiyi canlandıracağı bu filmde Özgürlük Heykeli'ni havaya uçurmak isteyen teröristleri durduracaktı ama onun yerine filmin çekimleri durduruldu. Açıkçası, şu andan itibaren de film pek çekilebilecek gibi görünmüyor. İlginç bir dipnot: Chan eğer çekim tarihleri yetişseydi saldırı sabahı DTM'nin 100'üncü katında cam siliyor olacaktı.

SPIDER-MAN

Columbia şirketinin önümüzdeki yıl çok şey beklediği Örümcek Adam macerasının tam da o dönemlerde sinema perdelerine yeni yeni yansımaya başlayan fragmanları saldırıdan sonra pek de hoş durmaz olmuştu. İkiz Kuleler'in arasına gerdiği ağıyla helikopterle kaçmakta olan hırsızları kıskıvrak avlayan Örümcek Adam'ın bu fragmanı stüdyo tarafından hemen geri çekildi. Filmin özel efekt ekibi de şu sıralar İkiz Kuleler'i filmden silmekle meşgul. Filmin gösterime gireceği ay olan 2001 kasımı da şu an için 2002 martına dönüşmüş durumda.

MEN IN BLACK 2

Saldırıdan sonra çekimler ertelendi ve senaryo yeniden yazılmaya başladı. Filmin sonunda Tommy Lee Jones ile Will Smith, Dünya Ticaret Merkezi'nin çatısında bir uzaylı solucanla savaşacaktı. Şimdi bu savaş kentin başka bir yerinde hayata geçecek.

BIG TROUBLE

11 Eylül olaylarının en çok hasar verdiği kişilerden biri de herhalde Barry Sonnenfeld. "Men in Black 2"den sonra bu filmle de başına bela açıldı. Sonnenfeld'in "Çantadaki bomba" trüğüne dayanan bu salon komedisinin gösterimi de 21 Eylül 2001'den önümüzdeki nisana ertelendi. Hollywood'un (filmin yapımcı şirketi Touchstone'du) şu sıralar bombanın b'sinden bile nem kaptığının açık kanıtı.

TICK-TOCK

Columbia'nın yapımcılığında çekilecek bu filmin başrolünde Jennifer Lopez oynayacaktı. Lopez hafıza kaybı olan bir teröristin Los Angeles'ın çeşitli bölgelerine yerleştirdiği bombaları imha etmeye çalışan bir FBI ajanını canlandıracaktı. Saldırıdan sonra filmin çekimlerine Haziran 2002'de başlanmasına karar verildi. Fakat bu arada bombacının psikopatik özellikleri senaryoda değiştirilip daha cinai bir hale getirilebilir.

TRUCK 44

"Very Bad Things - Hiç Hesapta Yokken"den anımsayabileceğiniz Peter Berg'ün yönetmeyi planladığı bu filmin de zamanlaması çok kötü oldu. Beş New York itfaiyecisinin

bir soyguna giriştiği, fakat daha sonra girdikleri binada yanlışlıkla görkemli bir yangın çıkardıkları film Fox önderliğinde çekilecekti. Fakat, açık ki, Amerika facia sonrasında kahramanlarını böylesine kirlenmiş bir halde görmek istemeyecekti.

BAD COMPANY

Joel Schumacher'in yönettiği bu filmde Chris Rock çaylak bir CIA ajanını, Anthony Hopkins de onunla ilgilenen eski bir ajanı canlandırıyor. İkisi New York'un Doğu sahiline nükleer silahlar depolayan teröristleri yakalayacaklar. Aralıkta gösterilmesi planlanan filmin gösterimi 7 Haziran 2002'ye ertelendi.

BOAZ THE GREAT

Ertelenen projelerden biri de bu Adam Sandler komedisi. İsrail gizli servisi Mossad'ın ajanlarından birinin (Sandler bu rolü oynayacak) Gazze Şeridi'ndeki maceralarının anlatılacağı bu proje bir komedi olmasına rağmen Revolution Studios tarafından bilinmeyen bir tarihe ertelendi.

WAR OF THE WORLDS

H.G. Wells'in Mars istilasını anlatan romanından yapılacak bu uyarlamanın yönetmeni Timothy Hines olacaktı. Fakat 42 milyon dolara çekilmesi planlanan bu proje öykünün terörist saldırılarla birtakım benzerlikler taşıması üzerine rafa kaldırıldı. Ne zaman gerçekleşeceğine dair de ortalıkta bir malumat yok.

THE TIME MACHINE

Saldırıdan sonra makaslanan filmlerden biri de Simon Wells ve Gore Verbinski'nin yönettiği bu H.G. Wells uyarlaması oldu. 8 Mart'ta gösterime girecek filmin yüklüce bir maliyetle çekilen sahnelerinden biri filmden çıkarıldı. Sahne şu: Guy Pearce'ın canlandırdığı zaman gezgini bir ara kıyameti andıran birşeye tanık olur; Ay parçalanır ve bu parçalanmadan doğan meteorlar Manhattan'a yağmaya başlar.

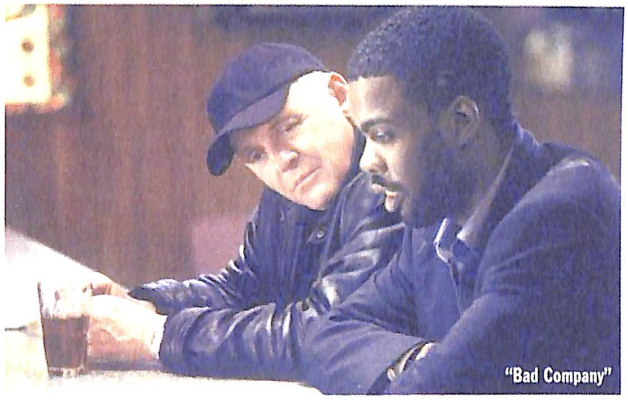
"Bad Company"

KISA FİLM

HAZIRLAYAN: CEYHUN KARABAĞ

YENİ BİR KISA FİLM YARIŞMASI

Türkiye'nin en büyük sinema salonları topluluğu AFM, bu seneden itibaren bir kısa film yarışması düzenliyor. Yarışmaya 2000-2001 yılları arasında tamamlanmış ve 20 dakikayı aşmayan kısa filmler katılıyor. Filmler 17-28 Ocak tarihleri arasında İstanbul'da yapılacak olan 1. AFM Uluslararası Bağımsız Film Festivali çerçevesinde AFM salonlarında izleyiciyle buluşma olanağı bulacak. Yarışmanın kısa filmciler tarafından sevinçle karşılanacağını sandığım bir özelliği de, AFM tarafından ödüllendirilecek olan birinci filmin halk oylarıyla seçilmesi. Ödülün ise kısa film yönetmeni için yurt dışında bir yönetmenle atölye çalışması olması düşünülüyor.

NTV'DE KISA FİLMLER

NTV de bundan böyle kısa film çalışmalarını herhangi bir telif ücreti ödememe kaydıyla yayınlamaya başladı. Bir ay boyunca NTV'nin "Sinema Sinema" programı çerçevesinde gösterilen kısa filmler Beykent Üniversitesi öğrencilerinin filmleri idi. Ancak program yetkilileri yayına uygun kısa filmler kendilerine ulaşırsa onları da NTV izleyicileri ile buluşturabileceklerini ifade ediyorlar. Yayın için ana kriter, süre. Yaklaşık 4, en fazla 5 dakikalık filmlere yer verilebiliyor. Filmin formatının ise broadcast'e uygun olması gerekli. Filminizin NTV'de yayınlanmasını istiyorsanız bir betacam kaseti, filme ve yönetmene dair bilgilerle birlikte NTV Sinema Sinema programı Eski Büyükdere cad. No: 59 Maslak İstanbul adresine göndermeniz gerekiyor. Ayrıntılı bilgi için Ali Sanlı'ya 0212 335 42 51 nolu telefondan ulaşabilirsiniz.

İNTERNETTE KISA FİLM

Hilmi Etikan'ın hazırladığı www.kisafilm.com Türkiye'deki kısa film meraklılarının hiç kuşkusuz en çok ziyaret ettikleri site. Uzun süredir kısa filmciler, festivalleri ve yarışmaları olabildiğince güncel haberlere yer veren bu sayfalardan öğreniyorlardı. Artık sitede kısa film üzerine tartışma metinleri de yer alıyor. Sitenin en büyük özelliği ise seviyeli tartışmaların yaşandığı kısa film haberleşme grubu. Bu grupta üyeler ihtiyaç duydukları bir konuda tüm grup üyelerinin yardımını isteyebiliyor ya da herhangi bir kısa film tartışma konusunda görüşlerini belirtebiliyor. Sitede ayrıca Türkiye'de çekilen kısa filmlerin arşiv listesi de var.

TÜRKÇE KISA FİLM

Ankara Üniversitesinin ağırlı olarak dil eğitimi veren kursu TÖMER, Ankara'da yabancılara Türkçe derslerinde kısa filmler seyrettiriyor. Kısa filmcilerden böyle bir amaç için filmlerinin bir kopyasını bekleyen Tömer yetkilisi Şamil Soyagir'den Samil.Soyagir@dialup.ankara.edu.tr mail adresinden ve TÖMER Türkce Bölümü Ziya Gökalp Cad. No: 18/1 06650 Kızılay Ankara adresinden veya 0312 434 29 93 nolu telefon aracılığıyla bilgi alabilirsiniz.

RASTGELE FESTİVAL

14 -17 Ağustos 2002 tarihleri arasında Rastgele Uluslararası Balıkçı ve Deniz Belgeselleri Festivali'nin ikincisi yapılacak. Foça balıkçılarının ve bölge halkının aktif katılımı ve talebi ile ortaya çıkan Rastgele Festivaline, konu ile ilgili gerçekleştirilmiş bütün dünya belgeselleri davetli. Etkinlik deniz ekosisteminin korunmasını, balıkçıların desteklenmesini ve paylaşma duygusunu bir platform olarak benimsiyor. Belgesel Sinemacılar Birliği (BSB), Foça Yerel Gündem 21 ve Sualtı Araştırmaları Derneği'nin (SAD) birlikte düzenlediği "Rastgele Uluslararası Balıkçı ve Deniz Belgeselleri Festivali yine geçen yıl olduğu gibi Akdeniz balıkçılarının, konuyla ilgili bilimadamlarının ve sanatçıların katılımıyla gerçekleşecek. Balık tutma, ağ onarma, olta bağlama gibi yarışmalar ile özgün kimliğini sürdürecek. Bir veya birden fazla balıkçı ve deniz belgeseli gerçekleştirme şansınız olduysa veya olacaksa filmin bir adet VHS-PAL kopyasını, metnini, katılım formlarını ve filme ait afiş ve fotoğrafları en geç 15 Nisan 2002 tarihine kadar iletmeniz gerekmektedir. Festivalde gösterim Türkçe ve İngilizce yapılıyor. VHS kopya ile film metninin ve İngilizce çevirisinin "PC Text Only" formatında bir disket ve aynı zamanda A4 çıkışı olarak yollanması gerekli. Festival gösterimleri Betacam SP/PAL formatında yapılacaktır. Kabul edilen filmlerin Betacam format olarak en geç 1 Haziran 2002'de Festival Komitesi'ne ulaştırılması gerekmektedir. Festivale kabul edilen filmler BSB arşivine alınacak, söz konusu festivaldeki gösterimlerin dışında, Ticari olmayan kültürel amaçlı etkinliklerde, Ankara Film Festivali, Göçer Sinema, Ay Işığı Belgeselleri ve 1001 Belgesel Etkinlikleri kapsamında, kent ve üniversite gösterimlerinde yer alacaktır.
Bahriye Kabadayı'dan 0 212 231 39 31 nolu telefon, Prof. Orhan Ersek Sk. 66/2 80200 Teşvikiye İstanbul adresi, info@bsb-adf.org internet adresi veya http://www.bsb-adf.org internet sitesi aracılığıyla bilgi alabilirsiniz.

KISA FİLM KAFESİ

Mine Ölçer'in işlettiği Kafe Mi kısa filmcilerin yeni uğrak yeri. Kısa film ile ilgilenen bir grup, toplantılarını yapmaya başladı ve grup olarak ilk kısa metrajlı filmlerini önümüzdeki haftasonu çekecekler. Kafe'de belirli günler kısa filmler seyredilebiliyor. İlk gösterim Ülkü Erakalın'ın katılım ve sunumu ile Cahide Sonku belgeseli olacak. Kafede Ocak ayından itibaren "Sinema Atölyesi" başlayacak. Bu atölyede, Senaryo ve Yönetmenlik üzerine çeşitli çalışmalar gerçekleştirilecek.
Adres: *İmam Adnan S. No: 9 Kat 3 (Vakko'nun karşı sokağı) İstiklal C. Beyoğlu Tel: 0 212 249 32 17*

Yalama olmuş kapılar

Zeki Demirkubuz filmlerindeki pasif erkekler, hayatını kontrol etmeye çalışan kadınlar ve kapılar üzerine küçük bir deneme...

"Yazgı"da Kaderine hakim olmaya çalışan yine kadınlar.

Yönetmenin iki yeni filmi "İtiraf" ve "Yazgı"nın antikahramanları, "Masumiyet"in Yusuf'u veya "3. Sayfa"nın İsa'sı gibi hayatın içinde sürüklenen, nereye gittiğini bilmeyen, kabullenen, kadere boyun eğen karakterler. Önceki filmlerinde olduğu gibi son iki filmde de kaderi yenmeye, kaderine hakim olmaya çalışanlar yine kadınlar. Yönetmenin filmlerini birbirlerinden ayrı, bağlantısız görmek mümkün değil. Çünkü artık benimsediğimiz motiflerle işlenen, benimsediğimiz temalar her seferinde karşımıza çıkıyor. "İtiraf"ın mutsuz çifti Harun ve Nilgün sadece telefonda konuşmayı başarabilirler. Yüzyüze geldiklerinde sürekli kavga ederler. Harun'un kaldığı otel odasının, yemek yediği salonun, bürosunun mutlaka penceresi veya balkon kapısı aralıktır. Ama Harun, bu aralıktan dışarı çıkmayı, iradesini kullanmayı reddeden taraftır. İradesini kullanıp, ilişkiyi bitiren (aldatarak da olsa) taraf Nilgün olur. Emniyetli içerisi, emniyetsiz dışarısı ayırımı kapı ile temsil edilir. "Masumiyet"te Yusuf, hapishane'den ayrılmamak için müdüre dilekçe verirken, onu dışarı davet edercesine, iradesini kullanmasını istercesine, odanın kapısı sürekli aralanır. "Masumiyet"in diğer kahramanı Uğur, tüm varlıklar içinde en acımasız canlının insan olduğunu söyler. Böylece neden dışarı çıkılmaması gerektiğini anlarız. Kapı, içeride kalanı, dışarıya karşı korur. Yusuf, dış dünyaya karşı kapılarını kapatıp, dışarı çıkmak istemez.

Zeki Demirkubuz'un karakterleri, televizyona boş boş bakar. Televizyon açık olması gerektiği için açıktır. Ne söylediği önemsizdir. İnsanları karşısında biraraya getirse de, kaynaştırma işlevi yoktur. "Masumiyet"te, "İtiraf"ta, "Yazgı"da karşısına geçip uyunur. "Yazgı"da, Harun, sırtını açık olan televizyona dönerek yemeğini yer. Televizyonun, Demirkubuz sinemasındaki işlevinin bizim hayatlarımızdaki işlevinden hiçbir farkı yoktur. Televizyon uyutur! Yönetmenin filmlerinde karşımıza çıkan en önemli özelliklerden biri de, karakterlerdeki şiddet eğilimidir. Hayatının gidişine yön veremeyen, birşeylerle uğraşan ama neden uğraştığını bilmeyen insan, yaşamdan intikamını şiddet yoluyla alır. "3. Sayfa"da, oyuncu olmak isteyen İsa'ya neden oyuncu olmak istediği sorulduğu zaman cevap veremez. Yaşamında bir tür çıkışsızlık yaşayan İsa, emin olduğu güvendiği tek insan olan Meryem tarafından aldatılınca, hayat karşısındaki edilgenliğine intiharla nokta koyar. "İtiraf"ta Harun ve Nilgün'ün evliliği ortak dostları Taylan'ı aldatmaları üzerine kuruludur. Harun sürekli olarak aldatılma kaygısı taşır ama Nilgün'le ne konuşabilir ne de onu terkedebilir. Harun, geldiği bu çıkışsızlıkta, hem kendine hem de eşine şiddet uygular. Nilgün iradesini kullanıp ("Masumiyet"in Uğur'u, "3.Sayfa"nın Meryem'i, "Yazgı"nın Sinem'i gibi) evi terkeder. Harun, Taylan'ın ailesine arkadaşının ölümünden sorumlu olduğunu itiraf eder, ardından intihar girişiminde bulunur, nereden geldiğini anlamadığımız kanın akışını görürüz, diyet ödenir.

Son olarak, "Yazgı"da yönetmenin bizlere bir sürprizi var. "Yazgı"nın suçsuz olduğu halde hapse giren kahramanı Musa, suçsuz olduğu ortaya çıkınca, savcıyla aralarında uzun bir konuşma geçer. Musa'nın suçsuz olmasına rağmen ölüm cezasına giden yolda kendini savunmayışı (iradesizliği, gönülsüzlüğü) savcının ilgisini çeker. Bu sırada odanın kapısı sürekli aralanır. Tamir etmek için gelen görevli, kapının artık yalama olduğunu söyler! Kaderine boyun eğip, iradelerini kullanmayan antikahramanları temsilen kapı artık yalama olmuştur. Kapı tamir edilir. Musa da kendi çabasıyla olmasa da, ölümden döner.

GÜL YAŞARTÜRK

"İtiraf"ın Harun'u çözümü itirafta bulur.

"İtiraf"ta Nilgün iradesini kullanıp evi terkeder.

Gezici Festival'in izleyici ödülü

12 Ekim - 7 Kasım 2001 tarihleri arasında Ankara, Bursa, İzmir ve Diyarbakır'da gerçekleştirilen 7. Avrupa Filmleri Festivali kapsamında bu yıl ilk kez verilen izleyici ödülünü Garri Bardine'nin "Adagio" filmi aldı. 1000 dolar tutarında para ödülü kazanan filmin uluslararası birçok ödülü var. Festivalde en çok beğenilen diğer filmler ise, Virgil Vildrich'in "Fotokopi Dükkanı", Esen Işık'ın "Dönüşü Olmayan Yolculuk" ve Phil Mulloy'un "Hoşgörüsüzlük" filmleri oldu. Talihliler Deniz Bulgurcu - Ankara, Hande Tuna - Ankara, Övgü Bursalı - İzmir, Ahmet Katıksız - İzmir, Veysel Vesek - Diyarbakır, Mehmet Güzel - Diyarbakır, Melih Apa - Diyarbakır, Gökçe Özgün - Bursa, Onur Tetik - Bursa, Hatun Yetkin - Bursa.

COSMOPOLITAN SHOW

3.Güzellik, Kozmetik ve Tüketim Ürünleri Fuarı

CNR ULUSLARARASI FUAR MERKEZİ

2-5 MAYIS 2002

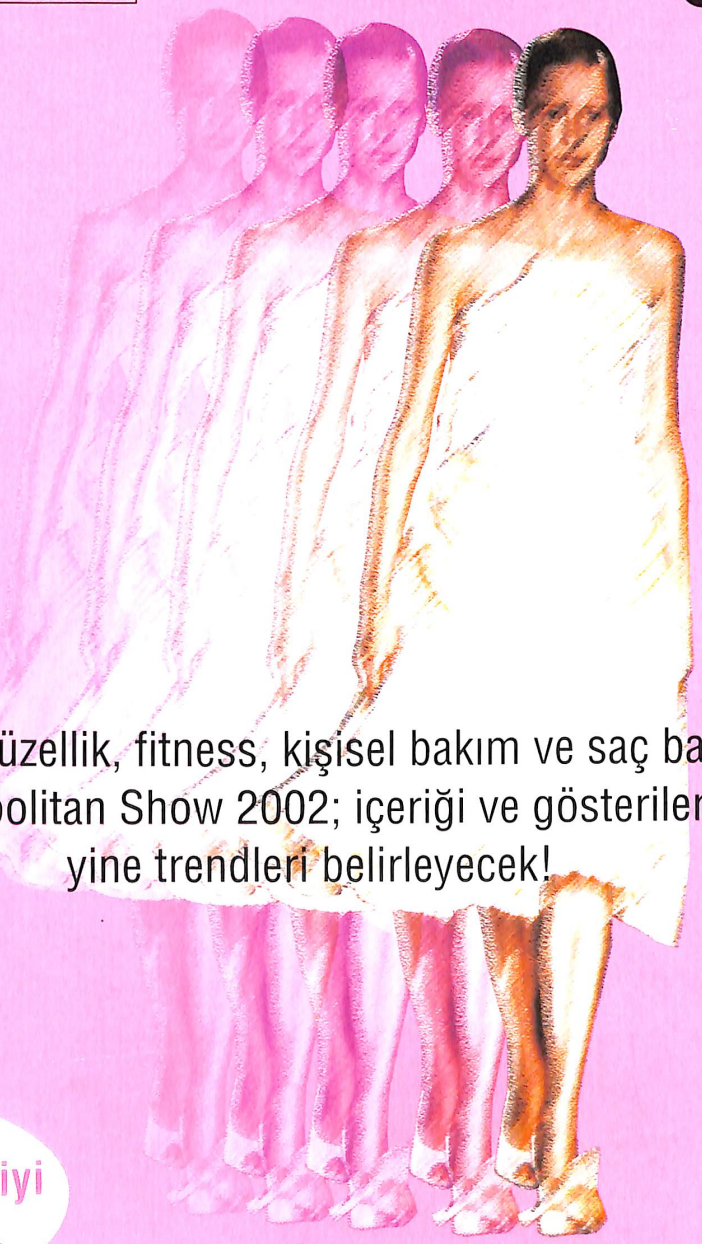

Moda, kozmetik, güzellik, fitness, kişisel bakım ve saç bakım ürünleri...
Cosmopolitan Show 2002; içeriği ve gösterileriyle
yine trendleri belirleyecek!

Türkiye'nin en iyi tüketici fuarı.

COSMOPOLITAN ITF ISTANBUL TRADE FAIRS

İSTANBUL FUARCILIK A.Ş. CNR Uluslararası Fuar Merkezi Atatürk Havalimanı Karşısı D.T.M. Yeşilköy 34830 İstanbul

Tel: (0212) 663 08 81 Faks: (0212) 663 09 73-74 e-mail: gonul.akyildiz@itf-exhibitions.com www.itf-exhibitions.com

"Umut veren" gurbetçi yönetmen

Son yıllarda Avrupa sinemasında yavaş yavaş dikkat çekmeye başlayan bir gelişme, Avrupa'da, özellikle Almanya'da yerleşik Türk toplumu içinden genç yönetmenlerin birbiri ardına ürünler verip adlarını duyurmaya yönelmeleri. Önceleri kısa filmlerle festivallerde boygösteren bu yeni isimler, son birkaç yıldır uzun metrajlı filmleriyle de gündeme geliyorlar.

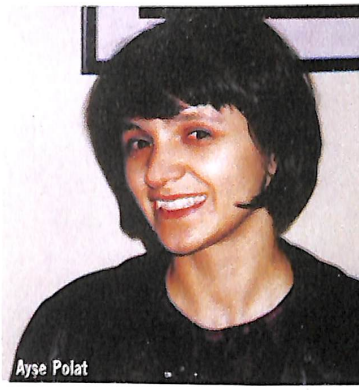
Ayşe Polat

13. Ankara Uluslararası Film Festivali'nin dikkate değer bölümlerinden biri de yurtdışında yaşayan Türkiyeli yönetmenlere ayrılan bölümdü. Ancak bu bölümün dışında ulusal uzun ve ulusal kısa film yarışmalarına katılan ürünler arasında da yurtdışında yaşayan Türkiyeli yönetmenlerin imzalarını taşıyan eserler mevcuttu. Hatta bu yönetmenlerden Ayşe Polat, "Auslandstournee / Yurtdışı Turnesi" adlı filmiyle ulusal yarışma jürisi tarafından "umut veren yeni yönetmen" ödülüne layık görüldü. Ayşe Polat, ikinci ve üçüncü kuşak göçmen yönetmenlerden değil, Türkiye doğumlu bir sinemacı. 1970 Malatya doğumlu Polat 8 yaşındayken annesi ve kardeşleriyle birlikte, Almanya'da işçi olarak çalışan babasının yanına göçmüş. Almanya'da felsefe ve kültür araştırmaları öğrenimi gören Polat, sinemayla üniversite yıllarında çeşitli film projelerinde asistanlık yaparak tanışmış. 1994'te "Ein Fest für Beyhan / Beyhan İçin Şenlik" adlı kısa filminin Nürmberg festivalinde ödül almasıyla adını duyuran Polat'ın bir diğer kaydadeğer kısa filmi Tuncel Kurtiz'in başrolde oynadığı tarihi/kostüme "Grafin Sofia Hatun / Kontes Sofia Hatun" (1997). Bu kısa filmde Kurtiz, kendisi de kendi malikanesinde hapis hayatı yaşayan bir kontes (Sabine Wolf) tarafından azat edilen savaş esiri bir Türk uşağı başarıyla canlandırıyor. Sözkonusu karakterin memleketine dönmeye girişmek yerine malikanenin hemen dışında ölümü beklemeyi tercih etmesi filmin gösterildiği ortamlarda dillendirilen soru işaretlerine ve tartışmalara sebep olmuştu. Zaten Polat'ın, "umut veren" bir yönetmen olduğunu kısa filmleriyle sergileyeli çok zaman olduğu bir gerçek, "Yurtdışı Turnesi" ise bu umutların karşılığını vermeye başlamasının göstergesi.

Polat'ın ilk uzun metrajlı yönetmenlik çalışması olan (ve Alman ZDF televizyonunun katkılarıyla çekilen) "Yurtdışı Turnesi" (2000) bir "yol filmi" sayılabilir ve belki de bir anlamda "Kontes Sofia Hatun"da çıkılmayan "gurbetten memlekete" doğru bir yolculuğun öyküsü denilebilir. Filmin konusu, Avrupa'da yaşayan eşcinsel bir Türk şarkıcı ile küçük bir Türk kızı arasında zorunluluklardan ve oldu-bittilerden doğan ilişki etrafında dönüyor. Zeki (Hilmi Sözer), bir iş arkadaşının cenaze törenine gittiğinde arkadaşının öksüz kalan kızı Şenay'ı (Özlem Blüme) annesine götürme işi bir oldu-bittiyle üstüne kalır. Böylece Almanya ve Fransa'dan geçip Türkiye'ye uzanacak bir yolculuk başlar. Zeki bir yandan da bu zoraki yolculuğu adeta bir yurtdışı turnesine dönüştürerek yol boyunca çeşitli eşcinsel gece kulüplerinde sahneye çıkar. Küçük Şenay, refakatçisinin bu "sıradışı" yaşam tarzına tanıklık etmek durumunda kalırken üstüne üstlük ilk defa adet görmeye başlar. En azından sahnedeyken "kadınsı" bir kimlik üstlenen - hatta sahnede "Zekiye" olarak takdim edilen, Bülent Ersoy'a büyük hayranlık besleyen ve onun cinsiyet değiştirme operasyonundan gıpta ile sözeden Zeki, Şenay'ın bu "kadınlığa" geçişi sırasında ona bizzat yardımcı olmakta acz içine düşer ve çaresizlik içinde sokaktan "gerçek" kadınların desteğine başvurmak durumunda kalır. Yolculuk türlü türlü başka aksilikler içinde sürer, ta ki İstanbul'daki hayalkırıklığına kadar... Bu yaz Bahçeşehir Üniversitesi tarafından düzenlenen Türk Film Araştırmalarında Yeni Yönelimler konferansında Sultan Şahin Gencer'in bu film hakkında sunduğu tebliğde de belirtildiği gibi, gerek özelde "Yurtdışı Turnesi", gerekse yurtdışındaki Türkiyeli yönetmenlerin filmlerinin genelinde kimlik, aidiyet/yabancılık gibi sorunsalların işlendiği aşikar ve yönetmenlerin konumundan hareketle baktığınızda bundan daha doğal bir şey beklenemez. "Yurtdışı Turnesi" örneğinde, Zeki'nin cinsel kimliğinin, alışılmış ve "doğal" kabul edilen ("kadın-erkek" gibi) zıt ikilikler içine tam olarak otur(a)mayıp ancak bu ikiliklerin dışında varolması -ve böylesi bir varoluşun ona yaşatmak zorunda kaldığı zorluklar- gibi, hem bu filmdeki karakterlerin "gurbetçiliğinden" de kaynaklanan diğer sorunlar, hem de bir bütün olarak "yurtdışında yaşayan Türkiyeli yönetmenler sineması" da memleket / gurbet gibi ikiliklerin ötesini, hatta artık "ulusal", "ulus" gibi nosyonların iyice problem olduğu gerçeğini işaret ediyor. Onyıllar evvel siyaset biliminde kaydedildiği gibi ulusların aslında "hayali cemaatler" olduğunu anımsamanın zamanı geldi. Umarız "Yurtdışı Turnesi" başta olmak üzere yurtdışında yaşayan Türkiyeli yönetmenlerin filmlerini ülkemizde vizyonda da izleme olanağına kavuşuruz ve bu tartışmaların dar çevrelerden çıkıp daha geniş kamuoyuna malolma şansı doğar.

KAYA ÖZKARACALAR

"Yurtdışı Turnesi"

Şaban üzerine tezler

2000'in Temmuz ayında kaybettiğimiz Kemal Sunal'ın kendi üzerine hazırladığı tez kitap olarak basıldı.

Kemal Sunal vefat ettikten sonra pek çok basın organında çıktı ama kaçırma olasılığınız da yüksek: oyuncu 1995 yılında Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo-Televizyon ve Sinema bölümünden mezun olduktan sonra aynı fakültenin yüksek lisans programına devam etmiş, burada bitirme tezi olarak da TV ve Sinemada Kemal Sunal Güldürüsü adlı bir çalışma hazırlamıştı. Basında onun zaman zaman kendi filmlerinin neden akademik çalışma konusu olmadığından yakındığını duyardık. İşte Sunal bu fikrini birkaç yıl önce kendi hayata geçirmişti. Ve filmleri üzerine çeşitli tespitlerde bulunduğu bu tez Om Yayınları tarafından bir kitap olarak yayımlandı. Sunal çalışmasında Türkiye'de iktidarların Kemal Sunal filmlerine çok şey borçlu olduğunu, insanların gündelik sıkıntılarından bu filmlerle uzaklaştığı sonucuna ulaşıyor. Ek olarak, her tezde olduğu gibi çalışmasında filmleri ve Şaban tiplemesi üzerine çeşitli yerlerde kaleme alınmış tespitlere yer veriyor. Kitabın Önsöz'üne küçük bir katkı yapan Sunal'ın üniversitedeki hocası Şükran Esen bu kitabın oyuncu üzerine birinci elden bir belge olduğunu vurguladıktan sonra ekliyor: "Ayrıca, çalışmada Kemal Sunal olgusunun varolduğu dönemlerin sosyo-ekonomik ve siyasal boyutunun da uzman görüşleriyle özetlenmesi, bu olgunun oturduğu zemini gözler önüne sermektedir. Bu zemin ile, filmlerin işlenişi arasındaki bağlantı, film çözümlemeleriyle ortaya konarak vurgulansaydı, çok daha sağlam, çok daha mükemmel bir çalışma ortaya çıkacaktı. Ama Kemal Sunal bunu istemedi ve toplumsal zemin ile filmlerinin bağlantısını kurmayı sosyologlara ve sinema araştırmacılarına bıraktı." Esen'in deyimiyle Sunal üzerine birinci elden bir belge olan kitap ilgilisini kitapçılarda bekliyor.

Rönesansın altı adamı

Ertan Yılmaz'ın çevirisiyle aylar önce yayımlanan Robert P. Kolker'in "Yalnızlık Sineması" adlı kitabı sayfalarını Hollywood'un en ilgi çekici süreçlerinden birine ayırıyor.

1950'lerin sonunda Hollywood'daki stüdyo sisteminin köklü bir sarsıntıya uğradığını, bunun da pek çok bağımsız yönetmen için uygun zemin tedarik ettiğini görürüz. Bu bağımsız zemini fırsat bilerek birçok yönetmen filizlenmiştir. Bu, farklı bir döneme de tekabül eder; çünkü Amerikan üniversiteleri de sinema okullarından ilk mezunlarını yavaş yavaş vermeye başlamıştır. Film üretim yöntemlerinde bir devrimin değil, ama bir rönesansın patlak vermesi kaçınılmazdır. 1960'ların sonunda başlayan, '70'lerin sonlarında da nihayete eren bu dönemi kimi kaynaklar "yeni Hollywood", "Hollywood Rönesansı" veya "Amerikan Yeni Dalgası" olarak adlandırır. İşte bu kaynaklardan biri de Robert Philip Kolker'in kaleme aldığı ve son derece özenli bir çalışma olan "Yalnızlık Sineması" adlı kitap. Yapıt bir süre önce Öteki Yayınları'nın baskısıyla Dokuz Eylül Üniversitesi öğretim üyelerinden Ertan Yılmaz'ın çevirisiyle kitapçı raflarındaki yerini aldı. Orijinal adı "A Cinema of Loneliness" olan kitap işte bu Hollywood Rönesansı'na yakın plan bakmak için o dönemin en yaratıcı isimleri Arthur Penn, Stanley Kubrick, Francis Ford Coppola, Martin Scorsese, Steven Spielberg ve Robert Altman'ı analiz masasına yatırıyor (İlk elde gözler Brian De Palma'yı da arıyor ama kitabın bazı sayfalarında Kolker'in ondan "Hitchcock'un yüzeysel bir taklitçisi" olarak sözettiğini farkedeceksiniz). Yazar bu dönemi izleyen 80'lerde ise Amerikan sinemasının modernist dönemini tamamladığını, postmodern bir sürece girdiğini iddia ediyor. Stüdyoların zayıflamasıyla film üretim süreçlerinde kendilerini bir anda özgür bulan bu yönetmenler bu fırsatı en yaratıcı biçimde değerlendiren "auteur"ler olarak sivrildiler. Gerçekten de, Hollywood'un sözkonusu dönemini onlar kadar iyi değerlendiren olmamıştır. Belki Sydney Lumet, Sydney Pollack ve Alan J Pakula onları birkaç adım geriden izlemektedir. Yalnızlık Sineması'nın ilk baskısı 1980'de, ikincisi ise '87'de yapılmış. Yazar ikinci baskıya bu yedi yıllık zaman diliminde pek de kayda değer yapıtlar üretmediğini düşündüğü Coppola'yı almamış, onun yerine Spielberg'i dahil etmiş. Ama çevirmen Ertan Yılmaz sorumluluğu üzerine alarak ikinci baskının kurgusunu biraz deformasyona uğratıp her iki yönetmeni de (tabii Coppola'nın ilk dönemi) Türkçe baskıya yerleştirmiş. Bununla birlikte, Kolker '80'den sonra stüdyoların yeniden toparlanması ve tam da o dönemde alınan muhafazakar viraj sonucunda bu altı yönetmenin yaratıcı bir sinema yapmaktan giderek uzaklaştığı, bireyselliğini kaybettiği tespitinde bulunuyor. Belki bu tespitin yalnızca Kubrick için pek geçerli olmadığı söylenebilir. Çünkü yazar Penn'in "Night Moves"dan, Coppola'nın "The Conversation"dan, Scorsese'nin "After Hours"dan, Spielberg'in "E.T."den, dönemin en üretken ismi Altman'ın da "Quintet"ten sonra yaratıcılığını aynı ölçüde sürdüremediğini ima ediyor ya da açık açık belirtiyor. Oysa Kubrick 1980 tarihli "The Shining"den yedi yıl sonra yalnızca "Full Metal Jacket"ı çekti. Bir film üzerinden yola çıkarak böyle bir tespite ulaşmak da, meseleye neresinden bakarsanız bakın, acımasız bir yaklaşım.

Öte yandan, Kolker'in çalışması birçok açıdan önemli. Kitap öncelikle sözkonusu dönemin krokisini ayrıntılara inerek, yönetmenlerin biçimsel ve tematik eğilimlerini yapıçözüme uğratarak önümüze sürmesi açısından kritik bir işleve sahip. Artı, film üretim sürecinin nerelerden nerelere geldiğini ve daha nerelere doğru yelken açacağını tasvir etmesi açısından dikkat çekici. Ve son olarak -ki kitaptan aldığım lezzeti bu ikiye katladı- bu yönetmenlerin Yalnızlık Sineması'ndan sonra da üretmeye devam etmiş olması. Kitap, basıldığı yıldan bu yana yönetmenlerin çektikleri filmleri de okuyucunun kafasında hiç değilse şöyle bir tartmasına fırsat sağlıyor. Bu yönetmenlerden yalnızca Kubrick'i kaybetmiş durumdayız. Arthur Penn '96'da çektiği "Inside"dan bu yana sessiz. Ama diğer isimler, nazar değmesin, son sürat devam ediyor. Kolker'in analizleri bu yönetmenlerin '90'lar ve izleyen yıllarda çekecekleri filmleri değerlendirmeniz, onların sinemalarının nerelere doğru evrileceği üzerine fikir yürütmeniz için de ciddi bir rehber işlevi görüyor.

Kolker 80'lerde bu yönetmenlerin çoğu filmini videodan izlemiş, böylece yorumlarını kafasındaki bu taze imgeler üzerine bizlere aktarmış. Ama bu yorumların es geçilmemesi gerektiği kanısındayım; zira yazar -sinema tarihine, biçimine, hatta yönetmenlerin çalışma arkadaşlarına dek- konusuna hakim. Fakat elbette bu yönetmenlerin o dönemde çektiği filmlerin ne kadarını gördüyseniz kitabın da size o kadar yararı dokunacaktır. Çünkü nihayetinde Kolker'inki bir araştırmadan ziyade bir analiz kitabı. Kitaba ilişkin tek olumsuz eleştirim şu küçük mesele üzerine: kitabın orijinal kapağında "Taksi Şoförü"nün baş kahramanı Travis Bickle'in New York sokaklarındaki meşhur enstantanesi var. Türkçe baskısında ise günümüzün bağımsızlarından Jim Jarmusch'un 1984'te çektiği "Stranger Than Paradise"tan bir kare... Jarmusch'un filmine kitapta tek cümleyle değiniliyor. Çok daha fazla anılan bir film karakteri olabilirdi kapakta "Otomatik Portakal"in Alex'i geliyor ilk elde aklıma.

BURCİN S. YALÇIN

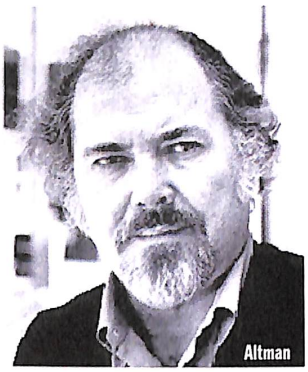

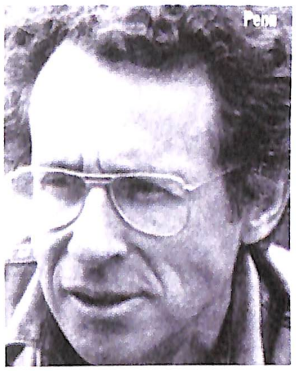

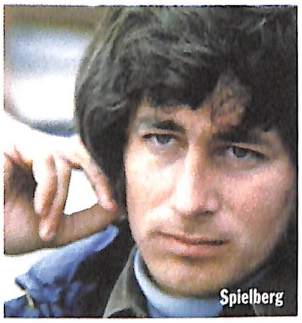

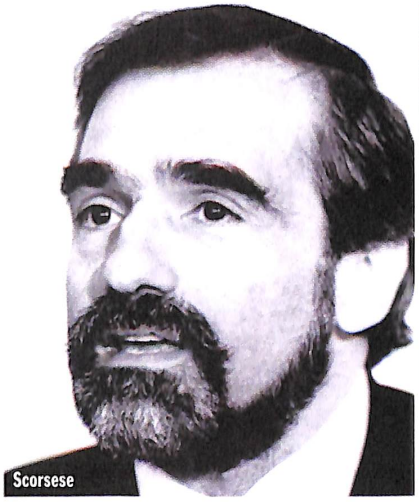

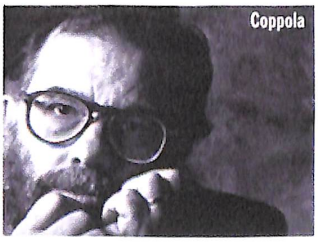

PROFİL

JAMES GANDOLFINI

eski barmen yeni kötü adam

Yardımcı rollerle nasıl parlayıp, yıldız olunabileceğinin bir kanıtıyla karşı karşıyayız.

Beyazperdede gördüğü oyunculara yakışıklılık ya da aksiyon kabiliyetinden başka şeyler arayan birçok sinema izleyicisi James Gandolfini adına bir şekilde aşinadır... Ne keşfedilmeyi ne de ünlü olmayı benimsemiş biri olan James Gandolfini'nin 40 yıllık yaşam öyküsü New Jersey'nin Westwood kasabasında 18 Eylül 1961'de başlar. İşçi sınıfına mensup beş kişilik bir ailenin üç çocuğundan biridir. 1979 yılında Park Ridge Lisesinden mezun olur ve yine New Jersey'deki Rutgers Üniversitesine girer. İletişim okuyup mezun olduktan hemen sonra Manhattan'a taşınır ve on sene boyunca barmenlik ve gece kulübü yöneticiliği yapar. 20'li yaşlarının başlarında New York'ta bir arkadaşının zoruyla aldığı oyunculuk dersleri sayesinde rol yapma kabiliyetine sahip olduğunu fark eder. Ve oyuncuları "çılgın" olarak adlandırsa da onlarla birlikte çalışmanın keyifli olabileceğine karar getirir. Bu kararı sonucunda 80'lerin son 2 yılını , "İhtiras Tramvayı / A Streetcar Named Desire" adlı tiyatro oyununun İskandinavya'daki turnesinde geçirir. Bu deneyim onu Manhattan'ın sayılı tiyatro oyuncularından biri yapar. 1992 yılında "İhtiras Tramvayı"nın yeni versiyonunda Alec Baldwin ve Jessica Lange ile Broadway'de rol alınca, sahne dünyasının kapıları açılır James Gandolfini için...

O günden bugüne toplam on iki tiyatro oyununda rol alma şansı elde eden oyuncu, 1992'de sahne başarısına sinema kariyerini de eklemeyi başarır. Film dünyasına Sidney Lumet yönetimindeki "A Stranger Among Us" filmindeki Tony Baldessari rolüyle adım atar oyuncu. 1993'de başrollerini Christian Slater ve Patricia Arquette'in oynadığı ve kimi eleştirmenlerce 90'ların Romeo&Juliet hikayesi olarak tanımlanan "True Romance"da Virgil rolünde görülür. Aynı yıl içinde üç filmde daha rol alır James Gandolfini: yönetmenlik koltuklarında sırasıyla, Anthony Minghella, Ramon Menendez, Roberto Monticello'nun oturduğu, "Mr. Wonderful", "Money For Nothing" ve "Italian Movie"... Bir sonraki yıl iki projesi vardır; aksiyon-gerilim türündeki "Terminal Velocity" ve başrollerini Geena Davis ve Stephen Rea'nın paylaştığı "Angie"... "Angie"deki Vinnie rolünü Alain Corneu'nun "Yeni Dünya / Le Nouveau Monde" (1995) filmi takip eder. Aynı yıl onu, "True Romance"daki rolüyle film piyasasına tanıtan yönetmen Tony Scott'ın "Crimson Tide"inda, Denzel Washington ve Gene Hackman'la beraber rol alır. 1995 senesi babasının yakın arkadaşı olan Sam Travolta'nın ünlü oğlu JohnTravolta'nın, başrolünde Danny De Vito ve Rene Russell ile oynadığı "Tut Şu Bücürü / Get Shorty" ile sona erer. 1996'da Demi Moore'un mafya lehine karar vermesi gereken bir jüri üyesini oynadığı "The Juror"da kötü adam Eddie rolünde karşımıza çıkar. 1995-1996 yıllarını birer filmle geçirdikten sonra

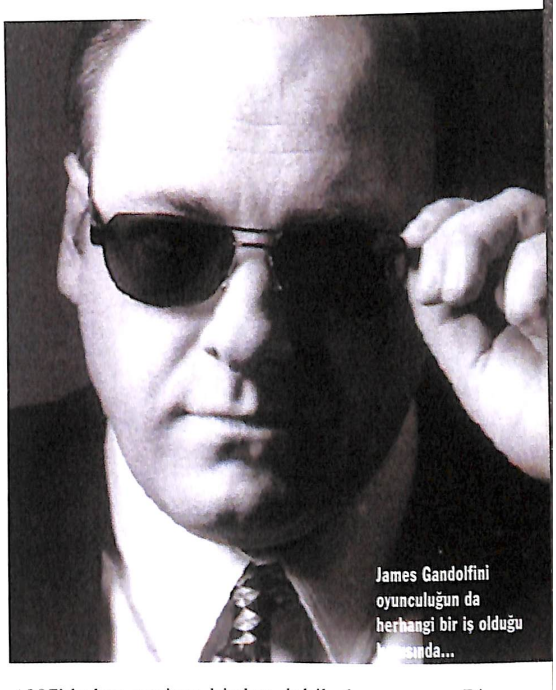

James Gandolfini oyunculuğun da herhangi bir iş olduğu [illegible]nda...

1997'de beş projeye birden dahil olur oyuncu. Birinci sırayı, ona ilk rolünü veren Sidney Lumet'in beş yıl arayla çektiği ikinci filmi olan "Night Falls on Manhattan" alır. Ardından Nick Cassavetes'in "O Çok Sevimli / She is So Lovely" ve William Friedkin'in televizyon için çektiği "12 Angry Men"inde görülür. Ve seneyi Meksika-Ispanya-ABD ortak yapımı "Perdita Durango"daki Dumas ve "Gun"daki Walter rolleri ile kapatır.

James Gandolfini,1998'e "Crimson Tide"da beraber çalıştığı Denzel Washington'un başrolünü oynadığı "Fallen"la girer. Bu yıl içinde dünyanın en çekici bayanlarından olarak görülen Sharon Stone'la beraber "The Mighty"de goril avına çıkar. Ek olarak da "Tut Şu Bücürü"den sonra ikinci kez aynı seti paylaşacağı John Travolta'nın başrolünde görüldüğü "Dava / A Civil Action"a dahil olur. James Gandolfini, 90'lı yılları iki önemli rol ile nihayete erdirir: ünlü HBO klasiği "The Sopranos" dizisindeki bilge mafya adamı Tony Soprano ve "8MM"deki katil Eddie Poole rolleri... 2001'de Gore Verbinski'nin romantik komedisi "The Mexican"da Julia Roberts'ı kaçıran iyi yürekli kötü gay adam Leroy'u canlandırır. Bu filmin ardından 2001'in ikinci çalışması, Ethan & Joel Coen kardeşlerin kara film denemesi "The Man Who Wasn't There" gelir. 2001 yılının son çalışması ise oyuncunun başrollerini Robert Redford ile paylaştığı, Rod Lurie yönetimindeki "Son Kale / The Last Castle"... Oyuncuyu filmde hapishane komutanı Albay Winter rolünde seyredeceğiz.

"Son Kale", 4 Ocak'ta gösterimde.

DERLEYEN:
DİLHAN GÜNGÖR

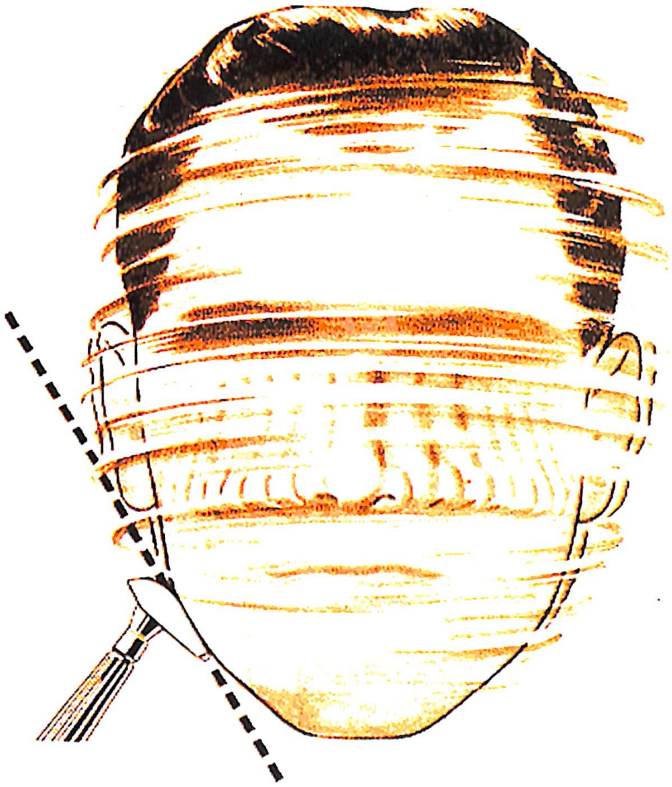

MODERN HAYATIN SESİ

RADYO EKSEN 96.2

www.radioeksen.com DigiTurk kanal 413

Boorman geçtiğimiz Selanik Film Festivali'nde onur konuğuydu.

Bir çağdaş şövalye: John Boorman

"Gerçek bir dünya vatandaşı ve tam bir çağdaş aydın. Biçim sorunları kadar görüntü, ışık, müzik, kurgu gibi sinemanın temel öğeleri üzerinde de düşünen, ayrıca her filmiyle dünyamızın farklı bir köşesindeki başka bir yaşamsal soruna el atan, sinemasıyla, sanki çağımızı kucaklayan bir sanatçı."

John Boorman'ı ne kadar seviyorum!... Bu onu bir ölçüde tanımamdan, en azından iki kez söyleşi yapmamdan kaynaklanan birşey değil. Onun sinemasını nesnel olarak değerlendirmeye çalışıyor ve onda hem üstün bir anlatım gücü, hem de çağdaş bir aydın sorumluluğu buluyorum. En son Selanik festivalinde de onu dinledim ve kimi düşüncelerine, görüşlerine ve en çok alçakgönüllüğüne hayran kaldım.

Boorman Selanik'te onur konuğuydu ve hemen tüm filmleri gösteriliyordu. Kendi adıma öncelikle, görmediğim birkaç filminden biri olan "Exorcist 2: The Heretic"i görme fırsatını buldum. William Friedkin'in ünlü "Şeytan"ının bu devam filmi, 1977 yılında ilk gösterildiğinde bir fiyasko sayılmış, yönetmen filmini yeniden kurgulamış, ama filmin lanetli yapıtlar arasında yer almasını engelleyememişti. Oysa Boorman'ın filmi, inanılmaz bir görsel zenginlik içeriyor, yer yer din ve inançla ilişkili kimi yeni temalar getiriyor ve özellikle unutulmaz finaliyle oldukça ürkünç olmayı başarıyordu. Bana göre, Friedkin'in efsane olmuş filminden daha iyiydi bu...

Time Out kılavuzu, bu konuda şöyle diyor: "New York beğenisinin filmi niye sevmediği açık. Boorman "gore"u (oluk gibi akan kan) ve müstehcenliği bir yana atıyor, özgün filmi bir tür kutsal iyi-kötü savaşımı gibi ele alıyor ve kişiliklerini ve görsel anlatımını, geleneksel biçimde, büyüyle ilişkili güçlerin çatışması olarak işliyor. Temalarına büyük bir enerjiyle yanaşıyor film ve özellikle Afrika'daki çekirge saldırısı gibi sahnelerde müthiş bir görsel etki gücüne erişiyor".

Sonra Türkiye'de onun son filmi "Panama Terzisi"ni gördüm. Ve yine hayran oldum. Son görevlerinde başarısız olmuş, yakışıklı, kendine güveni tam ve küstah bir İngiliz ajanının, yeni atandığı Panama'da iş çıkarabilmek için Panama sosyetesini giydiren yine İngiliz kökenli bir terziye kancayı takması... Ve iyice köşeye sıkışan terzinin de hayal gücüyle yarattığı sahte bilgilerle ortalığı karıştırması ve hatta bir Amerikan askeri müdahalesine yol açması... Tüm bunlar, yazarı John LeCarre kadar, yönetmeninin de alaycı ve hınzır kişiliğine ne kadar uygundu!...

Kıpır kıpır bir sinemayla çekilmiş, bu alaycı politik öykü denemesi, birçok şeyi aynı güçle alaya alıyordu: tümüyle yozlaşmış, rüşvete ve soyguna bulaşmış geri kalmış ülke yönetimleri, etkisiz bir muhalefet, beceriksiz Batılı ajanlar, Amerikalıların kuyruğuna takılmış ve kendi başına birşeyler yapmak istediğinde de tökezleyip duran İngiliz enteli-jans servisleri... Hepsi de filmin keskin hicvinden yeterince paylarını alıyorlardı.

Boorman ise Selanik'teki konuşmalarında bize kimi önemli dersler veriyordu. "Film bir metafordur" diyordu sanatçı... "Sinema

Dorsay ve Boorman Selanik'te.

"Panama Terzisi": Alaycı bir politik öykü denemesi.

yapmak için, hikâyenin içerdiği metaforları keşfedip biraraya toplamak gerekir. İyi bir senaryo, bir hikâyeden çok bir şiirdir. Senaryoyu film haline getirmek bir süreçtir. Ve kimi zaman film senaryosunu aşan ve bambaşka ufuklara kanat açan birşeye dönüşür".

Boorman'a göre, hepimizin konuştuğu sinema dili, sinemanın ilk 10 yılı içinde oluşmuştu. Amerikan sineması, filmle hikâye anlatımına kimi öncelikler getirmiş ve bunlar, kımıldamaz biçimde sinema dilinin alfabesini oluşturmuştu. Amerika sinemayı dünya çapında bir emperyalist silah gibi kullanıyordu artık... Güçlü ve çekici filmlerle bu silah hergün daha fazla güç kazanıyordu. Özellikle George Lucas'ın "Star Wars"u çektiği yılı sinemada bir dönüm noktası sayıyordu yönetmen... Böylece Hollywood o zamana dek çok önemsenmeyen bir yeni pazarı keşfetmişti: 12-15 yaş gurubunun oluşturduğu "yeni-yetmeler pazarı"nı... Artık bundan sonra, özellikle pahalı filmler bu yeni ve çok genç seyirci kategorisine göre çekilecekti. Lucas-Spielberg ekolü tüm sinemaya egemen olacaktı ve yetişkinler için sorumlu, anlamlı, zekice filmler yapmak nerdeyse bir yan etkinlik, sinemanın genel panoraması içinde bir özel çaba sayılacaktı.

Ama gelecekte bu böyle olmayacaktı. Boorman'a göre, gelecekte filmler daha çok düşe benzeyecek ve Amerika'nın egemenliği sona erecekti. Sinema aracılığıyla bilinç altına inilecek ve insan ruhu didik didik edilecekti. Yönetmen bir anısını anlattı: "Zümrüt Ormanı"nı çekerken bir süre yaşadığı Amazon ormanlarındaki ilkel kabilelere sinemanın ne olduğunu anlatmaya çalışmış: insanları kitle halinde etkilediğini, düşlerine yanıtlar aradığını... Bunun üzerine, Kamaira kabilesinin büyücüsü, "şamanı" Takuma şöyle demiş : "Demek ki vizyonlar sunuyorsun, büyü yapıyorsun. Yani aynen benim gibi!"...

Boorman'a göre, John LeCarre iyi bir casustu ve bu yüzden iyi casusluk romanları yazıyordu. Babası da bir dönemde CIA başkanlığı yapmıştı. Gerçi artık eski usül casusluk sona eriyordu, ama haber alma çabaları hep varolacaktı. Panama'da o dönemde Amerika'nın Noriega gibi bir adamı oyuncak başkan yapması utanç verici bir durumdu: ama Amerika benzer şeyleri heryerde yapıp durmuyor muydu? Güney Amerika'da, Asya'da, Afrika'da sırf 'komünizme karşı savaşmak için haydutlar işbaşına getirilmişti'. Ama artık bu dönem bitiyordu, 'büyük gözaltı' sona eriyordu.

Boorman büyük bir alçakgönüllükle kendisini "ikinci sınıf bir sinemacı" saydığını belirtti: "Ben sinemayı değiştiren o büyük ustalardan değilim. En yüksek değer ölçüleriyle yaklaşırsanız eğer, ben elbette bir Kubrick, bir Fellini, bir Tarkovsky değilim". Kimi filmlerindeki mistik öğelerin çokluğu soruldu: "Excalibur", "Zümrüt Ormanı", "Zardoz"... Şöyle dedi: "Mitlere hep önem vermişimdir. Mit, ayakta kalmayı ve ölümsüz olmayı başarmış bir öyküdür. Yunan mitolojisi, temel insan davranışlarının arketiplerini ortaya koymuştur. Mitler düşlerimizin bir parçasıdırlar. "Deliverance" filmimde açıkça mistik bir boyut vardır. Metafizik bir alt-boyut içermeyen bir film, bence basit öykülemeden ibaret kalır".

Yönetmen, ilk dönemindeki filmlerinden hemen sonra dünyaya açıldığını ve birçok filmini çok ırak ve uzak ülkelerde çektiğini hatırlatmamız üzerine şöyle diyor: "Aslında İngilizler dünyaya açılmayı sever. Ama nedense sinema düzeyinde değil. Hep evde geçen filmler, İngiliz sinemasının geleneği olagelmiştir. Bense kendimi İngiliz'den çok dünya vatandaşı gibi duyumsuyorum. Farklı ülkeler, değişik kültürler, uzak uygarlıklar ve yeni sorunlar ilgimi çekiyor. Ve her filmimle yeni birşeyler öğreniyor, bambaşka yaşam biçimlerinin ve değerlerinin kapılarını açıyorum. Benim tarzım bu".

Şu anda elimde Boorman imzasını taşıyan bir kitap var. Sanatçı, "Zümrüt Ormanı"nın Amazon ormanlarındaki çekim serüveninde günlük tutmuş. 1982 yılında bir başka 'ormana', film için finansman bulmak üzere Los Angeles'a adım atmasıyla başlayan bu süreç, üç yıl sonra, 1985'te filmin gün ışığına çıkmasıyla sonuçlanmıştı. Boorman "Money into Light - Paradan Işığa" adlı kitabında işte bu serüveni anlatıyor.

Anlattığı yalnızca Brezilya'nın ünlü yağmur ormanlarındaki yaşamın, giderek bir film çekiminin son derece zor ve meydan okuyan koşulları değil. Aynı zamanda bir filmin, hem bir sanat yapıtı, hem de bir ticari girişim olarak ilk baştan en son aşamaya dek ortaya çıkma serüveni. Bu kitabı okurken yönetmen olmanın ne büyük bir çaba gerektirdiğini, bir film çekmenin ne denli belalı bir serüven olduğunu ve filmlere, hele belli bir yaratıcılık içeren filmlere insafla, anlayışla yaklaşmanın gereğini anlıyorsunuz.

Evet, John Boorman gerçek bir dünya vatandaşı ve tam bir çağdaş aydın. Biçim sorunları kadar görüntü, ışık, müzik, kurgu gibi sinemanın temel öğeleri üzerinde de düşünen, ayrıca her filmiyle dünyamızın farklı bir köşesindeki başka bir yaşamsal soruna/konuya el atan, sinemasıyla, sanki çağımızı kucaklayan bir sanatçı. Onun dünyanın yeni ve başka sorunlarını işleyen filmlerini görebilme sanşımız hep ve hâlâ var. Ama şimdiye dek olan birikimi de, "Point Blank - Dönüşü Olmayan Nokta"dan "Deliverance - Kurtuluş"a, "Leo the Last - Sonuncu Leo"dan "Zardoz"a, "Hell in the Pasific -Cehennemde İki Adam"dan "Excalibur"a, "Hope and Glory - Umut ve Zafer"den "Beyond Rangoon"a, "Zümrüt Ormanı"ndan "General"e yeni keşifleri hak ediyor.

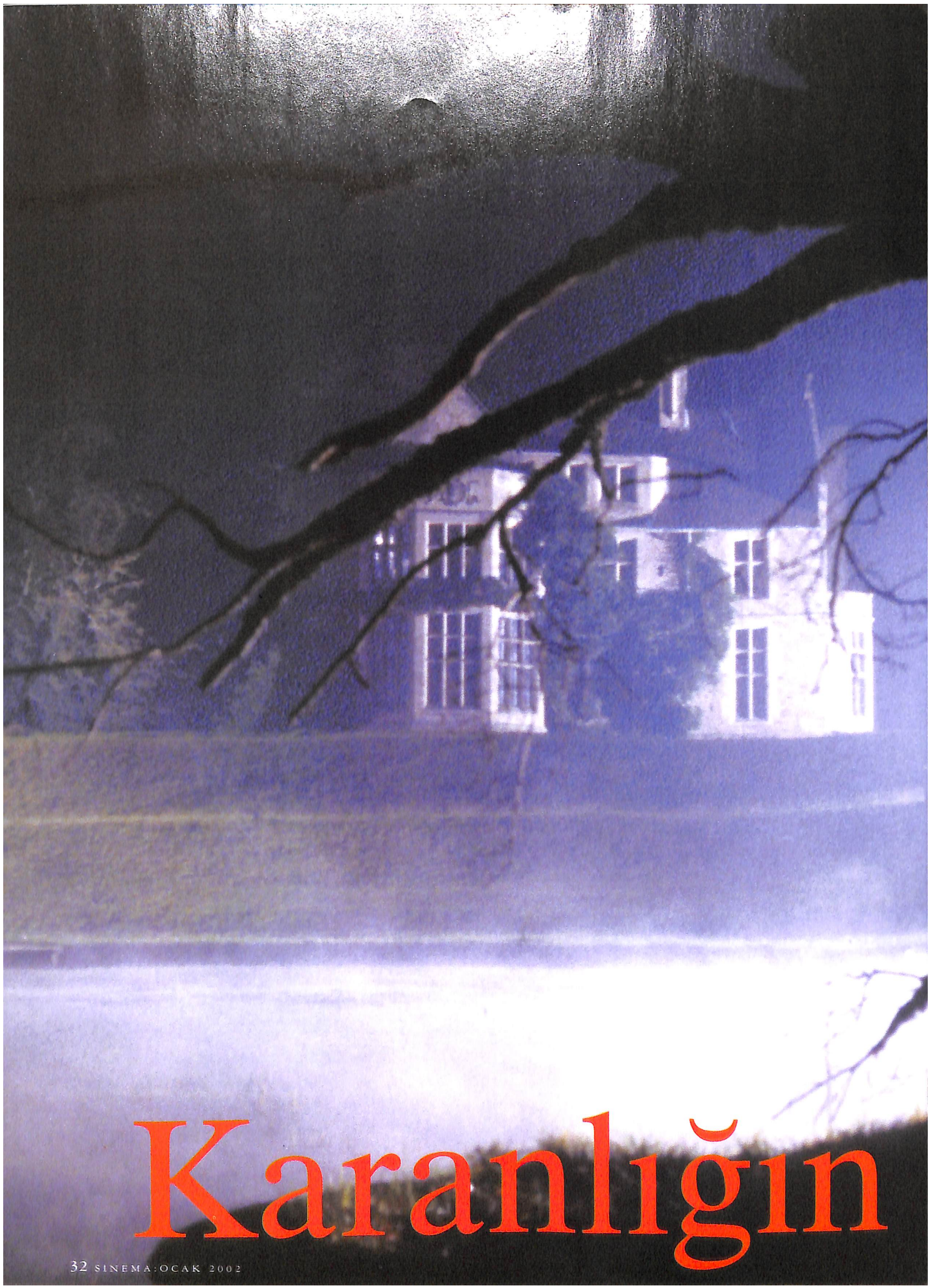

Karanlığın

sakinleri

İspanyol yönetmen **ALEJANDRA AMENABAR**'ın yeni filmi **"THE OTHERS/DİĞERLERİ"** eski moda iyi bir korku filmi seyretmeyi özleyenleri sevindirecek gibi görünüyor. Karanlık, sessiz ve tekinsiz bir evde geçen filminde özel efektlere başvurmadan kan dondurucu bir gerilim yaratmayı başaran yönetmen kendi çocukluk korkularından yola çıkmış. Yapımcılığını Tom Cruise'un üstlendiği filmin yıldızı Nicole Kidman. **SENEM ERDİNE**

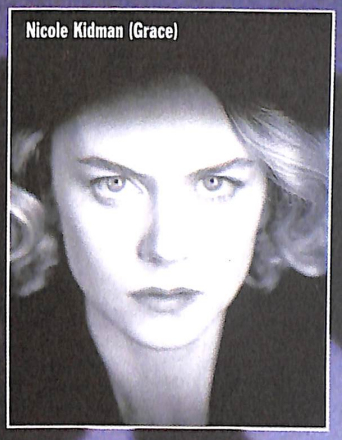
Nicole Kidman (Grace)

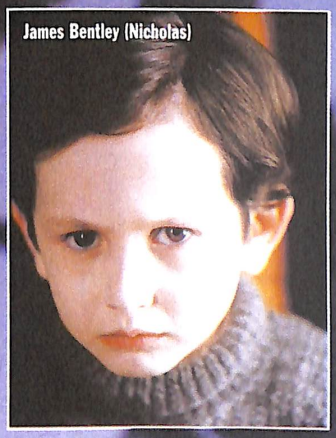
James Bentley (Nicholas)

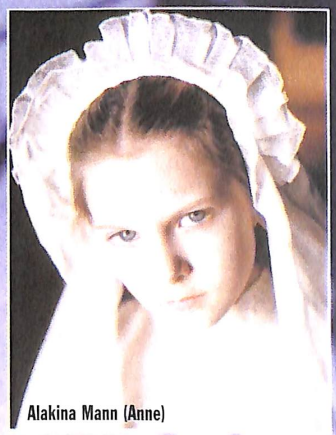
Alakina Mann (Anne)

Yönetmen Alejandro Amenabar

"BEN JAN DE BONT'A BENZİYOR MUYUM? HAYIR. BU FİLM DE 'THE HAUNTING'E

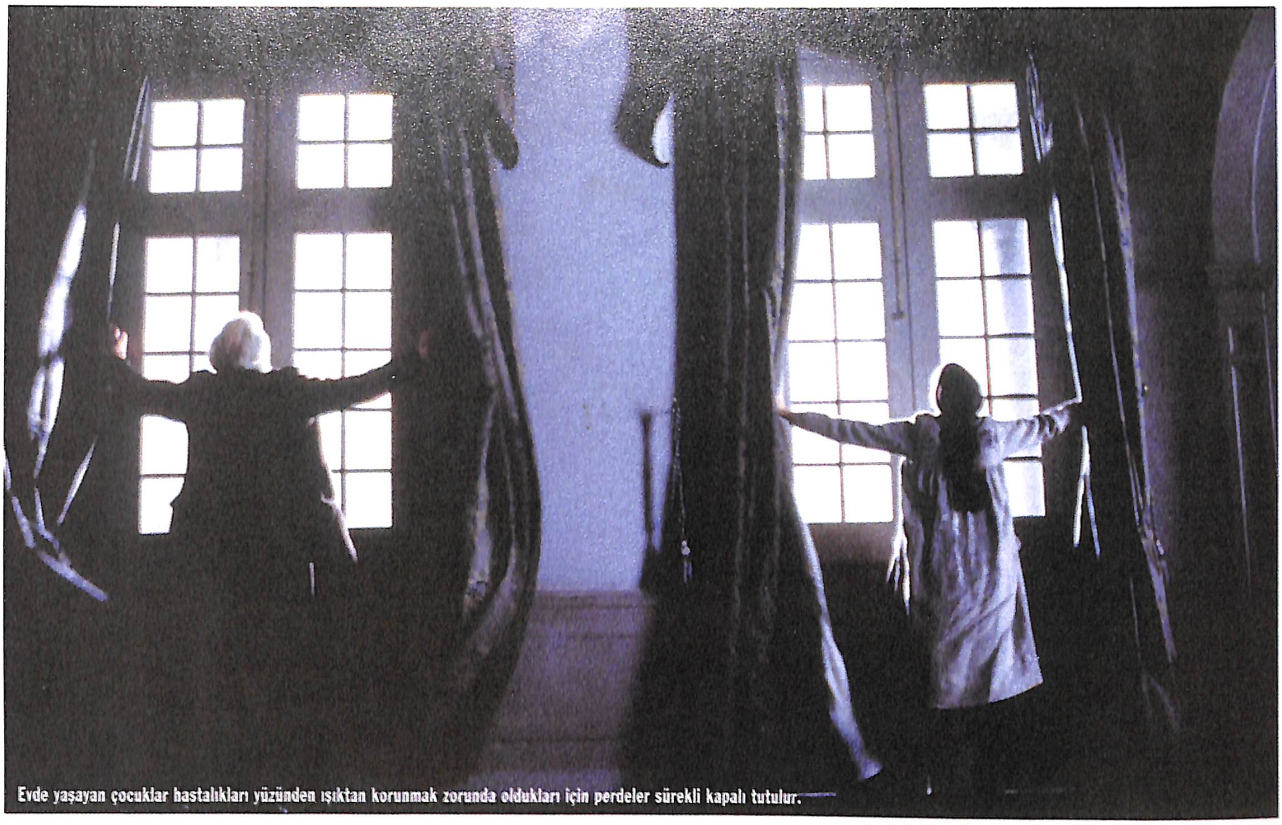

Evde yaşayan çocuklar hastalıkları yüzünden ışıktan korunmak zorunda oldukları için perdeler sürekli kapalı tutulur.

II. Dünya Savaşı'nın son günlerinde, genç bir kadın, iki kızıyla birlikte yaşadığı Jersey Adası'ndaki büyük ve eski bir malikanede kocasının savaştan dönüşünü beklemektedir. Güneş ışığı çocukların vücudunda ölümcül bir alerjik reaksiyona neden olduğundan kapıların, pencerelerin ve perdelerin sıkı sıkı kapalı tutulduğu eve karanlık hakimdir. Sürekli İncil'den alıntılar yapan koyu bir Katolik olan Grace, kızları Anne ve Nicholas'ın bu evin içinde güvende olduklarına inanmaktadır. Ne var ki birdenbire ortadan kaybolan üç hizmetkarın yerine gelen Bay Tuttle, Lydia ve Bayan Mills yerleştikten sonra evde herkesin sinirlerini bozan tuhaf şeyler olmaya başlar...

İspanya'da çok ilgi gören ilk filmi "Thesis" ve bir kült haline gelen ikinci filmi "Open Your Eyes" ile gerilim yaratmakta ne kadar usta olduğunu gösteren yönetmen senaryosunu yazıp yönettiği yeni bir korku filmiyle karşımızda bu ay. Çocukluğundan beri korkular içinde kıvranmış biri olarak korkuyu iyi tanıyor Amenabar. "Şimdi geriye dönüp baktığımda tüm çocukluğumun korkularla geçtiğini görüyorum" diyor. "Karanlıktan, yarı açık kapılardan, dolaplardan yani genel olarak içinde birinin ya da bir 'şey'in saklanabileceği her şeyden korkardım. Dolayısıyla korku filmleri çekmek isteyişim ve bu türe duyduğum hayranlık tesadüf sayılmaz."

Küçükken karanlıktan korktuğu için ışıkları hiç söndürmeden uyurmuş. Şimdi bu ilk ve en büyük korkusunu kullanıyor filminde. Karanlık "Diğerleri"nin en önemli öğelerinden biri. Hatta bir ara filme "Karanlık" adını vermeyi de düşünmüş ve bir deneme gösteriminde bu isimle göstermişler filmi. Hikayedeki çocuklar hastalıkları yüzünden ışığa çıkamıyorlar. Dolayısıyla filmin geçtiği evde elektrik yok, perdeler ve kapılar her zaman sıkı sıkı kapalı tutuluyor. Dindar bir anneyi oynayan Nicole Kidman çocuklarının kazayla ışıklı bir odaya girmelerini önlemek için açtığı her kapıyı arkasından kilitlemek zorunda. Filme egemen olan karanlığı böylece meşru kıldıktan sonra dilediği gibi kullanıyor Amenabar ama filmi seyirciyi yoran gereksiz bir karanlığa boğmadan. Evin içindeki ışık daima loş ve gölgeli, ara sıra aralanan perdelerden görmemize izin verilen dışarısı ise yoğun bir sis tabakası altında.

"Filmin yüzde doksanında sahneler en fazla yarı aydınlıktır" diyor Amenabar, "çünkü göremedikleriniz öylece önünüzde duran bir şeyden çok daha korkutucudur her zaman."

Bu büyük, perili evi, gıcırdayarak açılan ön kapıya uzanan ürkütücü geniş yolu ve karanlık koridorları bir yerlerden hatırlıyorsunuz mutlaka. İlk bakışta Jan De Bont'un 1999'da çektiği filmi "The Haunting"i hatırlatıyor "Diğerleri" ama sadece ilk bakışta... Bu benzerlikten sözedildiğinde, "Ben Jan De Bont'a benziyor muyum?" diye soruyor Amenabar ve cevabını da hemen veriyor: "Hayır benzemiyorum ve bu film de 'The Haunting'e benzemiyor! Olsa olsa 'Anti-Haunting' olabilir!"

Jan De Bont'un, seyirciyi yerinden zıplatan bir ses düzeni ve özel efektlerle donattığı filminin aksine "Diğerleri" bilgisayar efekt teknolojisinden tamamen arınmış, sade ve çok daha sessiz bir film. Amenabar'ın ilk Hollywood çıkartması sayılan İspanya, Fransa, Amerika ortaklı filmin Amerikalı yapımcılarını en fazla endişelendiren de bu olmuş zaten. "Prodüksiyonun Amerikalı ortakları benim yapmak istediğim şeyi son derece zor buluyor ve zaman kaybı olarak görüyorlardı" diyor yönetmen. "Sorun Amerikalılar'ın büyük birer gürültü topu şeklindeki filmlere alışık olmalarıydı. Oysa ben sessiz, gerçekten sessiz, çok sessiz bir film çekmek istiyordum. Sessizlik yoluyla gerilim yaratmak korku film geleneğine aykırı olabilir ama yeni bir şey denemenin nesi kötü?"

Filmin Amerikalı ortakları endişelerinin yersiz olduğunu görmüş olmalı. İspanya hasılatı şimdiden 100 milyon doları bulan ve yönetmenin memleketinde Titanic'in ardından bütün zamanların en fazla gişe yapan filmi olan "Diğerleri" Amerika'da da haftalardır ilk beş film arasında yer alıyor. Sadece 17 milyon dolara mal olduğu da hesaba katılınca "Diğerleri"nin yapımcıları memnun eden bir film olduğu ortada.

KUBRICK, SPIELBERG VE HITCHCOCK

Modern korku sinemasının yöntemlerini dışlayarak korkuyu en saf haliyle ortaya çıkarmayı hedefleyen Amenabar amacına ulaşmış görünüyor. "Diğerleri" benzer bir yaklaşımı benimseyen ama farklı yollardan giden son yılların en başarılı iki korku filmiyle

BENZEMİYOR. OLSA OLSA 'ANTİ-HAUNTING' OLABİLİR!" AMENABAR.

"Filmdeki gerilimin büyük bölümü Kidman'ın gözlerinden yansıyor."

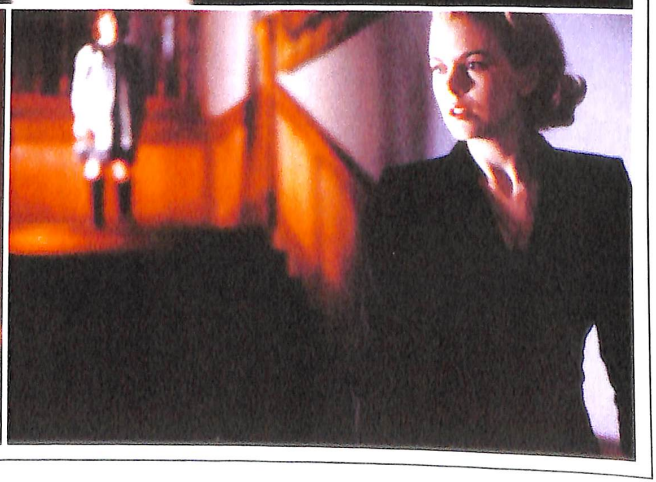

"SADELİK DEYİNCE ... SİKOLOJİYE SOKMAK DEYİNCE

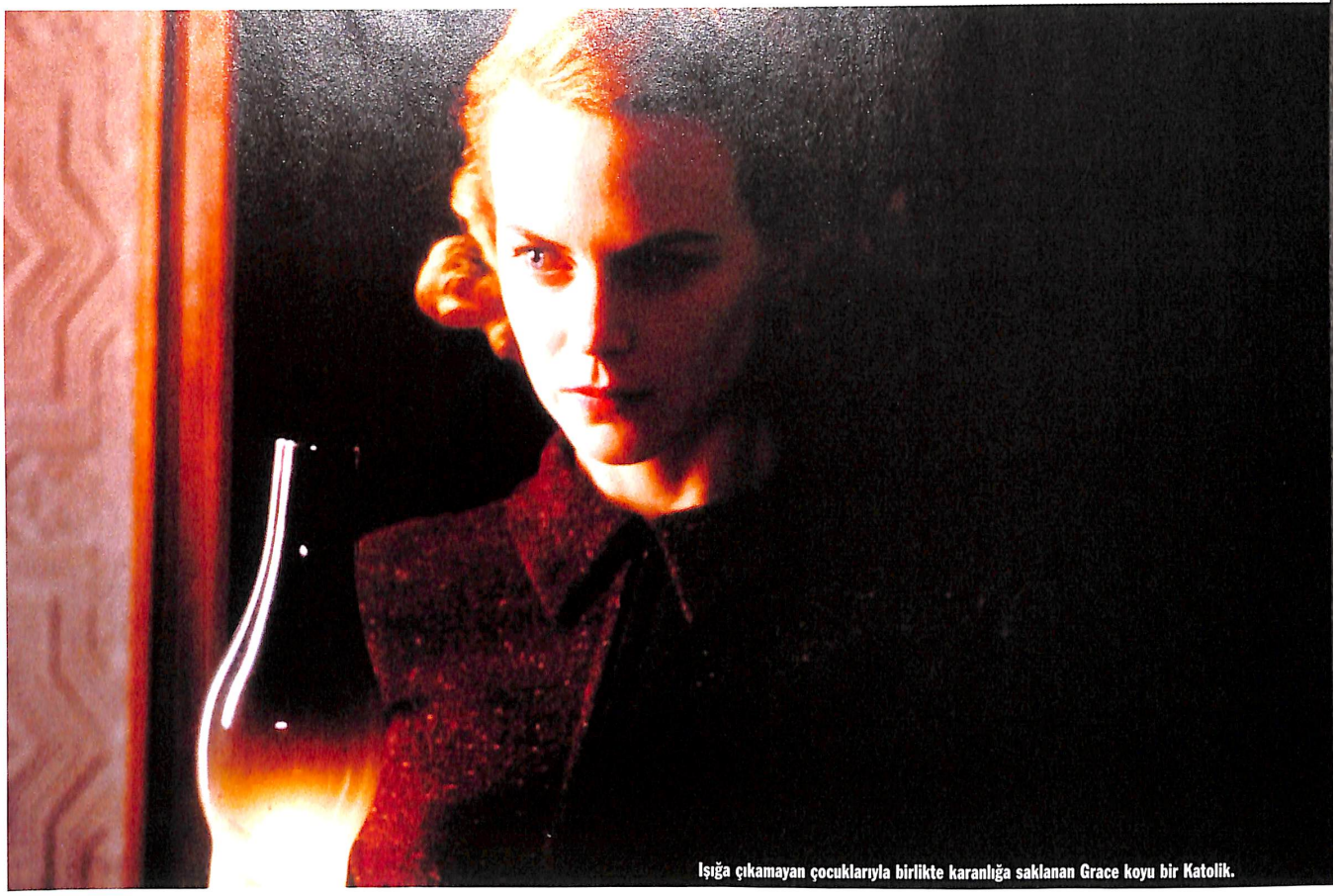

İşığa çıkamayan çocuklarıyla birlikte karanlığa saklanan Grace koyu bir Katolik.

karşılaştırılıyor şimdi. "The Blair Witch Project" ve "Altıncı His". Tıpkı "Altıncı His" gibi "Diğerleri" de sürpriz bir finalle sona eriyor. Amenabar'a göre sürpriz finalin tek başına bir anlamı yok. Mesele seyirciyi o finale iyi hazırlamak. "Önemli olan sürprizin kendisi değil oraya nasıl geldiğinizdir" diyor. "Öyle ki sona ulaştığınızda artık her şey yerine oturmuş olmalı ve ortaya bütün ruhuyla tamamlanmış bir hikaye çıkmalıdır. Tek başına sürprizin kendisi yazar için hedef olmamalıdır."

Amenabar'ın korku sinemasının hayranlarından biri olduğunu söylemiştik. Bu türün hayranları filmde korku sinemasının klasiklerine bol bol gönderme yapıldığını farkedecekler mutlaka. Bir kere ev açıkça Robert Wise'ın 1963 yapımı filmi "The Haunting"deki evi hatırlatıyor. Ağır demir kapılar tıpkı Hitchcock'un "Rebecca"sındaki gibi. "The Exorcist", "Alien", "Rosemary"s Baby", "The Shining", "The Innocents" ve özellikle de Peter Medak'ın 80'lerde çektiği pek beğenilmeyen filmi "The Changeling"dan izler var filmde.

"Sessizliğin 'The Innocents'taki kullanılışını severim" diyor Amenabar. "Nicole'un Deborah Kerr gibi dua ettiği sahne o filme bir saygı duruşudur. Canavarın ortaya çıkmadığı 'The Shining'den de etkilenmişimdir. Aslında genel olarak etkilendiğim başlıca üç yönetmen vardır. Bir sahneyi çekmenin en sade yolu deyince Kubrick, seyirciyi bir psikolojiye sokmak deyince Spielberg, gerilim ve Grace Kelly deyince de Hitchcock. 'The Changeling'in gelmiş geçmiş en kötü finallerden biriyle bittiği doğru tabii" diyor gülerek, "ama gerilimi ve atmosferi kurma biçimi inanılmazdır. Dolayısıyla o filmi görmüş olanlar bir iki kez Medak'a selam gönderdiğimi farkedebilir. Tamam, bir iki değil, üç dört kez diyelim şuna."

"Diğerleri"nin yapım yöneticiliğini üstlenen Tom Cruise, ikinci filmi "Open Your Eyes" ile keşfetmiş Amenabar'ı. Filmi gördükten sonra bir türlü aklından çıkaramayan aktör sonunda Amenabar'ın kapısını çalıp filmin yeniden çevrim haklarını satın almış. Başrollerinde Tom Cruise ve orijinalindeki gibi yine Penelope Cruz'un rol aldığı, Cameron Crow yönetmenliğinde çekilen "Vanilla Sky", Amenabar'ın filmi "Open Your Eyes"ın yeniden çevrimi. "Vanilla Sky"ın hazırlıkları sürerken Amenabar da yeni filmini çekmeye hazırlanıyormuş.

"Senaryoyu bitirdikten yaklaşık bir hafta sonra İspanya'daki yapımcılarım filmi İngilizce çekmeye ikna ettiler beni. Jersey Adası'nda Victoria döneminden kalma bir ev ve İngiliz karakterler ilk İngilizce filmim için çok uygundu gerçekten. Sonra uygun bir mekan bulmamız gerekiyordu. Grace'in Katolik oluşu önemli. Katolikliğin, Protestanlığın ve Anglikanlığın buluştuğu bir yer olan Jersey Adaları'nı bulduk. Ayrıca savaş sırasında Almanlar tarafından işgal edilen tek İngiliz toprağıydı bu adalar."

Filmin İngiltere'de geçmesine karar verdikten sonra İspanyolca'dan İngilizce'ye çevirilen senaryo Amenabar'ın İspanyol yapımcıları tarafından Amerika'ya, Cruise Wagner Productions'a gönderilmiş. Cruise'un şirketi filmin Amerikan ortağı olmayı hemen kabul etmiş ve

Evin yeni hizmetçisi Lydia (Elaine Cassidy) ve yaşlı dadı Bayan Mills (Fionnula Flanagan).

SPIELBERG, GERİLİM VE GRACE KELLY DEYİNCE HITCHCOCK." AMENABAR.

Çocukluğunu korkular içinde geçiren Amenabar, bir çocuğun korkudan yatağın altında büzüşmesine neden olan şeyin ne olduğunu çok iyi biliyor.

Cruise başrol için o zamanki eşi Nicole Kidman'ı önermiş. "Nicole'le tanıştıktan bir süre sonra Alejandro'yla oturuyorduk" diye anlatıyor filmin yapımcılarından biri olan Park Sunmin. "Alejandro Nicole'ün gözlerine aşık olmuştu. Hayal ettiği atmosferi yaratmak için onun gözlerini nasıl çekeceğini anlatıp duruyordu."

Amenabar Kidman'ı beğenmiş ama Kidman'ı ikna etmek sanıldığı kadar kolay olmamış. Rolü kabul ettikten sonra bile defalarca vazgeçmek istediğini itiraf eden oyuncu, "Çekim aşamasında rolü bırakmak için gerçekten herkese yalvardım. Miramax'tan kontratımı iptal etmesini istedim" diyor. "Bu karakteri canlandırabilmek için yapmam gereken yolculuğa hazır hissetmiyordum kendimi." Filmden vazgeçmek istemesinin yapımcılardan biri olan eşi Tom Cruise'dan ayrılmasıyla hiçbir ilgisinin olmadığını söylüyordu Kidman. Bir önceki filmi "Moulin Rouge"un etkisinden henüz çıkmamış olmasıydı belki de sebep. "Gözlerimde yıldızlar, sadece aşk hikayeleri, müzikaller yapmak ve mutlu olmak istiyordum" diyor. Sonunda Amenabar ikna etmeyi başarmış yıldızı ve böylece ilk kriz atlatılmış ama bu sefer de "Moulin Rouge"un tekrarlanması gereken bazı sahneleri için kısa süreliğine Madrid'e giden Kidman dönmek bilmeyince ikinci bir kriz başgöstermiş. Madrid'deki çekimlerde yaralanan aktris geri dönene kadar çekimleri durduran yönetmen bir ay beklemek zorunda kalmış. "Kritik bir dönemdi" diye anlatıyor Amenabar o günleri. "İspanya'da Nicole'ün geri dönmeyeceğine dair söylentiler vardı ama ben döneceğine inanıyordum. O zamana kadar yaptıklarımızdan memnun olduğunu biliyordum. Zaten çekimlerin ilk gününden itibaren filmin iptal edileceğine dair söylentiler hiç bitmemişti ama biz hepsine kulaklarımızı tıkadık."

Sonunda her şey tatlıya bağlanmış. Şimdi iki taraf da birlikte çalışmış olmaktan çok memnun görünüyor. Hatta Amenabar filmini İngilizce çekmiş olmanın en iyi tarafının Nicole Kidman gibi bir aktrisle çalışma fırsatı bulmak olduğunu düşünüyor. "Nicole'ün beni en fazla etkileyen yanı bakışlarıydı" diyor yönetmen. "Filmdeki gerilimin büyük bölümü onun gözlerinde cereyan ediyor. O gözler paranın satın alabileceği her

türlü özel efektten daha etkileyici." Kidman ise "Bu kadar yaratıcı, bu kadar özgün bir yetenekle çalışmak gerçek bir zevkti" diyor. "Dışarıdan değil içeriden, insanın yüreğinden ve zihninden kaynaklanan bir gerilim yaratmak konusunda inanılmaz bir yeteneği var. En karanlık yerlere gitmekten korkmuyor. Bana da bu cesareti verdi."

GELENEKSEL BİR PERİLİ EV FİLMİ

Prodüksiyon devam ederken açıklanan Tom Cruise-Nicole Kidman ayrılığı ise sanıldığı gibi bir krize neden olmamış. "Ayrılık meselesi beni biraz endişelendirmişti sanırım" diyor Amenabar. "Ama ikisi de filmi hiç ihmal etmedi. Ayrıca Tom yapmak istediklerime müdahale de etmedi. Çok geleneksel bir perili ev filmi çekmek istediğimi, 40'lı, 50'li yılların değerlerine dönmek istediğimi biliyordu. Benim için en önemli şeyin bu olduğunun farkındaydı. Korku sinemasında çok hızlı bir ritmle kendini gösteren berbat bir yeni eğilim var. Oysa bu yanlış bir ritm. Korku filmi asla bir özel efektler geçidine dönmemelidir. İnsanları hipnotize etmeli, böylece onların gerçekte varolmayan şeyler görmelerini sağlamalıdır."

Filmin çocuk oyuncularını yedi ay aramış Amenabar ve 5000 çocukla yapılan deneme çekimlerinden sonra Alakina Mann ve James Bentley'yi seçmiş. "Çünkü o ikisinin yabani ve sıradışı bir büyüsü vardı" diyor. Amenabar'ın tekinsiz evinin diğer üç sakini de filmi izleyenler tarafından bir hayli ürkütücü bulunuyor. Üç hizmetkarın birdenbire ortadan kaybolmasından sonra eve yerleşen yaşlı dadı Bayan Mills'i Fionnula Flanagan, yaşlı bahçıvan Bay Tuttle'ı Eric Sykes ve Lydia'yı da Elaine Cassidy oynuyor. Filmin ürkütücü atmosferini çok iyi tamamladığı söylenen müzik de Amenabar'ın eseri. Çok korkak bir çocuk olmasına rağmen korku filmleri seyretmekten vazgeçemeyen Amenabar hayalet hikayeleri yazmaya küçüklüğünde başlamış ve o zamandan beri de bütün hikayelerini müzikleriyle birlikte hayal ediyor. "Ne zaman korksam aklıma böyle melodiler gelirdi" diyor.

"Bugünlerde beste yapmaktan nefret ediyorum çünkü çok zaman alıyor ama kendimi bu işten alıkoyamıyorum. John Carpenter daha ucuza geldiği için kendi müziklerini yaptığını söylüyor. Benim için müzik atmosfer yaratmak için vazgeçilmez bir şey, onun için kendim yapıyorum. Bir de zaman zaman biraz müdahaleci oluyorum, dolayısıyla bir besteciyle çalışsam başının belası olurum herhalde."

İspanyol yönetmenin ilk Hollywood çıkartması gayet iyi karşılandı. Eleştirmenler filmi ve özellikle de Nicole Kidman'ın performansını dikkat çekici buluyor ve hatta Kidman'ı bu yılın en güçlü Oscar adayları arasında görüyorlar. Filmin gişe başarısı da cabası. "Tom, Nicole ve ben bunun şu büyük Hollywood filmlerinden olmayacağını düşünüyorduk" diyor Amenabar. "Psikolojik gerilimi özel efektlere tercih ettiği için Amerikan seyircisine ulaşmayacağını düşünmüştüm ama yanılmışım."

Bu filmde ne kahramanlar ne de mutlak kötüler var. İnandıkları her şeye ters düşen bir durumu anlamaya çalışan sıradan insanların hikayesini anlattığını söylüyor yönetmen. Koyu gölgeler, uzun koridorlar ve hep en korktuğumuz şeylerle karşılaşacağımızı düşündüğümüz karanlık boşluklarla dolu filmini, çocukluğu boyunca ne peşini bırakan ne de maskesini düşüren o varlığa adıyor Amenabar. ■

Film, karanlığa ve seslerle

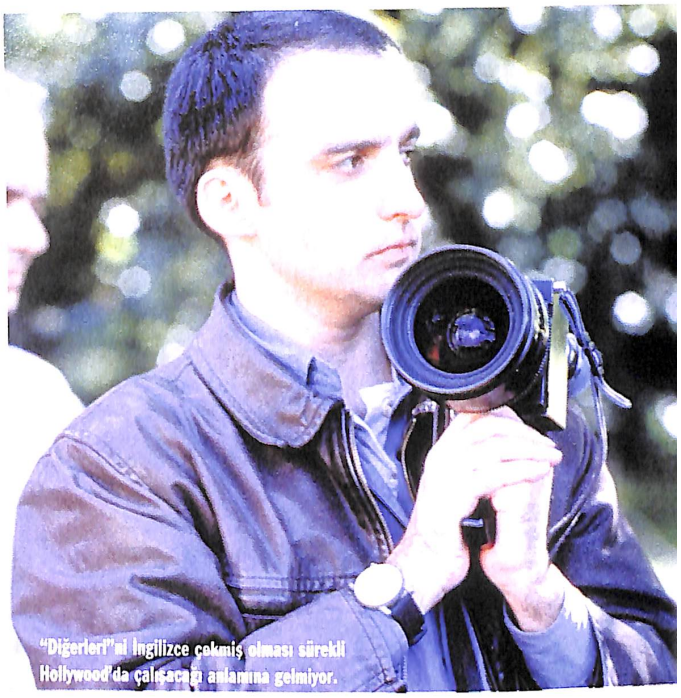

"Diğerleri"ni İngilizce çekmiş olması sürekli Hollywood'da çalışacağı anlamına gelmiyor.

İspanyolların harika çocuğu

ALEJANDRO AMENABAR sinemalarımıza üçüncü filmi "Diğerleri" ile konuk oluyor. Bu sefer 1940'larda geçen bir hayalet hikayesi ile bizi korkutmayı hedefleyen genç yönetmen artık sadece ülkesinde değil, tüm dünyada ilgi görüyor. **ENGİN ERTAN**

Alejandro Amenábar 1972 Şili doğumlu. Annesi İspanyol, babası ise Şilili. Henüz bir yaşına gelmeden, Pinochet darbesinden kaçan ailesi ile beraber İspanya'ya yerleşmiş. Ve hayatına orada devam etmiş. İngilizce olarak çektiği üçüncü uzun metraj filmi "Diğerleri"nin ("The Others") kazandığı başarıdan sonra hayatına ABD'de devam edeceği düşüncesine kapılabilirsiniz. Ama söylediklerine bakılırsa kendisinin şimdilik böyle bir niyeti yok.

'90'lı yılların ikinci yarısından bu yana ülkesi İspanya'da el üstünde tutulan bir yönetmen Amenábar. Özellikle bizde de gösterime giren "Aç Gözünü"nün ("Abre los ojos") kazandığı ticari ve eleştirel başarıdan sonra... Belki de Almodóvar'dan bu yana İspanya'da en heyecan yaratan "harika çocuk" kendisi. Bundaki en etkili unsur kendine ait bir tarza sahip olması ve dünyanın her yerinde kabul görecek, evrensel tür filmleri çekmesi. Avrupa filmlerine karşı yersiz bir fobiye sahip olan izleyicilerin şaşkınlıktan ağzını açık bırakacak, Hollywoodlu prodüktörlerin ise avuç içlerini kaşındıracak kadar akıcı gerilim filmleri onun yönettikleri.

İsterseniz yönetmenin öğrencilik yıllarına dönelim. Madrid'deki Complutense Üniversitesi'nin sinema öğrencilerinden birisiymiş Alejandro Amenábar. Ancak pek başarılı olmadığı, daha doğrusu hocaları tarafından fazla sevilmediği için öğrenimini yarıda

bırakmış ve sinema yapmaya başlamış. Öğrencilik yıllarına dair bu bilgi, yönetmenin ilk uzun metraj filmi "Tesis"i düşününce daha ilginç bir boyut kazanıyor. Filmde öğrencilerini kullanarak snuff filmler çeken profesörün ismi Amenábar'ı sınıfta bırakan hocası ile aynı, Castro...

Gerilim türündeki kimi kısa filmleriyle (1991 yapımı "Himenóptero" ve 1995 yapımı "Luna" gibi) yönetmen José Luis Cuerda'nın dikkatini çekmiş. Cuerda, Amenábar'ın elindeki uzun metraj senaryosunu oldukça beğenmiş ve bu filmi çekebilmesi için gerekli bağlantıları sağlamasında ona yardımcı olmaya başlamış. Sonuçta Cuerda'nın prodüktörlüğünde ilk uzun metraj filmi "Tesis"i (1996) çekmiş Amenábar.

Hem olumlu eleştiriler alan hem de 1997 Goya ödüllerinden 5 dalda galibiyetle ayrılan (En İyi Yeni Erkek Oyuncu -Fele Martínez-, En İyi Yeni Yönetmen, En İyi Kurgu, En İyi Ses ve En İyi Prodüksiyon İdaresi) "Tesis"in konusundan bahsederek, Amenábar'ın sineması konusunda bir takım saptamalara varabiliriz.

Korku ve gerilim filmlerinde olayların fitilini ateşleyen unsurların başında merak gelir. İnsanın bir türlü bastıramadığı, türlü çeşitli tehlikeyi de beraberinde getirebilecek merak duygusu ve gerçeği öğrenme isteği Amenábar filmlerinin başkahramanlarının değişmeyen özelliği. İzleyenler bilir, "Tesis" bir metroda yapılan uyarı anonsuyla açılır. Tren tam istasyona girecekken bir adam önüne atlayarak intihar etmiştir. Bu nedenle durdurulan trenin yolcularından açılacak kapılardan inip, istasyona doğru ilerlemeleri ve kaza mahaline bakmamaları rica edilir. Filmin başkahramanı Ángela (Ana Torrent) sıra halinde ilerleyen insanlardan (sürüden) ayrılır ve kaza mekanına doğru ilerlemeye başlar. Tam ikiye bölünmüş cesedi göreceği sırada bir görevli tarafından uzaklaştırılıp tekrar sıraya sokulur ve bir kesmeyle Ángela'nın okuduğu üniversiteye geçiş yapılır. Bir sinema öğrencisi olan Ángela, sinemada şiddet konulu bir tez hazırlamaktadır. Bu konuyu seçmesinin sebebi ise filmlerde şiddetin kullanımına karşı olmasıdır. Kendisine yardımcı olan Profesör Figueroa'dan arşivdeki kimi filmlere ulaşması için yardım ister Ángela. Tezinde faydalanmak için yoğun şiddet içeren, gore tarzı filmler izlemek niyetindedir. Figueroa arşivdeki ayrı bir bölümde bulduğu filmi izlerken astım krizi geçirerek ölür. Profesörün cesedini bulan Ángela, bundan kimseye söz etmez ve kasedi gizlice alır. Sınıf arkadaşı Chema (Fele Martínez) ile kasedi izlediğinde bunun bir snuff film olduğunu görür. Filmde öldürülen kız ise iki yıl önce kaybolan, fakültelerinden bir öğrencidir. Chema ve Ángela meraklarını bastıramayarak olayı araştırmaya başlarlar ve hemen yanı başlarında dönen korkunç şeylerin farkına varırlar. Elbette bu araştırmadan gerilim ve tehlike eksik olmayacaktır.

Ele geçirdiği kasetteki snuff filmi izlediği sahnede Ángela önce ekrana sırtını dönmekten vazgeçer. Daha sonra ise gözlerini kapatan parmaklarının arasından kaçamak bakışlar atarak gerçeğin çirkin yüzüyle karşı karşıya kalır. Bu sahneyi düşününce yönetmenin ikinci filminin adı daha bir anlam kazanıyor, "Aç

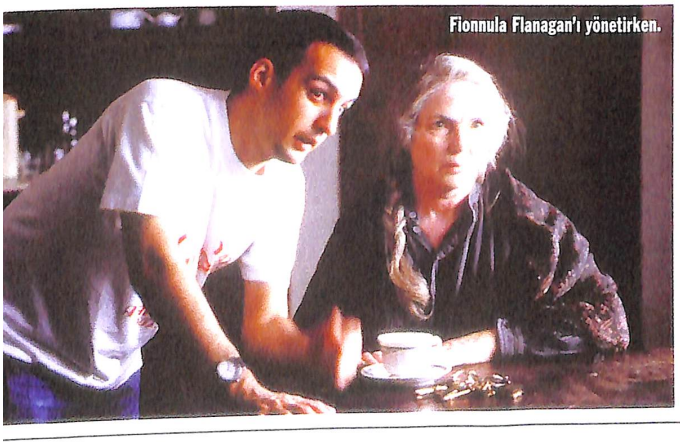
Fionnula Flanagan'ı yönetirken.

"Aç Gözünü"

"Tesis"

Gözünü" (1997)... Amenábar'ın ikinci uzun metrajı, kendi hayatı hakkındaki korkunç gerçeğin farkına varması için "gözlerini açmak" zorundaki César'ın (Eduardo Noriega) öyküsüydü. Kadınlarla arası son derece iyi olan yakışıklı César bir trafik kazası geçirir ve bu kazadan sonra yüzü deforme olur. Yeni yüzünden utanan ve onu bir maskeyle saklama ihtiyacı duyan kahramanımız televizyonda gördüğü bir haberle kabusunun sona erdiğini düşünür. Estetik cerrahide gelinen yeni bir nokta sayesinde César eski yüzüne tekrar kavuşabilecektir. Fakat bu, belki de kolay kolay uyanılamayacak gerçek bir kabusun başlangıcıdır. "Aç Gözünü", "Tesis"den farklı olarak gerilimin yanında bilimkurgu ve fantastik sinemaya da göz kırpan bir filmdi. Sürpriz finalini göz önünde bulundurursak, gerçeklik kavramına kendisinden bir iki yıl sonra çekilen "Gizemli Şehir" ("Dark City") veya "Matrix" gibi filmlerde ele alındığına benzer noktalardan yaklaşıyordu. Başka bir deyişle farklı tarzda bir öyküyü eksen alarak, benzerleri gibi yaşanan hayatın bir simülasyondan ibaret olabileceği önermesini sunuyordu "Aç Gözünü". Geçtiğimiz ay ABD'de gösterime giren "Vanilla Sky" da bu filmin yeniden çevirimi.

"Aç Gözünü"nün yeniden filme alınması projesinin ardında ünlü bir isim, Tom Cruise yer alıyor. Cruise, Amenábar'ın filmine duyduğu hayranlık neticesinde bu projeye ön ayak olmuş. Hatta filmde sadece rol almıyor, yapımcılarından da birisi. "Vanilla Sky"ın yönetmeni Cameron Crowe da yine "Aç Gözünü" hayranlarından. Fakat işin esas ilginç tarafı, Cruise'un Amenábar'ın üçüncü filmi "Diğerleri"nin yürütücü yapımcıları arasında da yer alması. Üstelik filmin başrolünde de oyuncunun o dönemdeki eşi Nicole Kidman var.

"Diğerleri" genelde olumlu eleştiriler almış bir korku-gerilim. Filmi henüz izleme olanağı bulamadık, ancak favori türünden şaşmayan Amenábar'ın favori teması olan (en azından şu ana kadarki filmografisinden öyle gözüken) gerçekle yüzleşmekten de vazgeçmediğine hemen hemen eminiz. Ayrıca bu son derece yetenekli ve gelecek vaat eden yönetmenin filmine yönelik beklentilerimizin boşa çıkmayacağına da.

David Bowie filmin ünlü misafirlerinden sadece biri.

Bir süper model gözden düşerse ne olur? Uluslararası bir tetikçi! "There's Something About Mary/Ah Mary Vah Mary" ve "Meet The Parents/Zor Baba"nın yıldızı Ben Stiller bu ay gösterime giren yeni komedisi **"ZIRTAPOZ / ZOOLANDER"**da New York'un başdöndürücü moda dünyasını alaya alıyor.

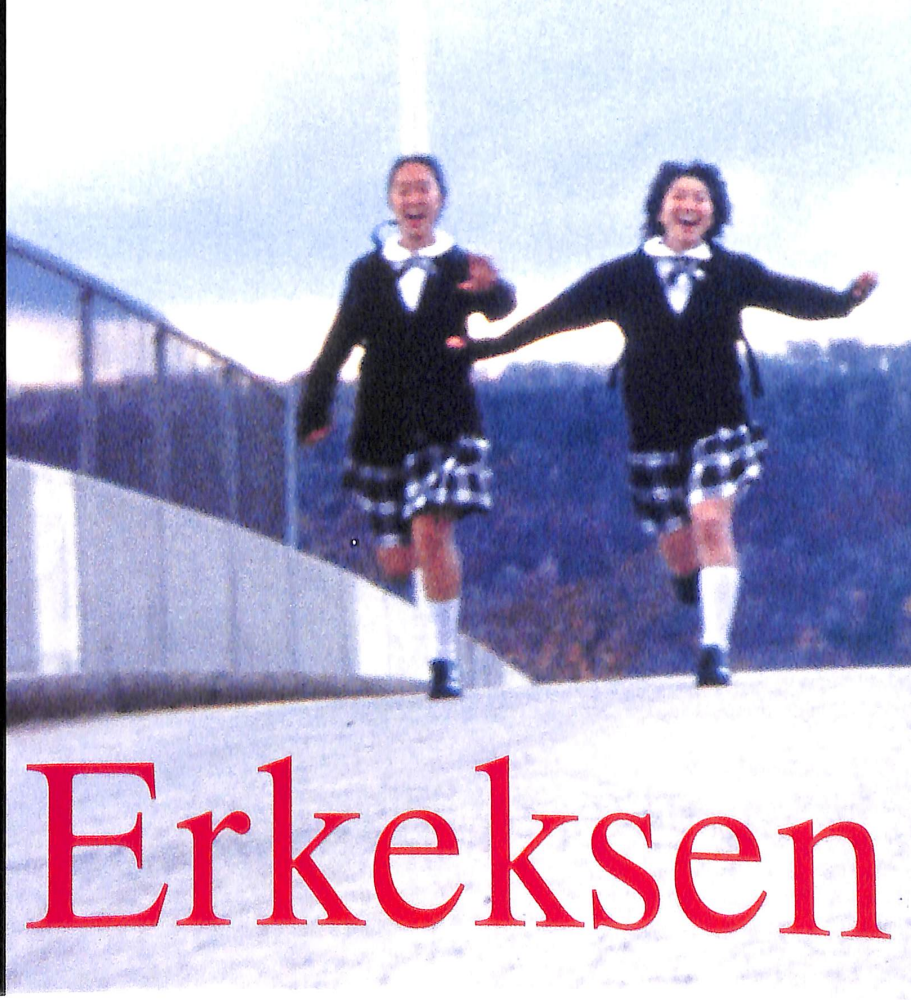

Erkeksen

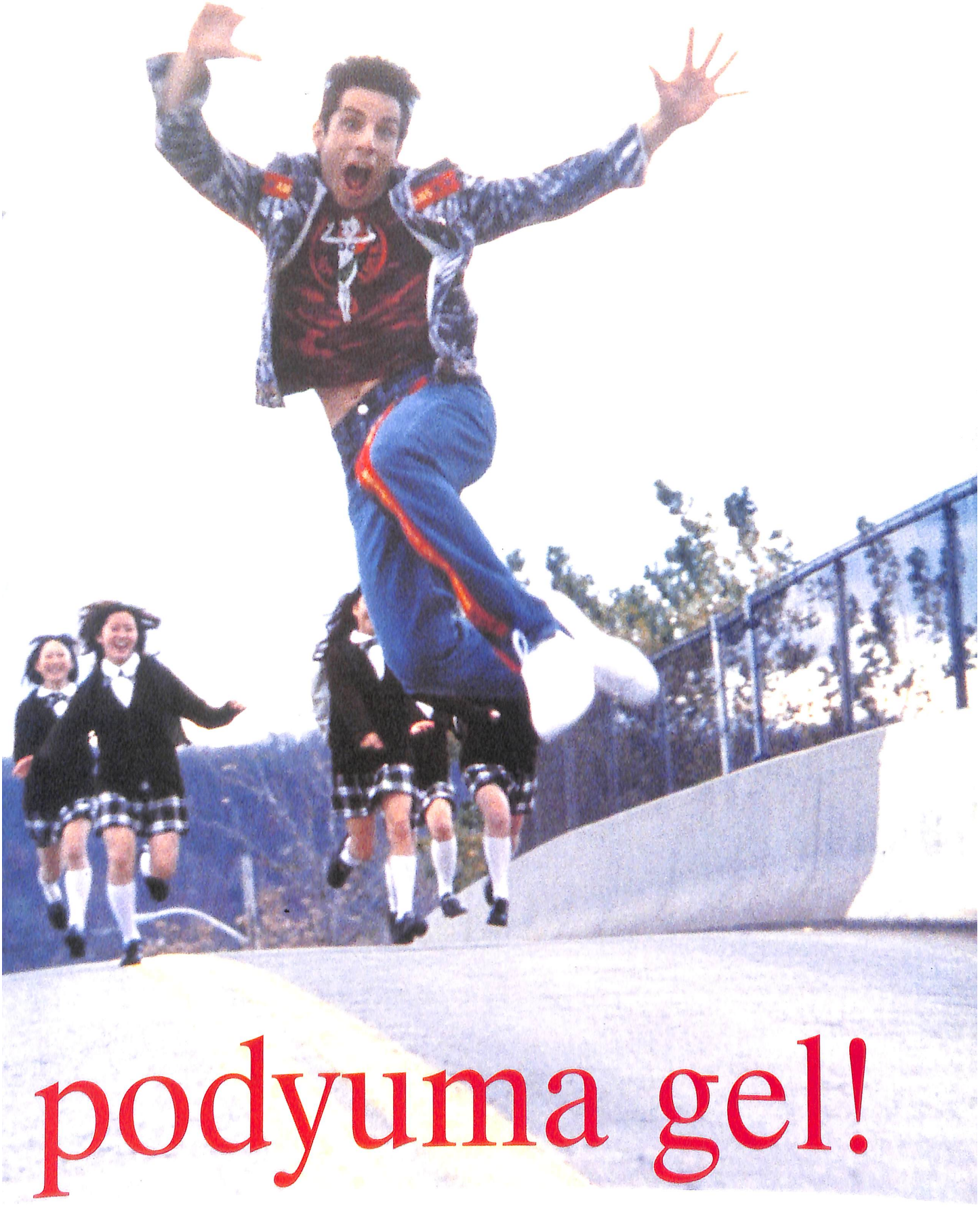

podyuma gel!

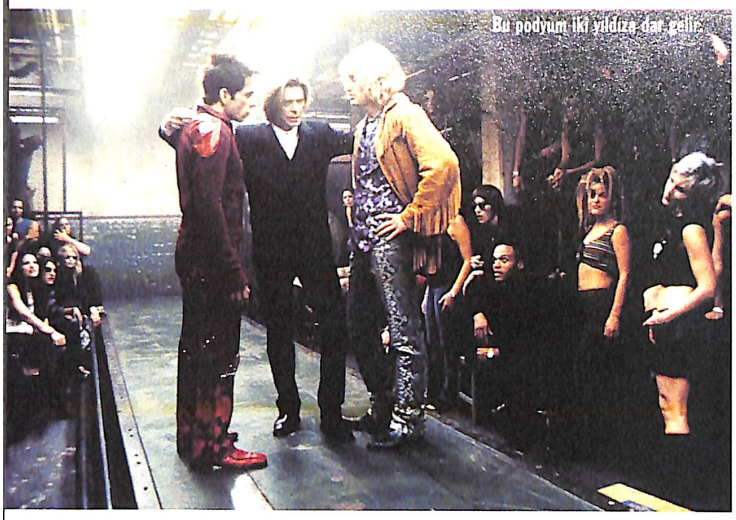

Bu podyum iki yıldıza dar gelir.

Derek Zoolander rolündeki Ben Stiller'ın en iyi performanslarından birini sergilediği söyleniyor.

Derek Zoolander bizim için yeni bir tip olabilir ama geçen yılki Vogue Moda Ödülleri törenini izleyen Amerikalılar için öyle sayılmaz çünkü 2000 sonbaharında düzenlenen ödül töreninde Stiller, MTV Sinema Ödülleri prodüktörü Drake Sather'la birlikte bu gece için özel olarak yarattığı bir karakter olan süpermodel Derek Zoolander rolünde sahneye çıkmıştı. "Diğer erkek modellerle birlikte yaşıyorum çünkü bu kadar yakışıklı olmanın ne demek olduğunu ancak onlar anlayabilir" türü replikleriyle seyirciyi kahkaha boğan kendini beğenmiş modelle bu ay biz de tanışıyoruz. Yabancı basında "Pret-a-porter/Hazır Giyim" ile "Austin Powers" karışımı bir komedi diye tanımlanan "Zoolander" moda dünyasını merkez alıyor. Stiller'ın yeni komedisinin kahramanı Derek Zoolander saçları, giyinişi ve duruşuyla her zaman ve her koşulda kusursuz görünen bir süper modeldir. Bundan en ufacık şüphesi kalmamıştır artık çünkü üç yıldır arka arkaya yılın en iyi erkek modeli seçilmektedir. Ne var ki hiç hazır olmadığı bir anda acı bir gerçekle yüzleşmek zorunda kalır. Dördüncü kez yılın en iyi modeli seçilmeyi beklediği ödül töreninde birincilik genç model Hansel'e gider. Derek'in moda dünyasındaki varoluşunu tehdit eden yeni süper model Hansel, sağlıklı yaşam, doğal gıdalar ve zen felsefesini öne çıkaran yeni bir erkek model neslinin temsilcisidir aslında. Derek'in aksine sarışındır, çıplak ayak dolaşır ve en büyük zevklerinden biri Hindistan'ın uzak kıyılarında maymunlarla birlikte denize girmekir. Gözden düşünce hayata küsen Zoolander memleketi New Jersey'ye dönüp babası ve kardeşleriyle birlikte kömür madeninde çalışmaya karar verir. Ancak yıllardır pek erkekçe bulmadığı bir iş yapan oğlunu yılan derisi kostümü ve tekerlekli bavuluyla kapıda gören babası tarafından pek hoş karşılanmayınca çareyi Hansel'le yüzleşmek üzere Manhattan'a dönmekte bulur. Bu arada New York'un en egzantrik moda tasarımcılarından biri olan Mugatu'dan bir teklif alır ama ne yazık ki bu sandığı gibi bir teklif değildir. Çocuk işçi çalıştırılmasını engelleyerek ticari geleceğini tehdit eden Malezya Başbakanı'nı öldürmeyi kafasına koyan Mugatu'nun niyeti düşmüş bir süper modelden azılı bir katil yaratmaktır...

Stiller usulü eğlenceye buyrun

Ben Stiller bazen yönetmen bazen oyuncu bazen yazar olarak bazen de üç kimliğiyle birden çıkıyor karşımıza. Matthew Broderick'le Jim Carrey'nin rol aldığı "The Cable Guy"ı herkes hatırlayacaktır. Filmin yönetmeni Ben Stiller'dı. Sonra son yılların en başarılı komedilerinden olan "Ah Mary Vah Mary"de ve "Zor Baba"da izledik onu. Birer komedi sanatçısı olan Jerry Stiller ve Anne Meara'nın oğlu olarak New York City'de ünlüler arasında büyüyen Stiller'ın ilk yönetmenlik denemesi Martin Scorsese'in "The Color of Money/Paranın Rengi" filminin parodisi niteliğindeki kısa filmi "The Hustler of Money"ydi. Bu film sayesinde Amerika'nın ünlü şov programı "Saturday Night Live"de boy gösterme şansı buldu ve birdenbire parladı. Ardından kendi komedi şovu "Ben Stiller Show"u yarattı ve sonra da ilk filmi "Reality Bites"ı çekti. Bu ay gösterime giren "Zoolander"da yine her taşın altından o çıkıyor. Senaryo ortağı, yönetmeni, yapımcısı ve başrol oyuncusu olduğu film Stiller usulü bol renkli bir eğlence vaadediyor. "Filmde moda dünyasıyla dalga geçtik" diyor Stiller "ama bu öyle zararsız bir gülünçlük ki kimsenin alınacağını sanmıyorum. Örneğin Details dergisinin adı geçiyor çünkü Derek bu derginin Time'dan daha haber ağırlıklı bir yayın olduğu fikrinde. Amacım moda dünyası hakkında hiçbir şey bilmeyenlerin de ilgisini çekecek bir film yapmaktı."

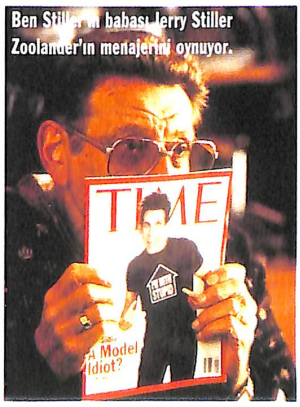

Ben Stiller'ın babası Jerry Stiller Zoolander'ın menajerini oynuyor.

Vogue Dergisi'nin Moda Ödülleri törenindeki beş dakikalık bir şov için yaratıldığını söylediğimiz Derek Zoolander karakterinin bir buçuk saatlik bir filmi sürükleyip sürükleyemeyeceği şüpheli tabii ama Stiller bu riski göze alarak yola çıkmış. "Daha önce başarısız örnekler gördüğümüz için bu riskin farkındaydık" diyor. "O nedenle yazım süreci bizim için bu karakteri seyirci için 85 dakika daha komik kılacak şeyi bulmak demekti."

Her şey New York'ta, moda dünyasının 2000 yılı sonbahar sezonuna girmekte olduğu günlerde düzenlenen Vogue Dergisi Ödül Töreni'nde başlıyor. İlk sahneler Madison Square Garden'da gerçekleştirilen bu gerçek ödül töreni sırasında çekildiğinden David Bowie, Claudia Schiffer, Veronica Webb, Tommy Hillfiger, Tom Ford ve Donald Trump gibi bol bol ünlü misafir oyuncusu var filmin. Başrolde Derek Zoolander'ı oynayan Ben Stiller'ın olduğunu söylemiştik. Diğer rollerdeyse Owen Wilson, Will Ferrell, Christine Taylor, Milla Jovovich, Jerry Stiller ve Jon Voight'u izleyeceğiz.

En son Ben Stiller'la birlikte "Zor Baba"da izlediğimiz Owen Wilson Zoolander'ın hayatını zindan eden süper modeli yani moda dünyasının yeni yıldızı Hansel'i oynuyor. "Hansel içten içe Zoolander'a hayranlık ve saygı duyuyor aslında" diyon Wilson. "Arkadaş olduktan sonra bunu ona itiraf ediyorum zaten. Podyumda birbirimize meydan okuduğumuz sahne benim için gerçekten zordu. Daha önce ne özel hayatımda ne de insanların önünde hiç dansetmemiştim ama bu sahnede bütün dikkatlerini bize vermiş bağırıp çağıran yetmiş beş figüranın önünde break dans yapmak zorunda kaldım."

Zirveden düşen bir modelin tarifsiz acıları içinde kıvranan Derek Zoolander, mesleğe dönmeye karar verdikten sonraki ilk iş teklifini modacı Mugatu'dan alır. Böyle bir psikoloji içindeyken Mugatu'nun iyi niyetinden şüphe etmesi beklenemez tabii.

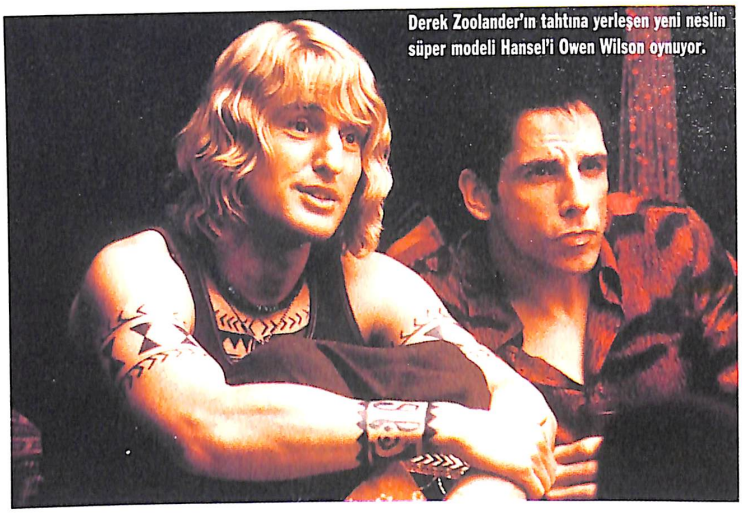

Derek Zoolander'ın tahtına yerleşen yeni neslin süper modeli Hansel'i Owen Wilson oynuyor.

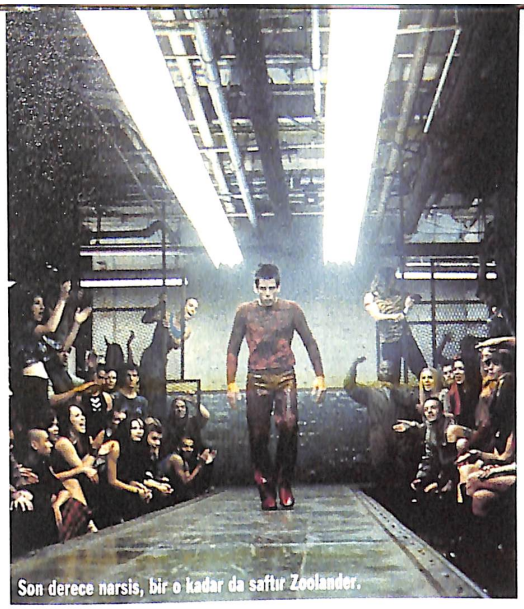

Son derece narsis, bir o kadar da saftir Zoolander.

Saturday Night Live'in en sevilen oyuncularından biri olan Will Ferrell'in canlandırdığı Mugatu ticari geleceğini tehdit eden Malezya Başbakanı'na düzenleyeceği suikastte nasıl birini kullanması gerektiğini çok iyi bilmektedir. Eskiden de kendisinden başka hiçbir şeyle ilgilenmeyen ve yaşadığı hayalkırıklığı yüzünden artık burnunun ucunu dahi göremeyecek hale gelen Derek Zoolander bu iş için biçilmiş kaftandır.
Mugatu'nun korse sevdası yüzünden çekimler sırasında zor anlar yaşayan Will Ferrell "Gerçek korselerin içine girmek zorunda kaldım" diyor. "Delirtici bir şeydi. Çekimler bittiğinde korse bağımlısı olmuştum. Daha da kötüsü saçımı platin sarısına boyatmaktı. Bu çılgın saç modeli yüzünden set dışında haftalarca perukla dolaştım."
Mugatu'nun güzel asistanı Katinka'yı Milla Jovovich, Mugatu'yla Katinka'nın planlarını ortaya çıkarmaya çalışan Time dergisi muhabiri Matilda'yı ise Ben Stiller'ın eşi Christine Taylor oynuyor. "Bence Matilda bu filmdeki tek düzgün insan" diyor Taylor. "Dolayısıyla uçuk kaçık ve komik karakterlerle dolu bu dünyanın gerçekle bağını kuruyor bir anlamda. Seyirciye sağduyunun sesi olacak böyle biri de lazım."

Bütün aile bu filmde

"Zoolander"da Ben Stiller'ı bütün ailesiyle birlikte izleyeceğiz. Time Dergisi muhabiri Matilda'yı oynayan eşi Christine Taylor'ın yanısıra annesi, babası ve ablası da filmde rol alıyor. Annesi Anne Meare Vouge Moda Ödülleri törenindeki bir protestocuyu, ablası Amy Stiller Hansel'in moda ekibindekilerden birini, babası Jerry Stiller ise Derek Zoolander'ın menajeri Maury Ballstein'ı oynuyor. Jerry Stiller en fazla "Seinfield" dizisindeki George Costanza'nın babası rolüyle tanınıyor. Filmin yönetmeni babasının performansından bir hayli memnun ama Jerry Stiller için oğluyla çalışmak o kadar kolay olmamış. "Baştan beri Ben'le çalışmanın nasıl olacağını merak ediyordum" diyor Jerry Stiller. "Sete ilk çıktığımızda her zamankinden gergin olduğumu hissettim çünkü Ben sadece rol arkadaşım değil aynı zamanda yönetmenimdi. Zamanla onun için diğer aktörlerden hiçbir farkım olmadığını gördüm. Benimle de onlarla konuştuğu gibi konuşuyordu, bana baba diye hitap ediyordu o kadar."
Derek Zoolander'ın menajeri rolünde kendini son derece narsist ve bir hayli de saf bir gencin akıl hocası konumunda bulan Jerry Stiller gerçek yaşamla rolü arasında bir bağ kurarak kolaylaştırmış işini. "Ben'e hissettiklerimden, ona karşı takındığım korumacı tavırdan faydalandım" diye açıklıyor bunu Stiller. "Yolunu kaybetmiş bir kuzuya yani moda dünyasındaki bu aklı havada çocuğa çobanlık ettiğimi düşündüm. Mesleğe ilk başladığım yıllarda tanıdığım menajerlerden pek farkı yok Maury'nin. Onlar da müşterilerine göz kulak olur, kandırılıp sömürülmelerine engel olmaya çalışırlardı."
Çekim öncesinde iki günlük bir fotoğraf çalışması yapılarak Ben Stiller ve Owen Wilson'ın bolca fotoğrafı çekilmiş ve her ikisine de gerçek birer model portföyü hazırlanmış. Filmin rakip iki süper modeli Gucci, Perry Ellis, Tommy Hilfiger ve Evian gibi markaların hayali reklam kampanyalarıyla GQ, Details ve Rolling Stones gibi dergilerin kapakları için poz vermişler. Filmde yeri geldikçe kullanılan bu fotoğraflar hikayeye düzmece bir gerçeklik kazandırıyor.
Önemli bölümü New York'ta çekilen film, ödül törenleri, çizgi üstü gece kulüpleri ve milyon dolarlık apartman daireleriyle seçkin bir Manhattan görüntüsü veriyor. Moda dünyasıyla filmin yaratıcıların hayal gücünün karışımından oluşan bu ihtişamlı ve biraz uçuk dünya büyük oranda prodüksiyon tasarımcısı Robin Standefer'le kostüm tasarımcısı David C. Robinson'ın eseri. Standefer, moda dergilerinin tasarımlarından yola çıktığını söylüyor. "Bütünlüklü bir tasarımı tercih etmedik" diyor. "Doğrusal değil değişken, dolayısıyla da çarpıcı bir akışı olsun istedik. Elle ya da Vogue dergisininki gibi. Bir sayfayı çevirince güzel bir ilandan bir vaziyet geçersiniz ve sonra yine bir ilana, böyle devam eden zengin bir görüntü bombardımanı gibidir. Bu tarz bir şey yapmak istedim."
Standefer bazı sahneler için alışılmadık mekanlar seçmiş. Örneğin bir metro tünelinde yapılan Mugatu'nun moda şovu "Derelicte" için terkedilmiş dev bir elektrik santralı bulmuş. "Bu tür sanayi tesislerini çekim mekanına dönüştürmeyi seviyorum" diyor. "Ama bunu eskiden sunduğu şeye saygı gösterek ve eskiden orada olanların hayaletleriyle oynayarak yapıyorum."
İhtişamla taşkınlığı harmanlamasına fırsat tanıyan filmi hayallerinin işi olarak gören kostüm tasarımcısı Robinson "Moda dünyasını komik bir yaklaşımla ele almak harikaydı" diyor. "Ama sırf aptalca ve gülünç olmasını değil aynı zamanda modayı gerçekten yansıtmasını istedik. Sadece Gabe Doppelt'i (moda danışmanı) değil tüm ekibi güldürdüğüm zaman kendimi başarılı hissedecektim. İstediğim buydu yani iki kesimi de güldürebilmek."
"Moda dünyasında yapılanları aşan bir şey yapamazsınız" diyor Ben Stiller. "Bazı moda şovlarına bakarsınız ve yapılacak başka bir şey olmadığını düşünürsünüz. Orada sergilenin üzerinde bir şey yapmanız mümkün değildir. Bizim meselemiz önce moda dünyasındaki düzeyi tutturmak sonra ayrıntılarla mizah yaratmaktı. Derek'in takım elbiseleri ve yakalı gömlekleriyle 90'ların başlarındaki okul kıyafetlerini hatırlatan özgün bir tarzı var. Hansel ise daha spor ve grunge'dı."
"Zoolander"ın yurtdışındaki eleştirileri filmi göklere çıkarmıyor belki ama komik bulanlar çoğunlukta. Moda dünyasının kendi arasında düzenlediği bir eğlenceye seyirci kalmaktan korkanların endişesi yersiz bulunuyor zira film bu dünyanın yabancıları tarafından da komik bulunmuş. Oyuncuların performansları genellikle beğenilmiş. 10 dakikalık bir skeçten 90 dakikalık bir film çıkmasını zor bulanlar arasında endişelerinde haklı çıktıklarını düşünenler var tabii. Buna karşılık Ben Stiller'ın bu filmde en iyi komedi performanslarından birini sergilediği iddia ediliyor ki sırf bu bile filmi görmek için fena bir sebep sayılmaz. ■

Derek Zoolander'ın tahtına yerleşen yeni neslin süper modeli Hansel'i Owen Wilson oynuyor.

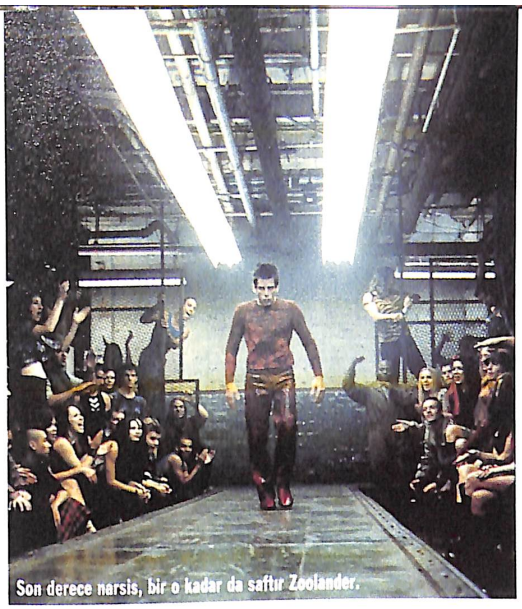

Son derece narsis, bir o kadar da saftir Zoolander.

Saturday Night Live'in en sevilen oyuncularından biri olan Will Ferrell'in canlandırdığı Mugatu ticari geleceğini tehdit eden Malezya Başbakanı'na düzenleyeceği suikastte nasıl birini kullanması gerektiğini çok iyi bilmektedir. Eskiden de kendisinden başka hiçbir şeyle ilgilenmeyen ve yaşadığı hayalkırıklığı yüzünden artık burnunun ucunu dahi göremeyecek hale gelen Derek Zoolander bu iş için biçilmiş kaftandır. Mugatu'nun korse sevdası yüzünden çekimler sırasında zor anlar yaşayan Will Ferrell "Gerçek korselerin içine girmek zorunda kaldım" diyor. "Delirtici bir şeydi. Çekimler bittiğinde korse bağımlısı olmuştum. Daha da kötüsü saçımı platin sarısına boyatmaktı. Bu çılgın saç modeli yüzünden set dışında haftalarca perukla dolaştım."

Mugatu'nun güzel asistanı Katinka'yı Milla Jovovich, Mugatu'yla Katinka'nın planlarını ortaya çıkarmaya çalışan Time dergisi muhabiri Matilda'yı ise Ben Stiller'ın eşi Christine Taylor oynuyor. "Bence Matilda bu filmdeki tek düzgün insan" diyor Taylor. "Dolayısıyla uçuk kaçık ve komik karakterlerle dolu bu dünyanın gerçekle bağını kuruyor bir anlamda. Seyirciye sağduyunun sesi olacak böyle biri de lazım."

Bütün aile bu filmde

"Zoolander"da Ben Stiller'ı bütün ailesiyle birlikte izleyeceğiz. Time Dergisi muhabiri Matilda'yı oynayan eşi Christine Taylor'ın yanısıra annesi, babası ve ablası da filmde rol alıyor. Annesi Anne Meare Vouge Moda Ödülleri törenindeki bir protestocuyu, ablası Amy Stiller Hansel'in moda ekibindekilerden birini, babası Jerry Stiller ise Derek Zoolander'ın menajeri Maury Ballstein'ı oynuyor. Jerry Stiller en fazla "Seinfield" dizisindeki George Costanza'nın babası rolüyle tanınıyor. Filmin yönetmeni babasının performansından bir hayli memnun ama Jerry Stiller için oğluyla çalışmak o kadar kolay olmamış. "Baştan beri Ben'le çalışmanın nasıl olacağını merak ediyordum" diyor Jerry Stiller. "Sete ilk çıktığımızda her zamankinden gergin olduğumu hissettim çünkü Ben sadece rol arkadaşım değil aynı zamanda yönetmenimdi. Zamanla onun için diğer aktörlerden hiçbir farkım olmadığını gördüm. Benimle de onlarla konuştuğu gibi konuşuyordu, bana baba diye hitap ediyordu o kadar."

Derek Zoolander'ın menajeri rolünde kendini son derece narsist ve bir hayli de saf bir gencin akıl hocası konumunda bulan Jerry Stiller gerçek yaşamla rolü arasında bir bağ kurarak kolaylaştırmış işini. "Ben'e hissettiklerimden, ona karşı takındığım korumacı tavırdan faydalandım" diye açıklıyor bunu Stiller. "Yolunu kaybetmiş bir kuzuya yani moda dünyasındaki bu aklı havada çocuğa çobanlık ettiğimi düşündüm. Mesleğe ilk başladığım yıllarda tanıdığım menajerlerden pek farkı yok Maury'nin. Onlar da müşterilerine göz kulak olur, kandırılıp sömürülmelerine engel olmaya çalışırlardı."

Çekim öncesinde iki günlük bir fotoğraf çalışması yapılarak Ben Stiller ve Owen Wilson'ın bolca fotoğrafı çekilmiş ve her ikisine de gerçek birer model portföyü hazırlanmış. Filmin rakip iki süper modeli Gucci, Perry Ellis, Tommy Hilfiger ve Evian gibi markaların hayali reklam kampanyalarıyla GQ, Details ve Rolling Stones gibi dergilerin kapakları için poz vermişler. Filmde yeri geldikçe kullanılan bu fotoğraflar hikayeye düzmece bir gerçeklik kazandırıyor.

Önemli bölümü New York'ta çekilen film, ödül törenleri, çizgi üstü gece kulüpleri ve milyon dolarlık apartman daireleriyle seçkin bir Manhattan görüntüsü veriyor. Moda dünyasıyla filmin yaratıcıların hayal gücünün karışımından oluşan bu ihtişamlı ve biraz uçuk dünya büyük oranda prodüksiyon tasarımcısı Robin Standefer'le kostüm tasarımcısı David C. Robinson'ın eseri. Standefer, moda dergilerinin tasarımlarından yola çıktığını söylüyor. "Bütünlüklü bir tasarımı tercih etmedik" diyor. "Doğrusal değil değişken, dolayısıyla da çarpıcı bir akışı olsun istedik. Elle ya da Vogue dergisininki gibi. Bir sayfayı çevirince güzel bir ilandan bir vaziya geçersiniz ve sonra yine bir ilana, böyle devam eden zengin bir görüntü bombardımanı gibidir. Bu tarz bir şey yapmak istedim."

Standefer bazı sahneler için alışılmadık mekanlar seçmiş. Örneğin bir metro tünelinde yapılan Mugatu'nun moda şovu "Derelicte" için terkedilmiş dev bir elektrik santralı bulmuş. "Bu tür sanayi tesislerini çekim mekanına dönüştürmeyi seviyorum" diyor. "Ama bunu eskiden sunduğu şeye saygı gösterek ve eskiden orada olanların hayaletleriyle oynayarak yapıyorum."

İhtişamla taşkınlığı harmanlamasına fırsat tanıyan filmi hayallerinin işi olarak gören kostüm tasarımcısı Robinson "Moda dünyasını komik bir yaklaşımla ele almak harikaydı" diyor. "Ama sırf aptalca ve gülünç olmasını değil aynı zamanda modayı gerçekten yansıtmasını istedik. Sadece Gabe Doppelt'i (moda danışmanı) değil tüm ekibi güldürdüğüm zaman kendimi başarılı hissedecektim. İstediğim buydu yani iki kesimi de güldürebilmek."

"Moda dünyasında yapılanları aşan bir şey yapamazsınız" diyor Ben Stiller. "Bazı moda şovlarına bakarsınız ve yapılacak başka bir şey olmadığını düşünürsünüz. Orada sergilenin üzerinde bir şey yapmanız mümkün değildir. Bizim meselemiz önce moda dünyasındaki düzeyi tutturmak sonra ayrıntılarla mizah yaratmaktı. Derek'in takım elbiseleri ve yakalı gömlekleriyle 90'ların başlarındaki okul kıyafetlerini hatırlatan özgün bir tarzı var. Hansel ise daha spor ve grunge'dı."

"Zoolander"ın yurtdışındaki eleştirileri filmi göklere çıkarmıyor belki ama komik bulanlar çoğunlukta. Moda dünyasının kendi arasında düzenlediği bir eğlenceye seyirci kalmaktan korkanların endişesi yersiz bulunuyor zira film bu dünyanın yabancıları tarafından da komik bulunmuş. Oyuncuların performansları genellikle beğenilmiş. 10 dakikalık bir skeçten 90 dakikalık bir film çıkmasını zor bulanlar arasında endişelerinde haklı çıktıklarını düşünenler var tabii. Buna karşılık Ben Stiller'ın bu filmde en iyi komedi performanslarından birini sergilediği iddia ediliyor ki sırf bu bile filmi görmek için fena bir sebep sayılmaz. ■

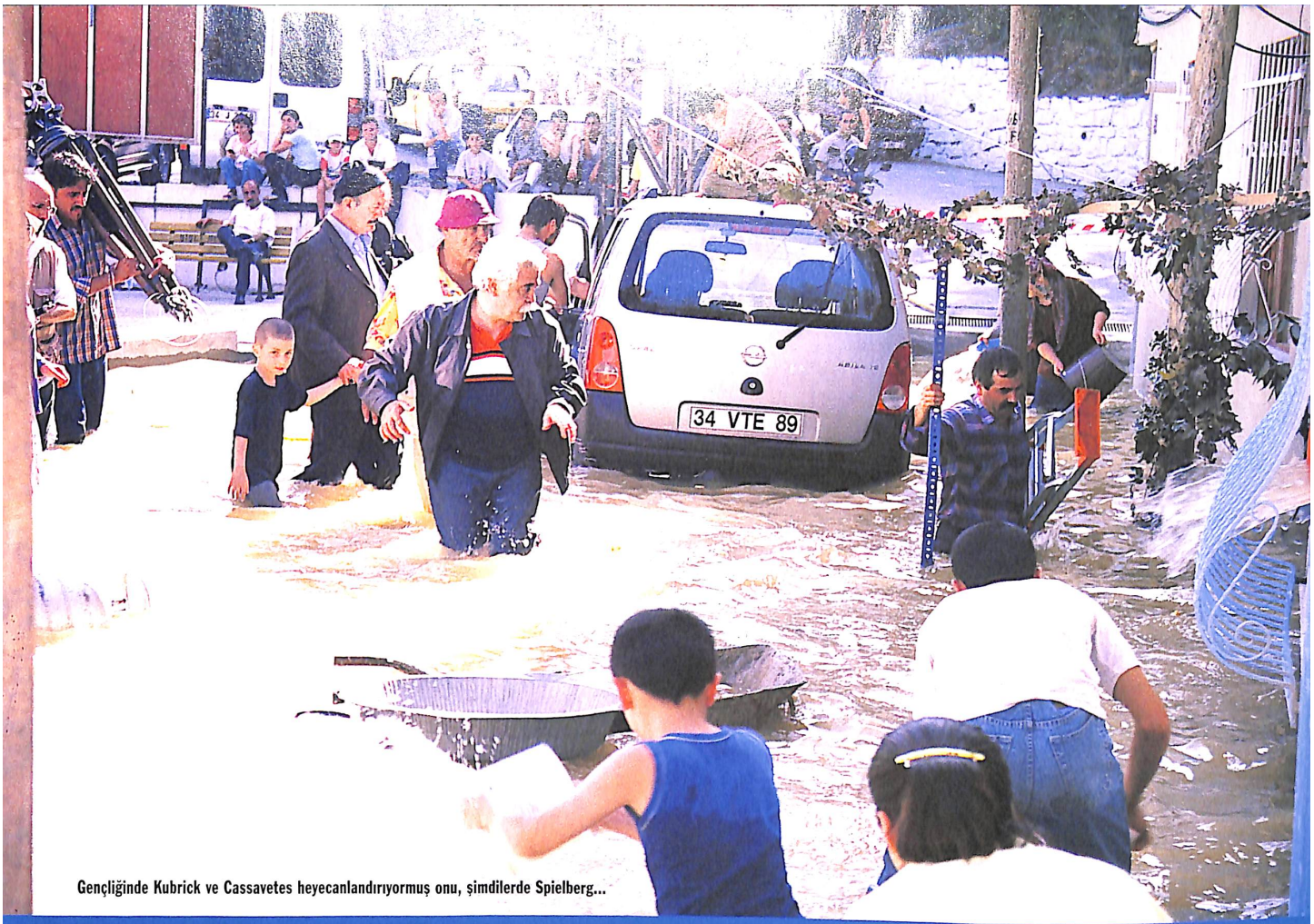

Gençliğinde Kubrick ve Cassavetes heyecanlandırıyormuş onu, şimdilerde Spielberg...

"Sadece gül-geçten yana değilim."

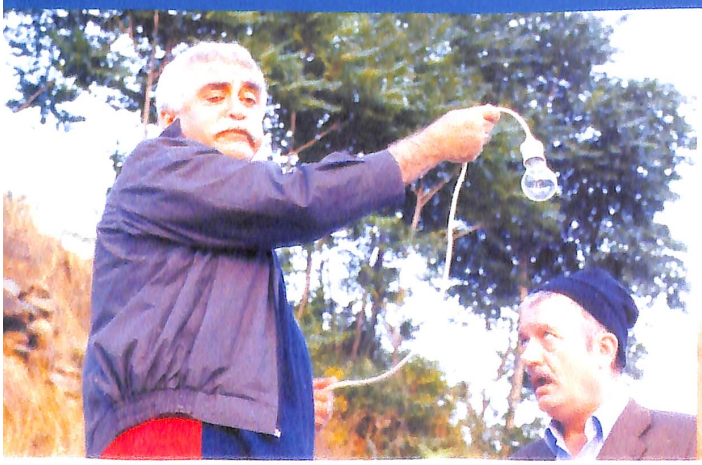

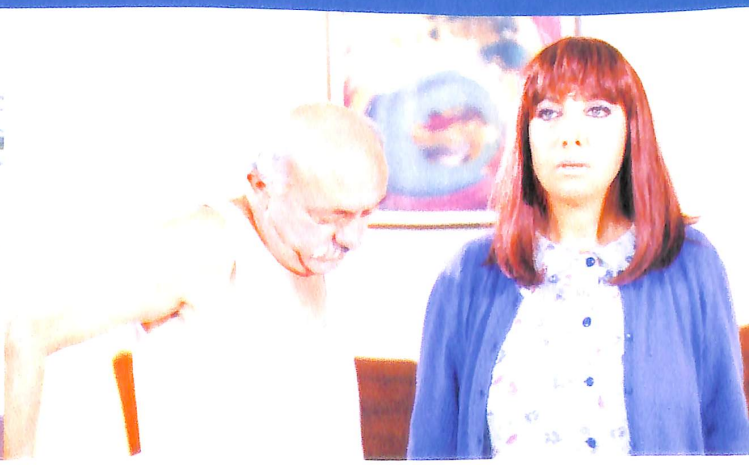

Sette çaycıya bile fikir danışabilen bir yönetmen Levent Kırca.

Yıllarca televizyonda izlediğimiz Levent Kırca sonunda uzun yıllar kafasında taşıdığı projeyi hayata geçirmeyi başardı. Yönettiği ilk film olan "SON" hasbelkader biraraya gelen altı kaybedenin sinemasal serüvenini anlatıyor. Görsel efektleri, oyuncu kadrosu ve öyküsüyle yeni yılın en çok ses getirecek çalışmalarından biri haline gelecek bu "film içinde film"in yaratıcısıyla Olacak O Kadar'ın çekildiği Hodri Meydan'da görüştük. BURÇİN S. YALÇIN

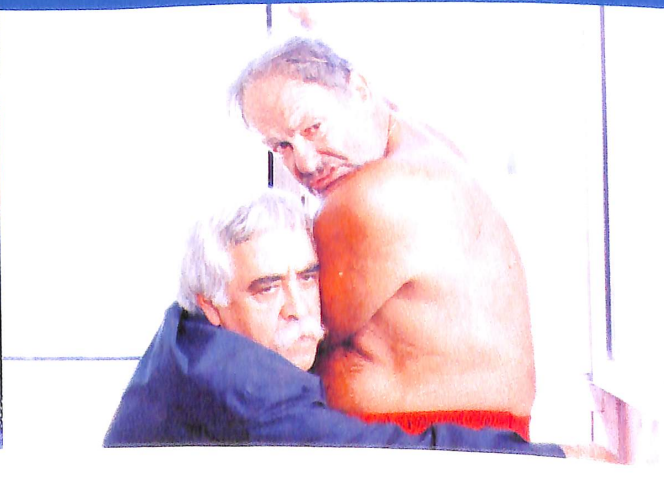

Kanal D'nin de katkılarıyla çekilen filmin gösterim hakkı bu kanala ait.

Sumer Tilmaç filmde Türk sinemasına vakıf bir otobüs şoförünü canlandırıyor.

'90'larla birlikte yeni bir dönemece giren Türkiye bu onyılı tamamladığında korkunç bir kültürel erozyonun altında buldu kendisini. Bu erozyona kapılıp giden bazı genç kuruluşlar da vardı ki bunlar arasında özel televizyonların müstesna bir yeri bulunuyor. Özel televizyonlar büyük sermayelerle kurulduğunda avuçlarındaki devasa paraların hatırı sayılır miktarını TRT'den transfer edebileceği televizyonculara ödemeyi gözden çıkarmıştı. Levent Kırca da yıllardır besleyip büyütmeye çabaladığı çocuğunu, Olacak O Kadar'ını o yıllarda artık neredeyse olgunluk dönemine getirmişti. Çok geçmeden Türk televizyon izleyicisi Olacak O Kadar'ı özel bir televizyonda seyretmeye başlayacaktı. Kırca artık TRT'deki olası sansürden de uzaklaşmış, ülkedeki arızalı olduğunu gördüğü kurumlara bir sivri biber tadında acı acı gülebileceğimiz eleştiriler yöneltmeye başlamıştı. '90'ları tükettik; bugün 2002'ye girdik gireceğiz. Bugün -bir ikisini istisna edersek- Türk televizyonlarının geldiği nokta ağlamak ile gülmek arasındaki trajik bir çizgi üzerinde duruyor. Yaşanmakta olan bu erozyonda ayağı kaymayan televizyon yıldızlarından biri Levent Kırca oldu. Düzeyliliğine halel getirmeyen, eleştirelliğinin baltalanmasına izin vermeyen, klasik komedi anlayışından vazgeçmeyen Kırca kendi deyimiyle "mantarını kafi derecede ıslatmış bir şişe şarap" olarak çıktı bu süreçten. Üstelik televizyonla öylesine özdeş olmuş bir kişilik ki, ilk filmi "Son"dan bahsetmeden önce onun televizyon kimliğinin ve macerasının iyice anlaşılması, ardından da bundan soyutlanarak filmine göz atılması gerek. "Benim sanat hayatımda 40 senelik bir mazim var. Ve ben bugün artık bir adres olmuş durumdayım," diyor kır saçlı komedyen. Yukarıda sözünü ettiğim şarap şişesinin o rutubetli ortamdan artık çekilmesi, mantarının çıkarılması ve içilmesi gerektiğini düşünüyor. "Ben televizyonda bir Olacak O Kadar programı yapmışım, 15 yıl olmuş. Guinness rekorlar kitabına girer bu. Hâlâ reytinglerde bir numara. Bunun bir sırrı var demek ki!"

Sinema eğitimi alan iki oğlu var. Sinemaya olan tutkusunu anlatabilmek için onları örnek veriyor: "Şimdi bakıyorum ben de onlar gibiydim. Filmin birinden çıkar, birine girerdim," diyor "Bir kere iş seyretmekle başlıyormuş. Eğriyi, doğruyu birbirinden ayırmakla başlıyor. Seyrettiğiniz bir filmin iyi ya da kötü olduğunu anlayıp anlayamamakla başlıyor." Zaten konu sinemaya geldiği zaman yedinci sanatın, Kırca'nın boğazına takılan bir ukde olduğunu, aslında bu meseleye çokça kafa yorduğunu kolayca anlayabiliyorsunuz. "Bir sanat eserine imza atabilmek için insanın kendi kültür yapısının, kendi dünya görüşünün, kendi felsefesinin çok netleşmiş ve ayıklanmış olması gerekiyor. İnsanın kişiliğinin duruşu, bir sanatçı duruşu, ne söyleyeceği çok önemli. Neyi ne için yapıyoruz, amacımız ne? Kime hitap edeceğiz? Bunlar çok mühim. Sinema sadece sinemanın kurallarını bilmekle sınırlı değil. Yani açı-karşı açı, Amerikan plan, yakın plan... Aman açıyı sıçratmayalım, aman kamerayı aksın tersine koymayalım... Ee bunları yaptık, sinemacı mı olduk? Bence sinema bir beste. Elinizde bir şef çubuğu var, siz orada bir eseri yorumluyorsunuz. Eseri yorumlarken de yemeği yakmamanız gerekir. Tabii ki kamerayı doğru bir yere koymanız gerekiyor, tabii ki açıyı sıçratmamanız gerekiyor, tabii ki ışığı doğru olmak zorunda."

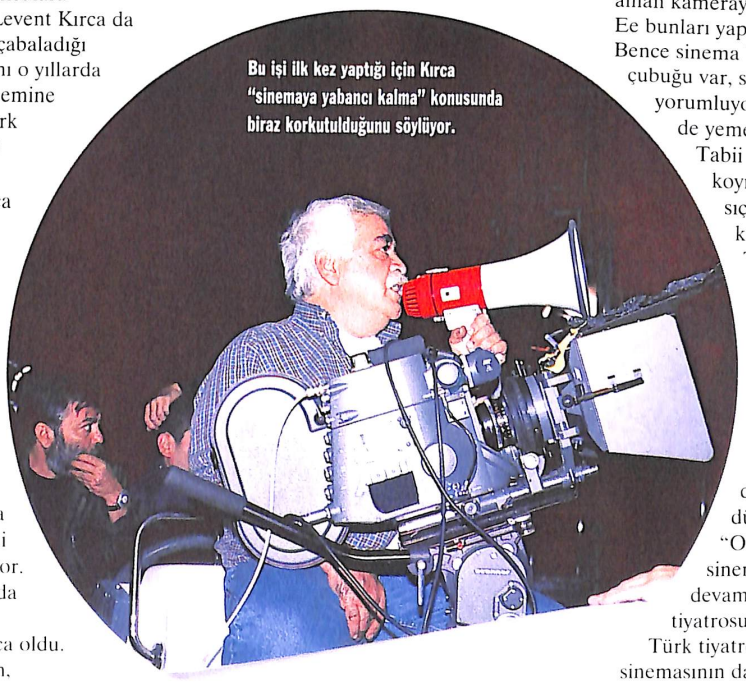
Bu işi ilk kez yaptığı için Kırca "sinemaya yabancı kalma" konusunda biraz korkutulduğunu söylüyor.

Televizyondaki çoğu skecini izlerken de kameranın arkasında sinemayla ilgili birisinin olduğunu hissetmek mümkün aslında. Ona "Küçük Hüsamettin tiplemenizin eski Yeşilçam geleneğinde üretilmiş filmlere çok sevimli bir saygı duruşu olduğunu düşünüyorum," diyorum. "Onların içerisinde hep bir sinema duruşu vardır" diye devam ediyor "Ve geleneksel Türk tiyatrosu yapısı vardır. Geleneksel Türk tiyatrosu motifi içerisinde Türk sinemasının da yeri vardır. Böyle seyirlik bir yanı vardır Türk sinemasının. Böyle kendine has bir basitliği vardır. Maddi anlamda insana çok ilkel gibi gelir ama o artık öyle bir yapısallaşmıştır ki, herhangi bir Türkan Şoray filminde, herhangi eski bir filmde onu gözleyebiliriz. Çok şablonlaşmıştır ama o bizi biraz Karagöz'e götürür, o bizi biraz ortaoyununa götürür. O basitliğin içerisinde gene de farklı bir lezzet vardır, hâlâ bugün televizyonları yaşatan, altyapısını dolduran o eski filmlerdir."

Beklentilerin tersine "Son"un Olacak O Kadar'la uzaktan yakından bir ilgisi olmayacak.

Filmin iki ayrı görüntü yönetmeni olmasına rağmen sahnelerde görsel olarak bir doku farklılığı olmamış.

Levent Kırca komik bir adam. Elindeki bu aracın kudretinin de farkında: "Mizah çok önemli bir silah. Çok yapıcı ve eleştirel. Birşeyi ilk defa 'Ya bu niye böyle oluyor?' diye sorduğunda, kuvvet gösterisinde bulunduğunda, bağırdığında kimse seni dinlemiyor. Onu mizahi yolla bir anlatıyorsun, ertesi gün düzeliyor."

Siyah beyaz yıllar

Mazisindeki çekmeceleri karıştırdığında da, bugün ekmek yediği televizyonun ülkeye girmemiş olduğu dönemlerden sinemaya dair anılarını bulup çıkarıyor: "Her şeye sinema gözüyle bakmaya çalışırdım. Hatta annem bana özel ders aldırırdı, o özel dersi dinliyormuş gibi yapar, ben kafamda bazı sahnelerin çekimlerini tasarlardım," diyor. Levent Kırca bugüne dek iki sinema filminde oynadı. İkisinin de başına "şık" sıfatını yerleştiriyor. Bunların ilki 1978'de Orhan Aksoy yönetiminde hayata geçen Ayşegül Atik, Hulusi Kentmen ve Erol Taş'ın da oynadığı "Altın Şehir"... Diğeri Nevra Serezli'yle beraber, müvekkilleri yüzünden bir anda kanlı bıçaklı hale gelen bir karı kocayı canlandırdıkları Ertem Eğilmez filmi "Ne Olacak Şimdi?" (1979). Kırca'nın 35mm'yle doğrudan tanışması ise TRT'ye girdiği ilk yıllara denk geliyor; o dönemde küçük hikayeler çekmişler. Kendi ağzından dinleyelim: "O 35'lik filmleri omuzumuza asarak, o karanlık odadaki pıh pıh masada jiletle kazıyarak, asetonla yapıştırdığımız dönemleri yaşım itibariyle çok iyi koklamış bir insanım. 1975 senesinde ailemle birlikte İstanbul'a göçtüğümde TRT'de programım yasaklanmıştı, 'Bu Oyun Nasıl Oynanmalı?' diye bir programdı. O yasaklanınca ileri atılmış bir adımımı geri çekmemek amacıyla Ankara'ya tekrar dönmedim. Oysa ki İstanbul'da aç kaldık, otelde rehin kaldık. O sırada Ajans Ada'ya -Türkiye'nin bir numaralı reklam ajansıydı ve sahiplerinden bir tanesi benim arkadaşımdı- gittim, 'Ben İstanbul'da aç susuz kaldım, Ankara'ya döneyim mi, ne yapayım?' diye sordum. O da 'Burada bir kazan kaynatırız, gel beraber çalışalım' dedi. Ajans Ada'da onunla birlikte çalıştım ve ben 1975 yılında siyah-beyaz ve renkli 35'lik reklam filmlerinin hem yapımcılığını hem yönetmenliğini üstlendim. O reklamcılığın benim sanat hayatımda çok önemli bir yeri vardır. Çünkü büyük, çok geniş kapsamlı düşündüğünüz şeyleri, mizahımı, sinema anlayışımı 30 saniyeye sıkıştırmayı başardığımı biliyorum. O zamanlarda çok yaratıcı filmlerin altına imza attım." Peki yönetmenlik için 52 yaşına dek neden bekledi? Bunun birbiriyle ilintili iki yanıtı var aslında. Bir kere rejisörlük insanın ekonomik olarak bir yere gelmesinden sonra oluyor, diyor. İkincisi de Olacak O Kadar'ın 15 yıldır sürüp gitmesi. Onun deyimiyle, Olacak O Kadar'dan elini kurtaramaması.

Bundan birkaç yıl önce bir İngiliz gazetesinin ondan "Türkiye'nin Benny Hill"i diye sözettiğini hatırlıyor, bunu ona aktarıyorum. "Şimdi bu övgü amacıyla yapılmış birşey," diyor "Bunu hoş bulmamak mümkün değil. Ama kimisi Benny Hill'e, kimisi Mel Brooks'a, kimisi Woody Allen'a benzetiyorsa ben bunlardan hoşlanırım. Ama tekbaşına doğrusunu istersen Benny Hill ya da Woody Allen olmak istemem. Benny Hill'e benzetmeleri yumuşak, rahat, sıcak, geleneksel oyunculuğumdan kaynaklanıyor olsa gerek. Mesela Benny Hill benim çok takdir ettiğim birisi olmasına rağmen sadece güldürmek amacıyla mizah uygulayan bir sanatçı. Oysa ki ben güldürürken düşündürmek, bir yaraya parmak basmak, birşey söylemek, faydalı olmak için çabalayan, yani sanatını bir amaç uğruna kullanan kişilerden bir tanesiyim. Bu benim için çok önemli. Böyle olduğunuz zaman kalabilirsiniz. Yani yaptığınız eserin bir kaburgasının, bir omurgasının, neticede bir çekirdeğinin olması çok önemli. Bir eriğin etli kısmını yere attınız mı hiçbir şey olmaz, çekirdeğini yere atarsanız seneye oradan bir erik ağacı çıkar. Ben yaptığım şeylerin çekirdekli, omurgalı, kaburgalı, kemikli olmasına dikkat ediyorum. Sadece gül-geçten yana değilim." Zaten onun komedi tarzının çekirdekli olduğunu cümle alem öğrenmiş olmalı. Parodilerinde ucuz esprilerden uzak durduğu, bir yerlere sık sık göndermelerde bulunduğu, komedi anlayışında "mesaj"ın son derece işlevsel bir noktada bulunduğu anlaşılmıyor mu? Üstelik, bunları Türk

[illegible] Altıner, Levent Kırca ve [illegible] çekmek için [illegible]

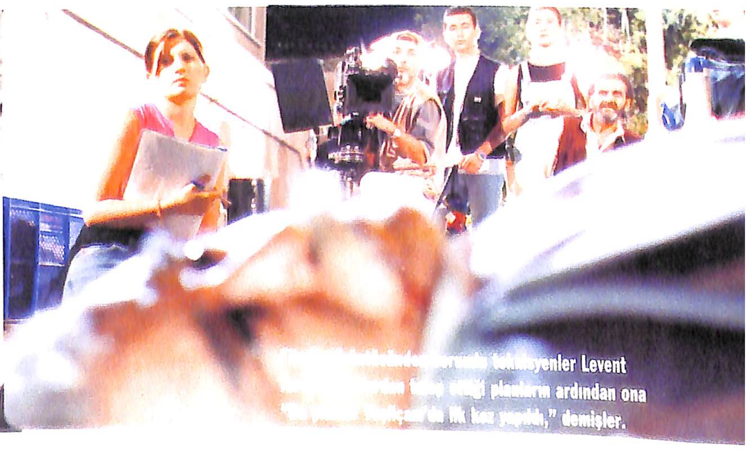

[illegible] teknisyenler Levent [illegible] planların ardından ona "[illegible]'da ilk kez yapıldı," demişler.

Kırca tüm çekimleri dekorlarda halletmediklerini, İstanbul'daki pek çok mekanda keşfe çıktıklarını vurguluyor.

halkına aktarırken, tabu olan konular da ara ara onun nükteli anlatımından nasibini aldı. "Asker, polis, darbeler ilk kez bizim programımızda eleştirildi ve bunlar bir içtihat kararı oluşturdu, bir yol açtı," diyor "O açıdan yapacağım şeyin halkla bütünleşmesi benim için çok önemli. Ben hiçbir zaman şöyle bir sanatçı olmadım: 'Biz çok değerli şeyler yaptık ama kardeşim halk anlamıyor ki!' Eğer halka sen anlatamadıysan bu halkın suçu değil, senin suçundur."

Film çeken altı lumpen

Yeni yılın 11'inci gününde gösterime girecek ilk filmi "Son" ise aslında Kırca'nın yıllardır kafasının içinde olgunlaştırdığı bir proje. Yönetmenliğini kendisi, yapımcılığını da eşi Oya Başar üstlendi; aynı zamanda filmin başroldeki karakterlerine de hayat veriyorlar. Sermin Hürmeriç, Olacak O Kadar ailesine yeni katılan Hakan Altıner, Sümer Tilmaç, Atacan Arseven, Ali Sürmeli ve Metin Serezli de "Son"da merkezi karakterleri oynayan isimler. Filmin senaryosu ise Yaşar Arak, Müfit Can Saçıntı ve Hüsnü Özçetin tarafından kaleme alındı. 4-5 senedir yazılıp bozulan senaryo geçtiğimiz yıl hız kazandırılarak 5 ayda tamama erdi. Olacak O Kadar'da da birlikte çalıştığı bu yazarları gerçekten takdir ediyor Kırca: "Çocukların hakkını ödemem mümkün değil. Bir kere yazar arkadaşlarımı filme -yüzde 5 ya da 10 değil- yüzde 50 ortak ettim. Çok önemli bir harekettir bu. Bence bu bile yeterli değil onların emeği için. Çünkü 20 senedir benim çok kahrımı çektiler. Yaz-boz, yaz-boz... Birşey yazmak kolay değil." Ama tabii programı da yazan bu kadroyu masa başına oturtmak için kan ter içinde kaldığını da itiraf ediyor.

"Son" hayatları boyu hep kaybetmiş bir grup insanın öyküsü. Film çekmek için hasbelkader biraraya gelen altı kaybedenin... Bu altı kişi Kırca'nın deyimiyle lumpen ve sinema emekçisi. İçlerinden Nejla Fidan (Oya Başar) eski bir sinema oyuncusu. Bir filmde başrol oynamak istiyor ve bunun için işadamı olan milletvekili sevgilisinden çuval dolusu para koparıyor. İşadamının parası kara olduğu için vekil, haydan gelen bu paranın huya gitmesine göz yumuyor. Bu açıkgöz grup da kadının elindeki parayı cebe indirebilmek için bir film çekmeye karar veriyor. Ama bunun için işin erbabını bulmaları gerek. Böylece dublörler, figüranlar gibi pek çok Yeşilçam emekçisini topluyorlar. Ve bizler de koltuğumuzda kaykılıp bu filmin yapım aşamasını seyrediyoruz. "Bir kere bu başlı başına bir gırgır," diyor Kırca "O film senaryosu nasıl oluşuyor? O senaryo nasıl o kadına beğendiriliyor? Hiç para harcamadan bu senaryo nasıl film haline gelecek? Dolayısıyla, bizim anladığımız Türk sinemasının perde arkasını, kamera gerisini görüyoruz matraklığıyla. Filmler ne şartlar altında vücuda geliyor, hele hele Türkiye gibi bir ülkede?" Ardından, milletvekili yakalanıp tutuklanıyor ve bu altılı parayı alamıyor. Bunun üzerine bir yapımcıya gidip "Al abi biz bu filmi tamamlayamadık, bu işi sen halledersin" diyorlar. Yapımcı projeye şöyle bir bakıyor, eksiklerini (!) gidermeye karar veriyor. Görkemli patlamalar, batan gemiler dahil ediyor filme. Kısaca aksiyon... Film bizim kafadarların kafasındaki limandan giderek

Film Yeşilçam emekçilerini saygıyla anıyor.

uzaklaşıyor. Tamamlandığında ise yapıtlarına (!) öylesine yabancılaşıyorlar ki galaya bile girebileceklerine kuşkuyla bakıyorlar.
"Son"da anlatılan bu öykünün çok komik olduğunu sık sık vurguluyor Kırca. Ve ekliyor: "Belki bizim filmimize şöyle bir ibare konulmalı: 'Gerçekten damar ve kalp hastalıkları olan insanlar dikkat etsinler. Haplarını, Diazem'lerini yanlarına almalarında fayda var'. Çünkü film bizi bile krize sokuyor." Kaba montajı gösterdikleri yakın dostlarının ve filmin dağıtımcısı Warner Bros'un yöneticisi Haluk Kaplanoğlu'nun bu gösterim sırasında gülmekten masaların altına girdiğini anlatıyor Kırca.
"Burada üç önemli özellik var, unutmazsam inşallah üçünü de sıralayacağım," diyor "Bir tanesi aklımdayken hemen söyleyeyim: gerçekten çok değerli, benim çok güvendiğim, beğendiğim ve inandığım tiyatro sanatçılarının bu filmde rol almaları. Burada biz kimsenin kara kaşına kara gözüne göre hareket etmedik. Bunlar sinema starları değiller. Ama benim anladığım kaliteli starlardı. Ve onların bu filmin içinde olması filmin gücünü çok katladı. En küçük rolden en büyük role kadar herkes tiyatrocu ve iyi tiyatrocu, harbi tiyatrocu. İki, film esasında şunu anlatıyor: insanın su, oksijen, ekmek kadar yaşaması için gerekli olan sanat ne şekilde besleniyor, kimlerin elinde, nereden gelmiş, nereye gidiyor? Altyapısında anlatılmak istenen esasen bu. Sinema niye hâlâ bir sektör olamamış, niye bunun bir sanayisi yok?" Kırca, Türk sinemasındaki bu durumu şöyle bir benzetmeyle tasvir ediyor: "Hani suyu yokuş aşağı bir yerden dökersin, su kendine bir akış yolu bulur, akar, gider. Sonra bir ikinci şişeyi aynı yoldan döktüğün zaman o su birinci suyun aktığı yerden akar. Biz her döktüğümüz şişeye yeni bir yol açıyoruz bu ülkede." Üçüncüsü de Kırca'nın Batı normlarında bir film üretmiş olması. Surround ses çalışmasıyla, 2 milyon dolara çıkan bütçesiyle, bilgisayar efektleriyle standartları yüksekte duran bir film "Son".

Lego gibi çekimler

Bir de merak edenleriniz mutlaka vardır: "Son"da Olacak O Kadar'dakine benzer hiçbir dokuya rastlayamayacaksınız. Levent Kırca elindeki materyalin bambaşka bir içeriği olduğunun en başından beri farkındaymış: "Bunun Olacak O Kadar'dan farklı birşey olduğunu biliyordum," diyor Kırca bu konuda "Bir kamyonla çimento torbası taşırsınız, bir otomobille ailenizi taşırsınız, bir otobüsle büyük kitleleri bir yerden bir yere sevkedersiniz. Yani bir otobüsü otomobile benzetmeyeyim, diye gayret göstermenin manası yoktur. Eğer siz otobüs yaptığınızı biliyorsanız onu taksi gibi yapmanız için bir sebep yoktur. Eğer yaptığınız otobüs taksiye benziyorsa zaten siz o işi bilmiyorsunuz demektir."
Film için pek çok set ve dekor da kurulmuş olmasına karşın İstanbul'un birçok yerinde yeni mekanlar keşfedilmiş ve çekimlerin çoğu oralarda hayata geçmiş: "İstanbul tarihi dokusu itibariyle de o kadar içiçe şeyler sunuyor ki size! Bir sokağın bir tarafına dönüyorsunuz başka bir devir asır, başka bir tarafına dönüyorsunuz başka bir doku."
10 günde Fono Film'in stüdyolarında kurgulanan film ilk elde 3,5 saate ulaşmış. Kırca daha sonra 2 saati biraz aşan bir montajla filmi tamamlamış. Ama dışarıda bırakmak zorunda kaldığı çoğu sahnenin de gerçekten komik olduğu, bunların filme dahil edilmemesinin ise yazık olduğu söyleniyor. 10 günün bir filmin kurgulanabilmesi için son derece kısa olduğu açıksa da Kırca çekimlerin bir lego gibi olduğunu, her şeyin yerli yerine oturduğunu vurguluyor.
"Son"un iki görüntü yönetmeni var. En son "Melekler Evi"ndeki usta işi çalışmasına tanık olduğumuz Ali Utku'yla çıkmışlar yola ama çekimlerin bazı noktalarında birtakım anlaşmazlıklara düşmüş olacaklar ki ilerleyen sahneler Ertunç Şenkay ("Şarkıcı"yla Antalya'da ödül aldı) tarafından çekilmiş. Levent Kırca açıkçası her iki görüntü yönetmeninin de bu ülkede bu mesleği en iyi icra eden 3-4 kişiden ikisi olduğunu söylüyor. Sadece Ali Utku'yla filmin bir noktasında bazı fikir ve görüş ayrılıklarına düşmüş olabiliriz, dedi bu meseleye ilişkin.
Son olarak "Son"un kamera arkasındaki ekibe de değinmek gerek. Filmin sanat yönetmenliğini Birol Yücel üstlendi. Dekorları Erol Kasapoğlu, kurguyu Eren Teoman ve Serdar Oğuz yaptı. Filmin müzikleri de bir Yunan'a, Yannis Soulis'e emanet edildi.
Ara vermeden, soluk soluğa yeni bir proje için de kolları sıvamış, hatta ilk adımları atmış Levent Kırca; son cümlesi zaten onun ne kadar hiper aktif olduğunun da kanıtı. "Şimdiden arkadaşlarımın yakasına yapıştım," diyor. E olacak o kadar. ■

Kırca yöntemi işler

"Son" Türk sinemasının en çok efekt kullanılan yapıtlarından biri...

"Son"da birçok bilgisayar efekti kullanıldı. Bu efektler 25 bin dolara Londra'daki bir şirketten satın alındı. Levent Kırca "İtiraf edeyim bilgisayara bu trükler için çok büyük paralar ödeniyor," diyor. Örneğin filmde otobüsün içerisinde bir kelebeğin uçtuğu bir sahne var. O kelebek Londra'dan sipariş edildi ve bilgisayarda yaratıldı. Bunun gibi bilgisayarda yaratılmış birçok imaj var "Son"da ve bunlar filmin çeşitli yerlerine serpilmiş durumda. Seken bir kurşunun açtığı delik, bilardo topundan bir dolunay görüntüsüne yapılan bilgisayar destekli geçişler... Ama Levent Kırca zaten bir sanat eseri için para harcamak sözkonusu olunca eli titreyen birisi gibi görünmüyor. "Son"un iyi bir film olması için elemanlarına en iyi teknik imkanları tedarik etmiş.
Filmde iki tane sahne var ki çokça ses getirebilir. İkisi de "Kırca yöntemi"yle çekilmiş. İlki bir geminin battığı sahne. Bu sahne için büyük bir havuz inşa edildi. Havuza 1 ya da 1,5 metre derinlik oluşturacak şekilde su konuldu. Bu arada, filmin dekor uzmanları Boğaz'daki bir gemiyi örnek alarak aslına uygun dev bir gemi maketi yaptı. Fakat bu maket yarımdı. Çünkü geminin yalnızca suyun üst kısmında kalacak bölümü inşa edilmişti. Bu yarım gemi suya konuldu. Böylece, bizler de batmakta olan bir gemiye tanıklık etmiş olacağız.
İkinci sahne ise koskoca bir binanın yandığı sahne. Önce yakılacak olan bina hangi açıdan çekilecekse kamera oraya kuruldu. O açıdan kadrajın içine o evin görüntüsü alındı. Sonra aynı kadrajın içerisinde aynı yeri işgal edecek şekilde o evin birebir maketi yapıldı. Ve maket yakıldı. Yakılan maket ile çekilen gerçek ev görüntüsü üst üste bindirildi. Bilgisayarda yapılan birkaç rötuş sahnenin son halini belirledi: cayır cayır yanan bir ev karşımızda duruyordu.

Tarihsel bir gerçekten yola çıkan filmin yönetmeni Michael Apted başarılı belgeselleriyle tanınıyor.

Şifreyi çöz,

Bletchley Park, II. Dünya Savaşı boyunca "X Station" olarak bilinen İngilizler'e ait bir şifre çözüm merkeziydi. Bugün bazı tarihçiler Avrupa cephesindeki savaşın bu gizli merkezde yürütülen çalışma sayesinde önemli ölçüde kısaldığını söylüyor. Üstelik Bletchley Park aynı zamanda modern iletişimin ve bilgisayarın da doğum yeri kabul ediliyor çünkü dahi bir matematikçi olan Alan Turing, şifre çözebilen ilk makineyi burada geliştirmiş. Turing, savaştan sonra zehir sıringa ettiği bir elmayı yiyerek intihar etmiş. Dünyanın en büyük bilgisayar üreticilerinden biri olan Applemac'in ısırılmış bir elma şeklindeki logosu da buradan geliyormuş meğer.

Savaş sırasında, İngiliz hükümeti, Almanlar'ın kullandıkları şifreleri çözmek için matematikciler, dil bilimciler, elektrik mühendisleri ve istihbarat uzmanlarından oluşan seçkin bir ekibi biraraya getirmiş ve bu ekibin son derece büyük bir gizlilik içinde çalıştığı Bletchley Park'taki merkezi kurmuş. Devlet sırlarının halka açıklanmasını engelleyen bir yasa sayesinde de bu çalışmaları 1970'lere kadar kendi halkından bile gizlemiş. Robert Harris'in 23 dile çevirilen ve bir milyondan fazla okuyucuya ulaşan romanından uyarlanan "Enigma" bu tarihi gerçek üzerine oturan romantik bir gerilim öyküsü anlatıyor. Filmin konusu şöyle: Mart 1943'te İngilizler'in Bletchley Park'taki gizli şifre çözüm merkezinde bir kabus yaşanmaktadır. Naziler'in U botları beklenmedik bir anda birbirleriyle ve Alman Yüksek Komutası'yla iletişim kurmakta kullandıkları şifrelerini değiştirmiştir. Müttefik ülkelerin 10.000 yolcu ve büyük miktarda ihtiyaç maddesi taşıyan ticari nakliyat konvoylarından biri saldırı tehlikesiyle karşı karşıyadır. Yetkililer genç bir matematik dehası ve üstün yetenekli bir şifre çözücü olan Tom Jericho'yu (D. Scott) yardıma çağırırlar. İngiliz ve Amerikan deniz kuvvetleri yeni şifrenin çözülmesini sabırsızlıkla beklerken İngiliz istihbaratı Bletchley Park'ta önceki şifrenin çözüldüğünü Almanlar'a bildiren bir casus olabileceğinden şüphelenmeye başlamıştır. İşte tam bu sırada Jericho aşık olduğu kadın olan Claire'in (S. Burrows) Bletchley'den yokolduğunu farkeder. Çözmesi gereken iki

Dahi matematikçi Tom Jericho rolünde Dougray Scott.

Gizli servis ajanını oynayan Jeremy Northam'ın filmin en iyi performanslarından birini çıkardığı söyleniyor.

Aşk savaş dinlemiyor...

savaşı kazan!

Ünlü rock yıldızı Mick Jagger'ın yapım şirketi Jagged Films'in ilk prodüksiyonu **"ENIGMA"**, Robert Harris'in romanından Michael Apted yönetmenliğinde sinemaya uyarlanmış bir romantik gerilim. Başrollerini Dougray Scott, Kate Winslet ve Jeremy Northam'ın paylaştıkları film, II. Dünya Savaşı'nın kaderini değiştirdiği söylenen çok gizli bir şifre çözüm merkezinin yer aldığı Bletchley Park'ta geçiyor. SENEM ERDİNE

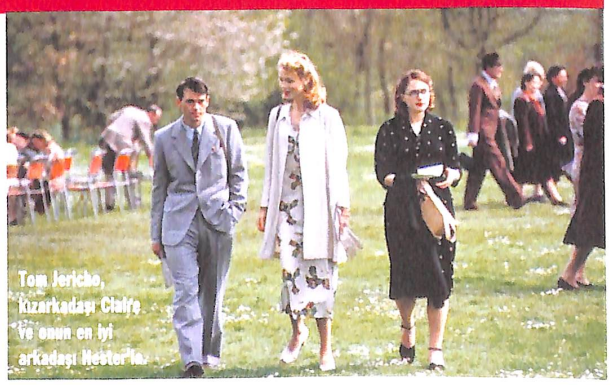

Tom Jericho, kızarkadaşı Claire ve onun en iyi arkadaşı Hester'la.

Filmin esrarengiz kadını Claire'i Saffron Burrows oynuyor.

Yapımcı Mick Jagger, Hester rolündeki Kate Winslet'in senaryoyu çok iyi yorumladığını söylüyor.

bilmece vardır artık. Bir yandan şifreyi çözmeye uğraşan Jericho bir yandan da genç kadının en yakın arkadaşı Hester'la birlikte Claire'in (K.Winslet) esrarengiz yaşamını araştırmaya koyulur. Araştırma ilerledikçe hem uluslararası hem de kişisel boyutta ihanetler ortaya çıkmaya başlar.

Bu ay gösterime giren filmin arkasında güçlü bir ekip var. Yönetmen Michael Apted, başarılı belgesellerinin yanısıra yedi dalda Oscar'a aday gösterilen ilk filmi "Coal Miner's Daughter", "Gorky Park", "Gorillas In The Mist", "Nell", "Extreme Measures" ve James Bond filmlerinin en iyilerinden biri kabul edilen "The World Is Not Enough" gibi sinema filmleriyle de tanınmış bir sinemacı. Senaryosunu, "Shakespeare In Love"ın senaryosuyla Oscar kazanan, "The Empire of the Sun" ve "Brazil" filmlerinin senaryo yazarı Tom Stoppard yazmış. Kate Winslet, Dougray Scott, Saffran Burrows ve Jeremy Northam gibi yetenekli genç oyuncuların rol aldığı filmin yapımcısı ise iddialı bir ilk prodüksiyonla iyi bir başlangıç yapmayı kafasına koymuş görünen ünlü rock yıldızı Mick Jagger.

İngiliz toplumunun küçük bir kopyası

90'ların sonlarında sinema filmleri çekmek amacıyla Jagged Films'i kuran Jagger'ın ilk girişimi Robert Harris'in romanı "Enigma"nın film haklarının peşine düşmek olmuş. Çok etkileyici bulduğu bu roman hakkındaki düşüncelerini şöyle anlatıyor Jagger: "Hikaye 1943'te yani benim doğduğum yılda geçiyor. Devlet Sırları Kanunu yüzünden 70'li yıllara kadar kimse şifre çözücülerle ilgili bir şey bilmiyormuş, yani bu II. Dünya Savaşı'nın son sırlarından biri. Kitabı okuyana kadar hakkında hiçbir şey bilmediğim bu sır beni çok etkiledi." Matematikçi, dilbilimci, mühendis ve hatta bulmaca şampiyonlarının da yer aldığı yüzlerce kadın ve erkekten oluşan Bletchley Park'taki atmosferi zamanın İngiliz toplumunun küçültülmüş bir kopyası olarak gören yıldız, "Bir film için harika bir arkaplan bu" diye sürdürüyor sözlerini. "Savaş duyguları daha da yoğunlaştırıyor, o yüzden harika bir aşk öyküsü var aynı zamanda."

Hem romana hem de tarihsel gerçeklere sadık kalan bir proje geliştirmek üzere yola çıkan Mick Jagger ve Jagged Films'in yöneticisi Victoria Pearman, Bletchley Park'ın bugün seksenli yaşlarını süren gerçek sakinlerinden bazılarıyla bağlantı kurmuş hatta bir tanesini filmde misafir oyuncu olarak görünmeye ikna etmişler. "Bletchley Park insanlarına karşı dürüst olan ve bu insanların savaşta gösterdikleri çabanın hakkını veren bir film yapmak istiyorduk" diyor Pearman. "Tom'un bu konuda hassas davranacağını biliyorduk. Robert Harris de ekibimizin bir parçasıydı zaten ve senaryodaki bütün gelişmeler ona bildiriliyordu."

Aynı kaygı onları başarılı bir belgeselci olarak tanınan yönetmen Michael Apted'a götürmüş. "Michael hem çok iyi hikaye anlatan hem de hikayenin tarihsel arkaplanını en doğru şekilde perdeye aktaracağına güvendiğimiz bir yönetmendi" diyor Pearman. "Ama aynı zamanda o oyuncuların çalışmak istediği bir yönetmen, dolayısıyla da birçok kapının anahtarı."

Şifrenin çözülüşünü açıklarken olayı gereğinden fazla karmaşıklaştırıp seyircinin ilgisini dağıtmamaya, şifre meselesindeki düğümle aşk hikayesindeki düğümün dengesini iyi kurmaya çalışmış Michael Apted. "Tom Stoppard'ın yaptığı birbirine paralel iki hikayeyi romandakinden de eşzamanlı hale getirmekti" diyor yönetmen. "Böylece aşk hikayesindeki düğümü çözdüğünüz zaman şifreyi çözecek anahtara da ulaşmış oluyorsunuz."

Şifreyi çözmek üzere merkeze çağırılan Cambridge'li genç matematikçi Tom Jericho'yu canlandıracak oyuncunun filmi taşıyabilecek yetenekte genç bir İngiliz olmasını isteyen yönetmen, en son Tom Cruise'la birlikte "Görevimiz Tehlike 2"de rol alan Dougray Scott'ı seçmiş. Son zamanlarda yıldızı bir hayli parlayan aktör Bletchley Park'taki şifre çözücülerin birer kahraman olduklarını düşünüyor. "Yaptıkları olağanüstü bir işti" diyor. Fiziksel anlamda cesur değilmişler belki ama Almanlar'ın iletişim sistemini çözmek için ölesiye çalışmışlar. O kadar inançlı insanlarmış ki birçoğu elli yıl sonra bugün bile savaş sırasında yaptıklarını tam olarak açıklamaya yanaşmıyor."

Bletchley'nin gizli kahramanları

Tom Jericho'nun aşık olduğu esrarengiz kadın Claire'i Saffron Burrows, Claire'in sırrını çözmek için Jericho'yla birlikte mücadele eden Hester Wallace'ı ise Kate Winslet oynuyor. "Genç insanların anı kurtarmak için yaşadıkları heyecan verici bir dönemde geçen bir macera" diye tanımlıyor Winslet filmi. "Bazı yönlerden Hester'ı, Enid Blyton'ın 'The Famous Five'ındaki George'a benzettim; maceradan hoşlanıyor, sonuç alana kadar durmuyor ve sonunda başarıyor."

Role hazırlanırken savaş sırasında Bletchley'de çalışmış birçok insanla tanışmış. "Çoğu o zaman yaptıkları işi sevmiş ve birkaç tanesi de orada tanışıp evlenmiş" diye anlatıyor. "İnanılmaz bir şekilde birçoğu yıllar sonrasına kadar yaptıkları işin önemini farketmemiş. Bunun sebebi Park'taki gizlilik kuralları. Örneğin Hester ve Claire ayrı binalarda çalışmışlar ve birbirlerinin ne iş yaptığını hiçbir zaman tam olarak bilmemişler."

Filmdeki karakterlerin hemen hepsi tıpkı bir zamanlar Bletchley'de çalışan şifre çözücüler gibi son derece renkli, sıradışı tipler. Apted, biraz romandan biraz da zamanında Churchill'in Bletchley çalışanlarına yaptığı bir konuşmadan cesaret alarak böyle olmasını istemiş. Bir zamanlar Bletchley'yi ziyaret eden Churchill, anormal giyinen, anormal davranan, fazla tuhaf insanlar

1940'larda ilk şifre çözme makinasının icad edildiği Bletchley Park modern bilgisayarın doğum yeri sayılıyor.

Yeni James Bond adayı

Seyirciyle tanışması 1998'de bir peri masalıyla olmuştu. Drew Barrymore'la birlikte rol aldığı "Ever After"dan sonra boş durmayan DOUGRAY SCOTT'un yıldızı giderek yükseliyor.

Daha birkaç yıl önce sadece yetenekli, genç bir İngiliz olarak tanınıyordu. "Ever After" sayesinde seyirciyle tanışmış ve hatta genç kızlardan oluşan küçük çaplı bir hayran kitlesi de edinmişti ama o kadar. Doğrusu Dougray Scott bu başlangıcı iyi değerlendirdi. Öyle ki bugünlerde Hollywood'un en rağbet gören aktörlerinden biri. Geçtiğimiz yaz John Woo'nun çektiği ikinci "Görevimiz Tehlike" filminde Tom Cruise'un düşmanı Sean Ambrose rolünde kamera karşısına geçen aktör kimi zaman böyle büyük prodüksiyonlarda bazen de "Regeneration" ya da "This Year's Love" gibi orta halli İngiliz filmlerinde çıkıyor karşımıza.

"Kariyerimin geri kalan kısmında bir daha hiç 'Görevimiz Tehlike' kadar büyük bir filmde rol almayabilirim. Doğrusu Tom (Cruise) beni seçtiğinde bir yanlışlık var herhalde diye düşündüm ama yoktu." Dokuz ay süren motorsiklet kovalamacaları, patlayan silahlar, kavga dövüşün arkasından bambaşka bir rolle kamera karşısına geçti Scott. Bu ay gösterime giren "Enigma"nın başrolünde sinir krizinin eşiğindeki dahi bir matematikçiyi oynayan aktör İngilizler'in II. Dünya Savaşı'nda kullandıkları gizli şifre çözüm merkezi Bletchley Park'ta geçen filmin atmosferine girebilmek için çok çalışmış. Hatta neredeyse orta halli bir şifre çözücü haline geldiğini söyleyebiliriz. "Oynadığım karakteri anlamanın en iyi yolu yaptığı işi öğrenmektir diye düşünürüm hep" diyor Scott. "Filmin geçtiği dönem çok ilgimi çekti. Üstelik Tom Jericho daha önce oynadığım hiçbir karaktere benzemiyordu . O bir dahi. Şifrelerden ya da makinalardan konuşurken çok daha soğukkanlı ama ukala olduklarını düşündüğü şifre çözücülere yaptığı konuşmada Bletchley yöneticilerine uygun personel bulmaları için her taşın altına bakmalarını söylerken bu kadar ciddiye alınacağını düşünmediğini söylemiş. Müze olarak korunan ve halka açılan Bletchley Park çekim mekanı olarak kullanılamamış çünkü bugün etrafında filmin tarihi dokusunu bozacak bir sürü modern bina var. Bletchley'in dış cephesinin çekimlerinde kuzey Londra'daki büyük bir malikane kullanılmış. 1943'te binlerce çalışanın barındığı barakalar bu malikanenin etrafına inşa edilmiş. Prodüksiyon tasarımcısı John Beard ve ekibinin tasarladığı altı taklit şifre çözme makinası çekimlerden sonra sergilenmek üzere değil. Robert Harris'in kitabı karakteri tanımak için mükemmel bir kaynaktı çünkü Harris hikayenin geçtiği dönemin yaşantısını bütün ayrıntılarıyla, mükemmel resmetmiş. Defalarca okudum. Enigma makinasını (Almanlar'ın şifre üreten makinaları) bozup yapmayı ve şifre çözmeyi öğrendim. Çekimlerden önceki beş ay boyunca matematik profesörleriyle ve şifre çözme uzmanı genç bir profesörle çalıştım."

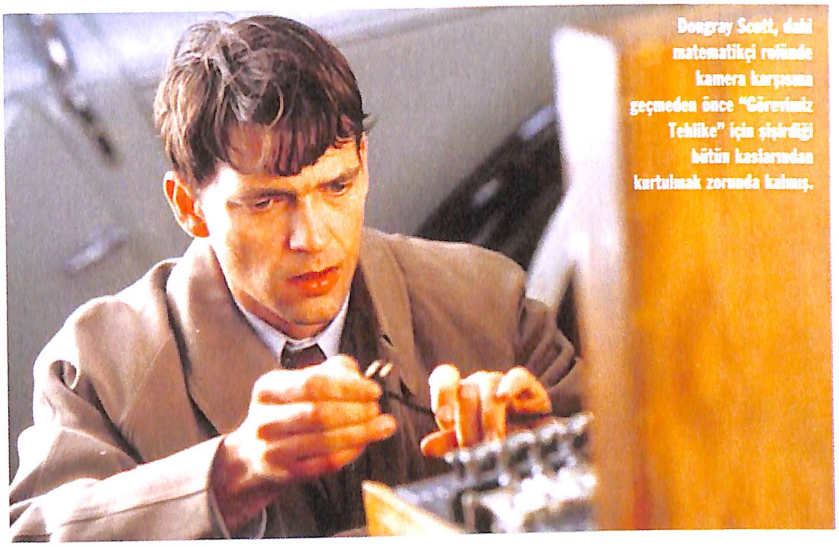

Dougray Scott, dahi matematikçi rolünde kamera karşısına geçmeden önce "Görevimiz Tehlike" için şişirdiği bütün kaslarından kurtulmak zorunda kalmış.

25 Kasım 1965'te İskoçya'da dünyaya gelen Dougray Scott'ın asıl adı Stephen Scott ama İngiltere'deki aktörler sendikasına kayıtlı aynı isimde birisi olduğunu görünce Fransız babaannesinin soyadını almış isim olarak. Tiyatroyla uğraşmış fakat aktörlüğü meslek edinme fırsatı bulamamış bir babanın oğlu. Welsh College'da müzik ve tiyatro eğitimi görmüş. Sonra yerel tiyatrolarda ve televizyon dizilerinde rol almaya başlamış. 1997'de rol aldığı ilk filmi "Twin Town", Galler'in "Trainspotting"i sayılan bir kült oldu. Bu arada Tom Cruise da bu filmde keşfetmiş Dougray Scott'ı. İlk filminin ardından "This Year's Love", "Regeneration", "Deep Impact/Derin Darbe" ve "Ever After"la sinemaya devam eden aktör, geçtiğimiz yaz Tom Cruise'la birlikte "Görevimiz Tehlike"de oynadıktan sonra Hollywood gündemindeki isimlerden biri haline geldi. "Enigma"nın ardından Liliana Cavani'nin Patricia Highsmith uyarlaması "Ripley's Game" filminde başrol alan Scott bugünlerde "Amerikan Güzeli"nin yönetmeni Sam Mendes'in sahneye koyduğu "To The Green Fields and Beyond"da tiyatro sahnesine çıkmaya hazırlanıyor. Bu arada yeni James Bond olacağı yolunda söylentiler de var.

Eşi Sarah Trevis'le ve ikizleriyle birlikte Londra'da yaşayan 35 yaşındaki aktör daha çok şey yapacak gibi görünüyor. "Şu anda neyin doğru olduğuna inanıyorsam onu yapıyorum" diyor. "Bir fırsat çıktığında değerlendirmeye çalışıyorum. İşimi çok severek yapıyorum. Şimdi yapımcılığını yine Mick Jagger'ın üstlendiği yeni bir film var. Dylan Thomas'ın çekeceği 'Map of Love'".

Bletchley müzesine bağışlanmış.

Yönetmeninin tanımıyla "Kahramanlaşan genç insanların öyküsünü anlatan heyecan verici, zekice bir film" "Enigma". "İnsanı normalde belki gitmeyeceği yerlere götüren, insanlara ve tarihe ilişkin bir şeyler öğreten, ilk 90 saniyesinden itibaren tahmin edilebilir olmayan ilgi çekici romantik bir gerilim izlemek isteyen seyirciyi çekeceğini umuyorum" diyor Michael Apted.

Romanın yazarı Robert Harris geçtiğimiz günlerde The Guardian gazetesinde Hollywood filmlerinin önemli tarihi olayları ele alış biçimini eleştirdi. Film yapımcılarını tarihi gerçekleri çarpıtan ve dünyayı değiştiren olayları "ucuz aşk hikayeleri"ne çeviren tehlikeli boyutlara ulaşmış bir "kültürel emperyalizm"le suçladı. Eleştirdiği filmlerin mantığını "Film nerede geçerse geçsin, olay ne olursa olsun merkezde mutlaka bir Amerikalı olmalı, bu filmin iyi adamı olmalı ve dünyayı kurtarmalıdır" diye açıklayan yazar "Beni en fazla endişelendiren de bunun doğal bir davranışa dönüşmesi ve aynı manasız Amerikan öğelerin bazı İngiliz ya da Avrupa filmlerinde de kullanılmaya başlamasıdır" diyor ve ekliyor. "Bu çok endişe verici ve bir hayli de tehlikeli bir şeydir." Önceki romanı "Fatherland"in sinema uyarlamasından da hiç memnun kalmayan Harris bu sefer sonuçtan memnun. "'Enigma' çok İngiliz bir film ve büyük bütçeli bir filme göre düşünsel açıdan bir hayli zengin." ■

"SON KALE" (The Last Castle) liderlik meselesini ele alan bir cezaevi öyküsü. Kendisi de bir asker olan yönetmen Rod Lurie'nin askeri bir cezaevinde geçen filmi iki usta aktörü biraraya getiriyor: Robert Redford ve James Gandolfini.

Egolar çarpışıyor

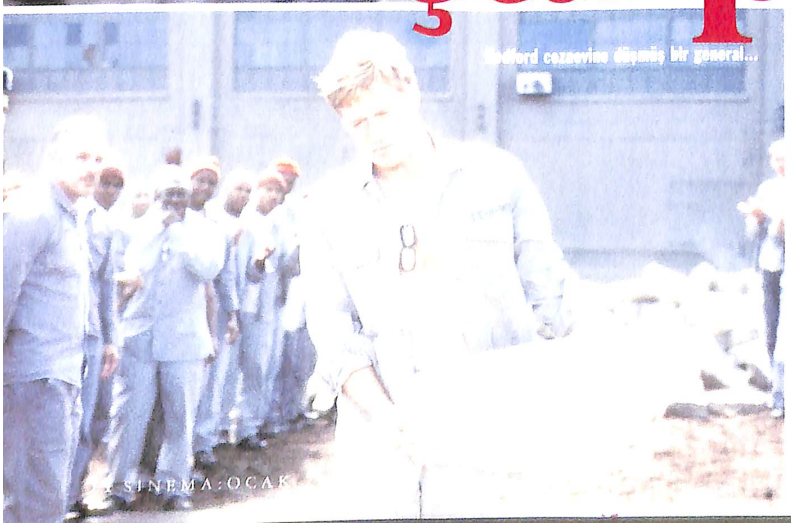

Redford cezaevine düşmüş bir general...

Gandolfini ise cezaevini yöneten albay...

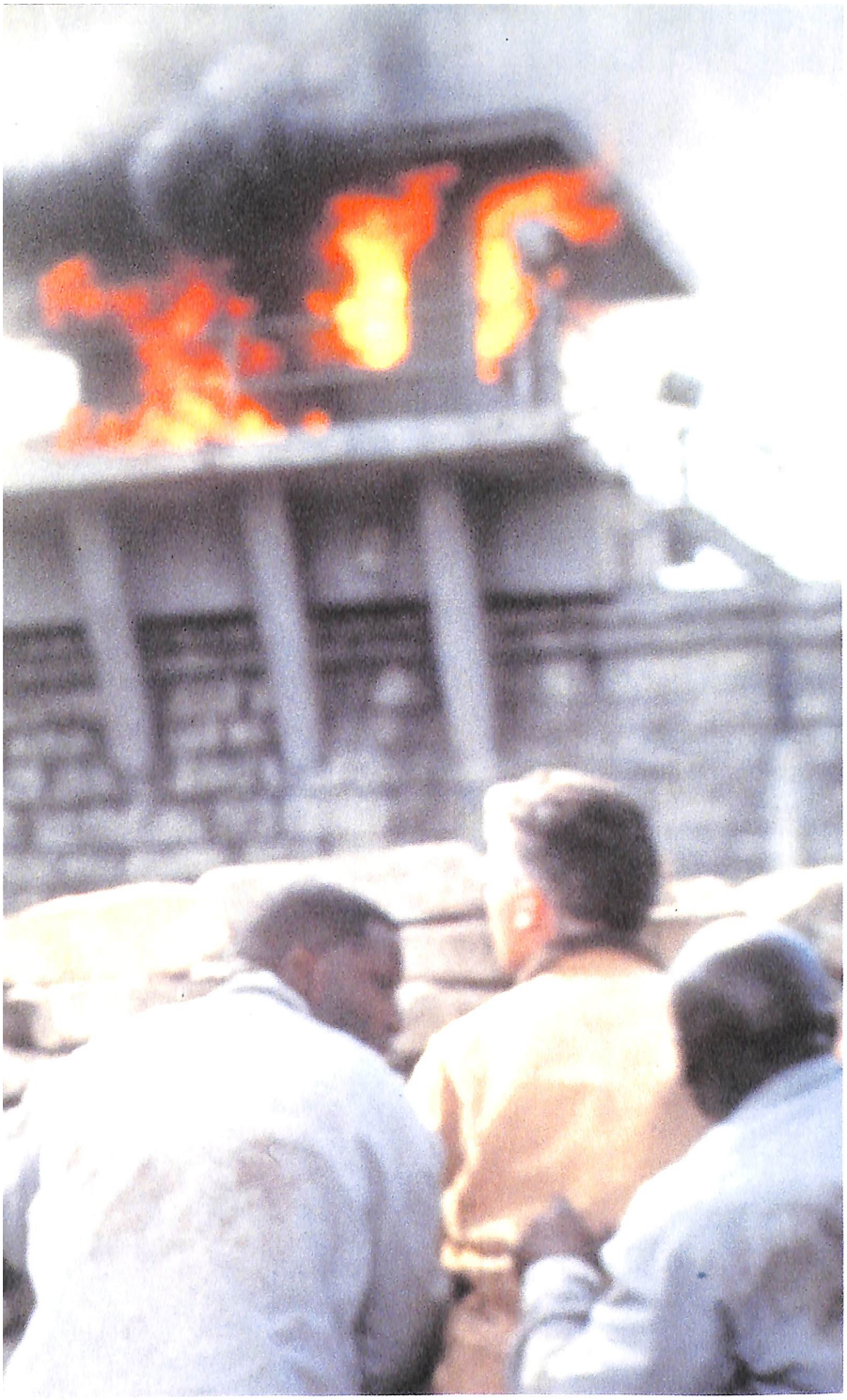

General Irwin mahkumların kaderini paylaşıyor.

Askeri mahkemede yargılanan General Irwin (Robert Redford), suçlu bulunur ve cezasını çekmek üzere Albay Winter'ın (James Gandolfini) komutanlığındaki yüksek güvenlikli bir askeri cezaevine gönderilir. Albay Winter önceleri bir zamanların efsanevi generali Irwin'e saygıda kusur etmez ancak cezaevindeki uygulamaları zamanla generali rahatsız etmeye başlayınca aralarında bir sürtüşme başlar. Albay Winter'ın General'e duyduğu saygı önce küskünlüğe ardından açık bir düşmanlığa dönüşür. Bu arada cezaevindeki diğer mahkumlar Winter'a karşı General Irwin'in yanında toplanmaya başlamıştır. Irwin, cezaevinin kontrolünü ele geçirmeyi ve Winter'ı komutanlıktan düşürmeyi kafasına koyar...

Türkiye'de gösterime girmeyen ancak geçtiğimiz yıl yurtdışında iyi eleştiriler alan politik gerilim filmi "The Contender"ın yönetmeni Rod Lurie'yi bu ay gösterime giren filmi "Son Kale"yle tanıyacak Türk seyircisi. Kendisi de eski bir asker olan yönetmen, bir askeri cezaevinde geçen filminde liderlik meselesini ele alıyor. Aslında filmin fikir babası senaryo yazarı David Scarpa. "Son Kale" daha önce video klip yönetmenliği yapan yazarın filme çekilen ilk senaryosu. Kahraman bir askerin gerçek öyküsünü anlatan bir sinema klasiğinden esinlendiğini söyleyen Scarpa şöyle anlatıyor çıkış noktasını: "Bir savaş filmi yazmak istiyordum ama günümüzde geçen bir savaş filmi. 'General Patton'ı seyrederken aklıma bir fikir geldi: Efsanevi bir general büyük bir suçla yargılanıp cezaevine gönderilirse ne olur? Orada kendisinden daha küçük rütbeli bir subay olan cezaevi müdürünün komutasına girmek zorunda olacağını düşününce aklıma gelen ilk soru kimin kimi selamlayacağı oldu. Sonuçta ortaya çıkacak ego savaşının iyi bir film malzemesi olacağını düşündüm. Her iki tarafın da "şah" olmayı hedeflediği psikolojik bir satranç oyunu gibi olabilirdi. Cezaevinden kaçmaya çalışan değil cezaevinde kontrolü ele geçirmek için mücadele veren mahkumları konu alan bir film olacaktı."

Eleştirmenlikten yönetmenliğe

Scarpa'nın film önerisini değerlendirmeye karar veren yapımcı Robert Lawrence senaryoyu ilgi çekici bulmasının nedenlerini şöyle açıklıyor: "Birincisi, suç ve ceza ilişkisini konu alan ve insan ruhunu yücelten öyküleri severim. Senaryo, cezaevindeki bu küçük dünyanın insanlarının yaşamlarının bir noktasında idealist olduklarına inanmanızı sağlıyor. Orduya hizmet verme kararı idealist bir karardır. Ancak sonra yaşamları yanlış bir yön almış ve kendilerini cezaevinde

"Son Kale" milli duyguları hareketlendiren bir film.

bulmuşlar. Her şeye rağmen yine de cesur ve gururlu adamlar. Mahkum olarak cezaevine gelen general onların bu duygularını harekete geçiriyor ama bu cezaevi müdürü Albay Winter'ın hoşuna gitmiyor. Herkesin içinde bedelini ödeyerek işlediği suçtan kurtulma gücü olduğuna inanan General Irwin cezaevindeki askerlerin iyi taraflarını ortaya çıkarmaya çalışıyor. Cezaevi müdürü Albay Winter ise işledikleri suçlarla giydiği üniformayı kirlettiklerine inandığı bu askerlerin iflah olmayacağına inanıyor. Çatışmaya neden olan da bu görüş ayrılığı."

Yönetmen Rod Lurie, Hollywood'da orduda bulunmuş tek yönetmen değil belki ama West Point diye bilinen Birleşik Devletler Askeri Akademisi'nden mezun olmuş tek yönetmen. Bu filmi yönetmek üzere teklif almasının başlıca nedeni de bu. 1998'te "4 Second Delay" adlı bir kısa filmle sinemaya başlayan Lurie daha önce, Premiere, Movieline ve Entertainment Weekly gibi dergilerde sinema yazarlığı yapıyormuş. Kevin Pollak ve Timothy Hutton'ın rol aldığı ilk uzun metraj filmi "Deterrence" Amerika'nın nükleer bir savaşın eşiğine gelişini konu alıyor. "Son Kale"den önce çektiği son film ise Joan Allen'ın geçmişindeki cinsel skandallar nedeniyle Başkan yardımcılığı riske giren bir senatörü canlandırdığı politik gerilim filmi "The Contender". "Son Kale"nin senaryosunun yaratıcı duygularını harekete geçirdiğini söyleyen yönetmen "Senaryo hemen ilgimi çekti çünkü benim çok önem verdiğim bir konu olan liderlik meselesini ele alıyordu" diyor. "Bana göre film çok basit ama çok önemli bir gerçek üzerine oturuyor. O da şu; liderlik içten gelen bir şeydir. Gerçek liderlerin başka şansı yoktur ve bu bir rütbe meselesi değildir. Lidermiş gibi yapamazsın ve eğer lider kumaşından biçilmişsen bundan kaçamazsın. Gerçek bir lidersen oturup gülleri seyredemezsin, er ya da geç onlara açmalarını emretmeye başlarsın. West Point'te liderliğin öğretilebilen bir şey olmadığını gördüm. Aslında sanılanın aksine orada lider yetiştirmiyor lider buluyorlar."

Filmde General Irwin'i canlandıran usta aktörün en büyük hayranlarından biri Rod Lurie. "Bence Redford doğal bir lider ve büyük bir karizma. Ağzından çıkan her söz etkileyici oluyor" diyor yönetmen. Bu hayranlık nedeniyle filmle ilgili ilk görüşmelerinde "Son Kale"den konuşmaya vakit bulamamışlar. Lurie'nin en beğendiği filmlerden biri olan "All The President's Men/Başkan'ın Bütün Adamları" üzerine üç saatlik bir konuşmadan sonra çok sıcak bir ilişki kurulmuş aralarında ancak yeni proje için bir görüşme daha ayarlamaları gerekmiş. İkinci görüşmeden önceki gece Redford'ın bir başka filmi olan "The Candidate"i izleyen yönetmen bu sefer de o film üzerine iki saatlik bir tartışmaya girince asıl konuya yine gelinememiş. Sonunda Redford'ın bu filmde oynamayı kabul etmesini bir şans olarak gören yönetmen "Ona duyduğum aşırı hayranlık yüzünden onunla çalışma şansını kaybedeceğimi düşünmeye başlamıştım" diyor. Oysa Redford için karar vermek o kadar zor olmamış. "Başlangıç olarak son filmi 'The Contender'dan yola çıkarak iyi şeyler düşünüyordum Rod hakkında" diyor Redford. "Tanıştıktan sonra da iyi anlaştık. Akıllı biriydi, üstelik geçmişte yaşadıklarının bu filme çok olumlu katkıları olacaktı mutlaka. West Point'te eğitim görmüş sıkı bir liberal olmasını kastediyorum. Ama kararımın asıl sebebi filmin ne hakkında olduğunu sorduğumda bana verdiği cevaptı. Rod filmin liderliğin doğasını ele aldığını söyledi. Asıl ilgimi çeken buydu işte."

Robert Redford 1980'de Amerikan bağımsız sinemasını desteklemek üzere Sundance Enstitüsü'nü kurduğundan beri film setlerine fazla zaman ayıramıyordu. Enstitü'nün kendi kendine yeter duruma geldiğini ve artık onun desteğine ihtiyacı olmadığını düşünen aktör şimdi yeniden oyunculuğa ağırlık vermek niyetinde gibi görünüyor. En son Tony Scott'ın aksiyon gerilim filmi "Spy Game"de Brad Pitt'le birlikte rol alan aktörün "Son Kale"de yine yeteneğini ve karizmasını konuşturduğu söyleniyor.

İnsan ruhunu yücelten bir öykü

Filmin bir başka ağır topu da James Gandolfini. En son "The Mexican"da Brad Pitt ve Julia Roberts'la birlikte izlediğimiz Gandolfini Sidney Lumet'nin "A Stranger Among Us" filmiyle sinemaya başladı. "True Romance"te Tony Scott'la, "8MM"de Joel Schumacher'le, "She's So

Lovely"de Nick Cassavetes'le, "Yeni Dünya"da (Le Nouveau Monde) Alain Corneau ile çalışan usta aktörü bu kez cezaevi müdürü Albay Winter rolünde izleyeceğiz. Teklif geldiğinde ilk aklına gelenin Robert Redford'la çalışma şansını kaçırmamak olduğunu söyleyen aktör "Hikaye ikimizin çatışması üzerine kuruluydu ki bu beni çok heyecanlandırdı, açıkçası gurur da duydum" diyor. Albay Winter'ı filmin kötü adamı şeklinde yorumlamaktansa öyküye onun gözünden bakmaya çalıştığını söyleyen aktör "Winter'a göre o doğru olanı yapıyor" diyor. "Cezaevi çok güvenli, gardiyanları güvenilir ve tabii mahkumlar onu sevmiyor. İşini iyi yaptığını düşünüyor ve bildiği tek şey de bu ama Irwin cezaevine gelince bütün dengesi altüst oluyor. Winter önceki rollerimden farklı bir roldü çünkü aslında çok içe dönük birisi. Genellikle duygularını daha açıkça dışa vuran kişileri oynamışımdır oysa Winter'ın aklından geçenleri anlamak kolay değil. O yüzden onu oynamaktan zevk duydum." Mark Ruffalo, Steve Burton, Delroy Lindo ve Paul Calderon'un da rol aldığı filmin oyuncu kadrosunda birçok genç oyuncu var. "You Can Count On Me" filmindeki performansıyla Rod Lurie'nin dikkatini çeken Mark Ruffalo, cezaevinin müşterek bahisçisi Clifford Yates'i oynuyor. General Irwin'in eski meslektaşı General Wheeler rolünde konuk oyuncu olarak Delroy Lindo'yu izleyeceğiz. Rod Lurie diğer rollerde tanınmamış oyuncularla çalışmak istemiş. General Irwin'in yandaşı olan cezaevi mahkumlarını canlandıran genç oyuncular New York, Atlanta ve Nashville'deki yerel tiyatroların oyuncuları arasından seçilmiş. Robert Redford'la aynı filmde oynamanın heyecanıyla ayakları yerden kesilen genç aktörler, Amerikan ordusunda baş çavuşluk yapmış Michael Davis tarafından sıkı bir askeri eğitime tabi tutulmuşlar. Hemen tümü tarihi bir yapı olan Tennessee Eyalet Hapishanesi'nde geçen filmin görüntü yönetmeni Shelly Johnson . En son "Jurassic Park III"ün görüntü yönetmenliğini yapan Johnson, "Son Kale" için yaptığı özel çalışmayı şöyle anlatıyor: "Avludaki çekimlerde daha çok el kamerası kullandık çünkü Rod görüntünün doğal ve serbest olmasını istiyordu. İzleyicilerin avludaki hayatın içindeymiş gibi hissetmelerini istedi. Winter'ın çalışma odasındaysa daha durgun ve kurallı kamera hareketlerini tercih ettik. Film ilerledikçe durum tersine döndü. Mahkumlar biraraya gelmeye başladığında onların dünyasında daha sakin kamera hareketlerine yöneldik. Bu sırada Winter'ın çalışma odasındaki çözülme başlıyordu, onun için oradaki kamera serbestleşip düzensizleşti." Tarih boyunca yaşanmış savaşlarla cezaevindeki mücadele arasındaki paralelliğe dikkat eden yönetmen "Her

Redford yine karizmasını konuşturuyor.

Mahkumlarla cezaevi yönetiminin mücadelesi savaştan farksız.

Yönetmen Rod Lurie gerçek lideri arıyor filminde.

şey bir anlaşmazlıkla başlıyor. Ardından anlaşmazlığı tırmandıran bir gelişme ve sonra da görüşme süreci geliyor. Uzlaşma görüşmelerinin başarısızlığa uğramasıyla birlikte savaş başgösteriyor. Burada görev bilinci ve onur gibi kavramları öne çıkarmak istedik. Sadece askeri değil insanı da yücelten bir ruh asaletini gündeme getirdik" diyor. Yurtdışındaki eleştirilerine bakılırsa "Son Kale" milli duyguları ayaklandıran bir film. Eleştirmenler genel olarak oyunculukları başarılı buluyor ancak öykünün fazla derinlemesine sorgulanmaması gerektiği konusunda birleşiyorlar. ■

"Denizi Gör"

"Sokak ve Çiçek"

"Bir Rüya İçin Ağıt"

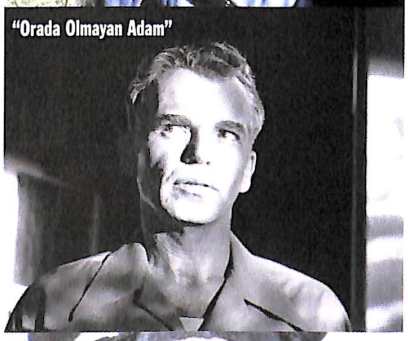

"Orada Olmayan Adam"

"Hey, Happy!"

"Benim İçin Çal"

"Asfaltta Bir Beden"

İstanbul'a

Bu ay yeni bir film festivali daha görücüye çıkıyor. 18-27 Ocak tarihleri arasında sinemaseverlerle buluşacak IF İstanbul 1. AFM Uluslararası Bağımsız Film Festivali zengin programı ile dikkat çekiyor. **ENGİN ERTAN**

Artık bağımsız sinema tutkunlarının belki buralara da uğrar, umuduyla hayranı oldukları yönetmen ve oyuncuların son filmlerini beklemelerine, bir sürü para harcayıp yurt dışından DVD sipariş etmelerine gerek kalmadı. Bu yıl birincisi düzenlenecek İstanbul Uluslararası Bağımsız Film Festivali bu alanda ciddi bir boşluğu dolduracağa benziyor. 18-27 Ocak tarihleri arasında gerçekleşecek festivalde 7 bölümde 35 film gösterilecek. Filmlerin gösterimleri Beyoğlu AFM Fitaş Sineması'nın ilk iki salonunda yapılacak. Festival programı dahilindeki kısa filmler ise ayrı bir salonda ücretsiz olarak izleyicilere sunulacak.

Paneller, konuk yönetmenler, atölye çalışmaları ve partilerle zenginleştirilen bir programı var festivalin. 2-9 Ocak tarihleri arasında Biletix aracılığı ile biletler önceden yüzde 10 indirimle satın alınabilecek. İsterseniz programa göz atmaya başlayalım...

Hit filmler

Festivalin bu bölümünde bağımsız sinemanın ünlü ve önemli yönetmenlerinin son dönem filmleri arasından seçilmiş yapımlar yeralıyor. Çoğu önemli festivallerde gösterilen ve çeşitli ödüller kazanan bu filmlerden ilk olarak dikkat çeken Coen kardeşlerin yeni filmi "Orada Olmayan Adam" (The Man Who Wasn't There). Joel Coen'e Cannes'da kazandığı üçüncü En İyi Yönetmen ödülünü getiren film (Joel ödülü David Lynch - "Mulholland Drive"- ile paylaşmıştı) gösterime girdiği her yerde eleştirmenlerden övgüler topluyor. "Orada Olmayan Adam" Boston ve Los Angeles Eleştirmen Birlikleri tarafınca En İyi Görüntü Yönetimi (Coen kardeşler yine Roger Deakins ile çalışmışlar) ödülüne layık görüldüğü gibi, başrol oyuncusu Billy Bob Thornton da ABD Ulusal Eleştirmenler Birliği'nce En İyi Erkek Oyuncu seçildi. Önümüzdeki günlerde ödül listesi kalabalıklaşacak gibi gözüken film 1940'lı yıllarda geçen, siyah beyaz bir kara komedi. Başka bir deyişle Coen'ler bir kez daha uzmanlık alanlarında at koşturuyorlar. Planlandığı gibi ilerlemeyen bir şantaj girişimi ve cinayet hikayenin ana parçaları. Ancak bu sefer işin içine uçan daireler ve dünyadışı yaratıklar da giriyor. Billy Bob Thornton'ın yanında, James Gandolfini ve Coen filmlerinde görmeye alışık olduğumuz Frances McDormand ile Jon Polito da oyuncu kadrosundalar. Hollywood yapımı eski kara filmlere ve özellikle de James M. Cain uyarlamalarına bolca gönderme yaptığı söylenen "Orada Olmayan Adam"ı kaçırmamanızda yarar var.

"Oyun Evine Hoş Geldiniz" isimli filmini unutamamışken, "Mutluluk"unu izleyip

"Öyle Birşey Yok"

"Öykü Anlatımı"

"indie" akını

hayranlığımızın artmasına engel olamadığımız Todd Solondz'un yeni filmi "Öykü Anlatımı" da (Storytelling) festivalin bu bölümünde gösterilecek. İki bölümden oluşan filmin ilk bölümü "Kurgu" adını taşıyor. Üniversitede yaratıcı yazım teknikleri üzerine ders alan Marcus (Leo Fitzpatrick), onun eski kız arkadaşı Vi (Selma Blair) ve Pulitzer ödülü kazanmış siyahi hocası Mr. Scott (Robert Wisdom) bu bölümde anlatılan hikayenin başkahramanları. İkinci bölüm "Gerçek" ise kimilerine göre "Amerikan Güzeli"nin hicvi. Belgesel film yönetmeni Toby Oxman (Paul Giamatti) bir lise öğrencisinin (Mark Webber) hayatını odak noktasına alan bir projeye girişir. Ancak bu yahudi aileyi pek de hoş olmayan bir son beklemektedir. Son derece sert ve lafını sakınmayan bir kara komedi olduğu her halinden belli olan "Öykü Anlatımı", gösterildiği yerlerde çeşitli tartışmalara sebep oldu. Amerikan orta sınıfına ait değerleri ve tabuları yerle bir eden film karşısında kimileri şoka girip ırkçı veya kadın düşmanı gibi yakıştırmalar yaptılar. Ancak yönetmenin sivri diline önceki filmlerinden alışık olanlar için "Öykü Anlatımı" bir zorunluluk.

"Akıl Defteri" ile kendisine pek çok hayran kazanan Christopher Nolan'ın ilk filmi "Takip" de (Following) festivalin konuklarından. Birkaç ay öncesinde dergimizde tanıttığımız bu son derece ilgi çekici ilk film özellikle Nolan'ın bir sinemacı olarak takıntılarını ortaya koyması ile ilgi çekiyor. "Akıl Defteri"ni beğenenlerin kesinlikle kayıtsız kalmayacağı "Takip" festivalin en hoş sürprizlerinden.

Tüm dünyada kendine takipçiler bulmaya devam eden Dogma akımının dördüncü filmi "Kral Yaşıyor" da (The King is Alive) İstanbul'da seyirci karşısına çıkacak. Kristian Levring'in yönettiği filmde, çölün ortasında otobüsleri bozulan ve Kral Lear'i oynamaya karar veren bir grup yolcunun öyküsü anlatılıyor. Filmin korku/gerilim türünde olduğunu eklememiz merakınızı daha da arttıracaktır herhalde. Jennifer Jason Leigh filmdeki performansı ile Tokyo Uluslararası Film Festivali'nde En İyi Kadın Oyuncu ödülü kazanmıştı.

Hazır söz Jennifer Jason Leigh'e gelmişken belirtelim, oyuncunun Alan Cumming ile beraber yazıp yönettiği ve başrolünü paylaştığı "Yıldönümü Partisi" (The Anniversary Party) de aynı bölümde izleme imkanımız olan filmlerden. Film, bir süre ayrı yaşadıktan sonra sonra tekrar biraraya gelmeye karar veren yazar-yönetmen Joe (Alan Cumming) ve oyuncu eşi Sally'nin (Jennifer Jason Leigh) altıncı yıldönümü partisinde geçiyor. Dijital el kamerası ile çekilmiş olan filmde Parker Posey, Gwyneth Paltrow, Kevin Kline, Phoebe Cates, John C. Reilly, Jennifer Beals gibi başka ünlü isimler de rol alıyor.

ABD'de çektiği "Büyük Umutlar"dan hatırlayabileceğiniz Meksikalı yönetmen Alfonso Cuarón'un "Senin de Annen"i (Y tu mamá también) bir diğer "Hit Film"imiz. Tenoch (Diego Luna) ve Julio (Gael García Bernal) evli bir kadın olan Luisa'yı (Maribel Verdú) yanlarına katarak bir yolculuğa çıkarlar. Gençler macera ve cinsellik peşindedir. Luisa ise kocasının kendisini aldattığını öğrendiği için her şeyi yapmaya hazırdır. Meksika'da hasılat rekorları kıran ve Venedik Film Festivali'nde En İyi Senaryo ödülü kazanan "Senin de Annen"in tıpkı "Amores Perros" gibi yoğun ilgi görmesi ve ses getirmesi bekleniyor. Bu arada Julio rolündeki Gael García Bernal'in "Amores Perros"un Octavio'su olduğunu da meraklıları için ekleyelim.

Gökkuşağı

Festivalin bu bölümünde gay ve lezbiyen filmlerine yer verilmiş. Bölümün en ilgi

"Kara Kaplanın Gözyaşları"

"Hit Usulü Patlamış Mısır"

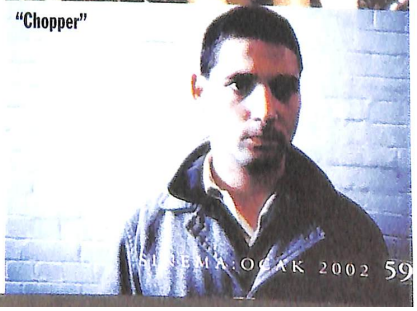

"Chopper"

çeken kısmı ise kuşkusuz Fransız yönetmen François Ozon adına düzenlenen toplu gösteri. Toplu gösteri dahilinde Ozon'un ilk dönem kısa filmlerinden 5 tanesi ve orta metraj filmi "Denizi Gör" (Regarde la mer) gösterilecek. Yönetmenin program dahilindeki kısa filmleri "Şişe Çevirme" (Action vérité/1994), "Küçük Ölüm" (La Petite mort/1995), "Yazlık Elbise" (Une robe d'été/1996), "Yatak Manzaraları" (Scènes de lit/1997) ve "X2000" (1998), hemen her biri önemli ödüller kazanmış ve övgü toplamış yapımlar. Ozon bu filmlerinde favori temaları cinsel kimlik, aşk ve tutku üzerine küçük öyküler anlatıyor. 1997 yapımı, 52 dakika uzunluğundaki "Denizi Gör"ün baş karakterleri iki kadın, Sasha (Sasha Hails) ve Tatiana (Marina de Van). 10 aylık bebeğiyle beraber yazlık bir evde yaşayan ve kocasının döneceği günü bekleyen Sasha'nın bir gün kapısı çalınır. Kapıdaki gezgin Tatiana'dır ve avlusuna çadır kurup kuramayacağını sorar Sasha'ya. Kocasına danışması gerektiğini söyleyen Sasha, Tatiana'nın kalmasına izin verir. İki kadın arasındaki ilişki gitgide farklı bir boyut almaya başlar. Tanımayanlar için fikir verici olsun diye Ozon ile ilgili bir alıntı yapalım. Roger Ebert kendisi için "Ozon'un cinsellik hakkındaki bilgisi, Hitchcock'un şüphe hakkındaki bilgisine benziyor. Önemli olan patlama değil, bombanın infilak etmesini beklemek." demişti. Biz de Ozon'un günümüz sinemasının kalburüstü yönetmenlerinden birisi olduğuna yönelik kanımızı belirtelim ve o klişe sözü tekrar etmek zorunda kalsak da yineyelim, bu toplu gösteriyi sakın kaçırmayın.

Bölümün bir diğer çarpıcı filmi "L.I.E."... Michael Cuesta'nın ilk filmi katıldığı Sundance Film Festivali'nde oldukça ses getirmişti. ABD'de gösterime girdiğinde ise en ağır yaş sınırı olan NC-17'ye layık görüldü. Filmin pedofili üzerine olması ABD sansür kurulunun gözünü korkutmuştu; ancak eleştirmenler bu bıçak sırtı konuya düzeyli ve cesur yaklaşımı nedeniyle filmi övdüler. Filmin konusu şöyle özetlenebilir: Annesini kaybetmiş ve babasından ilgi görmeyen Howie (Paul Franklin Dano) en yakın arkadaşı Gary (Billy Kay) ile evlere girerek hırsızlık yapmaktadır. Girdikleri bir evin sahibine yakalanınca Howie, Gary hakındaki bir gerçeği öğrenir. Gary para için kendisinden büyük erkeklerle yatmaktadır ve evin sahibi Büyük John da (Brian Cox) müşterilerinden birisidir. Beklenmeyen olaylar sonucunda Howie ve Büyük John yakınlaşmaya başlarlar. Özellikle Brian Cox ve Paul Franklin Dano'nun oyunları ile övgü toplayan "L.I.E." başka bir yerde kolay kolay karşınıza çıkmayacak, önemli bir film.

"The Fluffer" genç bir sinema öğrencisinin yanlış kaset kiraladıktan sonra ("Yurttaş Kane" "Citizen Kane" yerine "Boşal Yurttaş" "Citizen Come") başına gelenleri anlatıyor. Filmin başrol oyuncusu Johnny Rebel'a (Scott Green) hayran olan Sean (Michael Cunio) kendisini bir anda ışıkçı olarak porno film setlerinde bulur. Kısa zamanda arzu nesnesi ile tanışma fırsatı bulan Sean'ı kötü bir sürpriz beklemektedir. Johnny eşcinsel porno filmlerinde sadece para için oynamaktadır. Aslında striptizci bir kızla birliktedir. ABD'de olumlu eleştiriler almış olan "The Fluffer"ın keyifli bir komedi dram olma ihtimali yüksek. Üstelik filmde Deborah Harry de rol alıyor. Porno dünyasından kimi ünlü isimler de konuk sanatçı olarak gözüküyorlar. Denemekte fayda var.

2001 Kanada yapımı "Hey, Happy!" son derece matrak bir filme benziyor. Bir porno tüccarı olan Ricky G. (John Simone) ile çıkan DJ Sabu (Jérémie Yuen) aynı zamanda ikibin erkekle yatmaya yeminlidir. 1999 kişiyi geride bırakmıştır ve kalan tek erkeği aramak yönündeki arayışları onu paranoyak bir UFO uzmanı olan Happy (Craig Aftanis) ile buluşturur. Kuaför Spanky (Clayton Godson) ise Sabu'yu engellemek için elinden geleni yapmaya kararlıdır. Bu konunun post apokaliptik bir bilimkurgu filmine ait olduğunu ekleyelim. Rave müzik, abartılı kostümler, abartılı makyajlar, travestiler, birbirinden garip tipler, tüm bunlar "Hey, Happy!"de. Eğer camp filmlerden hoşlanıyorsanız tam size göre bir eğlencelik. Üstelik ileride kült olabilecek potansiyele sahip olduğunu da ekleyelim.

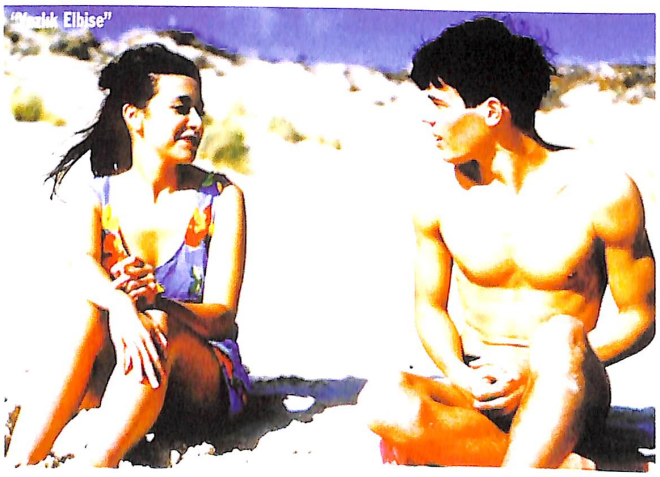

Kanada doğumlu, Hint asıllı yönetmen Nisha Ganatra'nın "Hint Usulü Patlamış Mısır"ı (Chutney Popcorn) New York'ta yaşayan Hintli bir ailenin içinde gelişen komik ve dramatik olayları anlatıyor. Ablası Sarita'nın (Sakina Jaffrey) kısır olduğunu öğrenince küçük kardeş Reena (Nisha Ganatra) yapay döllenme yoluyla ablası için bir çocuk doğurmaya karar verir. Ancak Reena lezbiyendir ve kız arkadaşının bundan haberi yoktur. Aile içinde olaylar gitgide karışmaya başlar. Ganatra'nın filmi söylenenlere bakılırsa hoş ve eğlenceli bir seyirlik.

Bölümün son filmi "Cinsiyetlerin Karışıklığı" (La Confusion des genres) ise başrollerindeki Pascal Gregorry ve Julie Gayet ile dikkat çekiyor.

İlk filmler

Ümit vaadeden yönetmenlerin ilk filmlerine yer verilecek bu bölümün yıldızı kuşkusuz "Chopper". Avustralya'da meşhur bir suçlu olan Mark 'Chopper' Read'in anılarını anlattığı otobiyografik kitabından uyarlanmış bir film bu. Özellikle İngiltere'de oldukça olumlu eleştiriler alan film, hem yönetmeni Andrew Dominik'in hem de başrol oyuncusu Eric Bana'nın dikkat çekmesini sağladı. Her ikisi de bu filmle çeşitli ödüller kazandılar. Kimi sinema dergileri ve yazarlarınca 2000 yılının en iyi filmleri arasında kabul edilen "Chopper"ı salık vermeden önce uyaralım, film fazlasıyla sert...

Ümit Ünal'ın tamamını dijital kamerayla çektiği filmi "9"un ilk gösterimi festival dahilinde yapılıyor. Oldukça iyi bir oyuncu kadrosuna sahip olan filmin hikayesi, bir cinayetin soruşturması sırasında geçiyor. Başarılı senaryoları ile tanınan Ünal'ın ilk yönetmenlik denemesi de oldukça ilgi çekici gözüküyor. Festivalin bu bölümündeki filmlerden görülmesi yararlı olabilecek bir tanesi de Tayland yapımı "Kara Kaplanın Gözyaşları" (Fa talai jone). Wisit Sartsanatieng'in yönettiği film kitsch severler için cennet niteliği taşıyor. '50'ler, western filmleri, romantizm, aksiyon, ağlak sahneler, hepsi bu garip bileşimde birarada.

Polonya yapımı "Ki Hayatın Anlamı Olsun" (Ze Zycie Ma Sens), Japonya yapımı "Asfaltta Bir Beden" (Body Drop Asphalt) ve Arjantin yapımı "Benim İçin Çal" (Tocá para mí) bizi genç yönetmenlerle tanıştıracak diğer filmler.

E şıkkı

Festival bu bölümdeki filmlerle bizleri alışkanlıklarımızı sorgulamaya davet ediyor. Animasyon ustası Jan Svankmajer'in uzun metraj filmi "Küçük Otik" ("Otesánek") sürreal bir kara komedi. Çocukları olmayan bir çiftin, bir ağaç gövdesini evlat edinmesi ve daha sonra gelişen olayları anlatan film bir Çek efsanesine dayanıyor. Görenlerin hayran kaldıkları "Küçük Otik" festivalin en önemli filmlerinden.

Ünlü belgesel yönetmeni Errol Morris'in (meraklıları kendisini "İnce Mavi Çizgi"den hatırlayacaktır) olumlu eleştiriler almış 1999 yapımı filmi "Bay Ölüm" (Mr. Death: The Rise and Fall of Fred A. Leuchter, Jr.) rahatsız edici bir konuya el atıyor. Bir mühendis olan Fred Leuchter önce elektrikli iskemleler konusunda bir uzman olur, daha sonra ise tarihçi Ernst Zundel tarafından Auschwitz'de gaz odaları bulunmadığını ispat etmesi için işe alınır. Film Leuchter dışında tarihçiler veya Leuchter'e yakın kişilerle yapılan röportajlara da yer veriyor.

Robert Lepage'in "Olası Dünyalar"ı

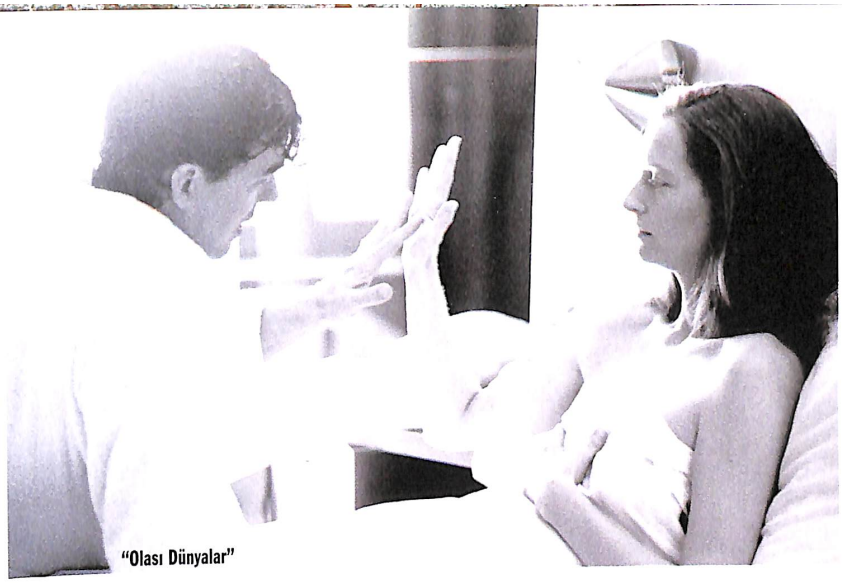

"Olası Dünyalar"

(Possible Worlds) meraklısının beklediği filmlerden birisiydi. Eğer siz de "Günah Çıkarma" nedeniyle kendisine hayran olanlardansanız yönetmenin son filmini zaten kaçırmayacaksınız. Ancak Tilda Swinton'ın oynadığı, olumlu eleştiriler almış bu bilimkurgu tüm sinemaseverlerin ilgisini çekebilir. Film aynı anda farklı dünyalarda birbirine paralel yaşamlar sürdüren bir adamı konu alıyor. Bu bölümde izleyebileceğiniz son film ise bir Avusturya yapımı, "Kara Dul" (Die Gottesanbeterin). Sade bir ev kadınının soğukkanlı bir katile dönüşmesini anlatan film bir kara komedi. Udo Kier de filmin oyuncu kadrosunda yer alıyor.

Diğerleri

Festivalin en çok ses getirecek filmlerinden birisi hiç kuşkusuz "Becer Beni" adıyla, Nöbetçi Sinema kuşağında gösterilecek Fransız filmi "Baise Moi". Filmin iki kadın yönetmeninden Coralie (diğeri Virginie Despentes) bir porno film oyuncusuydu. Filmin oyuncu kadrosunda da porno dünyasından isimler yer alıyordu. Bu isimler "Becer Beni"de kamera önünde gerçekten seks yapmaktan çekinmeyip, bu sahnelerde her şey porno filmlerde olduğu gibi detaylı şekilde gösterilince film gösterime girdiği her yerde sansasyon yarattı. Bu sefer "Romance"da, "Sitcom"da veya "Geri Zekalılar"dakinden farklı bir durum vardı. Pornografik sahneler tüm filmin içine yedirilmişti ve düzenli aralıklarla izleyici karşısına çıkıyorlardı. Fransa'da yasaklanmaya çalışılınca aydınların savunduğu film, çeşitli film festivallerine de katıldı. Çoğunlukla olumsuz eleştiriler alan "Becer Beni" belki kötü bir film olabilir, ancak sinemada bir dönüm noktası niteliği taşıyan bu filmi sansürsüz izlemek için başka şansınız olur mu bilemiyoruz. Şimdiden sinema tarihine geçmeyi becermiş bu filmi bize sorarsanız kaçırmayın.

Sinema ile performans sanatını birleştiren Matthew Barney için düzenlenen bir özel gösterim de festival programında yer alıyor. Sanatçının "Cremaster" isimli serisinin 5. ve 2. bölümleri festivalde izleyici ile buluşacak. Anne ve Babalarımız İçin başlığı altında ise "Soğuk ve Çılgın" (Heftig og begeistret) isimli Norveç filmi gösterilecek. Bir balıkçı kasabasındaki erkeklerden oluşan koroyu kendine konu alan bu müzikal belgesel için Norveç'in "Buena Vista Social Club"ı yakıştırması yapılıyor.

Müzik ve Film bölümünde gösterilecek filmlerden, ünlü besteci Philip Glass'ın imzasını taşıyanlar son derece ilgi çekici. Özellikle Godfrey Reggio'nun yönettiği "Powaqqatsi"yi kaçırmayın. Aynı bölümde BBC Sound on Film başlığı altında gösterilecek filmlerin arasında ise Hal Hartley, Nicholas Roeg, Quay Kardeşler ("Institute Benjamenta"nın yönetmenleri), Werner Herzog gibi yönetmenlerin kısa filmleri izlenebilir.

İngilizlerin denemekten sıkılmayan yönetmeni Mike Figgis'in son filmi "Hotel" de festivalin konuklarından. Oldukça kalabalık bir oyuncu kadrosuna sahip olan film, yönetmenin bir önceki filmi "Timecode" gibi dijital kamera ve doğaçlama oyunculuk desteğiyle çekilmiş. Kayıtsız kalmak imkansız... ■

Darren Aronofsky ile gecikmiş buluşma

"Pi" filmiyle ülkemizde de bolca hayran toplayan Darren Aronofsky festival aracılığı ile İstanbul'a geliyor.

Yönetmenin geçtiğimiz yıl tüm dünyada olay yaratan filmi "Bir Rüya İçin Ağıt" ("Requiem for a Dream") da festivalin HİT Filmler bölümünde gösterilecek. Festival izleyici ile Aronofsky'yi bir söyleşi çerçevesinde buluşturmayı planlıyor.

Son yılların en yetenekli ve en özgün yönetmenlerinden birisi olduğunu şu ana kadar yönetmiş olduğu iki filmle kanıtlayan Darren Aronofsky izleyiciyi zorlamaktan çekinmeyen, görsel deneylerden asla vazgeçmeyen bir sinemacı. Oldukça düşük bir bütçe ile siyah beyaz çektiği "Pi"nin titreyen el kamerası ve sıçramalı kurgusu kolay kolay unutulacak gibi değildi. "Bir Rüya İçin Ağıt" ise 2000'in üzerinde kesme ile normal filmlerin iki üç katı hızda bir kurguya sahipti. Bağımlılık üzerine sert ve etkileyici bir dram olan filmin biçimi ve içeriği birbirini kusursuz şekilde tamamlıyor ve yürek burkucu finale doğru bir elden ilerliyordu. Özellikle Ellen Burstyn'in unutulmaz bir performans sergilediği "Bir Rüya İçin Ağıt" son yılların en iyi filmlerinden birisi. Büyük ihtimalle festivalin programı dahilindeki en önemli film olduğunu söyleyerek hata etmeyeceğimiz bu modern klasiği mutlaka görün.

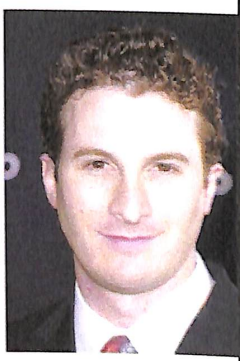

Hal Hartley'den bir yaratık hikayesi

Hal Hartley ve onunla '90'lı yılların başlarında İstanbul Film Festivali aracılığı ile tanışan İstanbullu sinemaseverler arasında platonik bir aşk var. Hartley bu yıl IF İstanbul 1. AFM Uluslararası Bağımsız Film Festivali aracılığı ile İstanbul'a geldiğinde bu aşkı gözlemleme imkanı bulacak. Yönetmenin son filmi "Öyle Birşey Yok" ("No Such Thing") aynı zamanda festivalin açılış filmi.

Amerikan bağımsız sinemasının en önemli ve öncü yönetmenlerinden Hal Hartley oyuncu yönetimi, oyuncularının vücut dilini görsel bir öğe olarak kullanışı, filmlerine seçtiği müzikleri ve bol katmanlı, derin öyküleri ile hayranlık toplamış bir auteur. Çoğunlukla küçük kasabalardaki insan ilişkileri üzerine giden Hartley, inanılmaz sinemasal anlar yaratma yeteneğine sahip ("Simple Men"de Sonic Youth'un "Kool Thing"i eşliğindeki dansı, "Henry Fool"da Parker Posey ve Thomas Jay Ryan arasında sevişme öncesi flört evresini veya "The Unbelievable Truth"daki ikili sahneleri kim unutabilir?). Aslında Hartley yeni filmi ile biraz kulvarının dışına çıkmış gibi gözüküyor. Bu sefer yönetmen yer yer "Frankenstein"ı yer yerse "Güzel ve Çirkin"i anımsatan bir yaratık hikayesine el atmış. Başrolde ise Sarah Polley var.

"Öyle Birşey Yok"un eski filmleri kadar iyi olup olmadığını bilemeyeceğiz. Ancak kalbimizde özel bir yere sahip olan Hal Hartley'nin yeni filmini izleme imkanına sahip olmak ve yönetmeni yakından görebilmek bizi şimdiden heyecanlandırıyor.

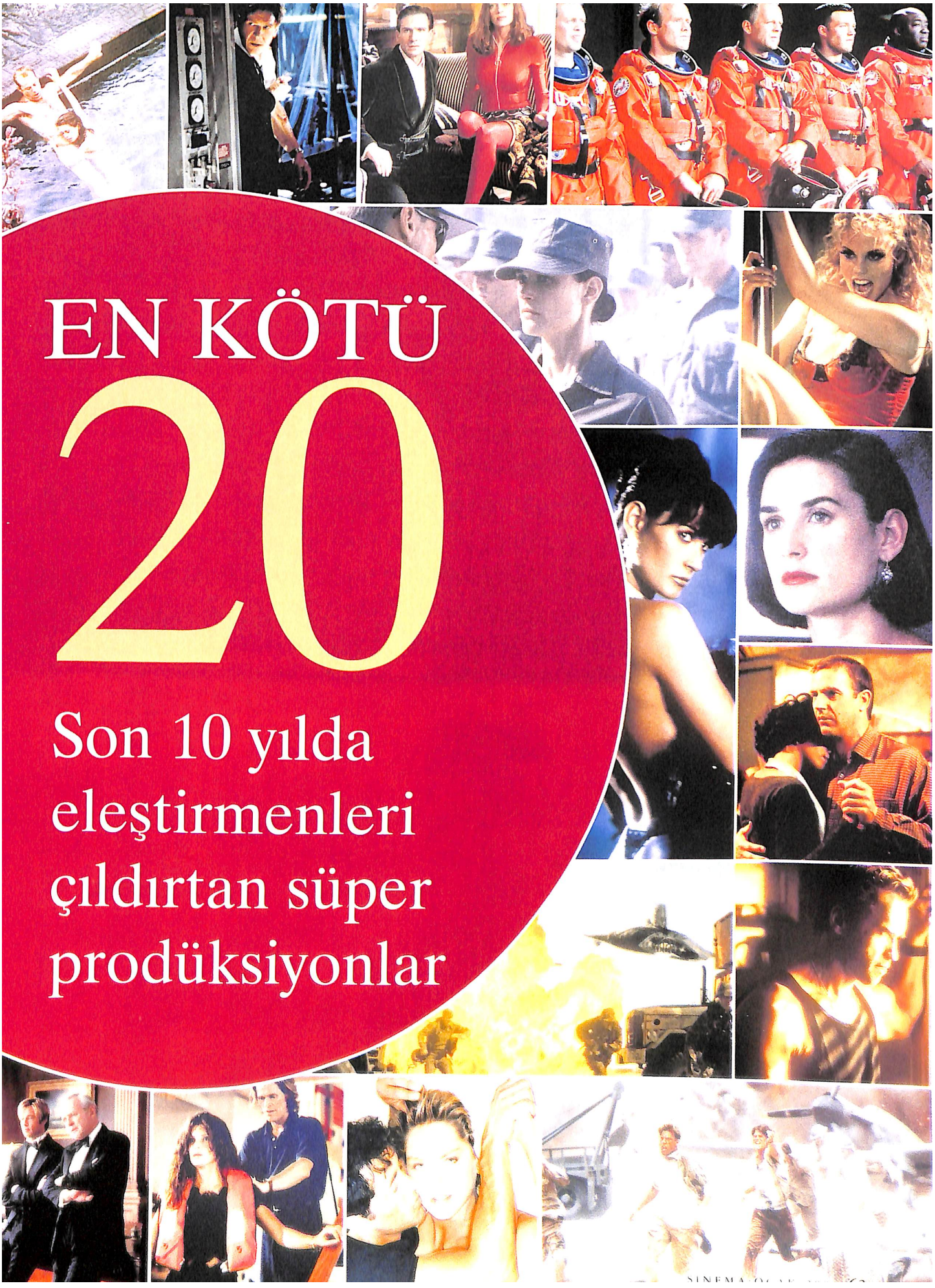

EN KÖTÜ 20

Son 10 yılda eleştirmenleri çıldırtan süper prodüksiyonlar

Son günlerde iki süper [illegible] prodüksiyon sinema dünyasının gündemini işgal etmiş durumda, "Harry Potter" ve "Yüzüklerin Efendisi". Açıkçası artık çok fazla süper prodüksiyon üretilmeyen, yapımcıların orta bütçeli filmlere para yatırıp ortalama hasılatlarla kâr etmeyi tercih ettikleri bir dönemde bu iki film yoğun heyecan yaratıyor. Her ikisinin aldıkları eleştiriler de hayli tatmin edici. Ancak geçmiş yıllara göre süper prodüksiyonların üretiminde gitgide bir azalma olduğunu gözlemlememiz mümkün. Bunun sebebi ise büyük ölçüde kötü eleştiriler alan [illegible] gişede bekleneni vermeyen örnekler olmalı. Şöyle bir hafızamızı yoklayınca bu tip filmlerin son 10 yıl içerisinde ne kadar fazlalıkta olduğunu gördük. Eleştirmenler tarafından beğenilmemiş olanları kendimize hedef seçip, yeniden ele alalım dedik. Her filme olumsuz bir eleştiri örneği, bir de filmin Altın Ahududu ödüllerindeki skorunu ekledik. Elbette bu filmlerden bazılarını seviyor olabilirsiniz. Ne de olsa eleştirmenlerin beğenmemesi bir filmin kötü olduğu anlamına gelmiyor.

ENGİN ERTAN-UYGAR ŞİRİN-BURÇİN S. YALÇIN

20 JANE'İN ZAFERİ

(G. I. Jane)
Yön: *Ridley Scott.* ***Oyn:*** *Demi Moore, Viggo Mortensen, Anne Bancroft. 1997*

Acaba hayranı olduğumuz "Alien", "Blade Runner" gibi filmlerin yönetmeni Ridley Scott ile "G.I. Jane"in yönetmeni Ridley Scott aynı kişi mi? Ara ara bu soruyu sormaktan vazgeçmemek ve her şeyin bir isim benzerliğinden ibaret olabileceğini düşünmek rahatlatıyor insanı. Ancak tüm kötü yönlerine rağmen "G. I. Jane" bildiğimiz ve sevdiğimiz Ridley Scott'ın elinden çıktığı fazlasıyla belli olan bir film. Donanmaya kadınların da alınmasını öneren bir kadın senatör (Anne Bancroft) bunun için geçilmesi gereken eğitim programına bir bayanın katılması için imkan yaratır. İnsanlık dışı kuralları ile ünlü olan bu eğitim programına başvuran Teğmen Jordan O'Neil (Demi Moore) tüm zorluklar ve aşağılamalara göğüs gererek sonuca ulaşmaya çalışır. Dayanamayacağını düşünenleri yanıltan O'Neil mücadelesi ile kadın erkek herkesi şaşırtır.

"G. I. Jane"in temel sorunu feminist gibi gözükmeye çalışırken maço ve militarist olması. O'Neil'in bu eğitim programını bırakmayışının nedenini bulmaya yönelik arayış ne yazık ki insanı bu noktaya götürüyor. Tüm bu fiziksel ve ruhsal aşağılamalara, işkenceden farksız insanlık dışı durumlara katlanışının sebebi eğer filmde yüceltilen askeri onursa "G. I. Jane" tepeden tırnağa feminist bir film olsa ne fark eder? En fazla militarist feminizm gibi yeni bir akıma kapı açabilir. Ve elbette hepimiz biliyoruz ki bu filmde karşımıza konan insanlık dışı eğitim programında O'Neil'in erkekleri aşan bir başarı sergilemesinin feminizm ile uzaktan yakından alakası yok. Hele ki kadın kahramanına, giriştiği bir kavgada karşısındaki adama "Suck my dick" ("S***** yala!") gibi bir küfür ettirmek feminizmden ziyade seksizme yakın duruyor. O'Neil'in eğitim süresince kadınlığını dışa vuracak her şeyden

Kadının fendi...

vazgeçerek erkek gibi davranmaya çalışması da bu maço tavra tuz biber ekiyor. Saçlar traş edilerek kadınsı görünüm kaybediliyor, hiçbir antremanda farklı bir uygulama kabul edilmiyor, hatta kahramanımız duşta erkekler gibi havluyu beline doluyor ve sanki göğüsleri yokmuş gibi davranıyor. İzleyiciye de "E bu kadar olmaz ama," demek düşüyor.
Konu Scott'a gelince, usta belki en zayıf performansını gösteriyor olsa da görsel açıdan kendini izlettiren bir film ortaya koymayı beceriyor. Ancak zayıf bir senaryo ve gerçek bir yeteneksizlik abidesi olan Demi Moore ile çalışıyor olmak gibi bir hatası var. Kaldı ki "G. I. Jane" hepimizi maço ve militarist tavrı, bir de Moore'un kabiliyetsizliği ile çileden çıkartmıştı. Ancak bu kadarı bile adını son 10 yılın en kötüleri arasında tereddütsüz anmamıza yetiyor da artıyor bile. (E.E.)
Eleştirmenler ne dedi: "... Ridley Scott'ın, '1492' ile birlikte inişe geçen eğrisinin, 'G. I. Jane'de vardığı nokta gerçekten içler acısı... Kısaca tespit etmek gerekirse, bu film, oyunundan yönetimine, öyküsünden müziğine kadar tam bir felaket..." Uygar Şirin, Sinema Dergisi
Ödülleri: Aday olduğu tek dalda Altın Ahududu'yu almakta zorlanmadı, En Kötü Kadın Oyuncu (Demi Moore).

18 HAVA KUVVETLERİ BİR

(Air Force One)
Yön: *Wolfgang Petersen.* ***Oyn:*** *Harrison Ford, Gary Oldman, Glenn Close. 1997.*

Bill Clinton'la birlikte Hollywood'da Başkan ve adamları üzerine tonla öykü anlatılmaya başlandı. Ama Alman Wolfgang Petersen'in yönettiği "Air Force One"da adamlarından ziyade Başkan'ın hayati görevi ve sorumluluğu var. Teröristlere sıfır toleransla yaklaşacaklarını ifade eden bir konuşma yaptığı Moskova'dan dönen sayın Başkan'ın (Harrison Ford) uçağı teröristlerce kaçırılır. Başkan'ın karısı ve kızı da uçakta teröristlerce rehin alınır. Teröristler de dahil herkes Başkan'ın korkakça kaçtığını sanır ama kazın ayağı hiç de öyle değildir. (Zamanında Vietnam'ı protesto etmiş Clinton'a nazire yaparcasına) Savaş kökenli bir başkan olan James Marshall çok geçmeden uçakta dizginleri ele alır (Ah bu film şimdi gösterime girecekti, propagandanın kralı olurdu). Hani filmde Harrison Ford'un eline bir beysbol sopası alıp teröristleri pataklaması eksik. Başkan'ın uçağındaki göz kamaştıran teknolojiye mi hayran kalacaksınız, yoksa Glenn Close'un canlandırdığı başkan yardımcısı Kathryn Bennett'in "üst"üne olan göz yaşartıcı

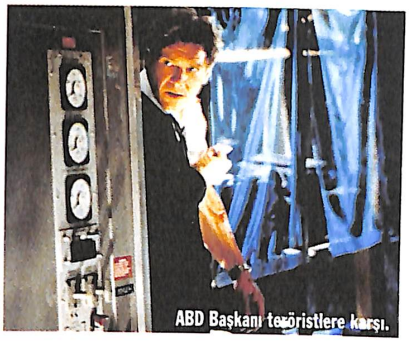
ABD Başkanı teröristlere karşı.

sadakatine mi? Yoksa Başkan'ın göz alıcı yumruklarına mı? En doğrusu herhalde filmin kaş yaparken göz çıkarmakta böylesine mahir olmayı başarmasına... Her kötü filmin iyi kötü bir kötü adamı vardır, burada da bu görevi Gary Oldman üstlenmiş. Mazlum halkı için ABD başkanını dize getirmeye çalışan, yüzleşince de ona uzunca bir peşrev çekmeye kalkışan küstah Kazak teröristte çabalıyor da çabalıyor. Ama nafile! (B.S.Y.)
Eleştirmenler ne dedi: "'Hava Kuvvetleri Bir'in nasıl ilerleyeceği, Harrison Ford'un çenesindeki iz kadar belli." Dan Jardine, Apollo Guide.
Ödülleri: Anlıyoruz ki Altın Ahududu jürisi de mükemmel değil. Onlar da bazı filmleri unutabiliyor veya gözden kaçırabiliyorlar. Ne ödül, ne de adaylık.

Filmin ilgiye değer tek bölümü saldırı sahnesi.

19 PEARL HARBOUR

Yön.: *Michael Bay.* ***Oyn:*** *Ben Affleck, Josh Hartnett, Kate Beckinsale. 2001.*

Ünlü ABD'li film eleştirmeni Leonard Maltin, şu an ismini hatırlayamadığım tarantinesk bir film için yazdığı eleştiride "'Ucuz Roman' için ödediğimiz bedel gitgide ağırlaşıyor" demekteydi. Ya "Titanic" için ödediğimiz bedele ne dersiniz? Yapımcıların romantizm ve aksiyonun iç içe geçtiği, süresi 3 saati aşan devasa bir produksiyonun her zaman tutacağına yönelik inancı umarız "Pearl Harbour" sayesinde biraz olsun kırılmıştır. Neredeyse 1,5 yıldır haberler, reklamlar ve türlü çeşitli tanıtımla gözümüze sokulan "Pearl Harbour" bütçesi ile ön plana çıkıyordu. Artık bir filme 100 milyonun üzerinde para yatırmak gibi riskli bir işe girişmek, çoğu yapımcının tercih edeceği bir şey değil. Ama "Pearl Harbour"ın neredeyse 153 milyon doları bulan bir bütçesi vardı. Filmin ABD hasılatının 200 milyonu bulmadığı göz önünde bulundurulursa kârın beklenenin oldukça altında olduğu şüphe götürmeyecek bir gerçek.
Film adından da anlaşılacağı üzere Pearl Harbour baskını hakkındaydı. Ancak işin bu noktaya gelmesi için neredeyse 1,5 saat geçmesi ve izleyicinin esnerken ağzını kapatmaktan yoruluncaya değin dünyanın en sıradan ve sıkıcı aşk hikayesine katlanması gerekiyordu. Neyse ki baskın sahnesi başlayınca işler biraz düzeliyor, onca paranın nereye harcandığı bir derece hissedilebiliyordu. Ancak sadece 25-30 dakika süren bu bölümün ardından boğazımıza kadar Amerikan milliyetçiliği ve militarist mesajlara boğuluyor ve son derece bunaltıcı bir saat daha geçirmek zorunda kalıyorduk. Üstelik filmin hikayesi son derece sıradan şekilde gelişiyor, ucuz diyaloglar birbiri ardına sıralanıyor ve duygu sömürüsü diz boyu gidiyordu. Yer yer komik olmaya çalışan filmin manasız esprileri ise apayrı bir tatsızlık sebebiydi. Zihinde kirli bir tortu bırakacak imajlar galerisi niteliğindeki "Pearl Harbour"ın belki de en "unutulmaz" anı baskın sonrası yapılan kan bağışlarının cola şişelerinde toplanışıydı. "Shooting Fish"de izleyip vurulduğumuz güzel ve şirin Kate Beckinsale'in dudaklarına biraz fazla sürülen rujla canavara dönüştürülmesi, Ben Affleck'in duygusal sahnelerde kendisine evrimini tamamlamamış bir ilkel canlı ifadesi veren yüz mimikleri ve Roosevelt rolündeki Jon Voight'un acınası hali ise oyuncu kadrosu hakkında söylenebilecekler. Dediğimiz gibi neyse ki, "Pearl Harbour" beklendiği kadar hasılat yapmadı. Her yıl bu tarz bir film bile çekilse hem sinema endüstrisinin hem de izleyicilerin hali nice olur düşünmek bile istemiyoruz. (E.E.)
Eleştirmenler ne dedi: "'Pearl Harbour' aksiyon gösterisi olarak başarıya ulaşıyorsa da, bir drama olarak çoğunlukla başarısızlığa uğruyor. Ve en komik olduğu anların neredeyse tümü bu niyeti taşımayan bölümler." Michael Wilmington, Chicago Tribune.
Ödülleri: Henüz yok

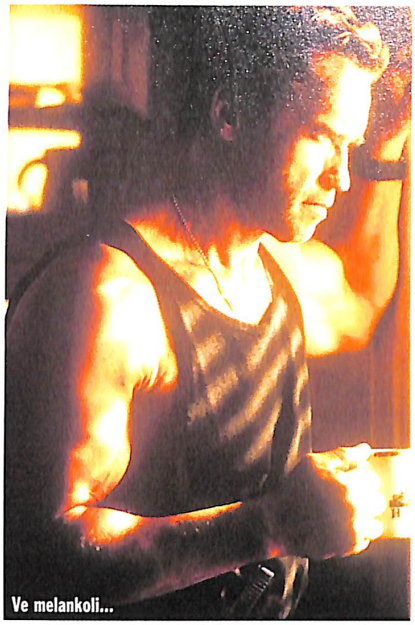
Ve melankoli...

17 ŞEYTANIN GÜNÜ

(End of Days)
***Yön:** Peter Hyams. **Oyn:** Arnold Schwarzenegger, Gabriel Byrne, Robin Tunney.*

Listedeki örneklerden görebileceğiniz üzere hemen her yönetmen ve oyuncunun kendisini küçük düşürmeye yönelik garip bir saplantısı var. Yoksa bu yıldızların kaçamadığı kaderleri mi, bilemeyeceğiz. '80'li yılların gişe garantisi, kas yığını yeteneksizlik abidesi Arnie de bu kervan içinde neredeyse gönüllü yer alanlardan. '90'ların ilk yarısında yer aldığı birkaç çok iyi film ("Total Recall", "Terminator 2", "True Lies" gibi) dışında inanılmaz bir düşüşe geçmişti Avusturya asıllı oyuncunun kariyeri. "Şeytanın Günü" de bu düşüşe ivme kazandıran son dönem filmlerinden.
1979 doğumlu Christine York (Robin Tunney) yeni bin yılın arifesinde şeytan tarafından seçildiğinin bilincinde değildir. Zengin bir New Yorklu'nun (Gabriel Byrne) vücuduna giren şeytan yeni yıla girmeden hamile bırakmak zorunda olduğu Christine'i aramaya başlar. Genç kadını korumak görevi ise elbette Jericho Cane'e (Arnold Schwarzenegger) düşer.
"Şeytanın Günü"nün insanı şaşkınlığa uğratan yönü bunca paranın nereye harcandığı. 83 milyon dolara mal olan filmin televizyon filmi olarak çekilen benzerlerinden fazla bir farkı yok ne yazık ki. Özellikle senaryosundaki özensizlik fazlasıyla dikkat çekiyor. Arnie'nin canlandırmaya çalıştığı, ailesini kaybetmiş depresif polis eskisi rolü buram buram naftalin kokuyor. Hele çocuğundan kalma müzik kutusuna kulak verip, eline de kahvesini alarak derinlere dalışı görmelere seza. Senaryo yazarı Andrew W. Marlowe'un böylesine klişe bir karakter yaratmasının nedenini bulmaya çalışırken bir başka "dahiyane" fikir çıkıyor insanın karşısına. Christine York'un adının aslında bir anagram olduğu ve Christ in New York (İsa New York'ta) çağrışımı yapması gerektiği... Ve bu tarz daha pek çok şey peş peşe sıralanıyor film boyunca.
"Şeytanın Günü" hiçbir anında heyecanlı, korkunç veya gerilimli olmayı beceremiyor. Sıkıcı olmaktan kurtulmasının sebebi ise istemeden komik duruma düşmesi.
Ama tüm bu ucuzluğun arasında pırıl pırıl parlayan bir "Olağan Şüpheliler" göndermesi de gözümüzden kaçmamıştı elbette. Ve bir yandan Byrne ve ufak bir roldeki Udo Kier'in niye bu filmde yer aldığına üzülürken, diğer yandan da "Şeytanın Günü"ne hafızamızdaki kötü filmlere ait bölümde bir yer açıyorduk. (E.E.)
Eleştirmenler ne dedi: "Bu gülünesi film gereğinden fazla para yatırılmış bir süprüntü..." Leonard Maltin, Leonard Maltin's Movie & Video Guide.
Ödülleri: Schwarzenegger, Hyams ve Byrne'e birer Altın Ahududu adaylığı kazandırdı ama üçü de ne yazık ki ödüle ulaşamadı.

16 VAHŞİ VAHŞİ BATI

(Wild Wild West)
***Yön:** Barry Sonnenfeld. **Oyn:** Will Smith, Kevin Kline, Kenneth Branagh. 1999.*

Barry Sonnenfeld yönettiği bu filmde western ve bilimkurguyu harmanlamaya kalkışınca, iki janrın da parodisini yapmaya soyununca ortaya bu korkunç film çıkmıştı. Will Smih (onun son yıllarda yakaladığı büyük çıkıştan feyz alınmıştı) ve (ne yazık ki komik olmayı başaramayan) Kevin Kline'ın iki hınzır vahşi batı silahşörünü canlandırdığı "Vahşi Vahşi Batı"da da kötü adam olarak Kenneth Branagh'ın harcandığını görüyoruz. Salma Hayek de aynı şekilde arzu nesnesi olarak çıkıyor karşımıza ve ortalıkta dekolte giysisiyle salınmaktan başka bir işlev görmüyor. Filmin 12 yaş altı çocuklara hitap ettiğinin en önemli kanıtı baş karakterlerin isimleri herhalde. Hepsi de hakikaten çocukça çünkü: Will Smith'inki James West, Kenneth Branagh'ınki Arliss Loveless, Salma Hayek'inki de Rita Escobar. Diyalogları ve esprileri de rezalet olan filmin tek güzel yanı herhalde filmin kötü adamı Arliss Loveless'ın melekleri: Frederique Van Der Wal, Musetta Vander, Bai Ling ve Sofia Eng... İyi ki varlar! Filmin ağırlıklı hedef kitlesi olan erkeklerin yüreğine hiç değilse su serpiyorlar. (B.S.Y.)
Eleştirmenler ne dedi: "Bir stüdyo filmi için çok az şey yönetmeni ve yıldızına kendilerini asmaları için yeterli ip vermek kadar tehlikeli olabilir." Kenneth Turan, Los Angeles Times.
Ödülleri: 9 dalda adaylık ve En Kötü Film'in de dahil olduğu 5 dalda galibiyet...

Bu kötü filmi unutmamak için bir hatıra fotoğrafı.

15 THE BODYGUARD

Yön: Mick Jackson. Oyn.: Kevin Costner, Whitney Houston. 1992.

"The Bodyguard"ın senaryosunun '70'li yıllarda, Steve McQueen ve Diana Ross'un beraber oynayacağı bir film için yazıldığı ancak projenin hayata geçirilemediği söylenir. 1992 yılında ortaya çıkan sonuca bakınca, saygı ve hayranlığımızın sonsuz olduğu rahmetli McQueen adına derin bir oh çekiyor ve isabet olmuş, diyoruz. Duygusal bir polisiye gerilim olmayı hedefleyen filmin konusu kısaca şöyleydi: Rachel Marron (Whitney Houston) ünlü bir pop şarkıcısıdır. Aldığı tehdit notları nedeniyle işinde usta bir bodyguard olan Frank Farmer'ı (Kevin Costner) tutar. Yavaş yavaş siyahi şarkıcı ve onu

Kevin Costner'ın "The Bodyguard"daki saç kesimi zamanında epey tepki çekmişti. Film dururken insanlar nelerle uğraşıyor...

korumakla görevli beyaz bodyguard arasında bir aşk başlar. Ancak tehdit mektuplarının yol açtığı gerilim gün geçtikçe artmaktadır.
Ne yalan söyleyelim, daha ziyade '90'ların ikinci yarısına denk düştüğü iddia edilen "Kevin Costner'ın çöküş devri" aslında bu filmle başlangıç sinyallerini vermişti. "The Bodyguard"ın izleyiciden gördüğü yoğun ilgi ve yaptığı yüksek hasılata diyecek lafımız yok. Kastettiğimiz Costner'ın aslında çok da yetenekli bir oyuncu olmadığı yönünde açık verişi ve eleştirmenlerin gözünde değer kaybetmeye başlaması. Hem Costner hem de Houston'ın kötü oyunculukları ve son derece uyumsuz bir ikili olmaları, filmin deli saçması öyküsü, başarısız gerilim yaratma çabası, finalde her şeyin sorumlusunun kıskanç kızkardeş çıkması gibi basit bir sona bağlanması... Bunların hepsini düşününce insanın "The Bodyguard"ın kötü bir film olduğuna dair şüphesi kalmıyor. Fakat yine de filmle ilgili akıllara ziyan iki unsurun altını çizmemek hata olur. Birincisi sözde romantik bir sahne: Frank Rachel'ı gece dışarı çıkartır ve beraber sinemaya giderler. İzledikleri film Kurosawa'nın "Yojimbo"sudur. Sonra eve döndüklerinde Frank Rachel'a katana kılıcını gösterir. Kılıcın keskinliğini ispat için de Rachel'ın eşarbını havaya atar ve kılıcın üzerine yavaşça süzülen eşarp ikiye bölünür. Ardından da Frank ve Rachel soluğu yatakta alırlar. Bu sahnenin romantik mi, yoksa erotik mi, yoksa komik mi olduğunu bir senarist Lawrence Kasdan, bir de yönetmen Mick Jackson biliyor olsa gerek.
Bahsetmek istediğimiz diğer unsur ise film için Houston'ın yeniden yorumladığı, bir dönem yoğun beyin hasarına yol açmış olması muhtemel, nasıl olup da single'ının o kadar çok sattığını bir türlü çözemediğimiz "I Will Always Love You" parçası. Şarkının güzel olduğu konusunda inancı sağlam olanlara diyecek sözümüz yok, zevkler ve renkler tartışılmaz. Ancak birkaç yıl önce gerçekleşen ve gazeteler vasıtasıyla haberdar olduğumuz bir olayı hatırlatmamak da olmaz. Whitney Houston'ın bir komşusu malum şarkıyı üst üste yüksek volümde çalarak, şarkıcıya yönelik bir "I Will Always You" taarruzuna geçmişti. Sonuç ne mi oldu? Houston kendi şarkısından rahatsız olup komşusunu polise şikayet etti. Balki bu vesileyle bir dönem orada burada istem dışı "I Will Always Love You"ya maruz kaldığımız zamanlarda çektiğimiz acıları anlamıştır kendisi. (E.E.)
Eleştirmenler ne dedi: "Dünya üzerindeki tüm terbiye ve tatbikat, mantık ve inanılırlığın karşısında gerçek bir katil olan Lawrence Kasdan'ın senaryosu ile başa çıkamaz." Desson Howe, Washington Post.
Ödülleri: Altın Ahududu'ya 7 dalda aday gösterildi ama hiçbir dalda ödüle layık bulunmadı.

14 UZMAN

(The Specialist)
Yön: *Luis Llosa.* ***Oyn:*** *Sylvester Stallone, Sharon Stone, James Woods. 1994.*

"Uzman"ın ne derece iyi bir film olduğu ancak devenin boynuyla ilgili soruya verdiği yanıtla saptanabilir. Eğer Stallone'nin bir yıl önceki "Cliffhanger" ve "Demolition Man"le gişelerde dişe dokunur performanslar sergilemesine güvenmişseniz, esas kız olarak da "Temel İçgüdü" ve "Sliver" ile "kendisini ispatlamış" Sharon Stone'a kafayı takmışsanız, nihayetinde yönetmenlik koltuğunu da o güne dek kendisini ispatlama şansı bulamamış Perulu Luis Llosa'ya emanet etmişseniz zaten maça 3-0 yenik başlamışsınız demektir. Yapımcılar gerçekten de Sharon Stone'u tüm cazibesini sonuna kadar sömürebilmek için projeye dahil etmiş gibiler. Tüm o yavaşlatılmış çekimlerde Stone'un havalı havalı pozlar vermesine başka nasıl bir kulp takılabilir? Filmin içerisinde "dam üstünde saksağan" yerleştirilmiş öyle çok sahne vardır ki! Sly'ın canlandırdığı bomba uzmanı Ray'in belediye otobüsünde yaşlı ve bayanlara yer vermeyen saygısız gençleri camdan fırlatması mesela... Veya Ray ile (Stone'un canlandırdığı) May'in (ne hoş bir kafiye değil mi?) sevişme sahneleri... Üstü açık otomobiliyle havaya uçan kötü adamın olduğu sahne her şeyiyle yapaydır. Finalde sözümona şaşırtıcı olan bir çözümle Miami mafyasının kökü kazılır. Bu gereksiz kedi-fare kovalamacasında James Woods çölde atını kaybetmiş kovboy gibi durur. (B.S.Y.)

1994 yılının en kötü çifti.

Eleştirmenler ne dedi: "Aslında tüm poz vermeleri, kasılmaları ve gerilmeleri nedeniyle 'Uzman'ın bir aksiyon filmi mi, yoksa bir egzersiz kasedi mi olduğuna karar vermek zor. Veya seks içermeyen bir porno film..." Hal Hinson, Washington Post.
Ödülleri: 5 dalda Altın Ahududu adaylığı vardı. En Kötü Kadın Oyuncu (Sharon Stone) ve En Kötü Çift (Stone ve Stallone) dallarında rakiplerini geride bıraktı.

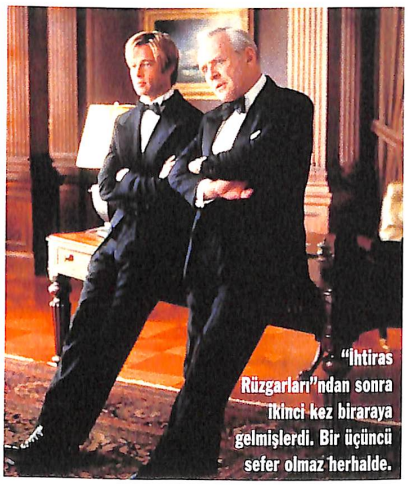
"İhtiras Rüzgarları"ndan sonra ikinci kez biraraya gelmişlerdi. Bir üçüncü sefer olmaz herhalde.

13 JOE BLACK

(Meet Joe Black)
Yön: *Martin Brest.* ***Oyn:*** *Brad Pitt, Anthony Hopkins, Claire Forlani. 1999.*

İki saati aşan filmleri yalnızca Oscar rüzgarıyla yelkenini şişirmek için çeken Hollywood stüdyoları zaman zaman kantarın topuzunu kaçırıyor. Universal yöneticileri de "Meet Joe Black"in üç saatlik kurgusunu görünce ne düşündü bilmiyorum ama 90 milyon dolara çekilen bu filmin zarar edeceğini anlamak için dahi olmak gerekmiyordu. Film herkesin belleğinde Brad Pitt'in bilgisayar desteğiyle son sürat giden bir otomobilin altında kaldığı sahneyle çakılı kaldı. Film prodüksiyon aşamasındayken de Pitt'in, Bay Ölüm'ü oynadığı, bunun paralelinde rolüne nasıl hazırlandığı gibi geyik beyanatlarıyla dikkat çekmişti. "Sevdiği sürece kimse ölemez," gibi son derece ağır bir cümlenin yeraldığı bir afişle gösterime giren filmin en olumlu özelliği Claire Forlani gibi bir masum güzelin ilk kez bir stüdyo filminde böylesine önemli bir rolde görünmesi oldu. Eceli 65'inci yaş gününde gelecek olan medya patronu William Parish'i canlandıran Anthony Hopkins gibi bir usta da bir filmde bu kadar harcanır yani. Medya patronunun tüm o sefahati, görkemli malikanesi de gözleri tırmalıyor ister istemez. Romantizme ve melodrama batırılmış bir tuhaf ve gereksiz Martin Brest filmi. Yenir yutulur gibi değil! (B.S.Y.)
Eleştirmenler ne dedi: "... Bu başlangıç. Ve inanın bana, eğer nasıl devam edeceğini biliyorsanız, evet haklısınız- ki bu biraz rahatsız edici. Çünkü daha üç gün devam edecek bir film karşımızdaki. Veya insana öyle geliyor." Neil Norman, Evening Standard.
Ödülleri: Pek parlak bir performans sergilediği söylenemez. Sadece En Kötü Yeniden Çevirim dalında adaylık.

12 HIZ TUZAĞI 2

(Speed 2: Cruise Control)
***Yön:** Jan de Bont. **Oyn:** Sandra Bullock, Jason Patric, Willem Dafoe. 1997.*

Acındaki o "2" takısı olmasaydı, her şeyden bağımsız, kendi başına bir film olsaydı, belki bu kadar kötü görünmeyebilirdi ama ne yazık ki üzerinde "'Speed'in devamı" olmanın yükünü taşıyordu. Bu yükün altından kalktığı söylenemez. Zaten, aksiyon tarihinin en iyi filmlerinden birinin devamı olmanın, altından kalkılması kolay bir yük olduğu da söylenemez. İşin ilginç tarafı, ilk "Speed"in başarısının en büyük mimarlarından, yönetmen Jan De Bont yine kamera arkasında olmasına rağmen böyle bir sonucun ortaya çıkması...
Geri dönüp bakınca, iki ciddi hata yapılmış gibi görünüyor. Birincisi, "Speed"in meşhur bir cümlelik hikayesinin ("otobüse konulan bomba, hız 50 milin altına düşerse patlayacaktır."), "Zor Ölüm", "Cehennem Silahı", hadi bilemediniz "Rush Hour" misali, birden çok filme malzeme çıkartacak, doğurgan bir kaynak değil, onlardan çok daha etkili, ama bir atımlık bir fikir olduğunun gözardı edilmesi. İkincisi ise, Keanu Reeves'in akıllıca bir kararla devam filminden uzak durmasının ardından, yapımcıların "bu iş Keanu'suz da olur" sanmaları. Keanu'suz "Speed"in, dinozorsuz "Jurassic Park"a benzediğini anladıklarında iş işten geçmişti. (U.Ş.)
Eleştirmenler ne dedi: "Bu filmde oynamak için imzayı atmadan önce senaryoyu okuyan oldu mu acaba?" Leonard Maltin, Leonard Maltin's Movie & Video Guide.
Ödülleri: Hayal kırıklığı... 8 dalda aday olarak iddialı girdiği Altın Ahududu yarışından tek ödülle ayrıldı, En Kötü Devam Filmi.

11 AHLAKSIZ TEKLİF

(Indecent Proposal)
***Yön:** Adrian Lyne. **Oyn:** Robert Redford, Demi Moore, Woody Harrelson. 1993.*

Eğer siz de benim gibi, bu filmin güzel olduğunu sanıp yolunu gözleyenlerdenseniz, hayalkırıklığınız herkesten çok daha fazla olmuştur. (Ama kimse bizi, "Jacob's Ladder"ın yönetmeninin yeni filmini iştahla beklediğimiz için suçlayamaz.)
Robert Redford'un bir milyon doları bastırıp, Woody Harrelson'ın sevgilisi Demi Moore'u bir geceliğine kiralaması, bitmek bilmez geyik muhabbetlerine kapı açmıştı. Türkiye gibi namusuna düşkün bir memlekette bile, erkeklere konu hakkındaki fikirleri sorulduğunda, böyle bir anlaşmaya razı olanların sayısının hayli fazla olduğunun ortaya çıkması, filmin hayatımıza yaptığı tek katkıydı herhalde. Geri kalanı, akıl almaz bir senaryo faciası...
Filmin, belleğimi hâlâ terketmeyen sahneleri var. Bir: Redford'un, Demi'nin gönlünü kazanmak için attığı, "insan anı yaşamalı, korkaklığı yüzünden bir şeyleri kaçırmamalı" temalı, "metrodaki kız" tiradı. (Bir kız bu saçmalıkla tavlanıyorsa, ondan ne beklersin?) İki: Woody Harrelson'ın, Redford-Moore çiftinin "rezilliklerini" yüzlerine vurmak amacıyla, bir milyon doları, şu an ne olduğunu hatırlamadığım değersiz birşeye yatırması. (Delikanlıysa, parayla kızı değiş tokuş ederken düşünecekti.) Üç: Moore-Harrelson arasında geçen ve herhalde matah bir şey olduğu düşünüldüğü için filmde birkaç kez tekrar edilen "-Seni sevdiğimi daha önce söylemiş miydim? -Hayır. -Seni seviyorum. -Hala mı? -Daima." diyaloğu. Ucuzluğun bu kadarı, gerçekten rahatsız ediciydi. (U.Ş.)

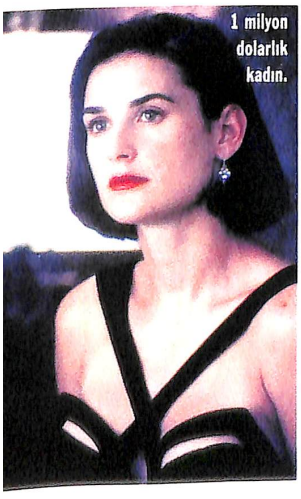

Eleştirmenler ne dedi: "En sonunda video kliplerde ağlayan insanlar için çekilmiş bir film." Trevor Johnston, Time Out Film Guide.
Ödülleri: Altın Ahududu jürisine göre 1994 yılının En Kötü Filmi. Ayrıca En Kötü Senaryo ve En Kötü Yardımcı Erkek Oyuncu (Woody Harrelson) dallarının da galibi. Ödüle ulaşamadığı 4 adaylığı daha olduğunu da hatırlatalım.

10 ALTMIŞ SANİYE

(Gone in Sixty Seconds)
***Yön:** Dominic Sena. **Oyn:** Nicolas Cage, Giovanni Ribisi. 2000.*

Aslında daha fragmanlarından insanın kanı ısınmıyordu "Altmış Saniye"ye. Özellikle Angelina Jolie'nin korkunç saç rengi ve Nicolas Cage ile pek uyumlu bir ikili gibi durmamaları nedeniyle. Ancak gün gelip filmi sinemada izlemeye başladığımızda ilk önce acaba yanılıyor muyuz, diye düşünmekten alamamıştık kendimizi. Moby'nin "Flower"ı eşliğinde son derece başarılı bir jenerikle açılıyordu film. Ancak jenerik bitip de film akmaya başladığında hiç de yanılmadığımızı, filmin fragmanın vaat ettiğinden de kötü olduğunu algılamakta gecikmedik.

Aman iyi bakın, Jolie'yi filmde görebildiğimiz sayılı sahnelerden.

Konu inandırıcılıktan fazlasıyla uzak, hatta basbayağı saçmaydı. Takip sahneleri hızlı olmasına hızlıydı ama insanın nefesini kesip tüm fizik ve mantık kurallarının ihlaline göz yumduracak bir an da yoktu hani. Her ne kadar gerçekleşmesinin mümkün olduğu iddia edilse de, Cage'in araba ile havalanışı sinema tarihinin en aptalca aksiyon sahnelerinden birisine kaynaklık ediyordu belki de. Filmin anti kahraman pozisyonundaki baş karakterlerinin son derece kötü çizilmesi ve finalde sunulan ahlak dersi de ayrıca can yakıyordu. Üstüne üstlük filmin kötü adamı son 10 yılın en katlanılmaz klişesine uygun şekilde bir İngiliz'di.
Angelina Jolie mi? Kendisi filmde o kadar az gözüküyordu ki; biz de neredeyse unutuyorduk. Şu ana kadarki çekicilikten en uzak haliyle bir iki sahnede gözüküp, filme şöyle bir havasını katmakla yetiniyordu Jolie. Filmin bir gözüküp bir kaybolan tek karakteri de o değildi üstelik. Kimi arabaseverlerin filme hasta olduğu kulaklarımıza çalınmıştı. Ancak azınlıkta oldukları su götürmez bir gerçek. Çünkü "Altmış Saniye"nin son yılların en büyük hayalkırıklıklarından olduğu konusunda çoğu eleştirmen ve izleyici hem fikir. (E.E.)
Eleştirmenler ne dedi: "Filmin hikayesi o kadar çılgıncasına aptal ki sadece tek bir şey ifade edebilir: Bir Jerry Bruckheimer filmi izlemektesiniz." Christopher Null, Filmcritic.com
Ödülleri: Altın Ahududular'da şaşırtıcı şekilde görmezden gelindi, ne ödülü ne de adaylığı var. Altın Ahududu jürisinin yaptığı en büyük haksızlıklardan birisi bu olsa gerek.

9 GECENİN RENGİ

(Color of Night)
Yön: *Richard Rush.* ***Oyn:*** *Bruce Willis, Jane March. 1994.*

Belki bütçesi listedeki diğer filmler kadar yüksek değil; ama 40 milyon dolar da hiç az bir miktar sayılmaz. Kaldı ki 1994 senesine dönüp hafızamızı şöyle bir yoklarsak "Gecenin Rengi"nin ne kadar büyük ümitlerle gösterime sokulduğunu anımsayabiliriz. Richard Rush'ın uzun bir aradan sonra sinemaya dönüş yaptığı film, "Temel İçgüdü" sonrası yaşanan hafif psikanaliz soslu, erotik gerilim filmleri furyasının bir halkasıydı. Bu gereksiz furyanın üzerine ölü toprağı serpen de yine kendisi oldu. Filmin konusundan kısaca bahsetmek gerekirse... Bill Capa (Bruce Willis) bir hastasını intihar etmekten kurtaramayınca renk körü olan ve meslekten uzaklaşmaya karar veren bir psikiyatristtir. Tatil amaçlı olarak aynı meslekten bir arkadaşının yanına Los Angeles'a gider. Arkadaşının bir cinayete kurban gitmesi sonrasında onun terapi grubunu devralan Doktor Capa, hem cinayeti araştırmaya başlar hem de tanıştığı seksi bir kadınla (Jane March) mercimeği fırına verir. Hatta mercimeği fırından çıkartmaz, demek daha doğru olur. Ancak bu "gizemli" hatun kişinin cinayet(ler)le yakından ilgisi vardır. "Gecenin Rengi" neresinden tutsanız olmayan, tepeden tırnağa yanlış bir prodüksiyon. İnsan izlerken peşpeşe gelen

Filmin meşhur havuz sahnesinden görece edepli bir an.

saçmalıklar karşısında kendini gülmekten alamıyor ve sık sık "Aklınız neredeydi?" sorusunu yöneltmek istiyor filmin yönetmeni, senaristleri ve oyuncularına. İzleyiciyi bu kadar aptal yerine koymaya kimsenin hakkı yok ne de olsa. Filmin en çok ses getiren unsuru olan sevişme sahnelerini de anmadan geçmeyelim. Yapımcılar da filmin öne sürülecek başka yönü olmadığının farkında olsalar gerek; "Gecenin Rengi"ni başrol oyuncularının çıplak vücutlarıyla satmaya çalıştılar. Jane March'ı çıplak görmeye "Sevgili"den alışıktık da, Bruce Willis'in "erkeğin malı ortadır" lafını doğruluyan sahneleri epey ses getirdi, ABD'de sansüre takıldı. Filmin günümüzde hala hatırlanıyor olmasında kötülüğünün yanında anılabilecek ikinci unsur bu olsa gerek. Zeka ve mantığı hiçe sayan "Gecenin Rengi" kafanız iyiyken sıkı bir arakadaş grubuyla izlediğiniz takdirde bol bol dalga geçip eğlence malzemesi haline getirebileceğiniz tipte bir film. Ancak gerek Willis, gerekse yönetmeni Richard Rush için gerçek bir utanç kaynağı olduğunu tahmin etmek zor değil. (E.E.)
Eleştirmenler ne dedi: "'Gecenin Rengi' o kadar çok yönüyle kötü olmaya çalışıyor ki; insan hayalgücünü gerçekten takdir etmek zorunda kalıyor." Roger Ebert, Chicago Sun-Times.
Ödülleri: 9 dalda Altın Ahududu'ya aday oldu ve En Kötü Film dalında ipi göğüsledi.

8 GODZILLA

Yön: *Roland Emmerich.* ***Oyn:*** *Matthew Broderick, Jean Reno, Maria Pitillo. 1998.*

Japonların, Amerikalıların attığı atom bombasının bir dışavurumu olarak vücut verdikleri mutasyona uğramış yaratık Alman Roland Emmerich'in yönetiminde ve Dean Devlin'in yapımcılığında elbette ABD'yi kutsayacaktı. Nitekim minik iguananın devleşmesine nükleer denemeler yapan Fransız hükümeti neden oluyor. O koca nükleer patlamada neden sadece bu iguananın mutasyona uğradığı bir soru işareti tabii. Üstelik, maşallah Fransızlar öyle bir canavarın doğmasına neden olmuşlar ki hayvan her türlü bomba ve uçaktan daha zeki, çevik, akıllı. O da kalkıyor, başka yer yokmuş ki Manhattan'ı yerle bir etmeye kalkıyor. Filmin senaryosu da Emmerich-Devlin ikilisine aitti. Yapımcılar filmin iş yapacağı konusunda öylesine emin olmalılar ki devam bölümlerini haberleyen bir finalle filmi noktalamışlardı. Gelin görün ki, film esas parayı ABD dışından kazandı. Başta Matthew Broderick ve Maria Pitillo'nunkiler olmak üzere tüm karakterlerin izlenmeye değer bir yanı pek yok. Zaten gösterime girdiği yıl Godzilla'nın bütün oyunculardan çok daha iyi bir performans sergilediği eleştirmenlerin sıkça işaret ettiği bir noktaydı. Bu arada filmin "Jurassic Park" ve onun devam filminden aparttığı sahneler saymakla bitmiyor. Bu filmin yerine zamanında Japonların çektiği kitsch'leri tercih edeceklerin sayısı da bir hayli fazla. Harvey S. Karten internette bu filme ilişkin eleştirisini ironik bir tümceyle noktalamış: "Belki de ülkenin en liberal büyük kenti New York ebat, renk veya doğum yerine bakmaksızın ziyaretçilerine izin verme görevini yeniden düşünmeli." Aslında izleyiciler de ebat, renk veya doğum yerine bakmaksızın beyazperdede ona sunulanları seyretme görevini yeniden düşünmeli. (B.S.Y.)
Eleştirmenler ne dedi: "'70'li yıllarda televizyonda gösterilen Chewitts reklamında Godzilla önüne çıkan her şeyi yiyordu. Bu sefer buna kendi tanıtım avansı da dahil." Andrew Collins, Empire.
Ödülleri: Beklenenin altında bir performans sergileyerek sadece iki dalda Altın Ahududu kazandı; En Kötü Yeniden Çevirim ve En Kötü Yardımcı Kadın Oyuncu (Maria Pitillo). Halbuki 3 dalda daha adaylığı vardı.

Godzilla'nın gazabı.

7 STRİPTİZ

(Striptease)
***Yön.:** Andrew Bergman. **Oyn.:** Demi Moore, Burt Reynolds, Ving Rhames. 1996.*

Son 10 yılın en sansasyonel filmlerinden birisi olan "Stirptiz" aynı zamanda sinema tarihinin en büyük balonlarından birisiydi. Bu filmde oynaması için Demi Moore'a ödenen yüklüce ücret sansasyonun çıkış noktasıydı. Dile kolay 12,5 milyon dolar (filmin bütçesinin dörtte biri) alarak bir anda Hollywood'un en pahalı aktrisi konumuna gelmişti Moore. Sonuca bakıldığında ise söylenecek tek söz "Allah Hollywood'daki yapımcılara akıl fikir versin" oluyor.
Filmle ilgili yapılan bir diğer büyük hata "Striptiz"in erotik bir film olarak lanse edilmesiydi. Halbuki film Carl Hiaasen'in politik bir taşlama olan (okumadığımız için belki de öyle olduğu söylenen desek daha doğru olur) romanından uyarlanmıştı. Filmin genel tonu da bir kara komedi ayarındaydı. Ama ne kara ne de komik olmayı becerebilen bir kara komediydi "Striptiz".
Demi Moore kocası yüzünden FBI'daki işini kaybeden Erin Grant rolündeydi. Kocası tanıdıkları vasıtasıyla boşanma davasının sonunda küçük kızları Rachel'ın vesayetini alıyor, Erin ise para kazanmak için bir striptiz kulübünde çalışmaya başlıyordu. Bu arada Erin'e kafayı takan senatör David Dilbeck (Burt Reynolds) olayları biraz karıştırmaktan geri kalmıyordu. Cinayet, şantaj, örtbas edilmeye çalışılan skandallar ve ortadan kaldırılmaya çalışılan dedikler de peşi sıra geliyordu. Böylesi bir hikayenin içinde elbette yerleri hazır olan suçlularla işbirliği yapan ahlak zabıtaları, satın alınan yargıçlar, ahlaki açıdan çökmüş politakacılar da karşımıza bir bir geliyordu. Tüm bunlar belki bir hiciv için uygun malzemeler olabilir. Ama ne yazık ki ortadaki doğru bileşim değil.
Söz konusu olan film "Striptiz" olunca insanın öyküsünün mantıksızlığından, bir ton saçma sapan diyalogtan, zayıf senaryosundan, oyuncuların kötü performanslarından bahsedesi gelmiyor. Akla ilk gelen Reynolds'ın korkunç bir perukla ortalıkta dolanışı. Hele tepeden tırnağa vazeline bulanmış bir şekilde Erin'in külodunu koklayan görüntüsü en ürkünç korku filminden bile daha dehşet verici. Tüm zamanların en iyi albümlerinden birisi olan Annie Lennox'ın "Diva"sından birçok parçanın son derece kötü çekilmiş striptiz sahnelerinde heba edilişi ise suç sayılmalı. Ve Demi Moore'un tüm yeteneksizliği ve -mutlaka karşı çıkanlar olacaktır ama- hiç de matah sayılmayacak fiziğine rağmen sırf göğüslerini göstermek için 12,5 milyonu cebe indirişi sanki şaka gibi. Üstelik bu derece kötü bir filme peşi sıra kendi öz kızını (Rumer Willis) sürüklemesi ayrı bir tartışma konusu. Bize kalırsa Bruce Willis ile boşanma davasında çocukların vesayeti söz konusu olduğunda yargıç bu sorumsuzluğu da göz önünde bulundurmalıydı. (E.E.)
Eleştirmenler ne dedi: "'Striptease' doğrusu insanı şaşırtacak düzeyde kötü bir film. Aldığı 12 milyon dolarla en pahalı kadın yıldız konumuna gelen Demi Moore kadar, tanınmaz kılığı ve inanılmaz peruğuyla sefih senatörü oynayan Burt Reynolds da sinema sanatının en alt düzeylerine iniyor." Atilla Dorsay, Yeni Yüzyıl.
Ödülleri: 7 dalda Altın Ahududu'ya aday gösterildi ve 6'sını kazandı.

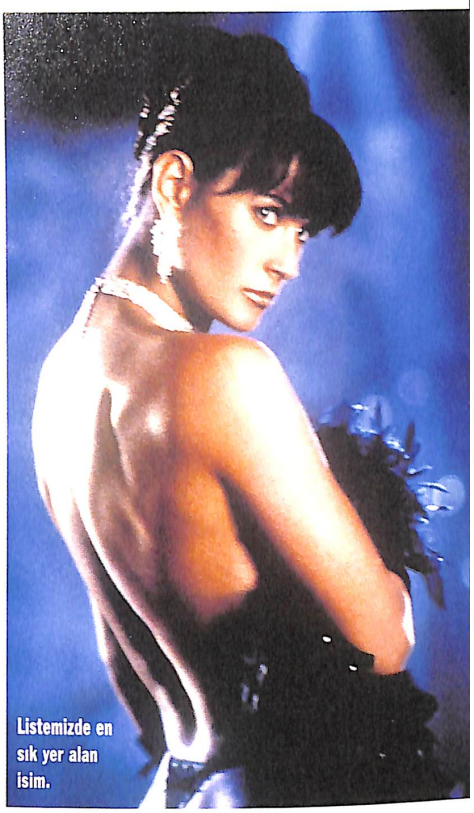
Listemizde en sık yer alan isim.

6 ARMAGEDDON

***Yön:** Michael Bay. **Oyn:** Bruce Willis, Ben Affleck, Liv Tyler. 1998.*

Michael Bay ve Jerry Bruckheimer'ın ortaklıkları iyi para getiriyor olabilir ama ciddi zihinsel hasara yol açtıkları da bir gerçek. "Armageddon" bu çaba içerisinde en başarılı olanlarından. 2,5 saati aşkın bir süre boyunca dünyaya çarpmak üzere olan bir meteorun yok edilme çabasından ne beklenebilir ki?
Filmin temel sorunu elbette öncelikle senaryosu. Böylesine ciddi bir görevin Amerikan hükümeti ve NASA tarafından bir grup petrol işçisine verilmesi inandırıcılık sınırlarını biraz fazla zorluyor. Hadi işin bu kısmına gülüp geçtik diyelim. Peki finalde o ana kadarki tüm çabanın boşa gitmesi ve Bruce Willis'in "Dünyayı Kurtaran Adam" rolü üstlenmesine ne demeli? Üstelik bir meteorun dünyaya çarpmasına saniyeler kala imha edilmesinin ne kadar geçerli bir çözüm olduğu da tartışılır elbette. Ayrıca tüm bunlar yetmiyormuş gibi Liv Tyler ve Ben Affleck arasındaki sıradan aşk hikayesi veya babası Willis dünyayı kurtarmak için kendini feda ettiğinde Tyler'ın göz yaşlarına hakim olamayışı gibi duygusal unsurlar da filmi iyice katlanılmaz hale getiriyordu. Klibi filmden alınmış bu tip görüntülerle bezeli Aerosmith parçası "Don't Wanna Miss a Thing" de ancak bu filme layık olacak kadar kötüydü.
Sonuç olarak iyi bir şeylerden bahsetmek gerekirse; filmin görüntü ve ses efektleri belki başarılıydılar ama biraz fazla şatafatlı ve gürültülüydüler. Yan oyuncu kadrosunda Billy Bob Thornton, Steve Buscemi, Peter Stormare gibi iyi oyuncular yer alıyordu. Ama elbette bunlar '98 model Bruckheimer/Bay faciasını kurtarmaya yetmiyordu. (E.E.)
Eleştirmenler ne dedi: "2,5 saat süren, kontrolsüz bir aşırı milliyetçilik ve önce Amerika tavrının ardından dünya demokrasi ve daha da berbat Jerry Bruckheimer filmleri için yeniden güvende." Mike Clark, USA Today.
Ödülleri: 7 dalda adaylığı vardı... Altın Ahududu'ya uzanan En Kötü Erkek Oyuncu seçilen Bruce Willis oldu.

ABD için canları feda.

5 TATLI SERT

(The Avengers)
***Yön.:** Jeremiah S. Chechik. **Oyn.:** Ralph Fiennes, Uma Thurman, Sean Connery. 1998.*

'60'ların sevilen TV dizisi "Tatlı Sert"in sinema uyarlaması gerçek bir faciaya dönüşmüştü. Filmde dizinin kendine has görsel estetiği korunmaya çalışılmış; ancak sonuçta ortaya hiçbir şeye benzetilemeyecek bir ucube çıkmıştı. Her ne kadar Thurman'ı deri kıyafetler içerisinde Emma Peel rolünde izlemek belirli bir keyif verse de; Fiennes ile aralarında hiçbir uyum yoktu. Hatırladığımız kadarıyla hava şartları ile oynayarak tüm dünyayı dondurmak gibi bir gücü elinde bulunduran kötü adamda ise Sean Connery'yi izlemiştik. Ne diyelim, keşke izlemez olsaydık. Yaşına başına bakmadan kendini küçük düşürmekten çekinmeyen Connery, bir ayı kostümü içine girip şaçmalamayı bile göze almıştı.
Bizim buralarda fazla adından söz ettirmeyen film yurt dışında pek hoş sayılmayacak tepkilerle karşılandı. Warner Bros'un filmi basına izlettirmeden gösterime sokmak yönündeki girişimi de bir şeye yaramadı. Film hem gişede iki seksen yattı, hem de kötü eleştiriler toplamaktan geri kalmadı. Üstelik film başarısız test gösterimlerinden sonra 1 saat kısaltılmıştı. Açıkçası aynı filmin 2,5 saatlik versiyonunun ne çeşit bir kabus olacağını düşünmek bile istemiyoruz. (E.E.)
Eleştirmenler ne dedi: "Bu parlak ama bomboş filmden geri kalan ise gerçek bir iç sıkıntısı" Atilla Dorsay, Yeni Yüzyıl
Ödülleri: 9 dalda aday olduğu Altın Ahududular'da En Kötü Yeniden Çevirim ödülüne layık bulundu.

Sert mi bilemeyeceğiz ama hiç tatlı değildi.

4 BATTLEFIELD EARTH

***Yön:** Roger Christian. **Oyn:** John Travolta, Barry Pepper, Forest Whitaker. 2000.*

Ne yazık ki o kadar arzulamamıza rağmen bu filmi izleyemedik ama Batı'dan bu bilimkurguya dair öyle bir kötüleme kampanyası ulaştı ki bizlere, filmi bu toplama almadan edemedik. Bir gün hasbelkader rastlarsak pişman olmayalım diye... L. Ron Hubbard'ın aynı adlı romanından uyarlanan filmi aslında sanat yönetmenliğinden gelen ve bilimkurguya hiç de uzak olmayan Roger Christian yönetmiş; başrole de John Travolta, Barry Pepper ve Forest Whitaker'ı yerleştirmişti. Yönetmenin her çekimi gösterişli bir açıdan alma çabasının ilerleyen sahnelerde bir fetiş haline geldiği söyleniyor. 73 milyon dolara çıkan film aradan neredeyse iki yıl geçmesine rağmen Batı basınında hâlâ -ellerine en ufak bir fırsat geçince bile- alay konusu ediliyor, bu konuda dillerden düşmüyor. Felaket bir ticari başarısızlığın sözkonusu olduğundan hiç sözetmiyoruz bile. Film bir uzaylı istilasıyla neredeyse yok olmaya yüz tutmuş insan

Bizce şu makyaja özel bir Oscar verilmeliydi.

medeniyetini yeniden dünyada hakim kılmaya çalışan bir grup dünyalının öyküsünü anlatıyor. 1950'lerin o ucuz mu ucuz bilimkurgularını bile mumla aratan "Battlefield Earth"ü izlemek için belki de tek birşeyi gerekçe olarak gösterebilirsiniz: ağır (ve korkunç) bir makyaj ve kostüm altındaki John Travolta'nın uzaylıların güvenliğinden sorumlu Terl'i canlandırması, hatta bunu yaparken de zaman zaman insanın kıllarını diken diken eden gıcıklıkta kahkahalar atması... Sadece Travolta'nın rezalet performansına aynı gıcık kahkahalarla yanıt verebilmeniz için bu filme katlanabilirsiniz. Filmin karanlık özel efektlerinden tutun da dünyanın 3000 yılındaki tasvir edilmiş apokaliptik siluetine kadar herşeyiyle kötü olduğu sık sık vurgulanıyor. Kaçırdım diye üzülmeyin, devamı çekiliyor. (B.S.Y.)
Eleştirmenler ne dedi: "'Battlefield Earth' uzun süredir yıkanmamış birisiyle yan yana uzun bir otobüs yolculuğu yapmak gibi. Sadece kötü değil, aynı zamanda saldırgan bir tavırla zevksiz." Roger Ebert, Chicago Sun-Times.
Ödülleri: Altın Ahududu şampiyonlarından. 8 dalda aday olup 7'sini kazandı.

3. BATMAN & ROBIN

***Yön:** Joel Schumacher. **Oyn:** George Clooney, Arnold Schwarzenegger, Uma Thurman. 1997.*

Hem Batman'i, hem Joel Schumacher'i, hem de başrol oyuncularını sevip de bu filmi sevmemek mümkün mü? Ne yazık ki, evet. Hoş Joel Schumacher Batman için doğru isim olmadığını "Batman Forever" ile kanıtlamıştı ama "Batman & Robin" kadar kötüsü kimsenin aklının köşesinden bile geçmiyordu tahminimizce.
Halbuki Tim Burton'ın çektiği ilk iki Batman filmi çizgi romanın ruhuna uygun ve son derece etkileyici bir Gotham City sunmuştu bize. Schumacher ise serinin üçüncü filminin yönetmenliğini üstlendiğinde Batman'in çok farklı ve tartışmalı bir yönüne eğildi. Batman ve

Seksi(!) yarasalar.

Robin arasındaki ilişkinin usta çırak ve ortaklıktan daha fazlasını içerdiğini iddia edenler olmuştur. Schumacher de Batman'in cinsel kimliği üzerine geliştirilen yorumlara kendini fazla kaptırmış olsa gerek ki; filmini bu tartışmalara kaynak olacak bir görsel estetikle donatmıştı. Yönetmen izleyiciyi Batman'in deri aksesuvarlarına ve metallerle çevrili dünyasına farklı şekilde bakmaya davet ediyordu. Belki Batman'e bu tarz bir altmetin eklemek hoştu, ancak karanlık Gotham City'nin yerini Schumacher'in filme kattığı camp estetik alınca çoğu Batman fanatiği isyan etti. Ancak "Batman & Robin"i izledikten sonra çoğu kişi "Batman Forever"ı öpüp başına koyacak konuma geldi.
"Batman & Robin"in insana koltukları tırmalattıran özelliklerinden hangi birisini saymalı ki? George Clooney kesinlikle en kötü Batman'di. Ama Schwarzenegger Mr. Freeze rolünde bir Batman filminde karşılaşabileceğimiz en komik kötü adama hayat veriyor ve Clooney'yi unutturuyordu. Peki Alicia Silverstone'un Batgirl rolünde saçmalayışına ne demeli? Üstüne üstlük yüzünün yakın planda gözüktüğü sahnelerde Silverstone'un dudaklarının üzerindeki siyah gölgenin ne olduğunun farkına varmak insanın yüreğine dehşet salıyordu. Yakın plan demişken, kostümlerin giyildiği sahnelerde ısrarla Batman'in deri ile sarmalanmış poposunun tüm ekranı kaplayacak şekilde gösterilmesi akıllardan çıkacak gibi değildi. Ya o aptal ötesi öykü... O saçma sapan diyaloglar... Yaratıcılıktan uzak tasarımlar... Neyse ki Schumacher artık Batman'in dünyasına bulaşmayacak. "Batman & Robin"in beklenenin altındaki hasılatı ve eleştirmenler tarafından topa tutulması sonrasında daha farklı bir sonuç da düşünülemezdi. Hem Schumacher hem de Batman fanatikleri açısından böylesinin çok daha hayırlı olduğu kesin bir gerçek. (E.E.)
Eleştirmenler ne dedi: "Akiva Goldman'a ait öyküsünün tüm girdi çıktılarını anlatmaya harcayacağınız vakte yazık olacak 'Batman & Robin'; başlangıcı, ortası ve sonu yokmuş gibi garip bir duyguya sahip." Kenneth Turan, Los Angeles Times.
Ödülleri: 11 dalda aday olduğu Altın Ahududu ödüllerinden En Kötü Yardımcı Kadın Oyuncu (Alicia Silverstone) dalında galibiyetle ayrıldı.

2 SHOWGIRLS

Yön: Paul Verhoeven. Oyn: Elizabeth Berkley, Kyle MacLachlan, Gina Gershon. 1995.

"Showgirls" gösterime girdiğinde o kadar sert tepkiler almıştı ki; Ed Wood filmi "Plan 9 from Outer Space"in malum ünvanını kaybedeceği korkusuyla mezarında dört dönmüş olabilir. Ama üzerinden 6 yıl geçtikten sonra hafızasını şöyle bir yoklayınca "Showgirls"ün dünyanın en kötü filmi olduğunu iddia edecek birileri çıkmaz herhalde. Hatta filmi destekleyenlerin olduğunu da belirtmek lazım. Verhoeven ise filminin ne anlatmak istediğinin günün birinde anlaşılacağını ümit ediyor ve "Showgirls"ün hakettiği yere geleceğini iddia ediyor.
Film bildik bir yükseliş öyküsü anlatıyordu. Daha önce dünyanın dört bir yanında benzerleri çekilmiş filmlerden alışık olduğumuz şekilde gelişen öyküyü özetlemek gerekirse: Nomi Malone (Elizabeth Berkley) otostop yaparak Las Vegas'a doğru yola çıkar. Amacı para kazanmak ve ünlü olmak olan genç kızın kaybedecek bir şeyi olmadığı için ucuz bir striptiz kulübünde gösteri yapmaya başlaması zaman almaz. Bir gün kulübe gelen striptiz dünyasının starlarından Cristal Connors (Gina Gershon) Nomi'den açıkça etkilenir. Ancak kahramanımız sadece Cristal'ın değil, onun erkek arkadaşı Zack'in (Kyle MacLachlan) de libidosunu harekete geçirir ve Zack'i tavlamakta gecikmez. Bir de Cristal'ın çalıştığı striptiz kulübüne transfer olunca gerçek rekabetin ne olduğunu anlar Nomi. Bu dünyanın içinde zirveye ulaşmak ve önündeki rakibinin ayağını kaydırmak için dönen türlü çeşitli kirli dolap vardır.
"Showgirls"ün destekçileri filmin bir hiciv ve son derece komik bir şaka olduğunu iddia ederler. Açıkçası sırf konusuna bakınca bile bunu anlamak o kadar güç değil. Ancak birileri Verhoeven'a bu şakanın gerektiğinden fazla pahalıya mal olduğunu ve biraz fazla uzayarak "kaka"ya dönüştüğünü söyleyerek onu uyarmalıymış. Hele Joe Eszterhas'ın böyle bir senaryo için Hollywood'un en çok para ödenen senaristi konumuna geldiğini düşününce, insan şakayı filan unutup sinirlenmeye başlıyor. Şov dünyası içindeki rekabeti çok daha başarılı şekilde hicveden "Perde Açılıyor" ("All About Eve") varken veya maksat ille de kitsch bir şeyler yapmaksa çok daha ucuza mal olmuş Russ Meyer filmleri dururken "Showgirls"e 45 milyon dolar yatırılmasına ne gerek var? diye düşünüyorsunuz ister istemez. Ve cevabı bulana aşk olsun... Üstüne üstlük filmin yarattığı tüm tantanaya rağmen öyle çok erotik olmaması da cabası. Roger Ebert'in yazdığı gibi, film o kadar çok çıplaklık içeriyordu ki esas seksi bölümler kızların giyinik olduğu sahnelerdi.
İster çoğu kişinin iddia ettiği gibi çok kötü bir film olsun, ister sevenlerinin karşıladığı gibi "büyük" bir şaka olsun "Showgirls"ün bu listede yer alması son derece doğru. Çünkü filmin yapımcıları ve Verhoeven filme yönelik tüm aşağılamalara, hakaretlere kucak açarak malum şakayı bir süre daha devam ettirmeye çalıştılar. Verhoeven Altın Ahududu ödüllerine katılarak En Kötü Yönetmen ödülünü bizzat kabul etti (kendisi şu ana kadar bunu yapan tek kişi). Ayrıca film kimi sinemalarda tekrar gösterime sokularak "Rocky Horror Picture Show" misali, izleyici katılımı destekli (izleyicilerin kimi striptiz sahnelerine eşlik etmeleri ve filmin ucuz diyaloglarını yüksek sesle tekrar etmeleri bekleniyordu) bir kült filme dönüştürülmeye çalışıldı ama başarı sağlanamadı. Yine de "Showgirls" öyle bir fenomene dönüştü ki; yıllar sonra ileriki kuşaklar sırf meraklarından bu filmi kiralayıp izleyecekler ve kim bilir belki de Verhoeven'ın ümidi o zaman gerçek olacak. (E.E.)
Eleştirmenler ne dedi: "Başladığı andan itibaren hep beklediğiniz gibi gelişen ve acaba ne zaman bitecek sorusunu sürekli sordurtan bu filmin en güzel tarafı hiç şüphesiz bitmesi..." Selim Ergun, Sinema Dergisi.
Ödülleri: 12 Altın Ahududu adaylığı ve 7 dalda galibiyet... Üstelik 2000 yılında yapılan Altın Ahududu Ödül Töreni'nde de '90'ların en kötü filmi seçildi.

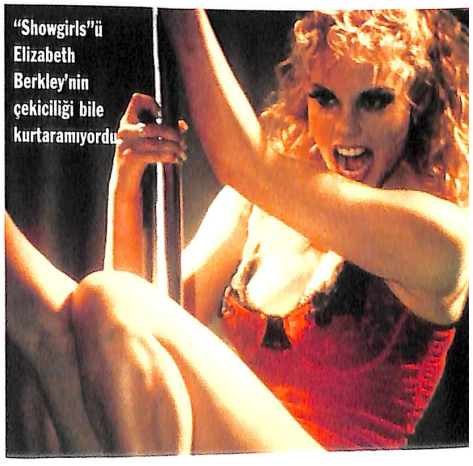
"Showgirls"ü Elizabeth Berkley'nin çekiciliği bile kurtaramıyordu.

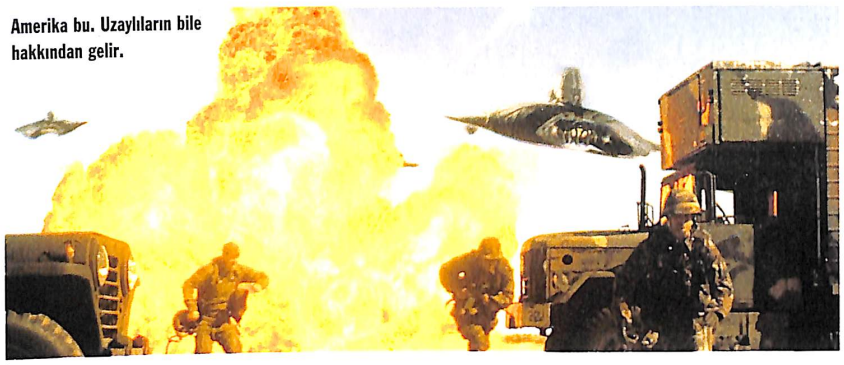

Amerika bu. Uzaylıların bile hakkından gelir.

1 KURTULUŞ GÜNÜ

(Independence Day)
Yön: *Roland Emmerich.* ***Oyn:*** *Will Smith, Bill Pullman, Jeff Goldblum. 1996.*

Alttan alta yapılanını ya da hafiften filmin üzerine serpiştirilenini görmüştük ama sinemada Amerikan propagandasının, bu kadar pervasız ve aymazca yapıldığını görmemiştik herhalde.
Başkanından askerine ve sıradan vatandaşına kadar, bütün Amerikalıların uzaylılara karşı tek vücut olduğunu görmek göz yaşartıcıydı. Duygulandığımız için değil tabii, "böyle bir film nasıl yapılır?" diye gözyaşı döküyorduk. Çünkü örneğin yine bir Amerikalının, Steven Spielberg'in, bir uzaylıyı dünyanın anlayışsız "büyük"lerine karşı çocuklarla aynı saflarda yanyana getirmesinin üzerinden 14 yıl, uzaylılarla dünyalılar arasında dostça bir ilişki kurmasının üzerinden de tam 19 yıl geçmişti. Ve bu filmde "hadi gidip biraz uzaylı kıçı tekmeleyelim" türü diyaloglar duyuluyordu. Will Smith'in, bir uzaylıyı, boks maçındaki rakibiymiş gibi dövdüğü sahne, katıksız, saf komediydi. (Uzaylı dövülür mü ya?!)
Uzaylıların canına okunduğu gün ise, tesadüf bu ya, Amerika'nın "Bağımsızlık Günü" olan 4 Temmuz'du ve filmin finalinde Amerikan Başkanı, bunun artık sadece Amerika'nın değil, tüm dünyanın Bağımsızlık Günü olduğunu ilan ediyordu. "Pes!"den başka ne denir?
İzlendikten sonra, bünyeyi dengelemek için panzehir niyetine yeni bir şey seyretmeyi gerektiren (benim önerim "Doğum Günü 4 Temmuz") bir film. Belki film demek de doğru değil, Amerikan Milli Marşı'nın klibi. (U.Ş.)
Eleştirmenler ne dedi: "Yönetmen Roland Emmerich'in birşey anlatmaya çalışırken lafı uzatmak konusunda büyük bir ustalığı var. Bize her şeyi diyalog ve görüntülerle sık sık ve kendini sürekli tekrar ederek anlatmaya çalışıyor." Barbara Schulgasser, San Francisco Examiner.
Ödülleri: İlginç bir dalda adaylığı vardı: "Hasılatı 100 Milyonun Üzerinde Olan Filmler Arasında En Kötü Yazılanı". Ne yazık ki ödülü "Twister"a kaptırdı. Büyük haksızlık... Her iki film için de ■

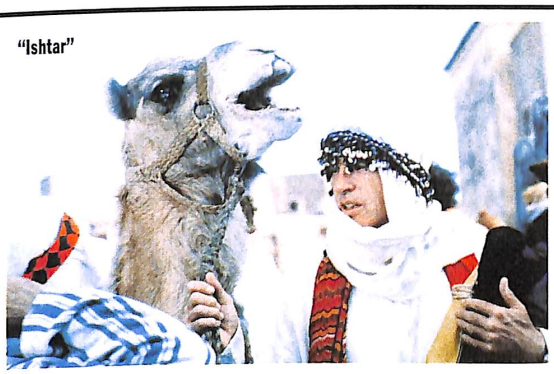

"Ishtar"

Ne yalan söyleyelim resim serinin hangi filmine ait hatırlamıyoruz. Hem ne fark eder ki?

Unutulmayan kötüler

Elbette eleştirmenleri çıldırtan süper prodüksiyonlar sadece son 10 yıl içerisinde üretilmedi. Örneğin Joseph L. Mankiewicz'in setinden sorun eksik olmayan ve son derece pahalıya patlayan filmi "Cleopatra" (1963) bu listedeki filmlerin atası sayılabilir. Aklımıza gelen bir diğer örnek ünlü oyuncular (Malcolm McDowell, Helen Mirren, Peter O'Toole, John Gielgud) ve hard-core pornografiyi biraraya getiren 17,5 milyon dolar bütçeli Tinto Brass aşırılığı "Caligula" (1980).
'80'li yıllara yayılan Rocky serisinin devam filmleri, veya yine Stallone ile özdeşleşen Rambo filmleri de adı anılası örnekler. Ancak özellikle üç film var ki bahsetmeden olmaz. Bunlardan ilki "Howard the Duck"... 1986 yapımı "Howard the Duck" hayalkırıklığı yaratan süper prodüksiyonlar söz konusu olduğunda ilk akla gelenlerden.
Yetişkinlere yönelik bir çizgi romanın bir çocuk filmi havasında sinema uyarlanmış versiyonu olan "Howard the Duck" ne yazık ki iki yaş grubuna da hitap etmiyordu. Küçükler için yer yer biraz belden aşağı ve sevimsiz, yetişkinler içinse fazlasıyla zekadan uzak kaçıyordu. Sonuç olarak ABD gişe hasılatında 30 milyon dolarlık bütçesinin yarısını zar zor toparladı. Fakat "Howard the Duck" o kadar garip bir filmdi ki izleyenlerin aklından çıkmadı, hatta kendisine bir miktar taraftar toplayıp küçük bir külte dönüştü.

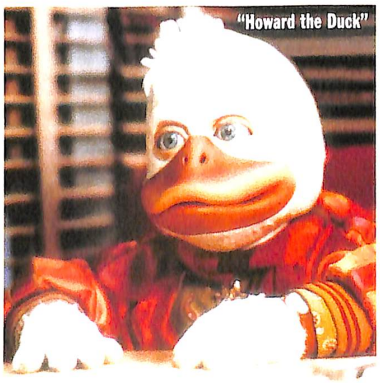

"Howard the Duck"

İkinci film ise "Ishtar" (1987) ... Warren Beatty ve Dustin Hoffman'ın ruhsuzca oynadıkları bu tatsız tuzsuz komedi yüksek bütçesi ve eğlenceden uzak haliyle çoğu izleyici ve eleştirmeni çileden çıkartmıştı. Zarar etmek ise "Ishtar" için kaçınılmaz sondu. Hatta bu filmin yaşadığı felaket öyle bir sinema efsanesine dönüştü ki; "Ishtar" zarar eden veya bekleneni vermeyen filmler için bir tanıma dönüştü.
Üçüncü film ise "Ninja Kaplumbağalar II" (1991)... Niye ikinci film, derseniz hatırladığımız kadarıyla birinciden daha kötüydü. Aslında ciddi bir "al birini vur ötekine" durumu var... Elbette izlemekten kendimizi koruduğumuz serinin üçüncü filmini de atlamayalım. Pizza sevgimizi sona erdirebilecek bu sevimsiz yaratıkların sinema maceralarının ikinci bölümünde tüm zamanların belki de en balon şarkıcısı, beyaz rapçi Vanilla Ice da yer alıyordu. Bu listeye seçilmesi için geçerli bir neden daha... (E.E.)

"Mahane Hayat" (It's A Wonderful Life)

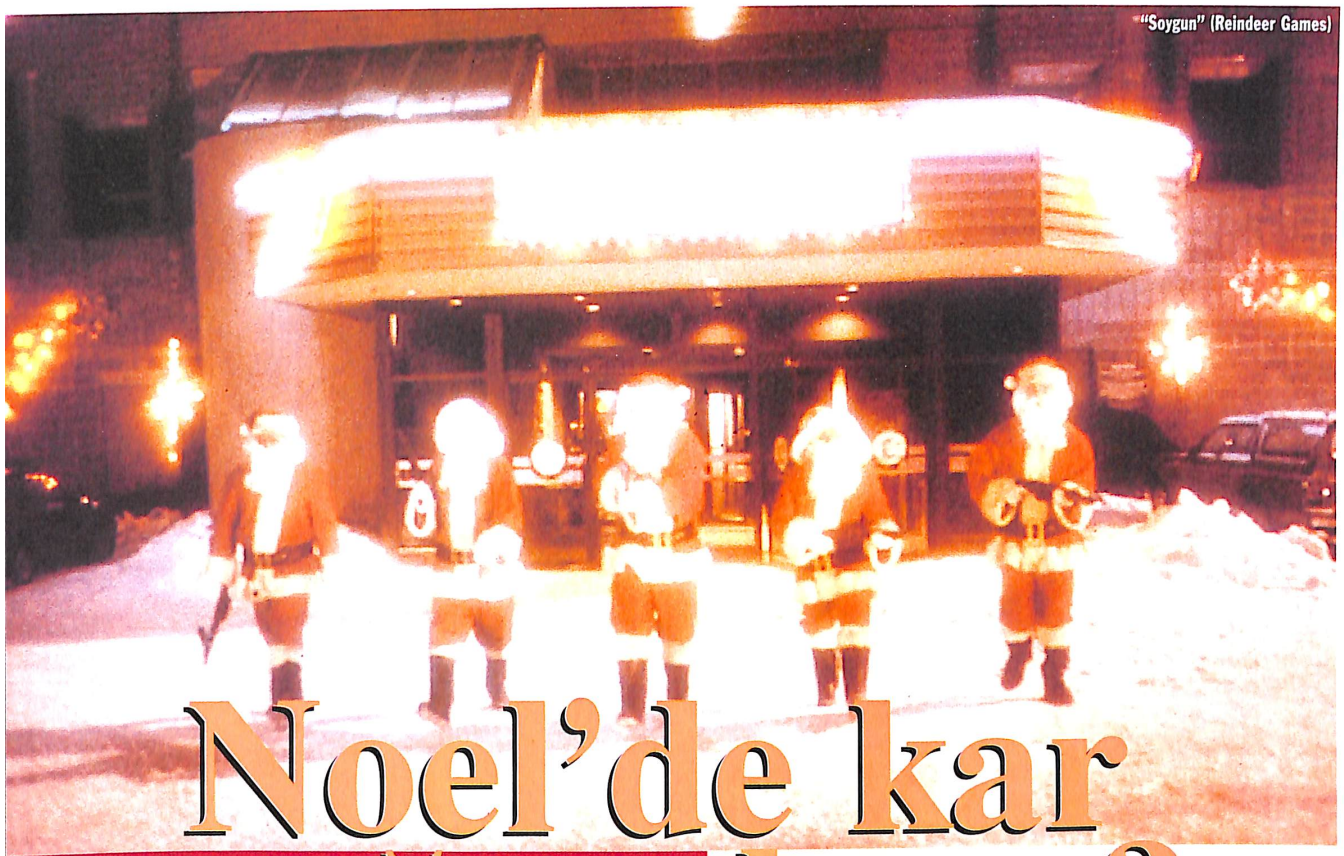

"Soygun" (Reindeer Games)

Noel'de kar yağacak mı?

Beyazperdedeki Noel manzaraları, çam ağaçları, ışıltılı lambalar, armağan paketleri, Noel Baba'nın tatlı serüvenlerini olduğu kadar, gerilimi, korkuyu, aksiyonu da barındırıyor. Türk sinemasında izine pek rastlanmayan "Yılbaşı filmleri", başta Hollywood olmak üzere dünya sinemasında hatırı sayılır bir yekûn oluşturuyor. Gördüğünüz ve okuyacağınız gibi bazen "beyaz", bazen "pembe", bazen "kırmızı", bazen de "kara" renk damgasını vurmuş yılbaşlarına. **TUNCA ARSLAN**

"Smilla ve Karlar"
(Smilla's Sense Of Snow)

"Babam Söz Verdi" (Jingle All The Way)

Tüm dünyada oldukça şaşaalı biçimde, "Milenyum!" çığlıklarıyla karşılanan 2000 gelip geçeli çok oldu. Onun üstüne, Stanley Kubrick'i defalarca anmamıza yol açan 2001 de sona erdi. Artık iyiden iyiye 21. yüzyıllı olduk... İnsanlığın tüm serüveni boyunca, çok farklı dönemlerde (Mart'ta da olmuş, Ağustos'ta da) kutlanagelmiş "yeni yıl" kavramı, her sanat gibi sinemayı da yakından ilgilendirmiş. Sinemacılar, Noel hazırlıklarına, yılbaşı eğlencelerine, 31 Aralık gecesinin bitim anının hemen öncesi ve sonrasına oldum olası ilgi duymuş, bu özel anı kimi zaman tema, kimi zaman da motif ya da ayrıntı olarak kullanmışlar. "Geriye sayım" olanağı vermesi ve garip bir gerilim içermesi bakımından bulunmaz nitelikteki bu zaman dilimi, karanlık, esrarengiz bir fon oluşturmak için de ele alınmış; olaylar tümüyle mizaha, girgira, şamataya da boğulmuş, bazen de hüzün ve acı egemen olmuş. İşte, sinema tarihinden seçtiğimiz, çoğu ülkemizde gösterime girmiş, televizyon ekranlarında izlenmiş ünlü yılbaşı-Noel filmleri:

Son Bond filmi "Dünya Yetmez"in bir bölümü Türkiye'de, Kız Kulesi'nde geçiyordu bilindiği gibi. Filmin finalinde Pierce Brosnan güzel mesai arkadaşı Denise Richards'a (ki canlandırdığı kızın adı Christmas'dı!), "Hep Türkiye'de bir Christmas yaşamak isterdim" diyor ve onca kavga dövüşün ardından ülkemizde "yatay vaziyette" bir kutlamaya hazırlanıyordu!

NOEL IŞIKLARI SÖNÜNCE

Stanley Kubrick'in "Gözü Tamamen Kapalı-Eyes Wide Shut" filmi, Noel kavramının beyazperdedeki en özgün kullanımlarından birini çıkartmıştı karşımıza. Geleneksel ışıltılı ağaçlar, film boyunca hemen her sahnede gözümüze çarpmış, Kubrick, karakterleriyle birlikte seyirciyi de "bitim anına" doğru sürüklemişti. Tom Cruise, sonunda evine döndüğünde Noel ağacındaki ampulleri kapatmış, Stanley Kubrick Noel'i çok karamsar biçimde kutlamıştı.

Henry Edwards'ın 1935 yapımı "Bir Noel Şarkısı-Scrooge" filminde, çevresindeki herkese kötü davranan, "kalp kırma" ustası yaşlı ve cimri bir adamın yaşamının, Noel gecesi kendisini ziyarete gelen üç hayalet sayesinde değişmesini izleriz.

Frank Capra da 1946 tarihli "Şahane Hayat-It's a Wonderful Life"da ömrü boyunca başarısız olduğunu düşünen, hiçbir isteğini gerçekleştiremeyen George Bailey'in yaşamını değiştirir ama Noel gecesi nehre atlayarak intihar etmek isteyen adamın dünya değiştirmesine izin vermez. Çünkü "yukarıda", insanların gereksiz yere kendilerini öldürmelerine engel olmak isteyen birileri vardır...

"Noel'de intihar" deyince, Nora Ephron imzalı "Çifte Sevgili-Mixed Nuts" (1994) akla geliyor. Romantik komedilerin yönetmeni, Fransız komedisi "Le Pere Noel Une Ordure"nin Amerikan versiyonunda Noel gecesinde Acil İntihar Yardım Hattı'nda çalışan insanların öyküsünü anlatmıştı. Bir başka Ephron filmi "Sevginin Bağladıkları-Sleepless in Seattle" de (1993) annesi ölen küçük çocuğun Noel dileğinin gerçekleşmesinden sonra doğan aşka odaklanmıştı.

"Afacan çocuk" modasını yeniden başlatan film olarak bilinen "Evde Tek Başına-Home Alone" (1990), eğer Noel tatili için Paris'e giden ebeveynleri, "orduya bedel" bir çocuğu evde unutmasalardı, asla yaşanmayacak olan serüvenleri getirir karşımıza. Suçiçeği olduğu için Noel'i evde geçirmek zorunda kalan afacanın yol açtıklarına ise serinin üçüncü filminde tanıklık ederiz. Bir "baş belası" da Joe Dante'nin "Gremlinler-Gremlins"inde (1984) belirir. Yeni yıl armağanı olarak verilen, oyuncak benzeri, Çin kökenli hayvancıklar, insanlardan iyi muamele görmedikleri için canavarlaşıp dehşet saçmaya başlarlar. Alman yönetmen Caroline Link'in "Sessizliğin Ötesinde-Jenseits Der Stille" (1996) filminde de bir Noel armağanı büyük değişikliklere yol açar. Çocukluğundan beri sağır anne babasına bakan Lara, halasının Noel'de armağan ettiği klarnet sayesinde bambaşka bir dünyanın büyüsüne kapılır.

NOEL'DE GERİ SAYIM

Kathryn Bigelow, "Tuhaf Günler-Strange Days" (1995) filminde yeni binyılı kutlama hazırlıklarının yapıldığı, şiddet ve kaosun egemen olduğu Los Angeles'a götürür seyirciyi. Tarih 30 Aralık 1999'dur ve dijitalleşen yeraltı dünyasında yepyeni bir yasadışı eğlence ortaya çıkmıştır.

Uluslararası İstanbul Film Festivali'nin 1999 yılı programındaki "Millennium Projesi: Yönetmenlerin Gözüyle 2000" başlıklı 10 filmlik özel bölüm de, değişik yönetmenlerin elinden çıkan örneklerle, 2000'e genellikle bir gün kala yaşananları öyküleyecekti.

Bin yılın sonunu hapishanede geçirmek istemeyen adam, "Gece Yarısı-Meia Noite"de; güzel yardımcısı Magdalena'yla birlikte 31 Aralık 1999'da New York'taki JFK havaalanına gelen İsa, "Yaşam Kitabı-The Book of Life'da; 30 Aralık'ta Belçika'nın iki ayrı etnik bölgesi arasındaki sınırda kızarmış patates satmaya çalışan Albert, "Duvar-Le Mur"da; 2000'i ıssız adada kutlamak isteyenler "Issız Ada-Les Sanguinaires"da öykülenmişti.

Claude Miller'in, bir polis müfettişiyle bir zanlının yılbaşı gecesi sabaha dek süren ikili oyununu anlattığı "Gözaltı-Garde a Vue" (1981); Bille August'un, Noel'e dört gün kala apartmanın çatısından düşerek ölen Gröndland'lı küçük çocuğun ölümünün ardındaki sır perdesine yönelen "Smilla ve Karlar-Smilla's Sense of Snow" (1996); çok saygın bir yılbaşı partisini izlemekle görevlendirilen gazetecinin bir eşcinsel cinayetini aydınlatma çabaları etrafında gelişen Clint Eastwood filmi "İyi ile Kötünün Bahçesinde Geceyarısı-Midnight in the Garden of Good and Evil" (1997); yılbaşı tatili için Los Angeles'a gidenleri taşıyan uçağı ele geçiren psikopat mahkumun yol açtığı dehşeti sergileyen Robert Butler imzalı "Turbulence" (1997); John Amiel'in, tam yılbaşı gecesi saat 24.00'e ayarlı, bilgisayar destekli büyük soygunu öyküledığı "Kurda Tuzak-Entrapment" de (1988) yeni yıl temalı polisiye-aksiyon örnekleri olarak gözümüze çarpıyorlar. W. S. Van Dyke'ın 1934'de çektiği, Noel zamanında, karısı ve köpeğinin yardımıyla çok ilginç bir cinayeti çözmeye çalışan New York'lu dedektifi anlattığı mizahi gerilim filmi "The Thin Man"'i de unutmayalım elbette. Ve meşhur "Zor Ölüm-Die Hard"... Birinci bölümün sonunda bir şoför Bruce Willis'i kast ederek, "Bu çocuk Noel'i böyle kutluyorsa, tam yılbaşında ne yapacağını bilmek istemem" diyordu. İkinci filmde yine Noel zamanıdır. Kahramanımız John McClane, karısı Holly ile yeni yılı kutlamaya hazırlanmaktadır. Sessiz ve karlı bir gecedir. Olanlar olur... McClane, Noel'i bir kez daha kutlar. Tam 264 kişi öldürerek!

William Dieterle imzalı 1944 yapımı "Hoşçakal Sevgilim-I'll Be Seeing You" da Noel ve hapishane ilişkisine iyi bir örnek oluşturuyor. Hüküm giymiş genç bir kadın Noel'de kısa bir süre için serbest bırakılır ve savaşın yıkımına uğramış, psikolojik tedavi gören bir askerle tanışır. Sonunda hapishaneye geri döner ama artık unutamayacağı bir anısı vardır.

"Tuhaf Günler" (Strange Days)

NOEL BABA'NIN YERİNE

Özel yaşamında sorunları bulunan genç rahibe Noel öncesinde yardım etmesi için gönderilen yakışıklı melek, Penny Marshall'ın "Aşk Meleği-The Preacher's Wife" (1996) filminde Noel Baba'nın tersine "gönül çelen" olarak resmediliyor ama işin "fıttırıklık" dozu, Henry Selick'in 1993'te çektiği "Noel Kabusu-The Nightmare Before Christmas"da Noel ülkesini keşfe çıkan ve Noel Baba'yı kaçırarak yerine geçmek isteyen Balkabağı'nın macerasındaki kadar artmıyordu. Bir "Noel Baba yerine geçme" öyküsüne de John Pasquin'in "Santa Clause"nda (1994) rastlanıyor. Noel Baba damdan düşerek ölür. Evin sahibi onun kıyafetlerini giyerek, küçük oğluyla birlikte ilginç bir maceraya atılır ve büyük bir değişim yaşamaya başlar. Ted Kotcheff'in "Borrowed Hearts"inde ise şirketini kurtarmak isteyen bir adam, iyi

"Gözü Tamamen Kapalı" (Eyes Wide Shut)

bir aileye sahip olduğunu kanıtlamak zorundadır. Yanında çalışan bir kadından, Noel süresince karısı gibi davranmasını ister. Les Mayfield imzalı "34. Caddede Mucize-Miracle On 34th Street" (1994) küçük bir kızın Noel mucizelerini keşfedişini öykülüyordu. Sevecen bir adam büyük bir mağazada kendisinin gerçek Noel Baba olduğunu söyler ama altı yaşındaki Susan'ın bazı kuşkuları vardır...

Dany Levy'nin "Sessiz Gece-Stille Nacht"ında (1995), Noel arefesinde sevgilisine telefon eden ve nerede olduğunu söylemeyerek garip bir "koz paylaşımı"na yol açan genç kahramanıyla; dört yönetmenli "Dört Oda-Four Rooms"un (1995) "Garip Karışım" adlı ilk bölümündeki otel görevlisi, çok farklı bir yılbaşı düşlemişler ama altı cadı, yılbaşı gecesi otelin balayı suitini tutunca ve bol miktarda yaşam sıvısı-sperme ihtiyaç duyunca, olaylar çığrından çıkmıştı.

Eleştirmenlikten gelen İngiliz yönetmen Lindsay Anderson, "Noel Dışında Her Gün-Everyday Except Christmas" (1957) ile "Salt en tepede olanlara değil, sıradan insanlara da dürüstlüğün önemini duyurmak" istemişti. Luchino Visconti ise "Masumlar-L'Innocente" (1975) filminde, belki de beyazperdenin en sarsıcı Noel'inden bir kesit getirir karşımıza. İstenmeyen bir bebek, Noel ayini için herkesin dışarıda olduğu sırada pencerenin kenarına bırakılır ve gecenin ayazına terk edilir... Ve Krzystof Kieslowski de ilgisiz kalmamıştır Noel'e. "Dekalog 3" (1988), kutlamaların yapıldığı, armağanların verildiği, şampanyaların patladığı evin kapısını çalan asık yüzlü kadının neden olduğu "arayış"a odaklanır.

PARTİDE VE ALIŞVERİŞTE

Paul Shapiro'nun "Lotus Oburları-Lotus Eaters"inde (1993), Noel yemeği, bir kadının kocası tarafından aldatıldığını öğrenmesine neden olur. Sonradan her şey tatlıya bağlansa da, Noel de yemek de zehir olmuştur. Usta yönetmen John Huston da "Ölüler-The Dead" (1987) filminde yüzyıl başında Dublin'de, iki yaşlı bayanın bir Noel partisi düzenlemelerini, arkadaşları ve akrabalarını çağırmalarıyla yaşananları öyküler. Sabine Azema, Emmanuelle Beart ve Charlotte Gainsbourg, Noel partisi için buluşan, farklı karakterlerdeki üç kız kardeşi canlandırırlar "La Buche"de. Daniele Thompson'ın yönettiği filmde Noel partisi, kız kardeşlerin kimi sırlarının da açığa çıkması için iyi bir fırsat oluşturur.

Sandrine Veysset, "Noel'de Kar Yağacak mı?" ile (1996) yedi çocuklu ama evlenmemiş bir annenin yaşamına girerek, Noel'i bir umut ışığı olarak görür ve gerçekte bir "güzel sanat" olan anne sevgisinin saçtığı ışıkla özdeşleştirir. Wayne Wang'in ülkemizde oldukça sevilen "Duman-Smoke" filmi Paul Auster'ın "Auggie Wren'in Noel Öyküsü" adlı yapıtından uyarlanmıştır.

"Kurda Tuzak" (Entrapment)

Finalde de çok dokunaklı bir Noel öyküsü anlatılıyordu anımsanacağı gibi.
Arnold Scwarzenegger, Brian Levant'ın yönettiği "Babam Söz Verdi-Jingle All the Way"de (1996), karısı ve çocuğuna gerekli zamanı ayıramayan, dolayısıyla oğlunun Noel'de çok istediği oyuncağı almayı ihmal eden zavallı babayı canlandırır. Çaresiz baba rolünde son gün boyunca panik içinde oradan oraya koşuşturur ünlü oyuncu. Arnold Schwarzenegger bununla yetinmeyip, yönetmenliğini de üstlendiği "Christmas in Connecticut"ta da ilginç bir yılbaşı atmosferine sokar seyirciyi. Don Hart'ın 1949'da çektiği aynı adlı filmin yeni versiyonu Alan Myerson imzalı "Sürpriz Aşk-Holiday Affair" de bir Noel alışverişi çerçevesinde biçimlenir. Karizmatik ve yakışıklı satıcı Steve Masontam yılbaşı canlılığının yaşandığı günlerde çalıştığı mağazaya oyuncak tren almak için gelen Jodie'ye aşık olur. Ve yine bir mağazadayız: "Geç Kalan Sevgi-Falling In Love" (1984)... Ulu Grosbard, Noel alışverişinin telaşı içinde tanışan kadınla erkeğin, ikisi de evli oldukları için girdikleri yasak aşka odaklanır... Bir alışveriş öyküsü de John Guillermin'den; "The Crowded Day" (1954) Noel alışverişi sırasında onca kalabalık karşısında beş tezgahtarın çektiği sıkıntıyı anlatır.

BACADAN DÜŞENLER

John Frankenheimer'ın çok yakın tarihli "Soygun-Reindeer Games"i de hep Noel ve Noel Baba esprisi içinde gelişir. Soyguncu takımı, Noel Baba kıyafetleri giyerler ve kendilerine "Noel Baba'nın cinleri", "Noel Baba'nın cüceleri" derler. Birbirlerine "Bir baca bulup içine düşsen" türünden espriler yaparlar, Noel zamanı satışların arttığını belirten gazete haberinden hareketle İkinci Noel'in perakende satışları daha da artıracağını söyleyip tüm ABD'ye ilginç bir öneride bulunurlar.
Arlene Sandford da Noel'e Amerikan kolej gençlerinin her zamanki havası içinde yaklaşır ve "Yılbaşında Evdeyim-I'll Be Home for Christmas" (1988) ile farklı bir koşuşturmacadan manzaralar sunar.
Michael Curtiz'in 1954 tarihli, Bing Crosby ve Danny Kaye'li "Beyaz Noel-White Christmas"ı; Fellini'nin, televizyondaki Noel eğlence programı için 30 yıl sonra buluşan iki dansçının öyküsünü anlattığı "Ginger ve Fred"i (1985); Macar yönetmen Ildiko Enyedi'nin, yolları yıllar önce ayrılmış ikiz kız kardeşlerin öyküsü üzerinden 1899'un yılbaşı akşamında Şark Ekspresi'nde yaşananları anlattığı "20. Yüzyılım Benim-My 20th Century'si (1988) ya da cinsel isteklerini ancak porno dükkanlarında giderebilen 40 yaşlarındaki bilgisayar programcısının yaşamının Noel gecesi tümüyle değişmesini öyküleyen Peter Kern imzalı "Aşkına Muhtacım-If I Only Have Your Love" (1988) gibi örnekler de beyazperdedeki "Noel üretimi ve tüketimi"ne ilginç karşılıklar oluşturuyorlar.
Yeni yıl yaklaşmaktadır ve yeni evli çift ekonomik sıkıntılarla bunalmaktadır. Bu arada "gerçek aşk"ın kimi versiyonları da devreye girer. "üçüncü şahıslar" belirir ("Kucuk Armağanlar-Small Gifts", Eric Till, 1994)... İki kardeş, kodesten çıkan ağabeylerini son bir soygun yapmak için kandırırlar. Gözlerine kestirdikleri kasabanın bankası onları beklemektedir. Ancak kasaba halkı o kadar iyiliksever ve temiz kalplidir ki, onlara bir kötülük yapmak çok zor olacaktır. Hele Noel günlerinde! ("Cennette-Trapped in Paradise", George Gallo, 1994)... Kasabanın zengin iş adamı talihsiz bir kaza geçirir ve bilincini yitirir. Bu sırada karşısına çıkan bir adam ise onu Noel Baba olduğuna inandırır. Kasaba ise tam Noel Baba'nın yardım etmesi gereken günler geçirmektedir. Hulk Hogan elinden geleni ardına koymaz. ("Sarı Dev Noel Baba-Santa With Muscles", John Murlowski, 1996)...
1999'un son günlerinde, tam da yılbaşı öncesinde gösterime giren "Gerçeğin Peşinde-Random Hearts", uçak kazasında yitirdikleri eşleri tarafından aldatıldıklarını öğrenen kadınla erkeğin, "Noel öncesinde" birbirlerine aşık olmalarını anlatıyor ve yeni yılla birlikte kahramanlarımızın da yeni bir yaşama başlayacaklarını haber veriyordu. Harrison Ford, filmin finalinde, ışıklandırılmış çam ışıklarının önündeki Kristin Scott Thomas'a "Noel hediyem sana rastlamak olsun" diyerek beyazperdedeki "Noel edebiyatına" küçük bir katkı sağlamıştı anımsanacağı gibi.

ŞEYTANIN GÜNÜ!

Sinemalarımızda iki yıl önce gösterilen "New York'ta Bir Sonbahar-Autumm In New York"u da unutmayalım elbette... Richard Gere ve Winona Ryder'ın yanında "kanser"i de başrole oturtan bu romantik ve dokunaklı film sonbaharın sararmış yaprakları arasında başlayıp Noel'de son buluyordu.
28 Aralık 1999 ile 2000 yılının ilk saniyeleri arasındaki zaman kesitinde, dünyayı ele geçirmek için binyılın son geceyarısından önce "seçilmiş" bir kızla sevişmek zorunda olan Şeytan'ın serüvenlerini sunan "Şeytanın Günü-End of Days" (1999); Noel günü daha da güçlenerek geri dönerek Karaipler'de tatil yapan can düşmanı Şerif Sam'in peşine düşen "dondurucu katil" Jack'i doya doya tanıdığımız Michael Cooney imzalı "Jack Frost-2" (2000); yetimhanede büyüyen, Noel Baba'ya inanmayan yetenekli televizyon muhabirinin günün birinde Noel Baba olduğunu iddia eden bir adamla karşılaşmasından sonra yaşananları öyküleyen, Kanadalı William Dear'in yönettiği Leslie Nielsen'li "Noel Baba-Santa Who?" (2000), Jim Carrey'li, hayli enteresan ve fantastik bir Noel fonu önünde gelişen "Grinç" (2000) gibi filmler de beyazperdedeki "Yılbaşı süsleri" olarak anılmayı hak ediyorlarlar. Görüldüğü gibi sinema, bir yılın, yüzyılın, binyılın bitiş anına yeterince "bakmış". Biz de son noktayı, tüm sinemaseverlere, sinemacılara ve okurlarımıza "Mutlu yıllar!" diyerek koyacağız elbette. Ama son olarak küçük bir not daha düşelim: Marion Verneux'nun "Avare Günler" filminde bir adam, yılbaşı partisinde sarhoş olup hafif bunalım geçiren karısına, "Her yılbaşı böyle yapıyorsun, sende Noel fobisi var" diyordu. Bu satırları okuyan her sinemaseverin yeni yıla, huzur içinde ve "fobisiz" girmiş olması dileğiyle... ■

"Grinç"

Bin yılın sonunu hapishanede geçirmek istemeyen adam, "Gece Yarısı-Meia Noite"de; güzel yardımcısı Magdalena'yla birlikte 31 Aralık 1999'da New York'taki JFK havaalanına gelen İsa, "Yaşam Kitabı-The Book of Life'da; 30 Aralık'ta Belçika'nın iki ayrı etnik bölgesi arasındaki sınırda kızarmış patates satmaya çalışan Albert, "Duvar-Le Mur"da; 2000'i ıssız adada kutlamak isteyenler "Issız Ada-Les Sanguinaires"da öykülenmişti.

Claude Miller'in, bir polis müfettişiyle bir zanlının yılbaşı gecesi sabaha dek süren ikili oyununu anlattığı "Gözaltı-Garde a Vue" (1981); Bille August'un, Noel'e dört gün kala apartmanın çatısından düşerek ölen Gröndland'lı küçük çocuğun ölümünün ardındaki sır perdesine yönelen "Smilla ve Karlar-Smilla's Sense of Snow" (1996); çok saygın bir yılbaşı partisini izlemekle görevlendirilen gazetecinin bir eşcinsel cinayetini aydınlatma çabaları etrafında gelişen Clint Eastwood filmi "İyi ile Kötünün Bahçesinde Geceyarısı-Midnight in the Garden of Good and Evil" (1997); yılbaşı tatili için Los Angeles'a gidenleri taşıyan uçağı ele geçiren psikopat mahkumun yol açtığı dehşeti sergileyen Robert Butler imzalı "Turbulence" (1997); John Amiel'in, tam yılbaşı gecesi saat 24.00'e ayarlı, bilgisayar destekli büyük soygunu öyküleidiği "Kurda Tuzak-Entrapment" de (1988) yeni yıl temalı polisiye-aksiyon örnekleri olarak gözümüze çarpıyorlar. W. S. Van Dyke'ın 1934'de çektiği, Noel zamanında, karısı ve köpeğinin yardımıyla çok ilginç bir cinayeti çözmeye çalışan New York'lu dedektifi anlattığı mizahi gerilim filmi "The Thin Man"'i de unutmayalım elbette. Ve meşhur "Zor Ölüm-Die Hard"... Birinci bölümün sonunda bir şoför Bruce Willis'i kast ederek, "Bu çocuk Noel'i böyle kutluyorsa, tam yılbaşında ne yapacağını bilmek istemem" diyordu. İkinci filmde yine Noel zamanıdır. Kahramanımız John McClane, karısı Holly ile yeni yılı kutlamaya hazırlanmaktadır. Sessiz ve karlı bir gecedir. Olanlar olur... McClane, Noel'i bir kez daha kutlar. Tam 264 kişi öldürerek!

William Dieterle imzalı 1944 yapımı "Hoşçakal Sevgilim-I'll Be Seeing You" da Noel ve hapishane ilişkisine iyi bir örnek oluşturuyor. Hüküm giymiş genç bir kadın Noel'de kısa bir süre için serbest bırakılır ve savaşın yıkımına uğramış, psikolojik tedavi gören bir askerle tanışır. Sonunda hapishaneye geri döner ama artık unutamayacağı bir anısı vardır.

"Tuhaf Günler" (Strange Days)

NOEL BABA'NIN YERİNE

Özel yaşamında sorunları bulunan genç rahibe Noel öncesinde yardım etmesi için gönderilen yakışıklı melek, Penny Marshall'ın "Aşk Meleği-The Preacher's Wife" (1996) filminde Noel Baba'nın tersine "gönül çelen" olarak resmediliyor ama işin "fıttırıklık" dozu, Henry Selick'in 1993'te çektiği "Noel Kabusu-The Nightmare Before Christmas"da Noel ülkesini keşfe çıkan ve Noel Baba'yı kaçırarak yerine geçmek isteyen Balkabağı'nın macerasındaki kadar artmıyordu. Bir "Noel Baba yerine geçme" öyküsüne de John Pasquin'in "Santa Clause"nda (1994) rastlanıyor. Noel Baba damdan düşerek ölür. Evin sahibi onun kıyafetlerini giyerek, küçük oğluyla birlikte ilginç bir maceraya atılır ve büyük bir değişim yaşamaya başlar. Ted Kotcheff'in "Borrowed Hearts"inde ise şirketini kurtarmak isteyen bir adam, iyi

"Gözü Tamamen Kapalı" (Eyes Wide Shut)

bir aileye sahip olduğunu kanıtlamak zorundadır. Yanında çalışan bir kadından, Noel süresince karısı gibi davranmasını ister. Les Mayfield imzalı "34. Caddede Mucize-Miracle On 34th Street" (1994) küçük bir kızın Noel mucizelerini keşfedişini öykülüyordu. Sevecen bir adam büyük bir mağazada kendisinin gerçek Noel Baba olduğunu söyler ama altı yaşındaki Susan'ın bazı kuşkuları vardır...

Dany Levy'nin "Sessiz Gece-Stille Nacht"ında (1995), Noel arefesinde sevgilisine telefon eden ve nerede olduğunu söylemeyerek garip bir "koz paylaşımı"na yol açan genç kahramanıyla; dört yönetmenli "Dört Oda-Four Rooms"un (1995) "Garip Karışım" adlı ilk bölümündeki otel görevlisi, çok farklı bir yılbaşı düşlemişler ama altı cadı, yılbaşı gecesi otelin balayı suitini tutunca ve bol miktarda yaşam sıvısı-sperme ihtiyaç duyunca, olaylar çığrından çıkmıştı.

Eleştirmenlikten gelen İngiliz yönetmen Lindsay Anderson, "Noel Dışında Her Gün-Everyday Except Christmas" (1957) ile "Salt en tepede olanlara değil, sıradan insanlara da dürüstlüğün önemini duyurmak" istemişti. Luchino Visconti ise "Masumlar-L'Innocente" (1975) filminde, belki de beyazperdenin en sarsıcı Noel'inden bir kesit getirir karşımıza. İstenmeyen bir bebek, Noel ayini için herkesin dışarıda olduğu sırada pencerenin kenarına bırakılır ve gecenin ayazına terk edilir... Ve Krzystof Kieslowski de ilgisiz kalmamıştır Noel'e. "Dekalog 3" (1988), kutlamaların yapıldığı, armağanların verildiği, şampanyaların patladığı evin kapısını çalan asık yüzlü kadının neden olduğu "arayış"a odaklanır.

PARTİDE VE ALIŞVERİŞTE

Paul Shapiro'nun "Lotus Oburları-Lotus Eaters"inde (1993), Noel yemeği, bir kadının kocası tarafından aldatıldığını öğrenmesine neden olur. Sonradan her şey tatlıya bağlansa da, Noel de yemek de zehir olmuştur. Usta yönetmen John Huston da "Ölüler-The Dead" (1987) filminde yüzyıl başında Dublin'de, iki yaşlı bayanın bir Noel partisi düzenlemelerini, arkadaşları ve akrabalarını çağırmalarıyla yaşananları öyküler. Sabine Azema, Emmanuelle Beart ve Charlotte Gainsbourg, Noel partisi için buluşan, farklı karakterlerdeki üç kız kardeşi canlandırırlar "La Buche"de. Daniele Thompson'ın yönettiği filmde Noel partisi, kız kardeşlerin kimi sırlarının da açığa çıkması için iyi bir fırsat oluşturur.

Sandrine Veysset, "Noel'de Kar Yağacak mı?" ile (1996) yedi çocuklu ama evlenmemiş bir annenin yaşamına girerek, Noel'i bir umut ışığı olarak görür ve gerçekte bir "güzel sanat" olan anne sevgisinin saçtığı ışıkla özdeşleştirir. Wayne Wang'in ülkemizde oldukça sevilen "Duman-Smoke" filmi Paul Auster'in "Auggie Wren'in Noel Öyküsü" adlı yapıtından uyarlanmıştır

A-Tel Yıldızlar Topluluğu

Muhabbet Hat hizmetlerinin hepsi çok özel, hepsi zirvede birer yıldız. Üstelik, her biri size dilediğiniz an ulaşabileceğiniz kadar yakın, hemen elinizin altında. Siz de Muhabbet'e geçin, yıldızlara erişin.

Yıldız Hizmetler:

- ★ Muhabbet Telesekreter
- ★ Muhabbet Kısa Mesaj Servisi
- ★ Muhabbet Kontör
- ★ Muhabbet Çağrı
- ★ Muhabbet Sınır Ötesi
- ★ Muhabbet Wap
- ★ Muhabbet Bilinmeyen
- ★ Muhabbet E-mail
- ★ Muhabbet Acil İnfo
- ★ Muhabbet Eczane
- ★ Muhabbet Hava
- ★ Muhabbet Haber
- ★ Muhabbet Finans
- ★ Muhabbet Ganyan
- ★ Muhabbet Gol
- ★ Muhabbet Fal
- ★ Muhabbet Piyango
- ★ Muhabbet Loto
- ★ Muhabbet SIM Plus
- ★ Muhabbet Danışman
- ★ Muhabbet Yardım
- ★ Muhabbet Yer
- ★ Muhabbet Surf
- ★ Muhabbet Gizli
- ★ Muhabbet Banka

Alo Muhabbet
0212 473 78 78
Çağrı Merkezi

www.muhabbetkart.com

TURKCELL
HİZMETİDİR

Atel

ATV P

SİNEMA DERSLERİ

SİNAN ÇETİN'DEN

Yıllardır sinema salonlarını seyircilerle doldurmayı başaran bir yönetmen... Kamera kullanımı, çerçeve ve kurgudaki ustalığıyla dikkat çeken Çetin, "14 Numara"dan "Çiçek Abbas"a,"Berlin in Berlin"den "Propaganda" ve "Komser Şekspir"e kadar Türk seyircisinin benimsediği filmlerin yaratıcısı. Onunla sanata, sinemaya ve hayata bakışı üzerine bir sohbet gerçekleştirdik, meslektaşı olmaya aday gençlere tavsiyelerini sorduk.

PINAR TINAZ GÜRMEN

"...sanatı endüstriden ayrı ele alırsanız, doğru dürüst film yapmanız mümkün değildir."

SİNEMAYI ÖNCELİKLE BİR MESLEK, BİR İŞ OLARAK GÖRMELİSİNİZ

Sinema sanatı, insanların duygularını ortaya çıkaran, Aristoteles'ten, Shakespeare'e, Ridley Scott'tan, Spielberg'e uzanan bir katharsis (özdeşleşme) sanatıdır. Sinemanın perdesindeki kahramanla alıp başımızı gitmek isteriz. Perdenin içinde bir maceraya dalmak isteriz. Bunun için film seyrederiz. Sinemada katharsisi kırmaya çalışan her türlü çaba başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Eğer bir yönetmen heyecanlandırmaz, kızdırmaz, öfkelendirmez, güldürmez, sadece ve sadece seyircisinin düşünmesini isterse, film yapmasına gerek yok. Bir mektup yazsın, evimizde oturup okuyalım!

Sinema her şeyden önce, beni ve insanları eğlendiren bir şey. Eğlendirirken de para kazandıran bir araç. Bir iş, bir meslek, bir hayat biçimi. Bu işi yaparak ben, çoluğuma, çocuğuma bakıyorum. Hele uzun film yaptığımda binlerce insana... Sinemacılığın her şeyden önce bir endüstri, bir iş olarak görülmesi lazım. Eğer öyle görmezseniz, bir şairin şiir yazması veya bir ressamın resim yapması gibi, kendi başına yapılan bir sanat olduğunu düşünürseniz, o sanatı endüstriden ayrı ele alırsanız, doğru dürüst film yapmanız mümkün değildir.

Bazı filmler vardır, bazı toplumsal dönemlere denk gelir. Film, sinematografik değerlerinden ziyade, toplumsal döneme olan uygunluğundan dolayı hak etmediği başarılar kazanır. Bunlar tabii özel durumlar. Ama sonuç olarak sinema salonuna oturmuş seyirci ile bağlantı kuramazsanız, istediğiniz kadar kendinizi yüksek artist kabul edin; kendinizi dünyanın en büyük, yenilikçi, dahi yönetmeni sayın, bunların hiçbir önemi yoktur. Akşam yastığa başınızı koyduğunuzda, 'ben öyle bir eser

en büyük üstünlüğü, seyirciye kendini belli etmemesidir. Bu maç hakemliğine benzer biraz. İyi bir hakem, zırt pırt düdük çalmaz. Maçı durdurmaz. Ben maçı seyretmek istiyorum. O, maçta kendini sıfırlayacak, hatta sahada hiç yokmuş gibi davranacak ki, ben rahat rahat maçı seyredebileyim. Hakemlik dedikleri budur. Bütün büyük hakemler, ellerinden geldiği kadar az düdük çalarlar ki, kendi egoları maçın üzerine çıkmasın. Film yönetmeni ile hakem arasındaki benzerlik, en çok montajda belli eder kendini. Montajın belli olmaması lazım. İzlerken gözün acımayacak. Çatır çutur kesmeyeceksin filmi. Görüntüleri büyülü bir el ile bağlayacaksın. Yoksa montaj sanatı diye bir şey olmazdı.

Bence yönetmenlik sanatı, müzikten, resimden ya da diğer sanatlardan farklı bir sanat değil. Nasıl bir insan müzisyen doğuyorsa, sinemacılık da sinemacı doğmakla oluyor. Film yönetmenliğini şöyle ele alıyor bazıları; benim çok güzel fikirlerim var, hatta bunları senaryo bile yapabilirim. Gider bir kameraman alırım, çeker. Güzel aktörler de oynar, montajcı da montajlar, ben de film yönetmeni olurum, ya Allah, çok şükür (!) Böyle düşünen kafalar var. Bunu deneyen şarkıcılar, edebiyatçılar, tiyatrocular oldu. Hepsi hüsrana uğrayıp, kendi mesleklerine geri döndüler. Sinema kendi başına bir sanat alanıdır. Ya yönetmen doğarsın, ya da doğmazsın. Sonradan yönetmen olunmuyor.

Dünyanın ritmine uyabilmek için reklam filmi çekmekte yarar var. Bir yerde hımbıllığı giderici bir etkisi var reklam filmi yönetmenliğinin. Ama sinema yönetmenliğinde kabiliyetin yoksa, çektirmezler adama reklam filmi. Önceleri sanat filmi yapan bazı yönetmenler, 'Reklam teklifi geldi, kabul etmedim' diye konuşurlardı. Ama rekabete dayalı, yeteneksizin ayakta duramadığı reklam filmi dünyasında, yemiyor kimse artık bunları. Tuhaftır, adam sanat filmi yönetmeni ama sanatçıdan sayılmıyor gerçek bir pazarda! Onların açısından bakınca, bizim sanatla manatla alakamız yok ama, biz yapıyoruz bütün reklam filmlerini. Neden acaba? Ruhumuzu sattık da, ondan mı? (Ha ha!) Satın alınacak ruhu bile olmayanların, bulduğu en yaratıcı küfür budur!

YENİ BİR ŞEY YAPABİLMEK İÇİN...

Sinema bir sanayi. Deneme tahtası değil! Bir film gördüm ben, edebiyat uyarlamasıymış. Adam kitabın sayfalarını çeviriyor durmadan. Yönetmen de bu sayfaları çekmiş. Bunların adına da 'deneme' diyorlar işte. Allah denettirmesin! Deneme şu demektir; bir şeyi yeni yaparsın, o yaptığın şey olmuştur, işin içinden başarılı bir şekilde çıkmışsındır. O zaman deneme olur. Yoksa öbürü, denenmiş, yapılamamış bir iştir. Daha doğrusu 'denenememiş'dir.

Sinemada bir 'master'lar, bir de 'maker'lar vardır. Yani ustalar ve yapıcılar. Maker diye yeni bir şeyler yapanlara, master diye de, işi sağlam yapanlara denir. Ve maker olabilmek için önce master olmak gerekir. Yeni bir iş yapabilmek için, o işe tamamen hakim olman lazım. Picasso'nun modern resim yapması için, önce bize klasik resmi bildiğini göstermesi lazımdı ki gösterdi. Ama bizde, çoğu adam kendini başlangıçta Picasso zannettiğinden, abuk sabuk şeyler çıkıyor ortaya. Böylece '62'den tavşan resmi yapamayan sözüm ona büyük ressamlarla, bir kare bile fotoğraf çekemeyen büyük yönetmenlerle doluyor ortalık.

SET HAYAT DEMEKTİR

Genel olarak teorilerden nefret ederim. Masa başı çalışmasından uzak durmam da, bu nefretimin bir parçası. Her türlü teori, her türlü kuram midemi kaldırır. Set hayat demektir. Ve senaryo da bizim hayatı nasıl yaşayacağımızı gösteren kılavuzdur. Bu kılavuzun mükemmel olması, tabii ki kötü bir şey değil. Beni senaryosuz film çekmekle suçluyorlar. Evet, kabul ediyorum bu suçu. Senaryosuz film çekmemin nedeni, şimdiye kadar bana doğru dürüst bir senaryo gelmemesi. Dramatik çatısı kurulmuş, karakterleri sağlam, diyalogları güzel bir senaryoya henüz hiç rastlamadım. Elde olmayan senaryolarla sete çıktığımı ve sette senaryoyu kameramla yazdığımı kabul ediyorum. Bu büyük bir lüks. Bunun benden başka kimseye de bir zararı yok. O yüzden kimseyi ilgilendirmez. Bu bir çalışma yöntemi. Ama maddi zararı var her şeyden evvel. Bunu değiştirmeye, güzel senaryolar yazılması için çalışmaya ve bunun için de sağa sola para dökmeye devam ediyorum yine de. Şimdiye kadar, Galip Tekin'den çok memnun kaldım. Yavuz Turgul'u çok beğenmiştim. İzzettin Çalışlar da iyi bir dramaturg. Şu aralar da Safa Önal ile paslaşıyoruz. Açıkçası senarist de kaynamıyor Türkiye.

Senaryosuz çalışmanın özellikle prodüksiyon açısından zorlukları oluyor. Sette aniden bir sürü şey istiyorum. Bunları bulmak için göbekleri çatlıyor. Daha pahalıya mal oluyor. Mekanı değiştiriyorum. Taşınmak sorun oluyor... Zaten ben film çekerken resim şudur; önden ben giderim, arkamdan altmış kişi gelir. Bu altmış kişi, genellikle ne yapacağını bilmeyen bir tabur asker gibidir. Ben 'kamera buraya' deyince, altmış kişi durur ve çalışmaya

"Komser Şekspir", Çetin'in seyirci bulmakta zorlanmayan bir başka filmiydi.

"Komser Şekspir"in setinde Müjde Ar ile...

başlarız. Ama bu resimden ben de sıkıldım açıkçası. Artık bütün ışıkların yapılmış, aksesuarların tamamlanmış olduğu, oyuncuların diyaloglarını ezberlediği, mekanın istediğim hale getirilmiş, kameranın kurulmuş, lensin, açının saptanmış olduğu bir sete gidip, ıvır zıvırla uğraşmadan, sadece film çekmeyi çok istiyorum.

OYUNCUDAN İSTEDİKLERİMİ YAPMASINI BEKLERİM

Oyuncular, benim setime senaryosuz çalışacaklarını ve sadece yönetmene güvenmeleri gerektiğini baştan bilerek ve kabul ederek geldikleri için bir problem olmuyor. Ama ben de oyuncu olsam, senaryo isterdim açıkçası. Şener Şen mesela, beni hem yönetmen, hem de insan olarak sever. Ama Şener'in şöyle bir düşüncesi var; 'Senaryo yönetmenden önemlidir' diyor. Ben de 'O kadar da değil!' diyorum. Senaryo yönetmenden önemli değildir. Bir senaryoyu on farklı yönetmene verseniz, on farklı film çıkar ortaya. Sonuç olarak filmleri yönetmenler yapar. Senaryo kağıt parçalarından oluşur. Onları görsel bir dünyaya çevirmek için, yaratıcı bir yönetmen gerekir. Dünyanın en iyi senaryosuna, yaratıcı bir yönetmen el atmamışsa, ortaya dünyanın en salak filmi de çıkabilir.

1986 yapımı "Prenses"te Serpil Çakmaklı ve Tunç Okan.

Oyuncuların hiçbir entelektüel ön hazırlık yapmalarını istemem. Rol hakkında, karakter hakkında bir araştırma, inceleme yapmalarını, o rolü yorumlarken, bir alt metin hazırlamalarını, sembollerle veya özel jestuslarla süslemelerini istemem. Zaten bunlara gerek de yoktur. Sadece ve sadece bana teslim olup, istediklerimi yapmalarını ve onun içine kendi yaratıcılıklarını koyup, bana bir şeyler sunmalarını isterim. Ama tüm bunlar sette olmalı. Onlardan gelen önerilere açığım ama, rol hakkında gevezelik yapmaktan da hoşlanmam.

SEVMEDİĞİM MEKANDA BİR KARE BİLE ÇEKEMEM

Benim için mekan, bir filmi çekme iştahı sağlayan bir şeydir. Eğer mekanı beğenmemişsem, orada bir kare bile çekemem. Mekan, bir karakter kadar önemlidir film için. Ve sinematografi biraz da, mekanın size sunduğu imkanlarla sağlanır. Beni etkileyen mekanların başında yollar, çöller, uçurumlar, yüksek tavanlı yapılar, merdivenler gelir. Uçurumlar ve büyük yüksek kayalar severim. Sevdiğim mekanlarda çekim yapmamı sağlayacak hikayeler seçmeye çalışırım. Mesela bir mutfakta veya sıradan bir evin, bir gecekondunun odasında film çekmek istemem. 'Çiçek Abbas'ta mesela çok daralmıştım. 'Allah'ım o gecekondudan beni kurtar!' diyordum kendi kendime. Hiç sevmediğim bir mekandı.

Film yapma heyecanı duymam için öncelikle benim dünyama çok yakın bir hikaye gerekli. Ama son zamanlarda dünyanın ahvali ile ilgili o kadar çok hikaye anlattım ki, artık mesela Azrail'in yaşam öyküsü veya bir kuşun dünyaya bakışı gibi fantastik şeyler anlatmak istiyorum. Tamamen biçime yönelik filmler yapmak istiyorum. 'Romantik'te biraz yaptım bunu aslında. Ama bu ülke bizim yakamıza öyle bir yapışıyor ki, bir şekilde kendi dertleriyle uğraşmamızı sağlıyor. 'Komser Şekspir' ve 'Propaganda' o yüzden yaptığım filmlerdi. Bürokrasiden ve resmi ideolojiden o kadar çeken bir milletiz ki... Resmi ideoloji olmazsa olmaz bir ulusun çocuklarıyız maalesef!

YARATICILAR VE PARAZİTLER

Üniversitede ders verirken, yere bakarak, sinik bir gülümseme ile, hayatında hiçbir şey yaratmamış bir talebem, elini kaldırdı. 'Hocam' dedi, 'Teoman'ın bütün eserleri çalıntı!' Ben birden bire durdum. Ve dünyanın en harikulade adamlarından biri olan Teoman'ın, şarkılarını nasıl acılarla, nasıl bir çalışkanlıkla dünyaya getirdiğini bilen biri olarak, bu suçlamayı yapanın gözlerini arayarak, konuşmaya başladım: Dünyada iki türlü insan vardır; yaratıcılar ve parazitler. Yaratıcılar, dünyayı etkileyen sanat eserlerini kendi acılarından, kendi yüreklerinden koparıp, insanlığa hediye ederler. Parazitler de bunları zevkle tüketir, ama bunlara benzer eserler yaratamazlar. Yaratmak

"Senaryoyu görsel bir dünyaya çevirmek için, yaratıcı bir yönetmen gerekir. Dünyanın en iyi senaryosuna yaratıcı bir yönetmen el atmamışsa, ortaya dünyanın en salak filmi de çıkabilir."

isterler ama olmaz. Yaratamadıkça, dönüp, 'Ben niye yaratamıyorum?' diye kendilerine soracaklarına, dönüp yaratıcılarına 'hırsız' demeyi tercih ederler. 'Onun gibi hırsız olsaydım, ben de yapabilirdim!' derler. Büyük sanatçılara 'hırsız' diyerek ortaya atılanların, hayatları boyunca hiçbir şey yapmadıklarını, ancak büyük sanatçılara 'hırsız' diyerek var olmaya çalıştıklarını görürüz. Martin Scorsese bir film yaparken, o konuyla ilgili en az 300 film daha seyredermiş. Nedenini biliyor musunuz? Düşündüklerine benzer bir şey varsa, filmine koymak için. Bizim bilgisayarımızda en az otuz proje film yapılmak için bekliyor. Şimdi düşünün, eğilip kalkıp, para harcayıp, bir başkasının projesini çalıp yapmak gibi saçma bir düşünce olabilir mi? Ama böyle parazitler çıkmasın diye, biz de şirket olarak önlemler alıyoruz. Bütün büyük sanatçılar bu suçlamalarla karşı karşıya kalmıştır. Leonardo'dan Sezen Aksu'ya, John Lennon'dan Ridley Scott'a kadar geçerlidir bu. Spielberg hakkında bilmem kaç tane dava var, çalıntı senaryoları diye. Ama, başka Spielberg de yok! Gerçek sanatçı, kendi fikirlerini eser haline getirmek için çalışır. Asla bir başkasının eserini çalmaya yeltenmez. Uluslararası olabilmek için, dünya marketinde kendine yer bulacaksın. Buna uygun vasıflara sahip olacaksın. Bazı Türkler dünyanın kendilerine düşman olduğunu düşünüyor, bazı yaratıcı Türkler de dünyayla kucaklaşıp iş yapmak istiyor. Dünya kalitesinde işler yapıp, pazarlamak istiyor. Bütün umudum, dünya pazarına giren Türk sayısının artması.

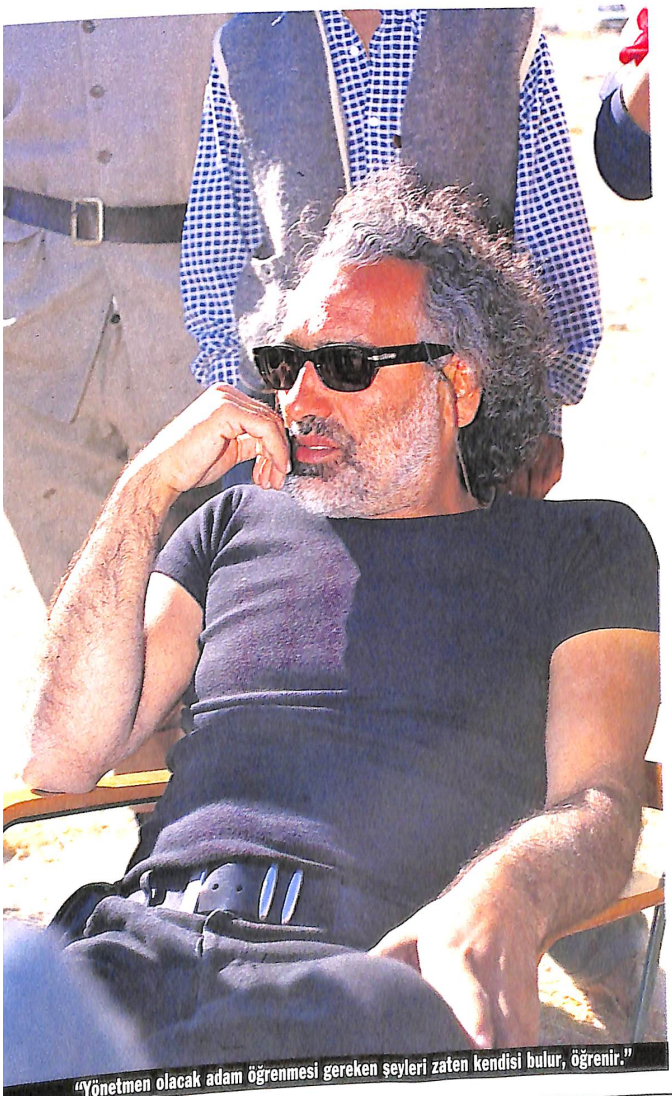

"Yönetmen olacak adam öğrenmesi gereken şeyleri zaten kendisi bulur, öğrenir."

DEVLETİN SİNEMAYA YAPABİLECEĞİ TEK ŞEY; HİÇBİR ŞEYDİR!

Devlet yardımının tamamen lüzumsuz olduğunu, sinemanın devletten bir şey istememesi gerektiğini, ama karşılığında devletin de sinemadan bir şey istememesi gerektiğini düşünüyorum. Bu, şu demektir; devlet vergi almasın yeter. Net olarak fikrim bu. Bazı arkadaşlarımız şöyle düşünüyorlar, devletin aldığı vergi bir fonda toplansın, o fondan fakir fukara sinemacılara yardım edilsin. Yani bir tane daha KİT kuralım diyorlar. Ama hiç gözlerini açıp, dünyaya bakmıyorlar. Bir KİT'in çalıştığını, sinemaya yardım ettiğini kim görmüş? Kim rastlamış, kim şahit olmuş buna? Ancak devlet sinemacıdan ve sinemaya yatırım yapan iş adamından vergi almadığı zaman sinema sanayi gelişir. Yapabileceği tek şey budur. Bu basit cümleyi, dilimizde tüy bitti anlatamıyoruz. Ama zihniyet devletçi olduğu için, herkes devlet el atsın, sorunlar çözülsün diye bakıyor meseleye. Zaten şu anda Türkiye'deki bütün problemli alanlar devletin çekilmesini istediğimiz alanlardır.

FİLM YAPMAK SANILDIĞI KADAR ZOR DEĞİL

Bizim gençliğimizde sinema ve fotoğraf adına fazla dergi vs. yoktu. Sinema dergisi olarak 'Sight and Sound' vardı, fotoğraf dergisi olarak da, 'Fotografi' diye İngiltere'de çıkan bir dergi vardı. Türkçe yayın zaten yoktu. Üç kuruşluk bilgiyi elde etmek için, dergilerdeki yazıları çevirip, bunlara göre deneyler yapardık. Bu bilgileri birileri bize öğretse tabii iyi olurdu. Sinema okulu, entelektüel gevezelik yapıp, yok epik sinema, yok göstergebilimsellik, yok görüntü felsefesi diye sinema öğrencilerinin akıllarını film yapmak için yer bırakmayacak şekilde dolduracaksa, sinema okuluna gitmeye lüzum yok. Sinema okulu, insanın sinema tarihini, sinema tekniğini öğreneceği, film seyredip, film yapacağı bir yerdir. Yönetmen olacak adam, zaten öğrenmesi gereken diğer şeyleri, sanat tarihini, felsefeyi, resmi, fotoğrafı kendisi bulur, öğrenir. Ama Türkiye'deki sinema eğitimine bakıyorum da, hem çok gülünç, hem de çok trajik. Zavallı çocuklar, Ridley Scott, Steven Spielberg, Adrian Lyne, Howard Hawks, John Houston, Frank Capra öğreneceklerine, nelerle vakit geçiriyorlar? Brecht, Godard, Bresson'la vakit kaybediyorlar. Saydığım bu insanlar sinemayı zaten yapamayan insanlar. Sinemanın başka türlü bir şey olması için çalışmış, bir anlamda anti-sinemacı insanlar. Zaten anti- sinemacı olduklarını kendileri de anons ediyorlar. Godard katharsis sinemasına karşıdır mesela. Klasik sinema denen şeyden nefret eder. Bresson sinemanın tüm kurallarına, bilgilerine karşıdır. Brecht zaten yabancılaşmanın teorisyenidir. Sinemanın kendisine karşıdır. Ben bir gün sinema okuluna gittim. Zannettim ki, sinema tarihinin dev örnekleri gösteriliyor. Oysa bütün bir sene öğrencilere Bertolt Brecht'in "Kuhlte-Wampe" adlı on dakikalık filmi gösteriliyor. Evlere şenlik! Bu çocuklar, ister istemez anti-sinemacı bir şekilde geliyorlar bize. Ama çok beğendiğim genç yönetmenler var. Levent Semerci, Umur Turagay, Şener Sonuşen, Levent-Yağmur Durul kardeşler, Veli Çelik gibi zımba yönetmenler var. Ayrıca on kişilik bir liste daha var cebimde...

Reji asistanlığının yönetmenliğe geçişte faydası olur, eğer sinemacıysanız. Ben reji asistanlığı yapmadım. Biyografilerde yanlış yazıyorlar. Sağ olsunlar Zeki Ökten, Şerif Gören ve Atıf Yılmaz beni setlerine kabul ettiler ama yaptığım asistanlık değildi. Zeki Ökten'e kahve yaptım, Atıf Yılmaz'a çay getirdim... Ama film nasıl çekiliyormuş gördüm o setlerde. Bu benim için çok faydalı oldu. Üç üniversite bitirsem, o üç sette öğrendiklerimi öğrenemezdim. O yüzden onlara minnet borcum var.

Sinema yapmak isteyen gençlere tavsiyem şu: hemen bir fotoğraf makinesi alsınlar, ilk fotoğraflarını çeksinler. Hemen DV ile ilk filmlerini çeksinler, bize gelsinler, montajlasınlar. Film yapmak ne dendiği kadar zor, ne de sanıldığı kadar kolay. Ama gevezeliği bırakıp iş yapmaları gerek...

Katharsis ya da arınma

Katharsis, yönetmenin seyirciyi duygusal olarak ele geçirdiği bir dramatik yapıyı zorunlu kılar. Yönetmenin amacı hikayeyle seyirci arasına hiçbir mesafe koymamaktır. Konvansiyonel sinema diye adlandırdığımız geleneğe bağlı yönetmenler, katharsis ve özdeşleşme üzerine kurulu hikayelerle çalışırlar. **MEHMET AÇAR**

Belgesel ve deneysel filmleri bir yana bırakırsak dünya üzerinde çekilen uzun metrajlı filmlerin çok büyük bir bölümü hikaye anlatır. Seyircilerin büyük bir çoğunluğu da sinemaya "hareketli resimlerle anlatılan hikayeler" için gider... Hikaye öğesi, bizi zorunlu olarak edebiyat ve tiyatroya yönlendirir; sinemayı bu iki sanata çok temel bir noktadan bağlar. Kaçınılmaz, inkar edilemez bir akrabalıktır bu... Griffith ile birlikte gelişen senaryo, şüphesiz sinemaya has bir yazım tekniğidir; tiyatro oyunu ya da edebi metinle ilgisi yoktur. Zaten tiyatro metinlerinin aksine, senaryolar sanat eseri olarak kabul edilmezler. Ama Griffith'le birlikte başlayan hikaye anlatma sinemasının kökeni bizi adres olarak, tragedya ve komedya geleneğine, yani Antik Tiyatro'ya, oradan da tragedyanın teorisyeni Aristoteles'e kadar götürür.

Aristoteles'e göre, seyirciler tiyatro sahnesinde olup bitenleri bir süreliğine gerçek sanmalı, hatta karakterlerle özdeşleşmelidir. Bu özdeşleşme öyle bir noktaya gelmelidir ki, oyunun sonunda seyirci bir tür arınma (katharsis) yaşamalıdır. Gerçek bir katharsis için kötülerin cezasını bulması, iyilerin kazanması, bozulan adaletin tesis edilmesi, haksızlıkların giderilmesi, yani her şeyin yoluna girmesi gerekmektedir. Fakat katharsis, kesinlikle mutlu son anlamına gelmez; ana karakterin yaptığı hataların bedelini ödeyerek ya da pişmanlık duyarak ölmesi de çok sık rastlanan bir durumdur. Katharsisde önemli olan, ahlaken doğru olanın kazanmasıdır.

"Muhsin Bey", sağlam dramatik yapısıyla dikkat çeken bir film.

Hollywood şablonları

Griffith'le başlayan Hollywood hikaye anlatma sineması, temelde katharsis ilkesine bağlıdır. Katharsis ilkesine riayet eden filmleri "geleneksel" ya da "konvansiyonel sinema" başlığı altında da değerlendirmek mümkün. 40'lı yıllarda kurulan "tür" sineması da katharsis ilkesine bağlı olarak gelişmiş, bugünlere kadar gelmiştir. Hollywood'da çekilen A sınıfı büyük stüdyo filmlerinin yüzde 90'ı katharsis ilkesine göre çekilir. Sözgelimi geçen ay gösterime giren "Sakın Konuşma" ve "Ejderin Öpücüğü" gibi filmler... Her iki filmde de iyiler ve kötüler birbirlerinden kesin çizgilerle ayrılmıştır; filmin sonuna kadar kötüler iyilere azap çektirirler ama finalde iyiler kazanır. Seyirci iyilerin kazandığı zaferin verdiği rahatlama duygusuyla salonu terkeder. Her iki filmde de katharsis ilkesi, kaba bir biçimde kullanılmıştır. Dramatik yapıları -hikaye olarak bakıldığında- son derece zayıftır. Her iki filmin hikayesi de "iyi insanlar / kötü insanlar" klişesi üzerinde, basit bir yüzeysellikte gelişir. Yönetmenler için belirleyici olan "tür"ün yapısıdır, senaryo ya da hikaye değil. Hikaye her iki yönetmen için de sadece "tür"e hizmet eden basit bir şablondur. Şablon olmasından ötürü, her iki filmde de sayısız mantık hatası vardır. Bütün bunlardan ötürü, katharsis ilkesi en ilkel şekliyle karşımıza çıkar. İyiler kazanır ve biz de iyilerin zaferiyle huzur içinde salondan ayrılırız.

Steven Spielberg de çektiği bütün filmlerde katharsis ilkesini kullanır ama bu denli kaba bir biçimde değil... Örneğin "Schindler'in Listesi"nin hikayesinde mantık hataları pek yoktur; hikaye olabildiğince gerçekçi bir temelde gelişir. Filmde Ralph Fiennes'ın canlandırdığı Nazi komutanı sahip olduğu sınırsız iktidarın getirdiği psikolojiyle ele alınır. Zaten filmin bütününde psikolojik boyut derinlikli bir biçimde işlenmiştir. Liam Neeson'ın oynadığı Schindler karakteri iyilik timsali, insanüstü bir kahraman olarak değil; gerçekçi bir biçimde çizilir. Karakterlerin sağlamlığı, psikolojik boyutun iyi işlenmesi ve hikayenin belgelere dayanılarak asgari bir gerçekçilikle anlatılmaya çalışılması katharsis ilkesinin de yerine oturmasını sağlar. Aynı Spielberg, hikayenin sadece bir şablon olarak kullanıldığı tür filmlerinde de katharsisi dengeli biçimde kullanmasıyla dikkat çeker. Sözgelimi, "Jaws"ta karakterleri çok iyi geliştirir, psikolojik boyutu derinlemesine yakalar; Herman Melville'in klasik "Moby Dick" romanından esinlenerek büyük beyaz köpek balığıyla onu yoketmek isteyen sahil kasabası şerifi arasında özel bir çatışma kurar ve böylelikle filminin dramatik yapısını zenginleştirir. Indiana Jones serisinde de katharsisi ihmal etmez ama bu filmlerde açıkhava serüvenleri türünün görsel yapısı ön plandadır; dolayısıyla hikayenin gerçekçiliği geriye çekilmiş, karakterler psikolojik derinlikten yoksun tiplere indirgenmiş ve mizah devreye girmiştir. Kendisini ciddiye almayan bir hikayedir bu; zaten Spielberg de seyircinin hikayeyi ciddiye almamasını ustalıkla sağlar. Önemli olan türün kendisi ve onunla birlikte gelen mizah, eğlence ve sinema duygusudur. 90'ların Hollywood sinemasında örneğin "Mummy" gibi bu tür bir hikaye yapısını kullanan birçok başarılı film vardır. Ama ne yazık ki Roland Emmerich gibi tam aksi bir tavırla kendini çok ciddiye alan,

ironiyi devre dışı bırakan hikayelerle çalışan yönetmenler de var. "Independence Day", "Patriot" bu tür filmler. "Pearl Harbour"da da benzer bir ciddiyet gözlemlenir. Bu tür olumsuz örneklerde, hikaye mantıklı ya da gerçekçi bir temelde gelişmez. Karakterler tek boyutludur, türün bütün şablonları ön plandadır ve film ne yazık ki kendini çok ciddiye alır; katharsisi elinden geldiğince görkemli bir biçimde gerçekleştirmeye çalışır.

Seyirciyi ele geçirmek

Klasik Hollywood sinemasında John Ford, Howard Hawks, Billy Wilder gibi usta yönetmenler katharsis ilkesinden vazgeçmeden birçok başyapıt ortaya çıkarmışlardır. Katharsisin kullanılması bir filmin dramatik yapısındaki zaafı göstermez; yukarıda da özetlemeye çalıştığımız üzere zaaf, hikayenin geliştirilmesinde ya da yönetmenin niyetinde yatar.

Eski Yeşilçam sineması da özünde bir katharsis sinemasıdır; iyilerle kötüler birbirinden kesin çizgilerle ayrılır ve seyircinin karakterlerle özdeşleşmesi amaçlanır. Ama bu filmlerin hikayeleri derinliksiz ve yüzeyseldir; masal formatına daha yakındır. Sinan Çetin de son dönemde çektiği "Propaganda" ve "Komser Şekspir"de eski Yeşilçam filmlerindeki bu yarı masalsı hikaye yapısını kullanarak bir katharsise ulaşmaya çalışmıştır. Ama her iki filmde de "iyiler - kötüler" şablonunda önemli değişiklikler yapmış, merkezdeki karakterlerin değişimini yakalayarak belirli bir derinlik elde etmiştir. "Propaganda"da Kemal Sunal'ın oynadığı gümrük şefi, "Komser Şekspir"de ise Kadir İnanır'ın oynadığı komiser karakterleri belirli bir değişim yaşar ve üstlerindeki üniformaların simgelediği bağnaz değerlerden arınırlar. Benzer bir çabayı Handan İpekçi'nin "Büyük Adam Küçük Aşk"ında da görürüz. Şükran Güngör'ün canlandırdığı, hoşgörüden yoksun katı devletçi anlayışı simgeleyen emekli hakim karakteri, filmin sonunda belirli bir değişim gösterir. Bu filmde de özdeşleşme ve katharsis ilkeleri kullanılmaktadır.

Katharsis, yönetmenin seyirciyi duygusal olarak ele geçirdiği bir dramatik yapıyı zorunlu kılar. Yönetmenin amacı hikayeyle seyirci arasına hiçbir mesafe koymamaktır. Toparlamak gerekirse, konvansiyonel ya da klasik sinema diye adlandırdığımız geleneğe bağlı yönetmenler, katharsis ve özdeşleşme üzerine kurulu hikayelerle çalışırlar. Bu çaba onları ister istemez teatral dramaturjiden yola çıkan ve Griffith'den bu yana kendi kurallarını oluşturan senaryo yazma tekniğine götürür. Dünya üzerinde çekilen filmlerin ve televizyon dizilerinin çok büyük bir bölümü bu teknikle yazılır. Katharsis ve özdeşleşme, bu tekniğin araçları değil amaçlarıdır. Senaryo yazma tekniğinin ilgi alanımız dışında kaldığını geçen ay belirtmiştik ama yine de konvansiyonel sinemanın dramatik yapısının vazgeçilmez bir tekniğinden burada sözedebiliriz.

Karakterlerin çatışması

"Hamlet" oyununda ana karakter Hamlet'in amacı, babasının intikamını almaktır ama karşısında onu engelleyen bir başka karakter vardır: Babasını öldürüp tahtı ele geçiren amcası... Oyun bu çatışma ekseninde ilerler. Çatışma olmadan dramatik yapı olmaz. Diğer bütün karakterler bu temel çatışmanın çevresinde yeralırlar. Üçüncü bir eksen olarak da Hamlet'in annesi Gertrude'u gösterebiliriz. Çatışma Gertrude üzerinden de sürmekte, her iki karakter onu kendi yanlarına çekmeye çalışmaktadır. Ana çatışma ve üçlü karakter örgüsü konvansiyonel sinemanın dramatik yapısının vazgeçilmez öğeleri arasındadır.

Konvansiyonel sinemanın Türkiye'deki en iyi uygulayıcılarından biri olan Yavuz Turgul, senaryosunu yazdığı bütün filmlerde çok sağlam dramatik yapılarla karşımıza çıkar.

"Komser Şekspir"de iyi adam kötü adam şablonu farklı bir biçimde karşımıza çıkar.

Turgul her filminde dramatik bir çatışma kurar ama bu çatışmaları iyi adam - kötü adam gibi basit şablonlarda geliştirmez. Sözgelimi "Muhsin Bey"in ilk yarısında hayatının en büyük işini çevirmek için çabalayan bir menajerin hikayesi vardır; menajerin temel çatışması değişen toplumsal ve kültürel yapıyladır. İkinci yarıda, uğruna hapse düştüğü genç türkücünün ihanetine uğradığını görür. Turgul, genç türkücüye "kötü adam" gözüyle bakma şansımızı elimizden almış, onu kültürel yozlaşmanın bir figürü olarak değerlendirmemizi sağlamıştır. Turgul'un aşağı yukarı bütün filmlerinde kendi ahlaki değerlerini, yozlaşan bir toplumsal yapıya rağmen korumaya çalışan karakterlerin çatışmalarını izleriz.

Konvansiyonel sinema sadece yukarıda özetlemeye çalıştığımız klasik dramatik yapılarla çalışmaz. Nasıl ki tiyatro sanatında 19. yüzyıl sonundan itibaren alternatif dramatik yapılar keşfedilmeye başlanmışsa, sinemada da konvansiyonel yapı içerisinde birçok alternatif dramatik yapı örneğine rastlanabilir. Ama bu tür alternatif yapıları büyük bütçeli Hollywood stüdyo filmlerinde görmek pek mümkün değildir. Geniş seyirci kitlesini hedefleyen filmlerde, tek bir ana çatışmanın olduğu, özdeşleşmeye dayanan ve katharsisi hedefleyen basit hikaye yapıları kullanılır. Ama bu basitlik, filmin kötü olduğu anlamına gelmez. Sözgelimi Clint Eastwood 1991'de basit bir hikaye üzerinden giden, klasik dramatik yapıya sahip "Affedilmeyen"le hem çok sağlam bir film çıkarmış hem de western türünü revize etmek gibi zor bir işin altından kalkabilmişti. Alternatif dramatik yapıya sahip filmleri ise kabaca ikiye ayırabiliriz: Konvansiyonel sinema başlığı altında klasik yapıyı daha sofistike hale getiren filmler ve konvansiyonel sinemanın dışında kalmaya çalışıp klasik dramatik yapıyı tümüyle reddeden filmler... Bunlara da önümüzdeki ay değineceğiz.

"Jaws" iyi geliştirilmiş hikayesiyle sıradan bir tür filmi olmaktan kurtulur.

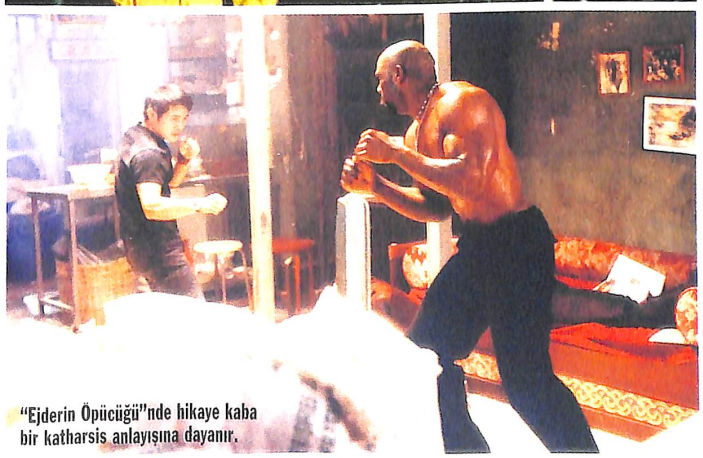
"Ejderin Öpücüğü"nde hikaye kaba bir katharsis anlayışına dayanır.

Bayağılık üzerine bir deneme

John Waters'ın "PINK FLAMINGOS"u kült film denilince akla gelen ilk örneklerden birisi. Birbirinden garip tiplerin, akıl almaz eylemlere giriştiği film ahlak bekçileri için gerçek bir kabus niteliği taşıyor. **ENGİN ERTAN**

John Waters'ın 20. İstanbul Film Festivali'nde gösterilen filmi "Cecil B. DeMented"i izleyenler hatırlayacaktır; bir sahnede Cecil B. kendisinden nefret eden annelerle karşı karşıya kalıyordu. Öfkeli annelerden birisi Cecil B.'ye şunu söylüyordu: "Uçakta bile izliyor olsam filmlerinin yarısında çıkardım!" Empire dergisi yazarlarından Adam Smith, "Cecil B. DeMented" hakkında yazdığı eleştiride bunun filmin yönetmeni John Waters için en büyük iltifat olacağını söylüyordu. Açıkçası son derece haklı. Hayatını insanları şok etmeye adamış bir anarşist için bundan doğru bir saptama olabilir mi?

John Waters'ın sinemasının aykırılığına şahit olmak için "Hairspray","Cry-Baby" gibi görece uysal filmlerini izlemek bile yeterli. Ama izleyicileri şok etmek konusunda hâlâ başarılı, '80 öncesi ilk dönem filmleri kendisinin sahip olduğu kült yönetmen statüsünün esas müsebbibleri. Bu dönemin en bildik "parça"sı ise "Pink Flamingos". Film, 12 bin dolara malolmuş bir bağımsız film için inanılmaz bir şöhrete sahip. Eğer ismini bilmiyorsanız bile bir yerlerde başrol oyuncusunun -yaklaşık 135 kilo ağırlığında bir travesti, bir efsaneye dönüşmüş olan Divine- köpek dışkısı yediği filmi duymuşsunuzdur. İşte bu o film... Ve her şey sadece bundan ibaret değil.

Zevksizlik John Waters'ın adıyla özdeşleşmiş bir kavram. (Dilimizde karşılığı zevksizlik olan "bad taste" aslında iğrençlik, bayağılık, adaba aykırılık gibi anlamları da taşıyor. Yani, genel bir nahoş olma durumunu tanımladığı söylenebilir.) Kendisi ile yapılan bir röportajda; "Benim için eğlence zevksizlikten ibarettir. Eğer birisi filmlerimi izlerken kusuyorsa bu benim için ayakta alkışlanmak gibidir" demiş. Dolayısıyla Waters'a Trash'in Papası, Kusmuğun Prensi, Camp'in Kralı gibi lakaplar takılması şaşırtıcı değil. "Pink Flamingos"un birazdan bir kısmını sıralayacağımız aşırılıkları da tüm bunları doğruluyor.

"Pink Flamingos"un baş karakteri Babs Johnson dünyanın en pis insanı lakabına sahip bir kadın. Divine lakabını kullanmayı tercih ediyor ve bir karavanda oğlu Crackers, oğlunun kız arkadaşı Cotton, bir de yumurtalara saplantısı olan zihinsel özürlü annesi ile yaşıyor. Ama Divine'ın mutluluğuna göz dikmiş "kötü" insanlar var. Raymond

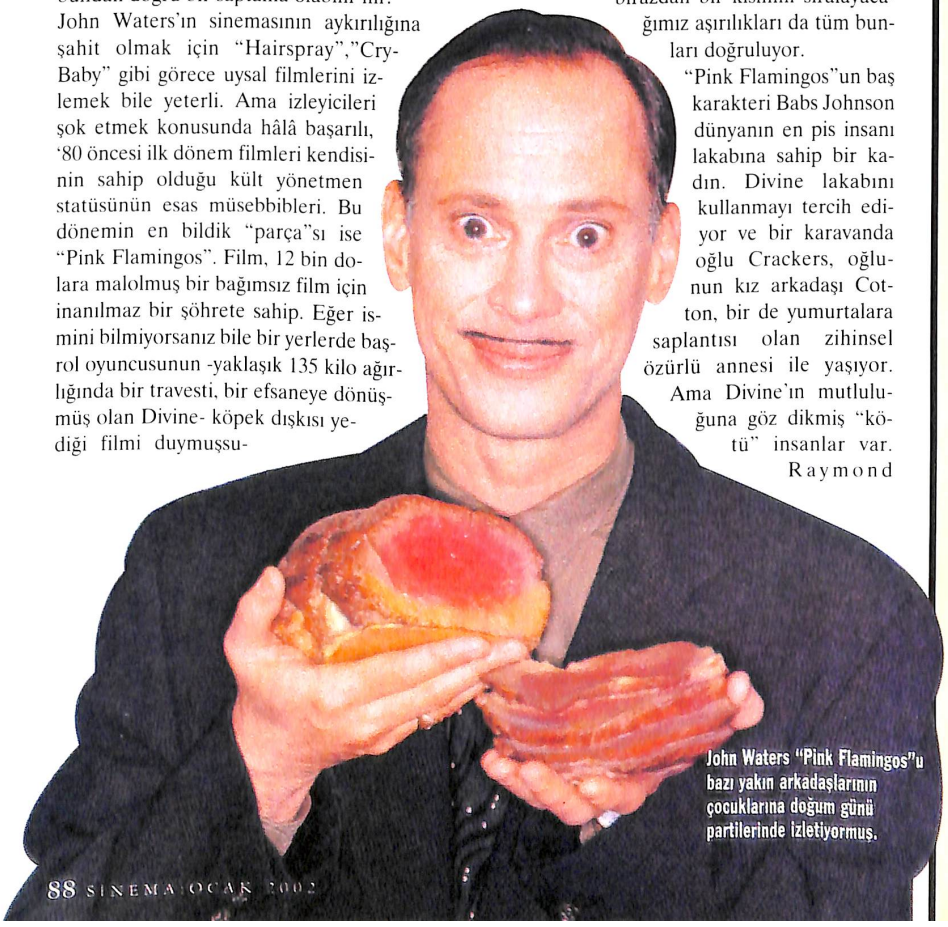

John Waters "Pink Flamingos"u bazı yakın arkadaşlarının çocuklarına doğum günü partilerinde izletiyormuş.

Divine filmden kimi sahnelerde.

Edith Massey, John Waters'ın favori oyuncularındandı.

Zaman içerisinde kült bir ikon ve bir disko kraliçesine dönüşen Divine, "Pink Flamingos" dışında da benzer kılıklarla çıkıyordu insanların karşısına.

ve Connie Marble çifti lakabını elinden almak için her şeyi yapmaya hazırlar. Zaten yapıyorlar da... Kaçırdıkları genç kızları bodrumlarına hapsedip, oldukça çirkin uşakları vasıtasıyla onların hamile kalmasını sağlıyorlar. Doğan bebekler ise lezbiyen çiftlere evlatlık veriliyor. Bunun dışında Raymond boş zamanlarında halka açık yerlerde kızlara cinsel organını (ve ona bağladığı et parçalarını) göstererek teşhircilik yapıyor.

Ancak Divine'ın lakabını elinden almak o kadar kolay değil. Marble'lar yine de yılmıyorlar ve önce rakiplerinin peşine bir casus takıyorlar. Bu casus kız Johnson'ların evine girmeyi beceriyor; ancak Divine'ın oğluyla garip bir cinsel ilişki yaşamaktan da geri kalmıyor. Biraz açmak gerekirse zavallı tavuk Cookie Mueller ve Danny Mills'in bacakları arasında çırpınırken boğazı kesilerek öldürülüyor.

Evin adresini öğrenen Marble'lar, Raymond'ın uzunca bir süredir özenle sakladığı dışkısını doğumgünü hediyesi olarak Divine'a yolluyorlar. Sonra da tepkisini görmek için uzaktan doğumgünü partisini gözlüyorlar. Karşılaştıkları ise The Trashmen'in "Surfin' Bird" şarkısına anüsü ile play back yapan ucube bir adam oluyor. Dolayısıyla böyle bir doğum günü partisinde Divine'ın neşesi yerine geliyor. Gizli rakibi Marble'ların adreslerini öğrendiğinde ise intikam almaya karar veriyor.

Şok final

Bu şekilde uzayıp giden bir garip ve iğrenç olaylar dizisi "Pink Flamingos". İzleyicilere süresi boyunca "Daha ne olacak?" sorusunu sordurarak, Divine'ın hayatının performansını sergilediği meşhur finale doğru ilerliyor. John Waters'ın bu filmle öncelikle hedeflediği şey izleyiciyi şok etmek ve bunu fazlasıyla başarıyor. Buna karşı çıkan birisini bulmak oldukça zor olacaktır. Ancak John Waters'ın sineması ve bu sinemanın en nadide parçası "Pink Flamingos"un izleyici ve eleştirmenleri ikiye ayıran bir yönü var. Acaba Baltimorelu bu yönetmenin filmlerine ciddi birtakım yakıştırmalar yapmak mümkün mü? Kanımızca hem evet, hem hayır.

"Pink Flamingos" kimi sinema kaynaklarında Amerikan toplumunun kutsal değerlerinin altına yerleştirilmiş en tesirli bomba olarak nitelenir. Bu da hiç yersiz bir yakıştırma sayılmaz. "Pink Flamingos"da cinsel kimliğe, aile kavramına, sosyal güdülere ve toplum düzenine dair kabullenilmiş tüm kurallar yerle bir edilir. Waters'ın öne sürdüğü görüşler elbette kabul edilir gibi değildir; filmde Divine'ın oğlu rolündeki Danny Mills'e oral seks yapışına yakın planda şahit oluruz, polis memurları baltalarla parçalanıp Divine ve şürekası tarafından çiğ çiğ yenilirler, Divine rakipi Marble'ları kameralar önünde önce işkence yapıp sonra da öldürerek cezalandırır. Ardından da medyayı manifestosunu yaymak için kullanır: "Herkesi öldürün! Birinci derece cinayete göz yumun! Yamyamlığı müdafa edin! Bok yiyin! Pislik benim politikam! Pislik benim yaşamım!".

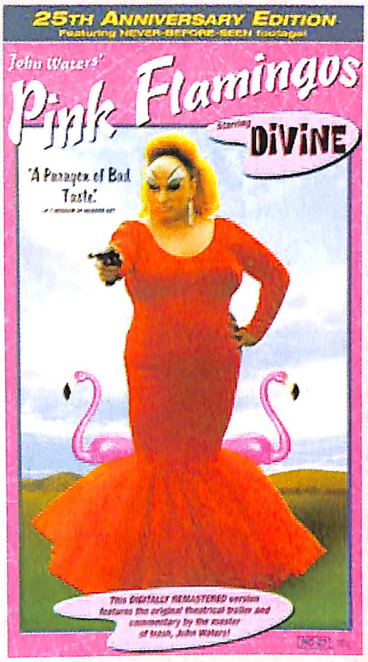

PINK FLAMINGOS

Yönetmen: John Waters. **Yapımcı:** John Waters. **Senaryo:** John Waters. **Görüntü Yönetmeni:** John Waters. **Kurgu:** John Waters. **Sanat Yönetmeni:** Vincent Peranio. **Set Tasarımı:** Vincent Peranio. **Kostüm Tasarımı:** Van Smith. **Makyaj:** Van Smith. **Oyuncular:** Divine (Divine/Babs Johnson), David Lochary (Raymond Marble), Mink Stole (Connie Marble), Danny Mills (Crackers), Mary Vivian Pearce (Cotton), Edith Massey (Miss Edie), Cookie Mueller (Cookie), Paul Swift (Yumurtacı). 1972 ABD yapımı, 93 dakika.

Tüm bunlara gülmek elbette doğrulamak anlamına gelmiyor. Sadece Waters'ın asla ama asla sistem yanlısı bir işe imza atmayacağını bilmek insana yetiyor. Dolayısıyla eğer muhalif bir tarafınız varsa "Pink Flamingos" veya başka bir John Waters filminden eğlencenin biraz daha fazlasını da alabilirsiniz. Yok eğer muhafazakar bir kişiyseniz, zat-ı muhteremin filmlerinden uzak durmanız şiddetle tavsiye olunur.

"Pink Flamingos" gösterime girdiğinde az önce bahsettiğimiz sebepten ötürü kimi çevrelerden yoğun destek gördü. Bunların arasında üniversite öğrencileri başı çekiyordu (Leonard Maltin'in Film Ansiklopedisi'ndeki John Waters biyografisine bakarsak "keş üniversite öğrencileri" de denilebilir.). Sanat çevreleri ve aydınlar arasında Waters'ı destekleyenler olduğu gibi (Örneğin Andy Warhol), şiddetle karşı çıkanlar da oluyordu. Eşcinsel grupların bir kısmı filme bayılırken, bir kısmı da Divine'in canlandırdığı karakter nedeniyle filmi dışlıyordu (Waters'ın söylediğine göre "Pink

"İki kıskanç sapık"... Raymond (David Lochary) ve Connie Marble (Mink Stole).

Flamingos"un çekildiği dönemde travestiler Divine'dan nefret ederlermiş.).

John Waters, The Village Voice gazetesine verdiği ilan ve metroda filmdeki kıyafetleri ile insanlara broşürler dağıtan Divine aracılığıyla filminin tanıtımını yapmaya çalışa dursun, "Pink Flamingos" bir anda külte dönüşüvermişti bile. Gösterime girdiği hafta sonunda bütçesinin neredeyse altı katı bir hasılata ulaştı (70 bin dolar). Artık John Waters, Divine ve "Pink Flamingos" sinema tarihindeki yerlerini almışlardı. Hatta film New York Modern Sanatlar Müzesi'nin arşivine alındı ve 1976 yılında Amerikan Komedi Sineması için müzede düzenlenen bir törende gösterildi.

"Pink Flamingos"u izleyenlerin gözünden kaçmayacak bir unsur da filmin görsel açıdan neredeyse hiçbir özellik taşımaması. Yer yer belgesel tadı veren bu garip görsel atmosferin iki sebebi var; düşük bütçe ve Waters'ın o yıllarda sinema konusunda hemen hiçbir şey bilmemesi. Yönetmenliğe başladığı yıllarda sinema konusundaki bilgisizliğini, Fransız kanalı MCM'deki bir röportajda Waters'ın kendi ağzından dinleme imkanı bulmuştum. Anlattıklarına göre Waters, film malzemeleri satan bir dükkanda çalışan arkadaşı aracılığıyla dükkandan yürüttüğü bir kamera ve beatniklerin takıldığı barlardan topladığı paralarla çekmiş ilk kısa filmini. Kısa filmlerden uzun metrajlara geçmiş ve zamanla film çekerek sinema konusundaki deneyimini arttırmış. Söylediğine göre sinema yapmaya soyunduğunda kurgunun ne demek olduğunu bile bilmiyormuş.

"Pink Flamingos" da Waters ve arkadaşlarının bu gerilla tarzı film çekme tavrından bolca nasibini almış. Filmde net görüntülere rastlamak neredeyse imkansız. Çerçevelere bir özen gösterildiğini söylemek de oldukça zor. Son derece ilkel bir kurgu anlayışıyla biraraya getirilmiş sahnelerden oluşan "Pink Flamingos", sinema tarihi boyunca yazılmış en garip senaryolardan birisine sahip. Bu garip senaryonun içerdiği garip diyaloglar, eşsiz bir grup oyunculuğu ile şenleniyor. İyi olmasa bile insanın kötü de diyemeyeceği kadar farklı bir oyunculuk bu. Performansları abartılı olsa da oyuncuların "şevkine" saygı duymamak imkansız. Filmin ses bandı da oldukça enteresan. Neredeyse ses efekti gibi kullanılan ve film boyunca hemen hemen hiç susmayan eski rock şarkılarının filmin atmosferine katkısı oldukça büyük. Sonuçta ortaya çıkan film kimi yönleriyle bir belgeseli anımsatacak kadar sade ve gerçekçi, kimi yönleriyle de inanılmaz derecede abartılı ve yapay.

John Waters o kadar ilginç bir adam ki; zaten sıradan filmler yapması beklenemezdi. Örneğin çocukluğuna dair favori anısı kaza yapmış bir arabanın koltuğunda gördüğü gerçek kan. Gençlik yıllarını ise arabalı sinemalarda dürbünle porno filmler izleyerek geçirmiş. Seri katillere olan ilgisi de biliniyor. Kimi davaları takip ettiği gibi, Patuxent Enstitüsü'nde cinayet suçlularına rehabilitasyon amacıyla verilen derslerde de görev almış zamanında...

Kendisini etkileyen sinemacılar da bir o kadar sıradışı isimler. Örneğin filmlerine izleyiciyi şok etme amaçlı yan öğeler eklemesiyle meşhur, pazarlama ustası William Castle (Waters çocukken Noel Baba'nın değil, William Castle'in kucağında oturmak istermiş.)... Veya Andy Warhol, Herschell Gordon Lewis, Russ Meyer, Otto Preminger, Douglas Sirk gibileri. İster inanın ister inanmayın ama ilk dönem filmlerinde profesyonel olmayan oyuncularla çalışma tutkusu nedeniyle John Waters'ın esin kaynakları arasında Robert Bresson'u gösterenler bile var.

Raymond iş üzerinde...

Waters'ın etkisi

Ancak Waters'ı etkileyen isimlerden bahsedip, onun etkilediklerine değinmemek hata olur. Mesela Pedro Almodóvar'ın ilk dönem filmlerinde (Özellikle de "İhtiras Labirenti"nde) John Waters etkisini hissetmek mümkündür. Veya Farrely kardeşlerin kaba espirilerinin, "There's Something About Mary"deki birbirinden garip tiplerin uzaktan uzağa John Waters'ı hatırlatmadığını kim iddia edebilir? Ayrıca son yılların favori televizyon şovlarından "South Park"ın espri anlayışının da John Waters'dan izler taşıdığını söylemek mümkün. Hazır laf John Waters'dan etkilenenlere gelmişken; son dönemde kaba veya belden aşağı espri tarzına sırtını yaslayan ve bunun altından kalkamayan filmlerle ilgili birkaç şey de söylenebilir. Hiç kuşkusuz Waters bu tip espri anlayışının ustalarından biri, hatta belki de birincisi. Kanımca izleyiciyi belden aşağı espriler veya iğrençlikle güldürmek istiyorsanız ya çok zeki olmanız ve orijinal durumlar yaratmanız, ya da gidebileceğiniz kadar uca giderek durumu komikleştirmeniz gerekir. Geçtiğimiz aylarda izlediğimiz iki devam filmi; "Amerikan Pastası 2" ve "Korkunç Bir Film 2" bunların ikisini de yap(a)mayarak başarıya ulaşamıyordu. Açıkçası böyle filmleri izledikten sonra John Waters'ın yaratıcılığı ve cesareti insanın gözünde bir kat daha değer kazanıyor.

"Pink Flamingos" gerçek bir kült klasiği ve her sinemaseverin en azından bir kez izlemesinde fayda var. Herkesin sevmeyeceği bir film olduğu su götürmez bir gerçek. Ben "Pink Flamingos"u sevenler ve önemseyenler arasındayım. Hatta her yıl aynı gün, aynı arkadaş grubu biraraya gelip izleriz "Pink Flamingos"u. Kanımca filmin tek kusuru kamera karşısında bir hayvanın gerçekten öldürülmesi; ama ne yazık ki bu da eğlencenin ayrılmaz bir parçası. Özellikle John Waters, filmin 25. yıldönümü şerefine hazırlanan kopyada yer alan röportajda pişkin pişkin "Yediğimiz tavuklar kalp krizi geçirip ölmüyor ya!.. Biz de o tavuğu öldürdük, sonra da pişirip yedik." dediğinde insan ister istemez gülüyor. Ayrıca bu zavallı tavuk gerçekten öldürüldüğü gibi, yazı içerisinde yer yer bahsettiğimiz Divine'ın finalde köpek dışkısı yediği sahne de tamamı ile gerçek. Hiç kesme yapmadan, bir seferde çekilen ("Sadece bir çekim yaptım- Ben bir sadist değilim!" J.Waters) sahneyi görmek duymaktan çok daha etkili. Eğer bunlar içinizde bir merak duygusu uyandırdıysa, midenize güveniyorsanız ve bir de Waters'ın sinemasındaki camp özellikleri komik bulacağınızı düşünüyorsanız hiç vakit kaybetmeden izleyin "Pink Flamingos"u. Hazır geçtiğimiz aylarda birinci bölge DVDsi piyasaya sürülmüşken vakit kaybetmemenizde fayda var. Üstelik bu DVD'de bir diğer ilk dönem John Waters klasiği, "Female Trouble" da yer alıyor. Herhangi bir yerde karşınıza kolay kolay çıkmayacak bu filmleri www.amazon.com adresinden edinebilirsiniz. ■

Prof. Sami Şekeroğlu

"Eğitimin bütünü uygulamalıdır"

"Yapılan çalışmaların ve çekilen filmlerin tüm masrafları okul tarafından karşılanmaktadır. Öğrenciler bu çalışmaların her aşamasında Mimar Sinan Üniversitesi Sinema-TV Merkezi'nin profesyonel olanaklarından yararlanma imkanına sahiptir." SENEM YILMAZ

Devlet Güzel Sanatlar Akademisi bünyesinde, ülkemizin ilk sinema kulübünü (Kulüp Sinema 7), ilk film arşivini (Türk Film Arşivi), ilk sinema müzesini ve sinema alanındaki ilk bilim-sanat-kültür kurumu olan Sinema-TV Enstitüsü'nü kuran Prof. Sami Şekeroğlu, 1974 yılında Türkiye'de ilk kez sinema eğitimini başlattı. İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nin Mimar Sinan Üniversitesi'ne dönüşmesiyle yeniden örgütlenen Sinema - TV Enstitüsü, Mimar Sinan Üniversitesi Sinema - TV Merkezi ve Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sinema - TV Bölümü adı altında çalışmalarını sürdürüyor.

Eğitiminiz ne ağırlıklı?

Sinema - TV Merkezi'nin tüm olanaklarından faydalanan Sinema - TV Bölümü; eğitimine başladığı günden bu yana "Eğitim içinde üretim, üretim içinde eğitim" ilkesi doğrultusunda uygulamalı eğitimin sürekli olarak yerli ve yabancı profesyonel sinemacılarla sürdürüldüğü, akademik öğretimle usta-cırak ilişkisini birleştiren dünyadaki tek kurumdur. Örgün eğitim; lisans, yüksek lisans ve sanata yeterlik kademelerinde yapılmaktadır. Dört yıllık lisans öğretimlerinin ilk iki yılında sinemanın temel bilgilerini teorik ve uygulamalı olarak alan öğrencilerin her biri 3. sınıftan başlayarak her sömestr en az bir film yapmak koşuluyla eğitimlerini tamamlar. Öğrencilerin tamamen özgür bir ortamda, öğretim elemanlarının danışmanlığında ve profesyonel olanaklarla gerçekleştirdikleri bu filmler, öğretim kadrosunun tümünün katıldığı jüriler tarafından değerlendirilirler.

Senaryo konusunda nasıl bir eğitim uygulanıyor?

Lisans eğitiminin ikinci yılında öğretim kadromuzda bulunan profesyonel sinemacılar tarafından yürütülen "Senaryo-Yönetim-Oyun" adlı bir ders bulunmaktadır. Bu ders kapsamında öğrenciler senaryo yazma tekniğini öğrenerek sonraki sömestrlere hazırlanırlar. İkinci yıldan itibaren başlayan Uygulama Atölyeleri ise öğrencilerin profesyonel sinemacılardan oluşan danışman öğretim üyeleri gözetiminde senaryo hazırlamaları ve bu senaryoları film haline getirmeleri esasına dayanır. Ayrıca lisansüstü kademelerinde de senaryo dersleri bulunmaktadır.

Öğrencilerin kendi filmlerini çekmeleri için ne gibi imkanlar sağlanıyor? Gerekli malzeme okul tarafından veriliyor mu?

Yapılan çalışmaların ve çekilen filmlerin tüm masrafları okul tarafından karşılanmaktadır. Öğrenciler bu çalışmaların her aşamasında Mimar Sinan Üniversitesi Sinema-TV Merkezi'nin profesyonel olanaklarından yararlanma imkanına sahiptir. Her sömestr, senaryoları atölye danışmanları tarafından onaylanan öğrenciler için bir çekim programı hazırlanır. Bu program doğrultusunda her öğrenci belirli süreler içinde kurumun ses ve ısı yalıtımlı dört stüdyosunun yanısıra, dekor malzemeleri, kamera, ses, ışık ekipmanları ve montaj ünitelerinden yararlanır. Öğrenciler, aynı zamanda birçok ekip halinde çalışabilmektedir. Bir öğretim yılı içinde uzunlukları 10 ile 30 dakika arasında değişen 40'ın üzerinde film çekilmektedir.

Dersleri uygulamalı olarak işleme imkanınız var mı?

Bölümümüzde yürütülen eğitimin bütünü uygulamalıdır. Öğrenciler ilk yıl sinema tarihi, film analizi, sinema tekniği, sinema dili gibi temel dersleri teorik ve uygulamalı olarak görmektedir. Bu derslerin uygulamaları sırasında Sinema - TV Merkezi'nin sinema laboratuvarından, elektronik post production ünitelerinden, stüdyo ve diğer teknolojik ekipmanla ilgili alt yapısından faydalanılmaktadır. 3. ve 4. sınıfta yer alan Uygulama Atölyesi, Projeye Giriş ve Diploma Projesi dersleri her öğrencinin danışman Öğretim Elemanı denetiminde kişisel olarak kendi filmini çektiği atölyelerdir. Okullu sinemacıların eğitim içinde ürettikleri filmler, yurt içinde ve dışında katıldıkları festivallerde ödüller almakta, televizyon kanallarında ve sinemalarda gösterilmektedir. Ayrıca öğrenciler kurumun yaptığı profesyonel işlere katılarak bu alanda aldıkları teorik bilgileri üretime dönüştürmektedirler.

Okulunuzun film arşivi var mı?

Sinema - TV Merkezi, ülkemizin ilk ve tek film arşivine sahiptir. Ülkemizdeki yerli ve yabancı filmlerin hemen hemen hepsine sahip olan ve Uluslararası Film Arşivleri Federasyonu'na (FIAF) üye olan bu arşiv, dünyanın önemli film arşivleri arasında yeralmaktadır. Öğrenciler, Sinema-TV Merkezi'nin Türk Sinemasına ait orijinaller ile Dünya Sinemasına ait klasik filmlerin korunduğu 6000 filmlik dev arşivden ve 4000 filmlik video kütüphanesinden faydalanmaktadırlar. Gerek Türk ve Dünya Sinema Tarihi, Film Analizi derslerinde gerekse diğer teorik derslerde konu ile ilgili örnek filmler gösterilmekte ve ders dışında öğrencilerin sinema kültürlerini arttırmaları için özel programlar hazırlanmaktadır.

Okula başlayan öğrencilerin gelecekle ilgili amaçları ne yönde oluyor?

Bölümümüz, ülkemizin sinema alanında sanat eğitimi veren ilk ve en önemli eğitim kurumudur. Öğrencilerimizin sinema sanatını öğrenmek ve sinemanın yaratıcı alanında ürün vermeyi amaçlamaktadırlar.

Mezun olan öğrencilere sektörde iş bulmaları için yardımcı olunuyor mu?

Öğrencilerimiz "Eğitim içinde üretim, üretim içinde eğitim" programı doğrultusunda kurumun yaptığı profesyonel çalışmalara katılarak üretime ortak olmakta, sinema alanında çalışmak için gerek duyulan temel teknik ve estetik bilgileri ve profesyonel çalışma disiplinini daha birinci sınıftayken edinmektedirler. Bu nedenle öğrencilik döneminden itibaren rahatlıkla sinema sektöründe çalışabilmektedirler. Öğrencilerimiz ve mezunlarımız gerek teknik gerekse estetik konularda Türk Sinema ve Televizyonuna ürün vermekte, yurt içinde ve dışında büyük başarılar kazanmaktadırlar.

TOLGA YİĞİT tolgayigit@turk.net

İKİNCİ GÜNLÜK VAKASI

Filminin ikincisi çekilir mi bilinmez ama film müziği albümünün çok beğenilmesinden sonra hazırlanan ikinci çalışmada eski isimler ve tanıdık parçalar var. Bir çırpıda isimleri incelersek Van Morrison, En Vogue, Diana Ross, Texas, Pretenders gibi önemli ve daha birçok isimi birarada görüyoruz. Bu ikinci günlükte en dikkate değer isimlerden birisi de Gabrielle. Sanatçı bu albümde yeni bir çalışmayla yer almasa da, bir önceki çalışmanın göz bebeği "Out Of Reach" parçasının akustik versiyonuyla küçük bir yenilik yapmış ve kan değişikliği yaratmış gözüküyor. Albümde yer alan on yedi parçayı seslendiren sanatçıların bazılarının bu parçalarla anıldıklarını söylemek kesinlikle yanlış olmaz. En Vogue, "My Lovin (You're Never Gonna Get It)"; Diana Ross, kendine ait bir klasik olan "Ain't No Mountain High Enough"; Texas, yumuşak ritmli hiti " Say What You Want"; Pretenders, hareketli çalışması " Don't Get Me Wrong"; TLC, "Waterfalls" ve Robbie Williams, belki de başka hiçbir toplama albümde bulunamayacak "Angels" ile yeralıyor albümde. Van Morrison'a ait (zaten bu albümde de kendi sesiyle duyuyoruz) "Someone Like You" parçasını birinci albümde başarı ile seslendiren Dina Carroll bu kez de başka bir klasik olan "I Don't Want To Talk About It"i piyano eşliğinde kendine has bir biçimde yorumluyor. Albüm kapağına baktığımızda ilkinde görmediğimiz küçük bir değişiklik var. Bu kez albümün, sanatçıların ve parçaların adları el yazısı ile yazılmış. Birinci albümün başarılı olduğunu belirtmiştik, içinde yeni parçaların çokluğu ile dikkat çeken bu çalışmanın ardından tanıdık parçalar ile yine başarılı bir toplama yapılmış. Sanatçılar ve parçalar dışında sevdiğiniz bu filmi tekrar hatırlamak ve koleksiyon yapmak için ideal bir çalışma.

Bridget Jones's Diary 2 / Universal Müzik

KÜLTÜRLÜ MÜZİK

İtalya'da ilkbahar/yaz sezonunun en çok izlenen filmi olma özelliğine sahip olan "Cahil Periler", "Hamam" ve "Harem Suare" ile yeni nesil yönetmenler arasında özel bir yer edinen ve birçok festivalde ödül kazanan Ferzan Özpetek'e ait. Berlin Film Festivali'nde yarışan ve Toronto Film Festivali'ne de katılacak olan filmin müzikleri en az filmin kendisi kadar beğeniliyor. Filmi izleyen Avrupalı sinemaseverler içinde Türkçe şarkıların da bulunduğu bu soundtrack albüme ilgi gösteriyorlar. Filmin başından sonuna kadar izleyiciyi etkisi altına alan müzikler, besteci Andrea Guerra'nın imzasını taşıyor. Guerra, filmin tema müziği olan "Birdenbire" isimli şarkının aranjmanından da sorumlu. Özel olarak yapılan besteler dışında Ferzan Özpetek'in filmde kullandığı parçalar da albümde yeralıyor. Joan Baez'den "Gracias Alla Vida", filmin sonunda dinleyeceğimiz Tiromancino'dan "Due Destini" ve Stefania Rotolo'dan "Cocktail D'Amore" bunlardan birkaçı. Tiromancino'nun seslendirdiği "Due Destini" aynı zamanda bu soundtrack albümden çıkan ilk single olma özelliğine de sahip ve şu günlerde ülkemiz radyolarında sık sık duyduğumuz, beğenilen bir çalışma. Bir diğer önemli parça ise Yasemin Sannino'nun Türkçe seslendirdiği "Birdenbire". Bu parça da albümden çıkan ikinci single. Albümde Tiromancino ve Yasemin Sannino iki parça ile yer alıyorlar. Sannino'nun diğer parçası "And Never tell" hem İngilizce hem de Türkçe karışık sözlere sahip ve diğer parça "Birdenbire"nin de ikinci bir versiyonunun olduğunu belirtmek gerek. Andrea Guerra filmin tema parçasını oluşturmuş ama albümde kendisine ait birçok çalışmadan en iyisinin bir caz çalışması olan "Fatato Mambo" olduğunu söylemek gerekir. Filmin vizyona girdiği tarihle paralel olarak müzik marketlerde yerini alan albümü mutlaka beğeneceksiniz.

Cahil Periler / EMI Müzik

TOLGA YİĞİT
tolgayigit@turk.net

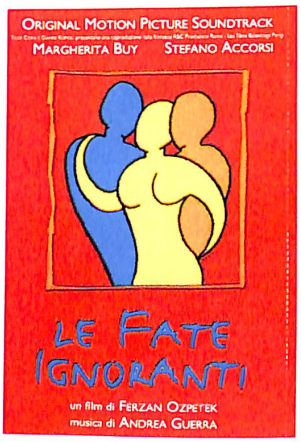

EN İYİ FİLM MÜZİKLERİ

Pop, rock ve klasik müziğin devlerinin biraraya gelmesi sonucu oluşan Cinema Italiano kısa bir geçmişi olan İtalyan Sineması müziği literatürüne girecek zengin bir miras. Unutulmaz İtalyan filmlerinin unutulmaz şarkılarının yeni orkestra aranjmanları ve dev sanatçıların yorumlarının eklenmesiyle tam bir klasik olmaya aday olan albümü oluşturma fikri Andrea Griminelli'ye ait. İtalyan filmleri ve film müzikleri hayranı olan Griminelli, dünyanın birçok önemli merkezinde saygın orkestralar eşliğinde konserler vermiş ve önemli ödüllerin sahibi bir flütist. Albümün prodüktörlüğü Craig Leon'a, yeni orkestra aranjmanları ise aynı zamanda albümün piyano partilerini üstlenen besteci ve aranjör Luis Bacalov'a ait. Buenos Aires doğumlu olan Bacalov 1960 yılından bu yana İtalyan ve Fransız filmleri için müzikler besteliyor. Aynı zamanda orkestra şefi olan Bacalov'un piyano, gitar, keman ve birçok değişik kültürün enstrümanlarını birleştirmeyi amaçlayan orkestra eserleri bulunmakta. 14 parçadan oluşan albümdeki unutulmaz film müzikleri ve sanatçılardan bazıları ise şöyle; Sting, Luciano Pavorotti, Deborah Harry, Luis Bacalov, Andrea Griminelli v.s.. Albümde Sting 1984 yapımı bir televizyon drama dizisi olan "La Piovra / The Octopus"dan, sözü Amii Stewart ve Leone Gane'e, müziği ise büyük usta Ennio Morricone ve Andrea Morricone'ye ait olan "My Heart and I" adlı parçayı seslendiriyor. Luciano Pavorotti ise W. Shakespeare'in aynı adlı eserinden sinemaya adapte edilen "Romeo ve Juliet"ten "Ai giochi addio" adlı parçayı seslendirirken albümün önemli ismi Deborah Harry ise "Amarcord"dan "You'll Come to Me"yi seslendiriyor. Bu parçanın İtalyanca sözleri Lina Wertmüller'e ait ama İngilizce sözler Deborah Harry'nin elinden çıkmış. Ünlü Blondie grubunun efsanevi solisti Deborah Harry ayrıca Il Postino'dan "When Loves Come By" adlı parçayı da seslendiriyor. Bu sözlü parçaların dışında enstrümantal parçalar da var ve bu eserlerin orkestrasyonu Andrea Griminelli'ye ait. Bunlardan en önemlisi "Mediterraneo"da Cassell Webb sözsüz vokal yapıyor. "Cinema Paradiso / Cennet Sineması" filminin orijinal tema müziği de prodüktör Andrea Griminelli'nin flütü ve orkestra yönetimiyle seslendirilmiş. Müzik ise Ennio ve Andrea Morricone imzası taşıyor. Roberto Benigni'nin hem başrolünü hem de yönetmenliğini üstlendiği 1997 yapımı "La Vita e Bella /Hayat Güzeldir"in tema parçasında Elysuim vokal grubu seslendirme yapıyor ve albümün dikkate değer işlerinden birini daha oluşturuyorlar. "The Mission" ve "İyi, Kötü ve Çirkin" filmlerinin tema müziklerinin yanısıra bahse değer bir başka çalışma ise "The Godfather"dan Luis Bacalov'un piyanosu ile eşlik ettigi "Parla Piu Piano". Bu kadar iyi referansa sahip eserleri ve müzisyenleri içinde barındıran bu albüm iyi bir sinema izleyicisinin ve film müziği arşivcisinin mutlaka elinde bulundurması gereken çok önemli bir çalışma. Mutlaka edinin.

Andrea Griminelli's cinema Italiano / Universal Müzik

HAZIRLAYAN: BURÇİN S. YALÇIN burcthecritic@hotmail.com

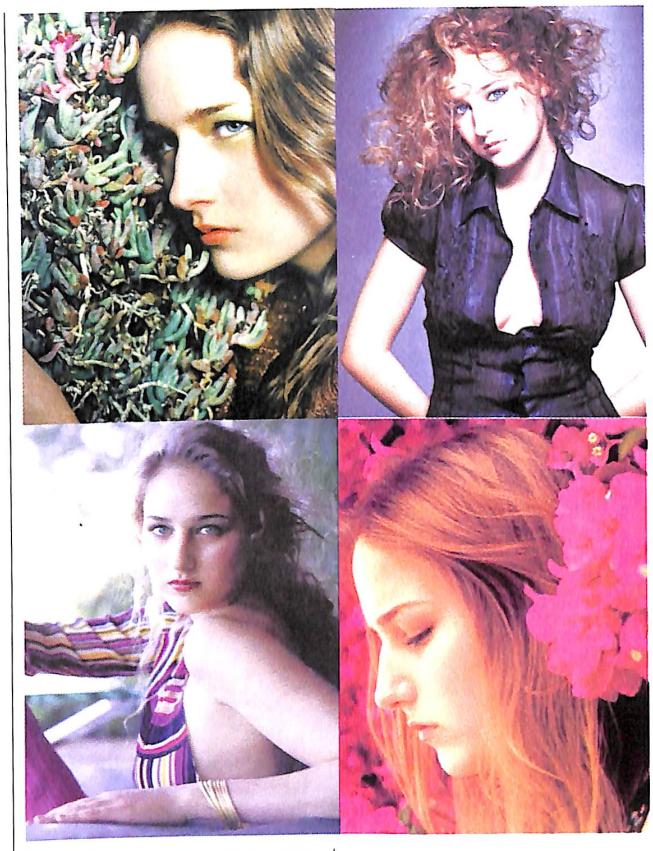

STARLETLERİN EN STARLETİ

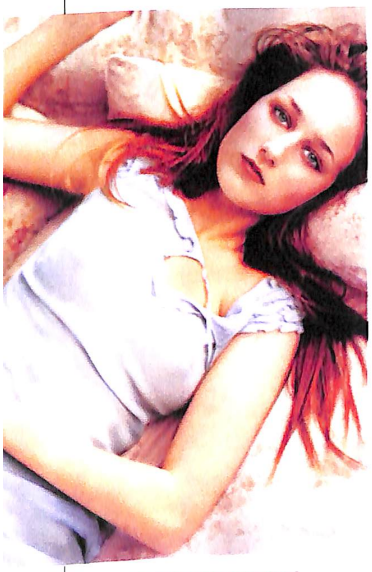

"Jungle2Jungle", "Deep Impact / Derin Darbe", "A Soldier's Daughter Never Cries" ve "Never Been Kissed"deki göreli küçük rolünü de sayarsak onu bir avuç filmde izlemiş olduk. Ama çoğunuz onu Kubrick'in öbür dünyaya göçmeden önce, "Gözü Tamamen Kapalı"yla birlikte bizlere emanet ettiğini, hatta miras bıraktığını düşünüyor olmalısınız. Aşağıda görmekte olduğunuz adres doğrudan '82 doğumlu starletimizin resmi sitesine gidiyor. Önümüzdeki haftalarda "Joy Ride" adlı bir gerilimle karşımıza arz-ı endam edecek olan New York doğumlu star adayının kıpır kıpır ama sade bir sitesi var. Buna karşın daha ziyade fotoğraf galerisinin ilginizi çekeceğini düşünüyorum. Eh, filmi de yaklaşmışken gözlerimizi ona alıştırmanın bir sakıncası yok!

http://www.leeleesobieski.com/

JET GİBİ JET

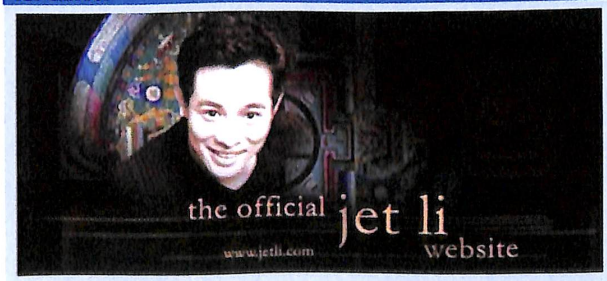

"Cehennem Silahı 4"le Hollywood'da şöyle bir nabız yoklayan, sonra bir tehlike olmadığını görüp "Romeo Ölmeli"yle başrole oturan, salonlarımızda gösterilen "Kiss of the Dragon" ile koltuğunu sağlamlaştıran ve yakında James Wong'un "The One"ı ile tekmelerini doludizgin konuşturmaya devam edecek bir adam: Jet Li... Site Çin doğumlu aktörün ayrıntılı yaşam öyküsünden ustası olduğu wushu üzerine fikirlerine dek bir dolu şey sunuyor ziyaretçilerine. Bir resmi site neyi içermesi gerekiyorsa da içeriyor. Jet Li'nin jet hızındaki yumruk ve tekmelerini sergileyen zengin duvar kağıtları galerisi de cabası. Hayranıysanız zaten mutlaka bir tanesini indirirsiniz.

http://www.jetli.com/

HUGE MOVIE QUIZ .com .net .co.uk

ÇIKARIN KAĞITLARI!

Bu satırları okuyanlarınız arasında sinema bilgisine güvenen kaç kişi vardır, kestiremiyorum; ama mutlaka iddialı olanlarınız da olmalı. Site sizi alıyor ve quiz'lerle dolu dev gibi bir soru cangılının ortasına bırakıyor. Burada yapmanız gereken, onlarca kategoriye ayrılmış quiz sorularını oturup birbir cevaplamak. Bizde "adam asmaca" olarak bilinen oyunun sinemaya uyarlanmış hali, anlayacağınız. Testlere başlarken 100 krediniz var ve bulduğunuz cevaplara göre bu puan artıyor. Yanlış harf seçimlerinde ise elbette azalıyor. Herhangi bir yönetmene vakıfsanız onunla ilgili bir kategori seçebilirsiniz. Ya da bir oyuncunun

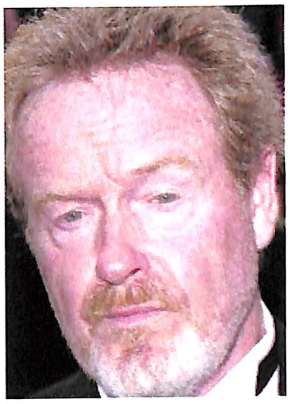

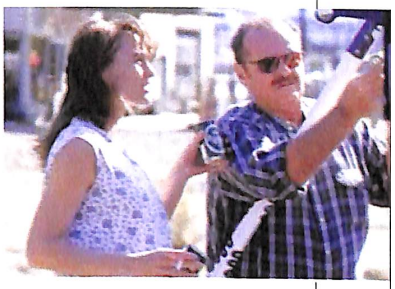

filmlerindeki repliklerine kadar her şeyini biliyorsanız kendinizi o kategoriyle ilgili sınayabilirsiniz. Eğer iyi bir skor yakalarsanız puan tablosuna da girebiliyorsunuz. Sitenin tasarımı ilk elde sönük gelebilir; fakat biraz oyalanınca ancak tadını alabiliyorsunuz. Bir süre sonra ise sitenin tutkunu olabileceğiniz kanısındayım. Görsel olarak biraz karmaşık gibi görünen bir site olmasına karşın sakın ayak sürümeyin, biraz dolaşın!

http://www.hugemoviequiz.com/

YÜZÜKLERE SİZ DE HÜKMEDİN!

"Yüzüklerin Efendisi: Yüzük Kardeşliği"nin Türkiye dağıtımcısı Umut Sanat'ın film için hoş bir site oluşturduğunu farkettim. Site "efsane"yle ilgili hemen hemen her şeyi sunuyor size. Tolkien ve Orta Dünya'nın ayrıntılı tanıtımı, filmin kendisi, oyuncular, röportajlar gibi birçok şeye rastlayabilirsiniz

burada. Artı, bilgisayar oyunu tutkunlarını cezbedeceğini tahmin ettiğim bir de oyun linki var. Hani kendi macerasını yaşamak isteyenlere hitap eden... Bir sohbet ve forum linkine ilaveten bir fotoğraf galerisi ile yazı karakterleri ve duvar kağıtları da indirebileceğiniz linkler mevcut. Efsanenin tutkunlarına ya da efsaneyle tanışma arzusunda olanlara...

http://www.yuzuklerinefendisi.com.tr/

SUPERMAN: THE MOVIE / 1978

Y: Richard Donner
O: Christopher Reeve, Gene Hackman
Bölge: 2 146 dk.
Warner Bros.
Döneminin Star Wars'tan sonra en titiz yapım tasarımı çalışmasını içeren Mario Puzo'nun kaleminden çıkma bu Superman uyarlaması, dijital olarak kusursuz hale getirilmiş DVD kopyasıyla yeniden keşfedilmeyi bekliyor.
GÖRÜNTÜ: 2.35:1 WS. Temizleme işlemi öylesine başarılı uygulanmış ki filmin bugün çekildiği hissine kapılmamak ancak o güzelim klasik görsel efektlerle mümkün. Dijital kalıntıya, karanlık sahnelerde puslanmaya rastlamak mümkün değil.
SES: Dolby 5.1. Muhteşem. Eski filmlerin çoğunun aksine çevreleyici ses miksiyle yetinilmemiş ve ses efektleri de kusursuz hale getirilmiş. Teknolojik mucize bu olsa gerek.
EKSTRALAR: Sinema gösterimine dahil edilmemiş ilave sahneler DVD kurgusuna yedirilmiş durumda; ama ayırt etmekte güçlük çekerseniz ayrı olarak izleme olanağınız da var. Üç adet kamera arkası dökümanteri titizlikle hazırlanmış ve adeta hazine değerindeki materyallerin biraraya getirilmesiyle oluşturulmuş. Özel efektlerle ilgili dökümanterde, kullanılan klasik efekt tekniklerinin çalışma prensibi bile anlatılıyor. Reeve'i Superman kostümü içinde koltuk altları terden sırılsıklam halde gösteren prova görüntüleri hayli eğlenceli. Lois Lane rolü için Anne Archer, Stockard Channing ve Lesley Ann Warren'la yapılan provalar da görmeye değer. Lex Luthor'un kaplanlarıyla ilgili iki adet silinmiş sahne, diğer tüm arşiv görüntüleri gibi şaşırtıcı düzeyde temiz. Film müziğini bağımsız olarak dinleme seçeneği bir yana, 8 adet ilave müzik parçası da John Williams hayranları için gerçek bir şölen sunuyor. DVD-Rom içeriğinde yer alan storyboard'lar ise ekstraların zenginliğini tamamlamakta.
DİĞERLERİ: Yönetmenin yorumu, TV ve sinema fragmanı, internet içeriği.
FİLM: ★★★★☆ **DVD:** ★★★★★
DEĞER Mİ? Çocukluğunun bir döneminde Süpermen'i kahraman olarak benimsemiş herkes için gerçekten de keyifli bir yeniden buluşma. Ve mükemmel bir DVD.

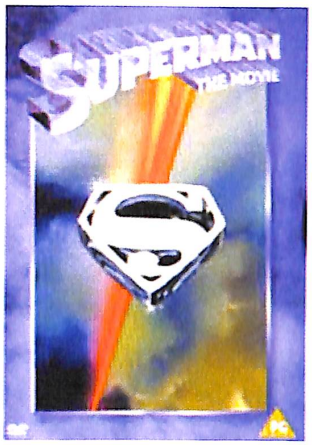

ONE NIGHT AT McCOOL'S / 2001

Y: Harald Zwart
O: Matt Dillon, Liv Tyler
Bölge:1 93 dk.
www.amazon.com
İlk kez 1996'da Bertolucci'nin "Çalınmış Güzellik"iyle fetişleşen Liv Tyler yeni filminde erkeklerin aklını başından alan seks sembolü Jewel tiplemesiyle bu kez adeta bir fetişizm parodisine hayat veriyor. Jewel önce kendi halindeki barmen Randy'i baştan çıkartıyor, sonra Randy'nin kuzenini, ardından da faili meçhul cinayetler yüzünden peşinde olan dedektifi. Elindekileri yavaş yavaş yitiren ve arsız bir suçluya dönüşen Randy'nin de kiralık katil tutmaktan başka çaresi kalmıyor. John Goodman ve kiralık katil rolünde Michael Douglas

keyifli kadronun diğer isimleri.
GÖRÜNTÜ: 1.85:1 WS. Kusursuz.
SES: Dolby 5.1. Finaldeki Woo'vari çatışma sahnesi gibi anlarda tam anlamıyla coşan, süprizi bol, şık bir miks çalışması. Ses kuşağı da filmin senaryosu gibi hınzırlıklar içeriyor.
EKSTRALAR: 10 dakikalık dökümanter makul düzeyde kamera arkası görüntüsü içeriyor. Tyler'ın film boyunca değişip duran makyajı, saç stili ve kostümlerinin test çekimleri de mevcut. Okuma testinin görüntüleri ise film kareleriyle karşılaştırmalı yöntemle hazırlanmış. İç mekan çekimlerinde kullanılan evler üzerine yapılmış interaktif ekte harita üzerinde gezerek yönetmenin yorumu eşliğinde aydınlanıyorsunuz. A-ha grubunun ilginç video klibi filme göre fazla kasvetli ama Joan Osbourne'unki film için biçilmiş kaftan. Beş adet silinmiş sahneden tek kayda değer olanı karamsar alternatif sonu içereni. Açılış ve kapanış sahnelerinin karşılaştırmalı storyboard örnekleri de meraklısını bekleyen ekler arasında. Finaldeki çöp tenekeli süprizin teknik sırrını merak edenler için minik bir dökümanter de ihmal edilmemiş.
DİĞER: TV ve sinema fragmanları.
FİLM: ★★★☆☆ **DVD:** ★★★☆☆
DEĞER Mİ? Keyifli bir komedi. Liv Tyler'a özel bir ilginiz varsa fazla düşünmenize gerek yok.

FORREST GUMP / 1994 (2 disk)

Y: Robert Zemeckis
O: Tom Hanks, Robin Wright
Bölge:2 142 dk.
www.blackstar.co.uk
Çevrildiği yıl en iyi film dahil 6 Oscar ödülünü kucaklayan "Forrest Gump", Amerikan yakın tarihinin esprili ve masalsı bir panoramasını sunması, süprizlerle dolu senaryosu ve kilometre taşı kabul edilen görsel efektleriyle döneminin en özgün yapıtlarından biri olmuştu.
GÖRÜNTÜ: 2.35:1 WS. Çok seyrek göze çarpan dijital kalıntılara rağmen kusursuza yaklaşan temiz bir transfer.
SES: Dolby 5.1. Çevreleyici ses miksi derinlik hissinden biraz uzak. Ancak vietnam ve fırtına sahnelerinde istenen gerçekçilik duygusu başarıyla aktarılmış.
EKSTRALAR: 1994 yapımı 28 dakikalık orijinal dökümanter aydınlatıcı sayılabilir; ama kategorilere ayrılmış orijinal DVD dökümanterleri çok daha zengin. Özellikle de görsel efektler üzerine yapılmış olanı. Üstelik Ken Ralston'ın yorumuyla... Oyuncu provalarından görüntüler -Robin Wright'ınkini saymazsanız- daha çok çocuk oyuncuların test görüntülerini içeriyor. En büyük süpriz ise filmde

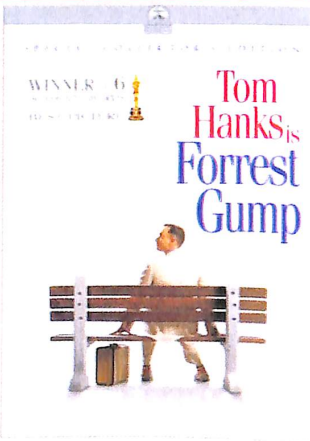

Gump'ın oğlunu canlandıran, bugünün parlak yeteneği, Haley Joel Osment'in 5 yaşındaki halini görebileceğiniz prova görüntüleri. Ses ve makyaj tasarımları üzerine de ayrıntılı iki dökümanter daha mevcut.
DİĞERLERİ: Yönetmenin ve yapımcının yorumu, fragmanlar, fotoğraf galerisi.
FİLM: ★★★★☆ **DVD:** ★★★★☆
DEĞER Mİ? Filmle ilgili bir sıkıntınız yoksa diskle ilgili hiç olmayacaktır.

CLOSE ENCOUNTERS OF THE THIRD KIND / 1977 (2 Disk)

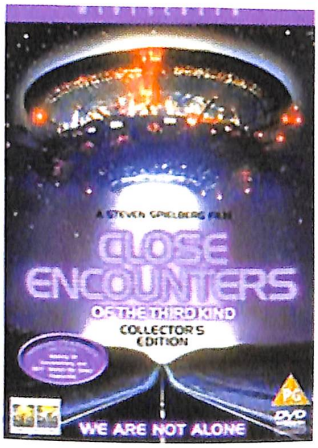

Y: Steven Spielberg
O: Richard Dreyfuss, Melinda Dillon
Bölge: 2 131 dk.
Columbia Tristar
Teknik ekibinde Douglas Trumbull, Ray Arbogast, Dennis Murren gibi üstatların bulunduğu film görsel yönüyle de eskimemeyi başarmış bir başyapıt. Yönetmenin özel kurgusuyla...
GÖRÜNTÜ: 2.35:1 WS. İlk kez 1997 yılında dijital yenileme işleminden geçirilen filmin DVD transferinde de bu kopya esas alınmış. Dijital kalıntılara hiç rastlanmamasına ve gündüz çekimlerinde mükemmel sonuç vermesine karşın karanlık sahnelerde grileşme ve puslanmalar göze çarpıyor.
SES: DTS. Dolby 5.1. Ses miksinin gücünü hissetmeniz için çocuk kaçırma sahnesini ya da görkemli finali beklemeniz gerekiyor.
EKSTRALAR: 1,5 saatlik dökümanter mükemmele yakın. Oyuncular, teknik ekip ve Spielberg'le yapılmış yakın tarihli söyleşilerle dolu bu dökümanter, hoş sürprizler barındırıyor. '77 yapımı tanıtım dökümanteri çok kısa ama nostaljik bir tat bırakıyor. 14 silinmiş sahnenin bazısı senaryodaki soru işaretlerini giderse de, hatta Cl Weathers ve L. Henriksen gibi konuk oyuncular içerse de isabetli kararlarla silindiği belli olan sahneler. Uzay gemisinin içinde geçen alternatif son hariç tabii. Orijinal fragman ne yazık ki kötü.
DİĞER: Filmografiler.
FİLM: ★★★★★ **DVD:** ★★★★☆
DEĞER Mİ? Yetkin bir sinemacı, farklı bir bilimkurgu, paranızın karşılığını veren bir DVD. Evet!

FINAL FANTASY: THE SPIRITS WITHIN/ 2001 (2 disk)

Y: Hironubu Sagakuchi
SES: Alec Baldwin, Donald Sutherland
Bölge:1 106 dk.
www.amazon.com
Geçtiğimiz sezon "Shrek" ile birlikte bilgisayarlı animasyonun kilometre taşlarından biri olarak anılan "Final Fantasy" aynı adlı bilgisayar oyunlarının da yaratıcısı Sagakuchi'nin yıllarını alan bir proje. Bilgisayar ortamında yaratılmış en gerçekçi karakterleri ve çevre tasarımlarını içeren bu proje mistik ve ağırbaşlı hikayesi, yoğun ve karamsar atmosferiyle sadece teknik bir gövde gösterisi olmaktan öteye geçerek türdaşları arasından sivrilmeyi başarmıştı.
GÖRÜNTÜ: 1.85:1 WS. Dijital kaynaktan yapılan transfer öylesine yoğun ki görüntü sisteminizin performansını gerçek anlamda zorluyor.
SES: Dolby 5.1. Alt frekans efektleriyle dikkat çeken bir miks çalışması. Eksisi yok.
EKSTRALAR: Yapım dökümanterlerinin neredeyse hepsi taslak video görüntülerinin sergilenmesinden oluşuyor. Kullanılan tekniğe şaşkınlıkla yaklaşanlardansanız filmi izlemeniz yeterli. Çünkü bu dökümanterler aydınlatma işlevi görmeyen MTV tarzı dökümanterler. Cazip geliyorsa tüm filmi storyboard ve taslak görüntüleri eşliğinde izleme seçeneği daha da hoşunuza gidecektir. Karakterlerin yaşını, medeni durumunu, boyunu posunu öğrenmek isterseniz bunun için özel bir ek de var. Hatta filmde kullanılan kara ve hava taşıtlarının teknik ayrıntıları bile emrinize amade. Bu noktada teknik ekibin işlerini fazla ciddiye aldıklarını düşünüyorsanız sözde çekim hataları ve Michael Jackson'ın "Thriller" klibine getirilen esprili yoruma göz atmanız yeterli. Diyalog ağırlıklı kongre sahnesinin kurgusuyla oynama olanağı veren bölüm ise puzzle sevenler için... Rüya görme sahnelerinin biraraya getirildiği Aki's Dream ancak filmin tamamını izlemeye yanaşmayan arkadaşlarınız için işlevsel olabilir. 4,5 dakikalık alternatif açılış sahnesi ise şükür ki orijinal açılıştan iyi değil. Filmin tema müziğinin olmaması yeterince kötü ama yine de filmin yanlış kullanılmış müziklerini diyalog ve efektlerden yalıtılmış olarak dinleyebiliyorsunuz. DVD-Rom içeriğinde senaryo ve Square stüdyolarında bir video turu da var.
DİĞER: Teknik ekibin yorumu, fragmanlar.
FİLM: ★★★☆☆ **DVD:** ★★★☆☆
DEĞER Mİ? Özellikle animasyona ilgi duyuyorsanız... Ama tam bir balon olan ekstralar için değil filmin kendisi için arşivinizde yer almalı.

THE GODFATHER TRILOGY/ 1972-74-90 (5 disk)

Y: Francis Ford Coppola
O: Marlon Brando, Al Pacino
Bölge:1 540 dk.
www.amazon.com
Mario Puzo ve Coppola ortaklığıyla sinemaya kazandırılan bu epik gangster başyapıtı, özel kolleksiyon baskısıyla sonunda DVD'de ölümsüzlüğüne kavuşuyor. Corleone ailesinin üç kuşağa yayılan destansı hikayesi, bu özel baskıda duygusal ve kronolojik anlamda etkileyici bir bütünlüğe kavuşuyor kavuşmasına, ne var ki filmin çekildiği dönemde projeye sıcak bakmayan ve yönetmene hayli köstek olan Paramount stüdyosu, özellikle üçlemenin ilk iki bölümü adına, yapıta gereken saygıyı halen göstermemiş görünüyor. Her üç film de görüntü transferi açısından ciddi pürüzler içeriyor. Dijital kalıntıların çok fazla olması bir yana, radikal bir çalışma sergilemiş olan Gordon Williams'ın sinematografisi de puslanan, karanlık sahnelerde detay kaybına uğrayan ve grileşen görüntüler ya da patlayan çiğ renklerle kendisini gösteren vasat bir görüntü transferinin kurbanı oluyor. İlk filme dahi uygulanan çevreleyici ses miksi ise biraz daha makul düzeyde.

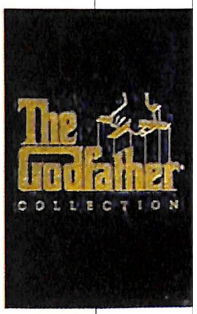

EKSTRALAR: Sadece ekstralara ayrılmış özel disk onca olumsuzluğu biraz yumuşatıyor. Tarihi değer taşıyan kamera arkası görüntüleri ve Coppola'nın neşeli yorumlarıyla zenginleştirilmiş 70 dakikalık dökümanter Pacino'nun test çekimlerini de içeriyor. Coppola'nın yaratım sürecine ayna tutan iki dökümanter daha mevcut. Sinematografi ve film müziği üzerine dökümanterler de kısa sürmelerine karşın ilginç ayrıntılar barındırıyorlar. 1971 yılından kopup gelmiş naftalin kokulu bir dökümantere bile ulaşabiliyorsunuz. Zaten devasa uzunluktaki bir üçlemenin silinmiş sahnelerinin olabileceğini düşünmek istemeyebilirsiniz ama tam 34 tanesi sizi bekliyor. Hem de hikayenin kronolojik akışına göre sıralanmışlar ve kısa bir açıklamayla birlikte geliyorlar. Storyboardlar sadece iki sahneye ait. 72 ve 74 yılı Oscar ödülü törenlerinden görüntüler ise meraklısı için hoş tarihi belgeler. Corleone ailesinin soyağacı da interaktif bir şema şeklinde hazırlanmış.
DİĞER: Fragmanlar, fotoğraf galerisi, biyografiler.
FİLM: ★★★★★ **DVD:** ★★★☆☆
DEĞER Mİ? Olası bir yeniden baskı için beş on yıl daha bekleyemeyecekseniz hayalkırıklığına hazır olun.

TERMINATOR 2: THE JUDGEMENT DAY / 1991 (2 disk)

Y: James Cameron
O: Arnold Schwarzenegger, Linda Hamilton
Bölge: 2 147 dk.
www.blackstar.co.uk
Cameron'ın karamsar bilimkurgu / aksiyon başyapıtının DVD versiyonu filmin onuncu yıldönümü itibarıyla Avrupa'da ilk defa piyasaya çıktı. Sadece orijinal metal ambalaj tasarımıyla değil 15 dakikalık ilave sahne içeren özel kurgusu ve tıka basa dolu ekstralarıyla da 1.bölge baskısına ulaşamayan kolleksiyoncular için bir ziyafet sunuyor.
GÖRÜNTÜ: 2.35:1 WS. Filmi defalarca TV'de ya da başka bir kaynaktan izlemiş olsanız bile kusursuz detaylar nedeniyle filmi ilk defa izliyormuş hissine kapılabilirsiniz.
SES: DTS, Dolby 5.1. Her diske verilmeyen alınması güç THX sertifikasını almış bir miks çalışması. En zor beğenenler bile husu içinde titreyebilir.
EKSTRALAR: Diskin kapağında "6 saatten fazla içerik" ibaresi abartılı bir ifade değil ama vaktimizin çoğu menülerle boğuşmakla geçtiği için

tutarlılığı biraz tartışılır. Örneğin filmin yapım süreciyle ilgili 60 adet kamera arkası görüntüsü ve roportajı içeren video klip bölümü sürekli menüye dönmenizi gerektiren (üstelik kaldığınız yere dönemiyorsunuz) tuhaf tasarımı nedeniyle epey bir vaktinizi alıyor. Yarımşar saatlik üç adet dökümanterin hepsi de filmin çekildiği döneme ait dökümanterler. En ilginci ise, silinen sahneler üzerine yönetmenin yorumunu içeren bölüm. Universal stüdyoları için yapılan üç boyutlu şovla ilgili olanı için aynı şeyi söylemek güç. Alternatif son ve özel kurguda bile yer almayan silinmiş bir sahne de mevcut. 574 sayfalık senaryoyu ekrandan okumak meraklısı için bile delilik sayılabilir ama 700 adet storyboard'a tek tek göz atmak bu deliliğe değiyor doğrusu. Video ve resim dosyalarını metin dosyalarıyla birleştiren devasa ek ise filmin teknik detaylarına girmekle kalmıyor 36 sayfalık kitapçıkta da belirtildiği gibi neredeyse bir sinema okuluna dönüşüyor. Afiş çalışmaları ve reklam kampanyalarıyla ilgili görsel dökümanlar da meraklılarını bekleyen eğlenceli ekler.
DİĞERLERİ: Fragmanlar, filmografiler.
FİLM: ★★★★☆ **DVD:** ★★★★★
DEĞER Mİ? Bu yılın en iyi DVD'lerinden biri. İkinci bölge baskısını beklevenlerdenseniz zamanı geldi.

Gene Hackman

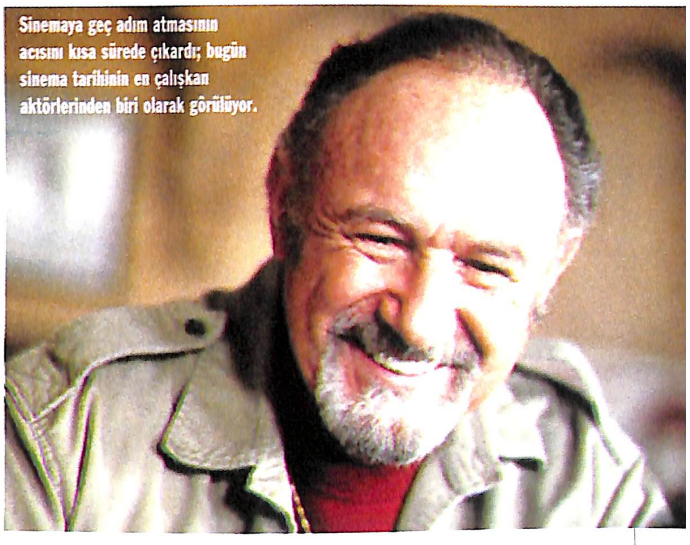
Sinemaya geç adım atmasının acısını kısa sürede çıkardı; bugün sinema tarihinin en çalışkan aktörlerinden biri olarak görülüyor.

30 Ocak 1930'da California'nın San Bernadino bölgesinde doğan Eugene Alden Hackman parçalanmış bir ailenin çocuğuydu. 16 yaşında liseyi ve evini terketti; çok geçmeden de yaşını büyük göstererek orduya girdi. 3 yıl orduya hizmet verdikten sonra terhis oldu ve New York'un yolunu tuttu. Orada hizmet sektöründe pek çok iş yaptı; daha sonra da gazetecilik ve televizyon prodüksiyonu okumak üzere Illinois Üniversitesi'ne girdi. Mezun olduktan sonra Florida ve Illinois'de bazı televizyon stüdyolarında yönetmen yardımcısı olarak çalıştı. 20'li yaşlarının ortalarına geldiğinde aklına oyunculuk yavaş yavaş girmeye başlamıştı; bu nedenle California'daki Pasadena Playhouse'a kayıt yaptırdı. Bir söylentiye göre sınıf arkadaşlarından Dustin Hoffman ile okulda o dönemde "başarı kazanma şansı en düşük" öğrenci olarak görülürmüş. Oradan New York'a döner. Televizyon dizilerinde ve sahnede küçük rollerde gözükür. 1964'te "Any Wednesday" adlı oyunla Broadway'de boy gösteren aktörün ilk sinema filmi gelir: Warren Beatty'nin başrolde olduğu "Lilith"... Hackman, Beatty'nin başrolü ve yapımcılığını üstleneceği bir sonraki gangster filmi "Bonnie ve Clyde" için de aklına gelen ilk isim olur. Clyde'ın kardeşi Buck Barrow'u canlandıran Gene Hackman bu rolüyle göz doldurur. Ardından, peş peşe filmlerde oynamaya başlar. "Riot", "Marooned", "The Gypsy Moths", etkileyici bir kayak hocasını canlandırdığı "Downhill Racer", Melvyn Douglas'ın mesafeli oğlu rolünde bir Oscar adaylığı daha elde ettiği "I Never Sang For My Father"... Yıldızlığa terfi etmesi ve en iyi erkek oyuncu Oscar'ını alması ise William Friedkin gerilimi "The French Connection" ile olur. Sıradışı yeteneği ilk kez bu filmle böylesine billurlaşmıştır. '70'lerde türlü çeşitli filmde bambaşka karakterlere bürünür: dönemin felaket filmi furyasının önemli temsilcilerinden "The Poseidon Adventure", karanlık suç filmi "Prime Cut", Al Pacino'yla sahne paylaştığı Jerry Schatzberg filmi "Scarecrow", kör bir keşiş kılığında şöyle bir görünerek en ateşli hayranlarını bile şaşırttığı Mel Brooks parodisi "Young Frankenstein"... 1974'te kimilerinin kariyerinin en iyi performansı olarak kabul ettiği Harry Caul çıkagelir. Coppola'nın paranoya klasiği "The Conversation"da takıntılı gözetim ustasına neredeyse kusursuz şekilde hayat vermiştir. Onu bir western, "Bite the Bullet" izler. Arthur Penn gerilimi "Night Moves"daki Harry Moseby karakterine beden verdikten sonra çalışma temposunu giderek artırır; ta ki 1978'e kadar... O güne dek seyircilerin her yıl üç, hatta dört filmde seyrettiği Gene Hackman, "Superman"in kötü adamı Lex Luthor'u canlandırdıktan sonra iki yıl sinemaya ara verir. Büyük gişe başarısı yakalayan filmin 1980 tarihli devam filmi "Superman II"yle de kesin dönüş yapar. Bunu yakın arkadaşı Warren Beatty'nin yönettiği "Reds" izler. İlerleyen yıllarda hem başrollerde hem yan rollerde vurucu performanslar çıkaracaktır. "Under Fire"da bir savaş muhabirini oynadıktan sonra '80'leri çok da ses getirmeyen filmlerle geçirir: karısını terkeden bir orta yaşlı adamı canlandırdığı "Twice in a Lifetime", bir lise basketbol koçuna haya verdiği "Hoosiers", sadakatsiz Savunma Bakanı'na büründüğü "No Way Out", çok şey kattığı savaş filmi "Uncommon Valor", bir başka Arhtur Penn aksiyon/gerilimi "Target"... '80'lerin sonları yaklaşırken bu dönemi bir Oscar adaylığı daha aldığı, insan hakları üzerine çağdaş bir dram olan "Mississippi Burning"le kapatır. 90'larda ise başta western olmak üzere farklı türden birçok filmle seyirci huzuruna çıkar. En iyi yardımcı erkek oyuncu Oscar'ı aldığı sadist kasaba şerifi Bill Daggett'ı canlandırdığı "Affedilmeyen", "Geronimo: An American Legend", "Wyatt Earp", "The Quick and the Dead" ve "Meksikalı" bu dönemde seyrettiğimiz western türünde filmleridir. Yine bu onyılda '70'lerde yeraldığı paranoya filmlerini anımsatan çalışmalarda da görünür. Sydney Pollack filmi "The Firm" ve Tony Scott imzalı "Enemy of the State" '70'lerdeki bu gözde furyanın uzantılarıdır. Stüdyo sistemi dahilinde faaliyet göstermesine rağmen düzeysiz filmlerde neredeyse

Onu paranoya ve western filmlerinde sık sık seyrettik.

hiç yeralmaz Hackman; Hollywood parodisi "Get Shorty", denizaltı gerilimi "Crimson Tide", bir başka gerilim "Extreme Measures", Mike Nichols komedisi "The Birdcage", ABD başkanını canlandırdığı "Absolute Power" ve kara film denemesi "Twilight" -kim ne derse desin- belirli bir düzeyi tutturmuş yapıtlardır. Önümüzdeki günlerde "Behind Enemy Lines" adlı sezonun ilk savaş filmiyle ve David Mamet gerilimi "Heist" ile karşımızda görmeyi umduğumuz aktörü rahatlıkla sinema tarihinin çalışkan oyuncuları arasına yerleştirebiliriz. Hackman 1990'da geçirdiği bir kalp krizi sonrasında ameliyat oldu; sinemayı neredeyse bırakıyordu. Şükür ki, sağlığı onu bizden uzak tutmadı. 1991'den beri ikinci eşi Betsy Arakawa'yla olan evliliğini sürdüren Hackman kimilerince geride bıraktığımız çeyrek yüzyılın en iyi oyuncusu olarak gösteriliyor. Bu ayın sonunda 72'inci yaşgününü kutlayacak.

1964 LILITH
1966 HAWAII
1967 BANING
1967 A COVENANT WITH DEAD
1967 FIRST TO FIGHT
1967 BONNIE AND CLYDE
1968 THE SPLIT
1969 DOWNHILL RACER
1969 THE GYPSY MOTHS
1969 MAROONED
1969 RIOT
1970 I NEVER SANG FOR MY FATHER
1971 THE FRENCH CONNECTION
1971 THE HUNTING PARTY
1971 DOCTOR'S WIVES
1972 CISCO PIKE
1972 THE POSEIDON ADVENTURE
1972 PRIME CUT
1973 SCARECROW
1974 YOUNG FRANKENSTEIN
1974 ZANDY'S BRIDE
1974 THE CONVERSATION
1975 LUCKY LADY
1975 BITE THE BULLET
1975 NIGHT MOVES
1975 FRENCH CONNECTION II
1977 A LOOK AT LIV
1977 MARCH OR DIE
1977 THE DOMINO PRINCIPLE
1977 A BRIDGE TOO FAR
1978 SUPERMAN
1980 SUPERMAN II
1981 REDS (KIZILLAR)
1981 ALL NIGHT LONG
1983 EUREKA
1983 UNCOMMON VALOR
1983 UNDER FIRE (ATEŞ ALTINDA)
1984 MISUNDERSTOOD
1985 TARGET
1985 TWICE IN A LIFETIME
1986 POWER
1986 HOOSIERS
1987 NO WAY OUT
1987 SUPERMAN IV: THE QUEST FOR PEACE
1988 FULL MOON IN BLUE WATER
1988 SPLIT DECISIONS
1988 MISSISSIPPI BURNING (MISSISSIPPI YANIYOR)
1988 ANOTHER WOMAN
1988 BAT*21
1989 THE PACKAGE
1990 NARROW MARGIN
1990 POSTCARDS FROM THE EDGE
1990 LOOSE CANNONS
1991 COMPANY BUSINESS
1991 CLASS ACTION
1992 UNFORGIVEN (AFFEDİLMEYEN)
1993 GERONIMO: AN AMERICAN LEGEND
1993 THE FIRM (ŞİRKET)
1994 WYATT EARP
1995 GET SHORTY (TUT ŞU BÜCÜRÜ)
1995 CRIMSON TIDE
1995 THE QUICK AND THE DEAD (HIZLI VE ÖLÜ)
1996 EXTREME MEASURES
1996 THE BIRDCAGE (KUŞ KAFESİ)
1996 THE CHAMBER
1997 ABSOLUTE POWER (MUTLAK GÜÇ)
1998 ANTZ (seslendirme)
1998 ENEMY OF THE STATE (DEVLET DÜŞMANI)
1998 TWILIGHT (ALACAKARANLIK)
2000 THE REPLACEMENTS
2000 UNDER SUSPICION
2001 THE MEXICAN (MEKSİKALI)
2001 HEARTBREAKERS
2001 HEIST
2001 BEHIND ENEMY LINES
2001 THE ROYAL TENENBAUMS

Şebeke

Daha önce iki kez Oscar kazanmış olan (1955 yılında "Marty" ve 1971 yılında "Hospital/Hastane" ile) senaryo yazarı Paddy Chayefsky, 1976 yapımı "Şebeke" ile '50'li yıllarda kariyerine başladığı televizyon dünyasına el atmıştı. Sidney Lumet'nin yönettiği bu kara komedi büyük ilgi gördü ve hem senaryo yazarına hem de oyuncularından üçüne Oscar kazandırdı; Faye Dunaway, Beatrice Straight ve filmin gösterime girmesinden birkaç ay sonra hayatını kaybeden Peter Finch. Finch filmde deneyimli bir haber sunucusu olan Howard Beale'i canlandırıyordu. Filmin başında Beale reytingleri düştüğü gerekçesiyle işten çıkartılıyordu. Bu haberi aldıktan sonra yaptığı haber sunumunda sinir krizi geçiren Beale bir hafta içerisinde canlı yayında intihar edeceğine ant içiyordu. Bu olayın ardından Beale'in reytingleri inanılmaz bir yükseliş sergiliyordu. Hırslı program yapımcısı Diana Christensen'in (Dunaway) ellerinde bir sansasyona dönüşen Beale canlı yayında sinirli bir peygamber gibi vaaz vermeye başlıyordu. Aşağıdaki sahnede, Manhattan'ın yağmurdan sırılsıklam olmuş sokaklarında pijamaları ve trençkotuyla yürüdükten sonra stüdyoya gelen Beale, karizmatik bir çılgınlık içerisinde izleyicileri öfkelerini dışa vurmaya davet ediyor, Christensen ve iş arkadaşları ise izleyicilerin tepkisini takip etmeye çalışıyorlar.

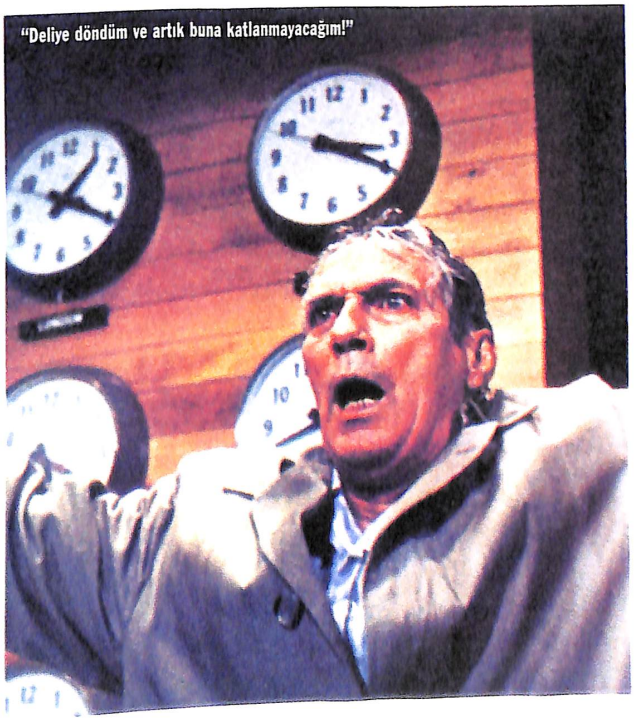
"Deliye döndüm ve artık buna katlanmayacağım!"

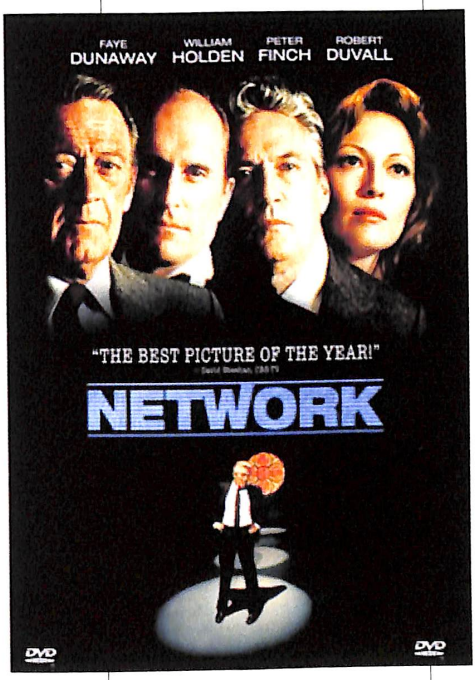

HOWARD BEALE: Size işlerin kötü gittiğini söylememe gerek yok. Herkes işlerin kötü gittiğinin farkında. Bir kriz var. Herkes ya işten çıkartılmış durumda ya da işini kaybetmekten korkuyor. Bir dolarla ancak bozuk para değerindeki şeyleri alabiliyorsunuz, bankalar iflas etmek üzere, dükkan sahipleri tezgahın altında silah tutuyorlar. Serseriler sokaklarda başıboş şekilde dolaşıyorlar ve hiçbir yerde ne yapılması gerektiğini bilen birisi yok gibi. Ve bunun bir sonu da yok. Havanın nefes almaya yetmediğini, yemeğimizin yemeye yetmediğini biliyoruz ve oturup televizyonlarımızda bize bugün 15 cinayet ve 63 vahşi suç işlendiğini söyleyen yerel haber yayınlarını izliyoruz. Sanki yapılması gereken buymuş gibi. İşlerin kötü gittiğini biliyoruz- hatta kötüden beter, çılgınca. Her yerde her şey çılgınca gelişiyor, biz de artık dışarı çıkmıyoruz. Evlerimizde oturuyoruz ve yavaş yavaş içinde yaşadığımız dünya küçülmeye başlıyor ve söylediğimiz tek şey "Lütfen, en azından oturma odalarımızda bizi rahat bırakın. Tost makineme, televizyonuma ve çelik alaşımlı radyalime sahip olmama izin verin ve hiçbir şey söylemeyeyim. Sadece bizi rahat bırakın." Sizi rahat bırakmayacağım. Çıldırmanızı istiyorum. İtiraz etmenizi istemiyorum, başkaldırmanızı istemiyorum- milletvekilinize mektup yazmanızı istemiyorum; çünkü yazmanız için size söyleyeceklerimin ne olması gerektiğini bilemem. Kriz konusunda ne yapılması gerektiğini bilmiyorum ve enflasyon konusunda da, Ruslar konusunda da, sokakta işlenen suçlar konusunda da... Bildiğim tek şey önce delirmeniz gerektiği. "Ben bir insanım tanrının cezası! Hayatım kıymetli!" demelisiniz. Şimdi ayağa kalkmanızı istiyorum. Hepinizin oturduğunuz iskemlelerden kalkmanızı istiyorum. Hemen şimdi kalkmanızı, pencereye gitmenizi, onu açmanızı ve başınızı çıkartıp "Deliye döndüm ve artık buna katlanmayacağım!" diye bağırmanızı istiyorum. *(Yürümeye başlar.)*

HARRY HUNTER: *(Kontrol odasında)* Onda kal, onda kal.

YÖNETMEN: *(Kameramana)* Hepiniz onda kalın.

BEALE: *(Çerçeve dışından)* Hemen şimdi kalkmanızı istiyorum. Kalkın, pencerelerinize gidin, onları açın, başınızı dışarı çıkartın ve "Deliye döndüm ve artık buna katlanmayacağım!" diye bağırın.

DIANA CHRISTENSEN: Kaç kanal bunu canlı olarak yayınlıyor?

BEALE: *(Çerçeve dışından)* Şeyler değişmeli! Ama önce çıldırmalısınız!

HUNTER: Altmış yedi. *(Christensen çıkar.)* Louisville'de yayınlandığını biliyorum ve Atlanta'da ve...

BEALE: "Deliye döndüm ve artık buna katlanmayacağım!" demelisiniz. Sonra kriz, enflasyon ve petrol krizi konusunda ne yapacağımızı buluruz. Ama önce iskemlelerinizden kalkın, pencereyi açın, başınızı dışarı çıkartın ve bağırın; "Deliye döndüm ve artık buna katlanmayacağım!" deyin.

CHRISTENSEN: *(Yetkili Herb Thackeray'nin ofisine girerken)* Kiminle konuşuyorsun Herb?

HERB THACKERAY: *(Telefonla konuşurken)* Atlanta'daki WCGG ile.

CHRISTENSEN: Atlanta'da bağırıyorlar mı Herb?

THACKERAY: Atlanta'da bağırıyorlar mı Ted?

BEALE: Ama önce delirmeniz lazım! "Deliye döndüm ve artık buna katlanmayacağım!" demelisiniz.

RAY PITOFSKY: *(Son derece mutlu gözüken Christensen'e bir telefon vererek)* Baton Rouge'da bağırıyorlar.

BEALE: Kalkın! İskemlelerinizden kalkın!

CHRISTENSEN: *(Telefonu havaya atarak)* Orospu çocuğu! Ana damardan vurgun yaptık!

"Network/Şebeke" filminin birinci bölge DVD kopyasını www.amazon.com adresinden temin etmeniz mümkün.

Tuncel Kurtiz

Geçtiğimiz ay "Şellale"de Kel Selim rolünde izledik onu. Dünyanın dört bir yanında neredeyse her dilde oynayan usta aktör, iyi oyuncu olmak için hala her gün çalışıyor.

Hangi filmler sizin için unutulmazdır?
"Milano Mucizesi", "All That Jazz", Visconti'den "Terra Trema" ("The Earth Trembles"), yine Visconti'den "Senso" ve "Rocco Kardeşler", Kubrick'in bütün filmleri...

Hangi oyuncuları beğenirsiniz?
Marlon Brando, Paul Muni, Burt Lancaster özellikle "Alcatraz"da. Türkiye'den Turan Seyfioğlu...aklıma gelmiyor şimdi....Yılmaz Güney tabii.

En sevdiğiniz yönetmenler hangileridir?
Kubrick, Visconti, De Sica. Amerikalılar'dan var birkaç tane sevdiğim, mesela Robert Altman, daha eskilerden Howard Hawks, Çekoslavak yönetmen Milos Forman. Türkiye'den Lütfü Akad tabii, Duygu Sağıroğlu, Yılmaz Güney...

Bir filmden yarısında çıktığınız oldu mu hiç?
Çoook. Yemeğin tadına bakarım, beğenmezsem bitirmem. Kokmuş yemeği niye yiyeyim yani.

Çocukluk kahramanınız var mıydı? Bir çizgi roman kahramanı ya da sizi çok etkilemiş biri olabilir.
Yok ama İki Çocuğun Devrialemi'ni okurdum. Pardayanları severdim. Ondan sonra Sabahattin Ali'yi, Orhan Kemal'i sevmeye başladım.

Yalnızlığı mı kalabalıkları mı seversiniz?
Her beraber yani zaman zaman kalabalık zaman zaman yalnızlık. Barları çok sevdim ama şimdi dağları da çok seviyorum, yani barları da dağları da...

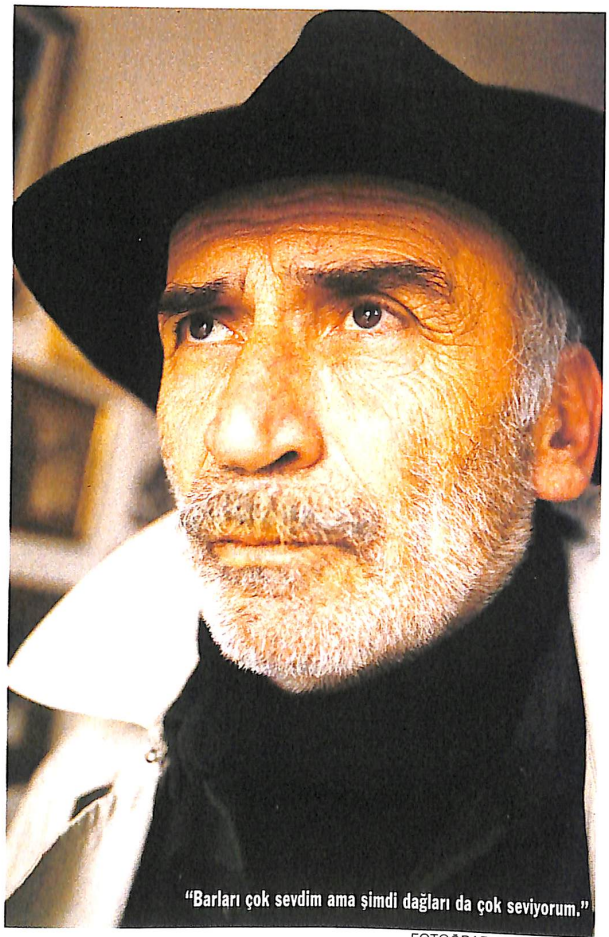

"Barları çok sevdim ama şimdi dağları da çok seviyorum."

FOTOĞRAF: SABAH ARŞİVİ

Sinirlendiğiniz zaman küsüp somurtur musunuz yoksa bağırıp çağırır mısınız?
Eskiden bağırır çağırırdım şimdi hiç aldırmadan kaçıp gidiyorum, bana ne diyorum. O adamla bir daha hiç konuşmuyorum, aramıyorum. Eskiden çok sinirlenirdim şimdi kızmıyorum artık. Onlar öyle olurlar diyorum artık. Onlar öyledirler ve onlar öyle olurlar.

Akşamlarınız nasıl geçer?
Kitap okurum, müzik dinlerim, bir şeyler yazarım.

Sabah uyanınca ilk ne yaparsınız?
İlk önce jinastik yaparım müzikle beraber. Koşarım, zıplarım ondan sonra da nefes temrinleri yaparım. Bir oyuncu olduğumu hiç unutmadım, hala çalışıyorum oyuncu olmak için. Çalışarak yapılamayacak şey yoktur. Yeteneğiniz varsa çalışırsanız çok iyi olursunuz, yeteneğiniz varsa çalışmazsanız bir bok olmazsınız, yeteneğiniz yoksa çalışırsanız idare edersiniz.

Sigarayla aranız nasıl?
Günde üç paket içerdim. Dört damar değişti, by-pass'tan sonra bıraktık mecburen. Çok özlüyorum.

Hangi konuda kendinizi zayıf hissediyorsunuz?
Alkol ve sigara.

İçkiyi de bıraktınız mı?
Bırakamıyorum ama daha iyi içiyorum artık. Şarap içiyorum, rakıyı sadece aperatif olarak içiyorum.

Doğaüstü bir olaya tanık oldunuz mu hiç?
Zaman zaman evet. Bir defa Yılmaz (Güney) geldi, durdu önümde, ben ölmedim dedi. Bayağı gördüm, konuştuk yani. Oluyor bazen böyle seyler. Belki alkolle oluyor belki başka türlü oluyor ama çok düşününce karşılaşabiliyor insan sevdikleriyle. Enerjiye inanıyorum, hiçbir seyin yok olmadığına inanıyorum. Bir şey yokken var olmaz varken yok olmaz. Bu artık yanılan bilimin yanılmayan bir tarafıdır.

En çok neden korkarsınız?
Arkadan söylenen sözlerden çünkü onlar hakkında hiçbir şey yapamazsınız. Başkalarından duyduğunuz zaman da, Allah Allah, dersiniz.

En büyük düşünüz nedir?
Ben hiç düş görmedim. Ben hep gerçekçiydim. Hep gerçeği gördüm.

Hiç düş kurmadınız mı?
Yeni kurmaya başladım. Çamlıbel köyüne yerleşip tiyatromu, sinemamı her şeyi orada yapmak istiyorum. İnsan yaşamı bir bütündür. Ben öyle yaşadım, öyle devam ediyorum. Tiyatromla, sinemamla, oyunumla Edremit'in Çamlıbel köyüne yerleşebilmek düşüm. Gerçekleşiyor galiba.

Yeni bir projeniz var mı?
İtalya'da çektiğimiz film bitti en son. Keyifli bir çalışmaydı. Torino'da başladı Roma'da bitti. İtalyanca oynamak zor oldu tabii ama ben daha önce de bilmediğim dillerde oynadım. Arapça da bilmiyorum, İsveçce de, İtalyanca da, Almanca da, Fransızca da ama bütün bu dillerde oynadım. Keyifli bir çalışma oldu. Bakalım göreceğiz nasıl bir şey çıktığını. Onun dışında yeni bir şey yok şu anda ama ben hep Homeros'un İlyadası'yla birlikte yaşıyorum. Onu Çamlıbel köyünde çekeceğim, ticari olmayan biçimde herhalde.

Mutlu aşk var mı?
Tabii, aşksız yaşanır mı? Şimdi de aşığım, karıma aşığım fena halde.

Hangi kent sizin için özeldir?
Vallaha eskiden İstanbul'du, biraz New York, Amsterdam, Berlin ama şimdi Çamlıbel.

Hayatınız filme çekilecek olsa filmin adı ne olurdu?
"Barlar ve Dağlar" olurdu herhalde.

Alışverişle aranız nasıl?
Hiç hoşlanmam. Ancak turnelere gittiğim zaman ya da film çekerken gittiğim yerlerde bir şey bulursam alırım bazen. Pazarı çok severim ben.

Doların kaç lira olduğunu biliyor musunuz?
Mecburen biliyorum. 1.5 milyon falan oldu herhalde.

SÖYLEŞİ: SENEM ERDİNÇ

Siz, aracı kurumunuzu nasıl seçiyorsunuz?

Her zaman olduğu gibi bu krizden de yatırımlarını doğru yönlendirenler karlı çıkacaklar. Biz, Tacirler Menkul Değerler A.Ş. olarak, her müşterimizi bir iş ortağı olarak görür, ihtiyaçları olan gerekli teknolojik altyapıyı hazırlar, farklı yatırım seçenekleri sunar ve güncel bilgilerle destekleyerek en doğru yatırımı yapmalarını sağlarız.

- **UZMAN YÖNETİM**
  A tipi yatırım fonları.
- **EKSİKSİZ HİZMET**
  SPK'nın aracı kurumlara verdiği tüm yetkilere sahip.
- **YATIRIM SEÇENEKLERİ**
  Hazine bonosu, Devlet Tahvili ve Repo.
- **TEKNOLOJİ**
  İnternetten anında işlem yapma olanağı.
- **HIZLI İŞLEM**
  İMKB'de en çok terminali (Broker'i) bulunan aracı kurumlardan biri.
- **YENİ FIRSATLAR**
  Halka arz, AR-GE desteği.
- **MÜŞTERİ MEMNUNİYETİ**
  İşlem hacminde ilk sıralarda.
- **TİTİZ**
  Temmerrüt görmeden en çok işlem yapan iki aracı kurumdan biri.
- **GÜVEN**
  Güçlü öz sermaye.
- **GURUR**
  Sektörde en çok vergi ödeyen üç kurumdan biri.

TACİRLER
MENKUL DEĞERLER A.Ş.

www.tacirler.com.tr

Nispetiye Caddesi B3 Blok Kat 9 Akmerkez, Etiler-İSTANBUL Tel: 0212.355 46 46 Faks: 0212.282 09 98

ŞAŞIRTICI MI? → HAYIR
resim
→alışverişi
Çok yakında,
cep telefonunuzu
kullanabildiğiniz
yerlerde,
resim alıp
gönderebileceksiniz
Club
NOKIA
www.club.nokia.com.tr
www.nokia.com.tr
NOKIA
CONNECTING PEOPLE